

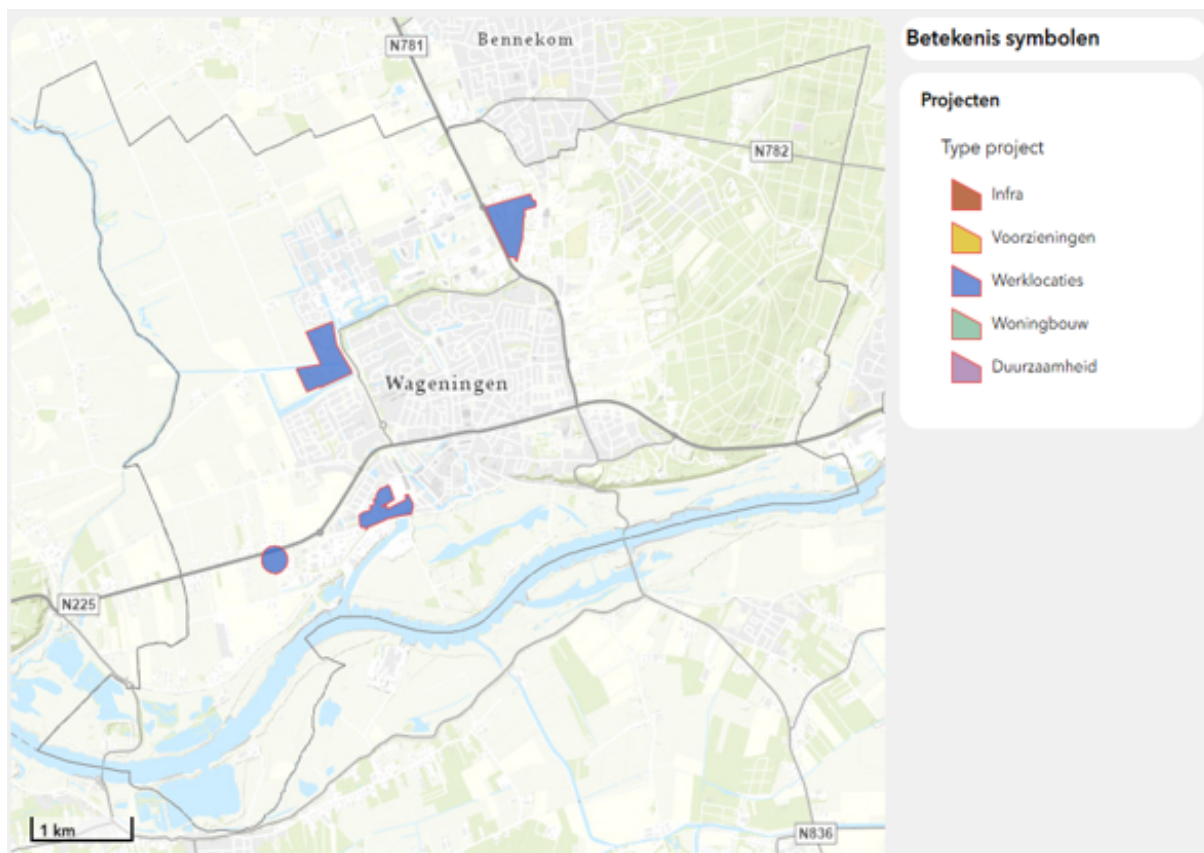
Programmabegroting 20

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	3
VOORWOORD	5
BESTUURLIJKE SAMENVATTING	7
INLEIDING	13
PROGRAMMA 1 WAGENINGEN SOCIAAL	20
1.1 INKOMEN, ARMOEDE EN SCHULDEN	22
1.2 WERKEN EN MEEDOEN	23
1.3 VRIJHEID EN INTERNATIONALE SAMENWERKING	24
1.4 ASIELOPVANG EN INBURGERING	25
1.5 EEN VEILIGE EN LEEFBARE WOON-, WERK- EN ONDERNEMINGSOMGEVING	27
2.1 SOCIALE BASIS	29
2.2 (TOEGANG TOT) SPORT	30
2.3 (TOEGANG TOT) CULTUUR	32
2.4 GEZONDHEIDSZORG	34
2.5 GEÏNDICEERDE JEUGDHULP	35
2.6 GEÏNDICEERDE ONDERSTEUNING WMO	36
2.7 VEILIGE LEEFOMGEVING	38
2.8 GEZONDE LEEFOMGEVING	40
3.1 KANSRIJKE START	41
3.2 ONDERWIJS EN EDUCATIE	42
3.3 BASISVAARDIGHEDEN	44
3.4 DIVERSITEIT, INCLUSIE EN GELIJKWAARDIGHEID	45
ALGEMENE INFORMATIE PROGRAMMA 1	46
PROGRAMMA 2 WAGENINGEN FYSIEK	52
2.1 INFRASTRUCTUUR EN DUURZAME BIJDRAGE MOBILITEIT	54
2.2 EEN AANTREKKELIJK, SOCIAAL, DUURZAAM EN CIRCULAIR ECONOMISCH KLIMAAT	56
2.3 EEN GROENE EN BIODIVERSE LEEFOMGEVING	59
2.4 EEN TOEKOMSTBESTENDIGE FYSIEKE LEEFOMGEVING	62
2.5 KLIMAATNEUTRAAL 2030-2040	64
2.6 EEN VEILIGE EN GEZONDE LEEFOMGEVING	68
2.7: VOLDOENDE BETAALBARE, DUURZAME EN KWALITATIEVE WONINGEN VOOR ELKE WAGENINGER, IN GROENE WIJKEN MET PLEK VOOR ONTMOETING	69
2.8 GEMEENTELIJKE GEBOUWEN WORDEN MULTIFUNCTIONEEL INGEZET	72
ALGEMENE INFORMATIE PROGRAMMA 2	73
PROGRAMMA 3 BESTUUR EN ORGANISATIE	83
3.1 EEN DIENSTVERLENENDE EN BETROUWBARE GEMEENTE	85
3.2 DE GEMEENTE IN CONTROL EN FINANCIËEL GEZOND	86
3.3 EEN FITTE ORGANISATIE	88
3.4 EEN DIGITALE ORGANISATIE	90
ALGEMENE INFORMATIE PROGRAMMA 3	92
PARAGRAFEN	95

PARAGRAAF 1 WEERSTANDSVERMOGEN & RISICOBEBEERSING.....	96
PARAGRAAF 2 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	101
PARAGRAAF 3 BEDRIJFSVOERING	106
PARAGRAAF 4 VERBONDEN PARTIJEN	111
PARAGRAAF 5 GRONDBELEID	123
PARAGRAAF 6 LOKALE HEFFINGEN	126
PARAGRAAF 7 FINANCIERING	134
PARAGRAAF 8 OPENBAARHEID.....	141
MOTIES EN AMEDEMEMENTEN	142
FINANCIËLE BEGROTING	144
OVERZICHT BATEN EN LASTEN	145
GERAAMDE BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD	147
VERDELING TAAKVELDEN PER PROGRAMMA	152
INCIDENTELE BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA	157
MEERJARENOVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN.....	160
MEERJARENBALANS.....	167
WETTELIJK VERPLICHT BELEIDSINDICATOREN	170
BIJLAGEN	174
BIJLAGE 1. INVESTERINGSCOHORT (OPENBARE VERSIE)	175

BIJLAGE 2. ONTWIKKELING KENGETALLEN.....	183
BIJLAGE 3. INDICATIE MEERJARIG FINANCIËEL EFFECT WIA-COHORT 2027-2030	185
BIJLAGE 4. LIQUIDITEITSPROGNOSE.....	195

Voorwoord

Voorwoord

Samen keuzes maken voor Wageningen

Met deze Programmabegroting 2027 begint een nieuwe bestuursperiode. Wageningen bouwt voort op een sterke betrokkenheid van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen. De afgelopen jaren zijn stappen gezet in bestaanszekerheid, wonen en leefbaarheid. Tegelijk veranderen de omstandigheden waarin we aan de stad werken. De [Trendreflectie Wageningen](#) laat zien hoe landelijke en mondiale ontwikkelingen hier samenkomen en elkaar versterken. Steeds duidelijker wordt dat niet alles tegelijk kan. Er is schaarste aan mensen om het werk te doen, in de zorg, de bouw en infrastructuur en binnen onze eigen organisatie. Ook ruimte en capaciteit op het elektriciteitsnet zijn beperkt, terwijl juist elektriciteit een belangrijke rol speelt in de verduurzaming. Dat vraagt om wendbaarheid. We moeten steeds opnieuw afwegen wat we doen, wanneer we dat doen en waar we kunnen bijsturen als omstandigheden veranderen. Dat is een puzzel die vraagt om keuzes. Keuzes die recht doen aan het eigen karakter van Wageningen.

Een wereldstad in zakformaat

Wageningen is een wereldstad in zakformaat: een groene en sociale stad met een grote studentenpopulatie en veel verschillende nationaliteiten en culturen. Wageningen University & Research verbindt onze stad met de wereld. Die kennisfunctie en diversiteit brengen innovatie, ondernemerschap en levendigheid. Tegelijk zijn de behoeften van inwoners uiteenlopend. Mensen die hier zijn opgegroeid, studenten, internationale kenniswerkers en andere nieuwe inwoners moeten zich thuis kunnen voelen. Ontmoeting, toegankelijke voorzieningen en verbinding tussen groepen zijn daarom wezenlijke opgaven voor onze stad.

Gelijke kansen en een sterke gemeenschap

In het sociaal domein vormen het bestaanszekerheidsbeleid, de Woonzorgvisie en Samen Wageningen 2026 een basis om op voort te bouwen. Toch blijven bestaansonzekerheid, eenzaamheid en stress van invloed op de kwaliteit van leven. Ook studentenwelzijn vraagt in Wageningen aandacht. Kansengelijkheid verbindt deze vraagstukken: inkomen, wonen, gezondheid, onderwijs, werk en meedoen hangen nauw samen. Vooruitgang op het ene terrein is kwetsbaar als inwoners op een ander terrein vastlopen. De maatschappelijke opgave is dat de mogelijkheden die Wageningen biedt voor iedereen bereikbaar zijn.

Een sterke sociale basis ontstaat in het dagelijks leven en kan niet van bovenaf worden opgelegd. Inwoners, vrijwilligers, verenigingen en maatschappelijke organisaties geven haar samen vorm, op straat, in de buurt en in de stad. Sport, cultuur en plekken voor ontmoeting helpen mensen om elkaar te leren kennen en naar elkaar om te kijken. Die gemeenschapsvorming draagt bij aan vertrouwen en samenredzaamheid, maar ook aan de veerkracht om veranderingen en tegenslagen op te vangen. Toegankelijke ondersteuning blijft daarbij nodig voor inwoners die niet op eigen kracht of met hulp uit hun omgeving verder kunnen.

Ruimte voor een groeiende stad

De ontwikkeling van Wageningen vraagt ook ruimtelijk om samenhang. Woningbouw en een ouder wordende bevolking veranderen de behoefte aan zorg, onderwijs, mobiliteit en andere voorzieningen. Groei gaat daarbij over meer dan woningen alleen. De beperkte ruimte vraagt om een goede balans tussen wonen, werken, groen, water en energie, en om aandacht voor de bestaande bebouwde omgeving. Netcongestie en stikstof beperken de mogelijkheden. Klimaatverandering vergroot ondertussen de noodzaak van een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Daarbij telt ook of duurzame oplossingen voor inwoners toegankelijk en betaalbaar zijn.

Onze positie als kennisstad binnen Foodvalley biedt kansen, maar maakt Wageningen ook gevoeliger voor externe ontwikkelingen. Bezuinigingen op wetenschappelijk onderwijs en geopolitieke spanningen raken de omgeving waarin kennis, innovatie en samenwerking tot stand komen. Digitalisering en kunstmatige intelligentie veranderen het werk en het contact met de overheid. Dat roept vragen op over vaardigheden, toegankelijkheid, betrouwbare informatie en digitale veiligheid. Lokale veerkracht en samenwerking in de regio zijn daardoor steeds belangrijker.

Bewust kiezen in tijden van schaarste

De rode draad is schaarste: aan ruimte, netcapaciteit, menskracht en specialistische kennis. Tegelijk nemen de maatschappelijke opgaven en de druk op de uitvoering toe. Vooral na 2027 staat het financiële perspectief onder druk. Niet alles kan tegelijk of in dezelfde mate. We wegen dit alles met de blik op brede welvaart: de kwaliteit van leven nu, de verdeling van kansen en de gevolgen voor volgende generaties. Deze begroting is een vertrekpunt om maatschappelijke behoeften, financiële houdbaarheid en uitvoerbaarheid met elkaar te verbinden. Samen met de raad en de stad willen we verder bouwen aan een sociaal, duurzaam, ondernemend en toekomstbestendig Wageningen.

Wageningen, college van burgemeester en wethouders, september 2026.

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Eerste begroting van het nieuwe college

Deze beleidsarme begroting vertaalt vastgesteld beleid, wettelijke taken, autonome ontwikkelingen en eerdere besluiten naar 2027. Nieuwe keuzes uit het coalitieakkoord zijn nog niet als nieuw beleid of extra budget opgenomen. Die volgen na afzonderlijke uitwerking en besluitvorming, onder meer via de eerste begrotingswijziging 2027.

We zetten bestaand beleid voort, maar het financiële perspectief vraagt om keuzes. In 2027 is het structurele saldo beperkt positief; vanaf 2028 zijn er structurele tekorten. Geld, ruimte en capaciteit vragen om prioriteiten. We nemen de raad de komende periode mee in het proces richting de Kadernota 2027.

Dichtbij, inclusief en samenredzaam

Binnen Samen Wageningen 2026 werken we aan sociale zekerheid, gezond en veilig samenleven en kansengelijkheid. We versterken de sociale basis, preventie en ontmoeting in straten, buurten en de stad. We blijven werken aan veilige en leefbare buurten, samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en hulpdiensten. Daarbij hoort toegankelijke ondersteuning bij zorg, wonen, werk en inkomen, aandacht voor basisvaardigheden voor jong en oud en toegankelijke mogelijkheden om te sporten en bewegen. We werken verder aan een stevig lokaal team om ondersteuning dichtbij inwoners te organiseren.

Cultuur draagt bij aan ontmoeting, ontwikkeling en de aantrekkelijkheid van Wageningen. We koesteren een bruisend cultureel aanbod. We starten met de voorbereiding van een nieuwe cultuurvisie.

Wonen, groen en bereikbaarheid in samenhang

Wageningen staat voor de opgave om de komende jaren 3.500 woningen te realiseren. In 2027 werken we aan woningbouwprojecten en het benutten van mogelijkheden binnen de bestaande woningvoorraad. Betaalbaarheid, waaronder sociale huur, is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Netcongestie, stikstof en schaarse grond beïnvloeden wat mogelijk is en wanneer projecten kunnen worden uitgevoerd.

We verbinden de woningbouwopgave met bereikbaarheid en een gezonde leefomgeving. We werken verder aan ecologische verbindingen, natuurinclusief bouwen en een openbare ruimte met meer schaduw en ruimte voor water. Ook zetten we de mobiliteitstransitie voort en werken we aan duurzame economische ontwikkeling. De beschikbare ruimte vraagt om samenhangende keuzes tussen deze opgaven.

Kennis, innovatie en toegankelijke dienstverlening

Met Wageningen University & Research, de provincie Gelderland en Regio Foodvalley werken we eraan dat agrofood stevig onderdeel blijft van nationaal beleid en dat investeringen onze gemeente en regio bereiken. Food2040 richt zich op innovatie, kennis, talent, infrastructuur en ondernemerschap. Het initiatief heeft een plaats gekregen in het rapport-Wennink.

Digitalisering en kunstmatige intelligentie bieden kansen voor betere dienstverlening. Digitale veiligheid, betrouwbare informatie en afhankelijkheid van grote technologiebedrijven vragen daarbij om bewuste keuzes. We werken met andere overheden aan digitale autonomie en blijven fysiek en telefonisch bereikbaar voor inwoners die minder digitaal vaardig zijn.

Uitvoerbaarheid bepaalt het tempo

We wegen de beleidsmatige inzet af tegen beschikbare mensen, middelen en tijd. Waar nodig prioriteren of faseren we. Heldere communicatie, tijdige betrokkenheid van inwoners en het nakomen van afspraken zijn daarbij uitgangspunten.

Bestuurlijke samenvatting - financieel beeld

Financieel beeld 2027–2030

De begroting 2027 heeft na mutaties in reserves een geraamd tekort van € 2,402 miljoen. Het structurele saldo bedraagt € 64.000 positief. Dat saldo laat zien hoe de begroting er na correctie voor incidentele posten uitziet; de inzet van begrotingsmaatregelen is daarin verwerkt. Vanaf 2028 zijn zowel het geraamde als het structurele resultaat negatief.

Jaar	Geraamd begrotingsresultaat	Structureel begrotingresultaat
2027	-€ 2,402 mln	+€ 0,064 mln
2028	-€ 7,314 mln	-€ 7,078 mln
2029	-€ 7,020 mln	-€ 7,175 mln
2030	-€ 7,739 mln	-€ 8,414 mln

Een negatief bedrag betekent een begrotingstekort. Een positief bedrag betekent een begrotingsoverschot.

Ontwikkeling van het meerjarige resultaat

Bedragen x € 1.000	2027	2028	2029	2030
Meerjarenbegroting 2026 incl. 1e wijziging	219	-2.782	-2.776	-2.899
Septembercirculaire 2025	-18	-253	-373	-543
Voorjaarsbrief 2026	-3.468	-2.573	-2.243	-2.262
Meicirculaire 2026	2.070	1.768	1.410	1.443
Overige mutaties Programmabegroting 2027	-1.205	-3.474	-3.038	-3.478
Totaal geraamd resultaat	-2.402	-7.314	-7.020	-7.739

Een positief bedrag betekent een positief effect op het begrotingssaldo. Een negatief bedrag betekent een negatief effect op het begrotingssaldo.

Het financiële vertrekpunt is sinds de Programmabegroting 2026 verslechterd. De Voorjaarsbrief 2026 verlaagde het resultaat in 2027 met € 3,468 miljoen en werkt ook deels structureel door. De septembercirculaire 2025 had een beperkt negatief effect. De meicirculaire 2026 verbeterde het beeld, vooral door middelen voor klimaat- en energiebeleid. Vervolgens verslechteren de in deze Programmabegroting verwerkte actualisaties het resultaat met € 1,205 miljoen in 2027 en met circa € 3,0 tot € 3,5 miljoen per jaar vanaf 2028. Vanaf 2028 is de grootste drijver van de terugval de verwachte mindere inkomsten van het Rijk.

De grootste structurele nadelen zijn het terugdraaien van de ingeboekte besparing op jeugdzorg (€ 811.000 per jaar). Deze was per abuis in de raming blijven staan bij de vorige begroting en dat is in deze begroting gecorrigeerd. Ook hogere uitgaven voor het Maatschappelijk Meedoen Budget (per saldo € 700.000 per jaar), de geraamde groei van de Wmo (€ 900.000) en de uitvoeringskosten voor klimaat- en energiebeleid. Daar staan onder meer lagere lasten voor het college en tijdelijke voordelen bij de opvang van ontheemde Oekraïners tegenover. In 2027 dempen de eerder ontvangen rijksmiddelen voor het klimaat- en energiebeleid en lagere afschrijvingslasten het tekort. Vanaf 2028 vallen deze voordelen grotendeels weg, nemen de afschrijvingslasten toe en nemen de rijksmiddelen voor Wageningen af.

Begrotingsresultaat per programma

Onderstaande tabel laat per programma zien hoe het saldo van baten en lasten en de mutaties in reserves samen het geraamde begrotingsresultaat vormen. Voor 2027 is een tekort van € 2,402 miljoen geraamd. In 2028 loopt het tekort op tot € 7,314 miljoen; ook in 2029 en 2030 blijft het tekort ruim € 7 miljoen. Deze resultaten bevatten zowel structurele als incidentele posten en mogen daarom niet worden gelezen als het structurele begrotingssaldo.

Saldo baten en lasten exclusief reserve-mutaties				
Programma	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
01 Wageningen sociaal	-68.955	-69.722	-68.878	-71.379
02 Wageningen fysiek	-19.315	-20.893	-22.355	-22.879
03 Bestuur en organisatie	84.447	83.382	83.472	85.985
Geraamd saldo van baten en lasten	-3.822	-7.233	-7.761	-8.273

Saldo reserve-mutaties	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
01 Wageningen sociaal	464	399	396	393
02 Wageningen fysiek	228	-380	446	-166
03 Bestuur en organisatie	729	-100	-100	308
Geraamd saldo van reserve-mutaties	1.421	-81	741	534

Saldo van baten en lasten inclusief reserve-mutaties	-2.402	-7.314	-7.020	-7.739
---	---------------	---------------	---------------	---------------

Bedragen zijn in duizenden euro's. Een negatief saldo betekent dat de lasten hoger zijn dan de baten. Een positief saldo van reservemutaties betekent dat meer aan reserves wordt onttrokken dan toegevoegd. Het onderste saldo is het begrotingsresultaat na reservemutaties.

Structureel begrotingsresultaat

Het structurele resultaat corrigeert het geraamde resultaat voor incidentele baten, lasten en reservemutaties. In 2027 resteert een positief structureel saldo van € 64.000. Vanaf 2028 ontstaat een structureel tekort van € 7,078 miljoen, oplopend tot € 8,414 miljoen in 2030. Daarmee is 2027 structureel in evenwicht. De meerjarige raming is niet structureel sluitend.

Structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Lasten exclusief mutaties reserves	165.486	170.069	171.351	176.878
Baten exclusief mutaties reserves	161.664	162.836	163.590	168.605
Geraamd saldo van baten en lasten	-3.822	-7.233	-7.761	-8.273
Toevoegingen reserves	1.360	1.324	1.240	1.054
Onttrekking reserves	2.780	1.243	1.982	1.588
Geraamd resultaat	-2.402	-7.314	-7.020	-7.739
Incidentele lasten	5.986	2.560	2.620	1.154
Incidentele baten	3.621	2.499	2.127	1.387
Incidentele toevoegingen aan reserves	1.360	727	643	457
Incidentele onttrekkingen aan reserves	1.259	551	1.291	899
Saldi van incidentele baten en lasten	2.466	237	-155	-675
Structureel begrotingssaldo	64	-7.078	-7.175	-8.414

Leeswijzer: Bij het geraamde en structurele resultaat betekent negatief een tekort en positief een overschot. Lasten, baten, toevoegingen en onttrekkingen staan afzonderlijk als positieve bedragen vermeld.

Structureel resultaat en begrotingsmaatregelen

Om de begroting 2027 structureel sluitend te maken, zetten we voor het eerst twee bestaande begrotingsmaatregelen in. We benutten € 828.500 uit het surplus van de algemene reserve ter dekking van structurele lasten, binnen de voorwaarden van de provinciale toezichthouder. Daarnaast nemen we een stelpost kapitaallasten van € 260.000 op, gebaseerd op de gemiddelde onderuitputting van de afgelopen drie jaar. Het betreft een stelpost die we conservatief inzetten. Dat wil zeggen dat we werkelijke ruimte meer is op basis van de gemiddelde onderuitputting van de afgelopen drie jaar.

Hiermee komt het structurele begrotingssaldo voor 2027 uit op € 64.000 positief. De structurele opgave is daarmee niet opgelost. Vanaf 2028 ontstaan opnieuw tekorten. Met deze maatregelen creëren we tijd om richting de Kadernota 2027 voorstellen uit te werken om de begroting beter in evenwicht te brengen.

Scenario's en onzekerheden

Voor het eerst maken we in deze begroting met een scenarioanalyse inzichtelijk hoe gevoelig het financiële perspectief van Wageningen is voor ontwikkelingen aan de inkomstenkant. Naast het basisscenario, dat volledig in de begroting is verwerkt, laten we zien wat het financiële effect kan zijn als belangrijke inkomsten gunstiger of ongunstiger uitvallen.

De analyse laat een indicatieve bandbreedte zien van € 1,0 miljoen nadeel tot circa € 3,0 miljoen voordeel. De belangrijkste onzekerheden liggen bij het gemeentefonds, jeugdzorg, studietoelage, taakmutaties en specifieke compensaties. De scenario's zijn geen alternatieve begrotingen en vormen geen vooraf beschikbare bestedingsruimte. In de aparte paragraaf Financiële scenario's inkomstenkant lichten we de uitgangspunten, bedragen en bestuurlijke betekenis verder toe.

Bestuurlijke samenvatting - risico's en besluitvorming

De financiële buffer neemt af

De geraamde tekorten werken door in de financiële buffer. Onderstaande tabel vergelijkt de beschikbare middelen om risico's op te vangen met het bedrag dat daarvoor volgens de risicoanalyse nodig is.

Onderdeel (x € 1.000)	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Beschikbare weerstandscapaciteit	7.500	7.500	6.691	0
Benodigde weerstandscapaciteit	5.808	6.124	5.749	5.643
Weerstandsvermogen	1,29	1,22	1,16	0,00
Kwalificatie weerstandsvermogen	Ruim voldoende	Ruim voldoende	Ruim voldoende	Ruim onvoldoende

De bedragen zijn in duizenden euro's. Het weerstandsvermogen is de beschikbare buffer gedeeld door de benodigde buffer. Bij 1,0 zijn beide gelijk; onder 1,0 is de buffer onvoldoende.

Als uitgangspunt geldt dat het weerstandsvermogen minimaal 1,0 moet bedragen (kwalificatie ruim voldoende). Op basis van de huidige cijfers voldoet Wageningen aan deze norm. Het weerstandsvermogen is toereikend om de geïdentificeerde risico's af te dekken en maakt het mogelijk substantiële tegenvallers op te vangen zonder dat direct beleidsaanpassingen noodzakelijk zijn. Daarmee staat de gemeente er financieel robuust voor.

Ondanks dat de structurele saldi negatief zijn in de meerjarenraming 2028 en 2029 zien we dat het weerstandsvermogen boven de norm blijft. Dit komt omdat de reserves voldoende zijn gevuld om de risico's af te dekken.

Een uitgebreide toelichting op het weerstandsvermogen en de wijze waarop risico's worden beheerst, is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wat stelt de raad vast?

Met deze begroting stelt de raad de beleidsmatige en financiële kaders voor 2027 en de meerjarenraming 2028-2030 vast. De raad autoriseert de baten en lasten per programma en de geraamde mutaties in reserves.

Voor investeringen besluit de raad over de benodigde kredieten per project. De individuele kredietaanvragen staan in de geheime bijlage bij het raadsvoorstel. Hieronder staan de gevraagde kredieten geclusterd per thema. De openbare bijlagen bevatten het investeringscohort en het bijbehorende sturingsinstrumentarium.

Thema	Gevraagd krediet
Duurzaamheid	€ 855.000
Infra	€ 16.701.667
Woningbouw	€ 100.000

De kapitaallasten zijn in de begroting verwerkt voor zover deze in 2027-2030 starten. Het sturingsinstrumentarium laat zien wat investeringen en groei van de stad betekenen voor liquiditeit, schuldpositie, financiële kengetallen, kapitaallasten en toekomstige financiële ruimte.

Bestuurlijke betekenis en vervolg

Deze begroting biedt het kader voor de uitvoering van bestaand beleid in 2027. Het beperkte positieve structurele saldo in dat jaar neemt de meerjarige opgave niet weg. Vanaf 2028 zijn aanvullende keuzes nodig over beleid, uitvoering, inkomsten en uitgaven. Ook het wegvallen van de geraamde risicobuffer in 2030 vraagt om maatregelen. Nieuwe keuzes uit het coalitieakkoord worden afzonderlijk uitgewerkt en aan de raad voorgelegd, onder meer via de eerste begrotingswijziging 2027.

Inleiding

Doel en plaats in de planning-en-controlcyclus

De Programmabegroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030 vormen het kader voor de uitvoering en verantwoording in 2027. De raad stelt de begroting vast; het college voert haar uit en rapporteert via de bestuursrapportages en de jaarstukken over voortgang en afwijkingen.

Leeswijzer

Het voorwoord schetst de maatschappelijke context en de opgaven waarmee Wageningen deze bestuursperiode begint. De bestuurlijke samenvatting beschrijft de beleidsmatige inzet, de financiële hoofdlijn, de belangrijkste risico's en de besluitvorming. Deze inleiding licht de opbouw en totstandkoming van de begroting toe.

De programma's beschrijven wat de gemeente wil bereiken en welke middelen beschikbaar zijn. De paragrafen behandelen onderwerpen die meerdere programma's raken, zoals lokale heffingen, weerstandsvermogen en bedrijfsvoering. De financiële begroting bevat de cijfermatige onderbouwing. De financiële scenario's geven aanvullend inzicht in onzekerheden aan de inkomstenkant. De bijlagen bevatten nadere uitwerkingen, waaronder het investeringscohort.

Uitgangspunten begroting

Uitgangspunten begroting

De volgende algemene financiële uitgangspunten zijn gehanteerd:

- De Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028 - 2030 zijn gebaseerd op de door de raad vastgestelde Programmabegroting 2026, inclusief de nadien vastgestelde eerste begrotingswijziging 2026, de verwerking van de september- en decembercirculaire 2025 en de bijstelling van de lasten op basis van overeenkomsten en voortschrijdend inzicht.
- De meerjarenraming en de structurele doorwerking van de vastgestelde Bestuursrapportage voorjaar 2026 zijn opgenomen alsmede de financiële gevolgen van de meicirculaire 2026.
- De ontwikkelingen uit de Voorjaarsbrief 2026 zijn opgenomen in de Programmabegroting.
- Indien er ruimte was om budgetten naar beneden bij te stellen in het kader van realistisch ramen, is dit gedaan.
- De baten en lasten zijn geïndexeerd.
- De college- en raadsvoorstellen tot aan het zomerreces 2026 zijn verwerkt in de Begroting 2027 en meerjarenraming 2028 - 2030.
- De uitwerking van de lopende investeringen is uitgewerkt in deze Programmabegroting en meerjarenraming.
- De uitwerking van de nieuwe investeringen die samenhangen met de actualisatie van het investeringscohort zijn verwerkt in de Begroting 2027 en meerjarenraming 2028 - 2030.
- De septembercirculaire 2026 verschijnt naar verwachting de derde dinsdag van september (Prinsjesdag). Dit is te laat om de financiële gevolgen hiervan te verwerken in de Programmabegroting. De raad wordt geïnformeerd over de uitkomsten van de septembercirculaire via een informatienota, die vóór de begrotingsvergadering van november met de raad wordt gedeeld.
- De effecten van de septembercirculaire worden voor het jaar 2026 meegenomen in de Bestuursrapportage najaar 2026 en voor de jaren 2027 en verder in de Bestuursrapportage voorjaar 2027.

Effect meicirculaire 2026

Over de uitkomsten van de meicirculaire 2026 is de raad voor het zomerreces door middel van deze [raadsinformatienota](#) geïnformeerd. De financiële effecten van de meicirculaire 2026 zijn in

deze begroting verwerkt. De septembercirculaire 2026 verschijnt te laat om de financiële gevolgen in deze begroting te verwerken.

Gehanteerde indexpercentages

De volgende indexaties zijn toegepast in de programmabegroting 2026 en meerjarenraming 2027 - 2029. Deze zijn gebaseerd op het Centraal Economisch Plan van het CPB februari 2025 (afgerond op 1 decimaal):

Index	Index 2027	Index 2028	Index 2029	Index 2030
Loon (Cao gemeenten en Index beloning werknemers (PO/BO))	4,10%	3,90%	3,30%	3,20%
Prijs (Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (IMOC))	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%
Subsidies & Uitbestedingen (geen GR) (<i>Afgeleide loon- en prijsstijging (loon 80%, prijzen 20%)</i>)	3,70%	3,64%	3,10%	3,06%
Lokale Heffingen - Niet kostendekkend exclusief Reclamebelasting (<i>Afgeleide loon- en prijsstijging (loon 50%, prijzen 50%)</i>)	3,10%	3,25%	2,80%	2,85%
Lokale heffingen - Reclamebelasting & ICT Gemeente (<i>Dienstenprijzen commerciële dienstverlening en transport / DPI</i>)	3,40%	3,40%	3,40%	3,40%
Jeugd maatwerk (Overheidsbijdrage in de arbeidsontwikkeling - Nederlandse Zorgautoriteit 2024)	3,96%	3,96%	3,96%	3,96%
Lopende en toekomstige kredieten (<i>Inputprijsindex grond-, weg- en waterbouw (GWW)</i>)	0,88%	0,88%	0,88%	0,88%
Kapitaalrente	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%

Actualisatie van ambities, doelen en resultaten

Omschrijving

Ten opzichte van de Programmabegroting 2026 zijn binnen programma 1 Wageningen sociaal de ambities, doelen en resultaten opnieuw geordend en op onderdelen geactualiseerd. Dit volgt uit het reeds vastgestelde beleidskader Samen Wageningen 2026 en is dus geen nieuw beleid van het nieuwe college. Het programma is nu opgebouwd rond drie samenhangende thema's: Sociale zekerheid, Gezond en veilig samenleven en Kansengelijkheid.

De nieuwe opbouw maakt de samenhang tussen bestaanszekerheid, gezondheid, veiligheid, ondersteuning en kansengelijkheid beter zichtbaar. De eerdere indeling uit de begroting 2026 is vervangen door een uitgebreidere doelenboom met afzonderlijke ambities voor onder meer inkomen, participatie, sociale basis, sport, cultuur, gezondheid, jeugdhulp, Wmo, onderwijs en basisvaardigheden. Programma's 2 en 3 behouden grotendeels dezelfde hoofdstructuur als in 2026. De gewijzigde formuleringen binnen programma 1 leiden niet vanzelf tot extra financiële ruimte;

uitvoering vindt plaats binnen de eerder vastgestelde kaders, tenzij de raad daarover afzonderlijk besluit.

Financiële scenario's inkomstenkant

De Programmabegroting 2027 is opgesteld op basis van het financiële beeld dat het college op dit moment het meest realistisch acht. In dit basisscenario is het begrotingssaldo in 2027 -€ 2,4 miljoen. Het structurele begrotingssaldo is € 64.000. Daarmee laat het basisscenario zien in hoeverre de structurele lasten en baten in 2027 in balans zijn.

Het financiële beeld blijft gevoelig voor ontwikkelingen aan zowel de inkomstenkant als de kostenkant. Deze analyse richt zich op de inkomstenkant. Vooral ontwikkelingen bij het Rijk kunnen gunstig of ongunstig doorwerken in de bestedingsruimte van Wageningen. Om die gevoeligheid zichtbaar te maken, werken we bij deze begroting met drie scenario's. Het gaat om een basisscenario, een meevallersscenario en een tegenvallersscenario.

Het basisscenario is volledig verwerkt in de begroting en vormt de basis voor besluitvorming, autorisatie en uitvoering. De raad stelt dus één begroting vast. Het mee- en tegenvallersscenario zijn bedoeld als aanvullend inzicht. Zij laten zien wat er kan gebeuren als belangrijke inkomstenontwikkelingen gunstiger of ongunstiger uitpakken dan nu wordt geraamd.

Overzicht van de scenario's

Scenario	Uitgangspunt	Indicatief effect
Tegenvallersscenario	Rijksmiddelen en overige inkomsten vallen lager uit dan geraamd	€ 1,0 miljoen nadeel
Basisscenario	Meest realistische financiële beeld	€ 0
Meevallersscenario	Rijksmiddelen en compensaties vallen gunstiger uit	€ 3,0 miljoen voordeel

De bandbreedte tussen beide scenario's bedraagt daarmee indicatief circa € 4 miljoen. Daarmee wordt zichtbaar dat landelijke besluitvorming een substantiële invloed kan hebben op het financiële perspectief van Wageningen.

Meevallersscenario

In het meevallersscenario ontstaat extra financiële ruimte doordat landelijke inkomsten gunstiger uitvallen dan in het basisscenario is verwerkt. De grootste potentiële verbetering betreft aanvullende middelen voor de jeugdzorg. Daarnaast kan een betere financiering van de studietoelage, een gunstiger ontwikkeling van het gemeentefonds en aanvullende taakmutaties positief doorwerken.

Voor de vertaling van landelijke mutaties hanteren we als vuistregel dat Wageningen ongeveer 2,0 promille van het gemeentefonds ontvangt. Een landelijke mutatie van € 100 miljoen betekent daarmee indicatief ongeveer € 200.000 voor Wageningen.

Onderdeel	Indicatief voordeel 2027
Aanvullende middelen jeugdzorg	€ 1.460.000
Financiering studietoelage	€ 400.000
Gunstigere ontwikkeling gemeentefonds	€ 750.000
Taakmutaties en specifieke compensatie	€ 350.000
Totaal meevallersscenario	€ 2.960.000 voordeel

De indicatie voor de jeugdzorg is gebaseerd op de eerder beschikbaar gestelde landelijke compensatie van € 728 miljoen. Toepassing van de Wageningse vuistregel leidt tot een indicatief effect van circa € 1,46 miljoen.

Voor de studietoelage wordt uitgegaan van het financiële nadeel dat in de Bestuursrapportage najaar 2025 is gesignaleerd. Een betere aansluiting tussen de rijksbekostiging en de Wageningse lasten kan dit nadeel beperken. Daarnaast heeft de Tweede Kamer het kabinet opgeroepen de uitvoering van de studietoelage onder te brengen bij DUO. Over invoering en planning is op dit moment echter nog geen besluit genomen.

De bedragen voor het gemeentefonds en de taakmutaties zijn indicatieve gevoeligheidsbedragen. Zij sluiten aan bij de orde van grootte van schommelingen die Wageningen de afgelopen jaren via circulaire, taakmutaties en overige rijksbijstellingen heeft gezien.

Tegenvallersscenario

In het tegenvallersscenario vallen de inkomsten lager uit dan in het basisscenario is geraamd. Dit kan ontstaan door een ongunstigere ontwikkeling van het gemeentefonds, een lagere afrekening van het BTW-compensatiefonds of lagere compensatie voor nieuwe of gewijzigde gemeentelijke taken.

Onderdeel	Indicatief nadeel 2027
Nadeligere ontwikkeling gemeentefonds	€ 500.000
Lagere afrekening BTW-compensatiefonds	€ 300.000
Taakmutaties en specifieke uitkeringen	€ 200.000
Totaal tegenvallersscenario	€ 1.000.000 nadeel

Jeugdzorg en studietoelage zijn niet afzonderlijk als nadeel opgenomen. In het basisscenario zijn hiervoor geen aanvullende toekomstige compensaties geraamd. Het uitblijven daarvan leidt daarom niet tot een extra verslechtering ten opzichte van de begroting, maar laat wel zien dat de financiële druk op deze dossiers blijft bestaan.

Bestuurlijke betekenis

De scenario's laten zien hoe robuust het financiële perspectief van Wageningen is. Een financieel voordeel in het meevallersscenario betekent niet automatisch dat ruimte ontstaat voor nieuw beleid. Eerst moet duidelijk zijn dat de middelen daadwerkelijk beschikbaar komen, structureel van aard zijn en niet samenhangen met aanvullende taken of verplichtingen.

Wanneer het tegenvallersscenario werkelijkheid wordt en daardoor het structurele begrotingsevenwicht onder druk komt te staan, is bestuurlijke bijsturing noodzakelijk. De aard en omvang daarvan vragen op dat moment een afzonderlijke bestuurlijke afweging.

Deze scenarioanalyse is bewust beperkt tot de inkomstenkant van de begroting. De ervaringen met deze eerste toepassing worden betrokken bij de voorbereiding van de Kadernota 2027. Op basis daarvan wordt beoordeeld of deze werkwijze wordt voortgezet, verder wordt ontwikkeld of wordt uitgebreid naar andere onderdelen van het financiële perspectief.

De Programmabegroting 2027 is opgesteld op basis van het financiële beeld dat het college op dit moment het meest realistisch acht. In dit basisscenario is het begrotingssaldo in 2027 -€ 2,4 miljoen. Het structurele begrotingssaldo is € 64.000. Daarmee laat het basisscenario zien in hoeverre de structurele lasten en baten in 2027 in balans zijn.

Het financiële beeld blijft gevoelig voor ontwikkelingen aan zowel de inkomstenkant als de kostenkant. Deze analyse richt zich op de inkomstenkant. Vooral ontwikkelingen bij het Rijk kunnen gunstig of ongunstig doorwerken in de bestedingsruimte van Wageningen. Om die gevoeligheid zichtbaar te maken, werken we bij deze begroting met drie scenario's. Het gaat om een basisscenario, een meevallersscenario en een tegenvallersscenario.

Het basisscenario is volledig verwerkt in de begroting en vormt de basis voor besluitvorming, autorisatie en uitvoering. De raad stelt dus één begroting vast. Het mee- en tegenvallersscenario zijn bedoeld als aanvullend inzicht. Zij laten zien wat er kan gebeuren als belangrijke inkomstenontwikkelingen gunstiger of ongunstiger uitpakken dan nu wordt geraamd.

Overzicht van de scenario's

Scenario	Uitgangspunt	Indicatief effect
Tegenvallersscenario	Rijksmiddelen en overige inkomsten vallen lager uit dan geraamd	€ 1,0 miljoen nadeel
Basisscenario	Meest realistische financiële beeld	€ 0
Meevallersscenario	Rijksmiddelen en compensaties vallen gunstiger uit	€ 3,0 miljoen voordeel

De bandbreedte tussen beide scenario's bedraagt daarmee indicatief circa € 4 miljoen. Daarmee wordt zichtbaar dat landelijke besluitvorming een substantiële invloed kan hebben op het financiële perspectief van Wageningen.

Meevallersscenario

In het meevallersscenario ontstaat extra financiële ruimte doordat landelijke inkomsten gunstiger uitvallen dan in het basisscenario is verwerkt. De grootste potentiële verbetering betreft aanvullende middelen voor de jeugdzorg. Daarnaast kan een betere financiering van de studietoelage, een gunstiger ontwikkeling van het gemeentefonds en aanvullende taakmutaties positief doorwerken.

Voor de vertaling van landelijke mutaties hanteren we als vuistregel dat Wageningen ongeveer 2,0 promille van het gemeentefonds ontvangt. Een landelijke mutatie van € 100 miljoen betekent daarmee indicatief ongeveer € 200.000 voor Wageningen.

Onderdeel	Indicatief voordeel 2027
Aanvullende middelen jeugdzorg	€ 1.460.000
Financiering studietoelage	€ 400.000
Gunstigere ontwikkeling gemeentefonds	€ 750.000
Taakmutaties en specifieke compensatie	€ 350.000
Totaal meevallersscenario	€ 2.960.000 voordeel

De indicatie voor de jeugdzorg is gebaseerd op de eerder beschikbaar gestelde landelijke compensatie van € 728 miljoen. Toepassing van de Wageningse vuistregel leidt tot een indicatief effect van circa € 1,46 miljoen.

Voor de studietoelage wordt uitgegaan van het financiële nadeel dat in de Bestuursrapportage najaar 2025 is gesignaleerd. Een betere aansluiting tussen de rijksbekostiging en de Wageningse lasten kan dit nadeel beperken. Daarnaast heeft de Tweede Kamer het kabinet opgeroepen de uitvoering van de studietoelage onder te brengen bij DUO. Over invoering en planning is op dit moment echter nog geen besluit genomen.

De bedragen voor het gemeentefonds en de taakmutaties zijn indicatieve gevoeligheidsbedragen. Zij sluiten aan bij de orde van grootte van schommelingen die Wageningen de afgelopen jaren via circulaire, taakmutaties en overige rijksbijstellingen heeft gezien.

Tegenvallersscenario

In het tegenvallersscenario vallen de inkomsten lager uit dan in het basisscenario is geraamd. Dit kan ontstaan door een ongunstigere ontwikkeling van het gemeentefonds, een lagere afrekening van het BTW-compensatiefonds of lagere compensatie voor nieuwe of gewijzigde gemeentelijke taken.

Onderdeel	Indicatief nadeel 2027
Nadeligere ontwikkeling gemeentefonds	€ 500.000
Lagere afrekening BTW-compensatiefonds	€ 300.000
Taakmutaties en specifieke uitkeringen	€ 200.000
Totaal tegenvallersscenario	€ 1.000.000 nadeel

Jeugdzorg en studietoelage zijn niet afzonderlijk als nadeel opgenomen. In het basisscenario zijn hiervoor geen aanvullende toekomstige compensaties geraamd. Het uitblijven daarvan leidt daarom niet tot een extra verslechtering ten opzichte van de begroting, maar laat wel zien dat de financiële druk op deze dossiers blijft bestaan.

Bestuurlijke betekenis

De scenario's laten zien hoe robuust het financiële perspectief van Wageningen is. Een financieel voordeel in het meevallersscenario betekent niet automatisch dat ruimte ontstaat voor nieuw beleid. Eerst moet duidelijk zijn dat de middelen daadwerkelijk beschikbaar komen, structureel van aard zijn en niet samenhangen met aanvullende taken of verplichtingen.

Wanneer het tegenvallersscenario werkelijkheid wordt en daardoor het structurele begrotingsevenwicht onder druk komt te staan, is bestuurlijke bijsturing noodzakelijk. De aard en omvang daarvan vragen op dat moment een afzonderlijke bestuurlijke afweging.

Deze scenarioanalyse is bewust beperkt tot de inkomstenkant van de begroting. De ervaringen met deze eerste toepassing worden betrokken bij de voorbereiding van de Kadernota 2027. Op basis daarvan wordt beoordeeld of deze werkwijze wordt voortgezet, verder wordt ontwikkeld of wordt uitgebreid naar andere onderdelen van het financiële perspectief.

Programma 1 Wageningen sociaal

Waarom dit programma?

Programma 1 *Wageningen Sociaal* geeft richting aan alles wat we doen binnen het sociaal domein. Het gaat om wettelijke taken én om de keuzes die we als gemeente zelf maken om inwoners te ondersteunen. Vanaf 2026 vormt het nieuwe beleidskader *Samen Wageningen* hiervoor het inhoudelijke uitgangspunt. Hierin staan drie samenhangende thema's centraal: Sociale zekerheid, Gezond en veilig samenleven en Kansengelijkheid. Deze thema's zijn nauw met elkaar verbonden en dragen gezamenlijk bij aan de opgave Toekomstgericht Samenleven.

Sociale zekerheid

Een bestaanszekere basis is een voorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving. Daarom zetten we in op voldoende inkomen, het voorkomen van armoede en schulden, mogelijkheden om te werken en mee te doen, passend wonen en een goede opvang en begeleiding van mensen die gevlucht zijn. Zo zorgen we ervoor dat inwoners grip hebben op hun leven en hun toekomst.

Gezond en veilig samenleven

Een sterke samenleving vraagt om inwoners die gezond zijn, zich veilig voelen en op elkaar kunnen terugvallen. Daarom investeren we in een sterke sociale basis, gezondheid, welzijn, sport en cultuur, passende ondersteuning wanneer dat nodig is en een veilige en gezonde leefomgeving. Hiermee versterken we de veerkracht van inwoners en de sociale samenhang in de stad.

Kansengelijkheid

Iedere inwoner verdient de kans om zich te ontwikkelen en mee te doen, ongeacht achtergrond of omstandigheden. Daarom zetten we in op een kansrijke start voor kinderen, goed onderwijs en educatie, het versterken van basisvaardigheden en het bevorderen van diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid. Zo werken we aan gelijke kansen voor alle Wageningers.

De herziening van het beleidskader *Samen Wageningen* was nodig omdat ontwikkelingen zoals bestaansonzekerheid, vergrijzing, de Hervormingsagenda Jeugd, Participatiewet in balans en het Integraal Zorgakkoord nieuwe uitdagingen met zich meebrengen. Met dit programma vertalen we de ambities uit het beleidskader naar concrete resultaten voor inwoners en bouwen we verder aan een toekomstbestendig sociaal domein.

Wat willen we bereiken voor onze inwoners en onze samenleving?

In dit programma zijn de actuele ambities gekoppeld aan:

- 1.1 Inkomen, armoede en schulden
- 1.2 Werken en meedoen
- 1.3 Vrijheid en internationale samenwerking
- 1.4 Asielopvang en inburgering
- 1.5 Een veilige en leefbare woon-, werk- en ondernemingsomgeving
- 2.1 Sociale basis
- 2.2 (Toegang tot) sport
- 2.3 (Toegang tot) cultuur
- 2.4 Gezondheidszorg
- 2.5 Geïndiceerde jeugdhulp
- 2.6 Geïndiceerde ondersteuning Wmo
- 2.7 Veilige leefomgeving
- 2.8 Gezonde leefomgeving
- 3.1 Kansrijke start
- 3.2 Onderwijs en educatie

- 3.3 Basisvaardigheden
- 3.4 Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid

Deze ambities zijn verwerkt in een doelenboom, waarin wordt beantwoord:

- Welke doelen willen we bereiken om te komen tot de ambitie?
- Welke resultaten moet het opleveren?

1.1 Inkomen, armoede en schulden

Wat willen we bereiken?

Alle inwoners van Wageningen kunnen voorzien in hun eerste levensbehoeften en hebben voldoende mogelijkheden om mee te doen in de samenleving.

1.1 Inkomen, armoede en schulden

Doel: 1.1.1 Inwoners hebben voldoende mogelijkheden om deel te nemen aan de samenleving, ondanks financiële zorgen.

Resultaten

- Inwoners die recht hebben op het Maatschappelijk Meedoen Budget (MMB) maken hier gebruik van.
- Inwoners doen (meer) mee aan de samenleving dan voor de invoering van het MMB.
- Het effect van de regelingen voor de kosten van niet gezond zijn in kaart gebracht.

Doel: 1.1.2 Inwoners zijn duurzaam financieel zelfstandig.

Resultaten

- Inwoners weten hoe zij met geld om moeten gaan en zijn financieel zelfstandig.
- Bij meer inwoners doorbreken we de armoede van generatie op generatie.
- Inwoners ervaren voldoende veerkracht ondanks financiële zorgen.
- In 2027 hebben we de bestaanszekerheid van kwetsbare inwoners vergroot, via het Maatschappelijk Meedoen Budget en via begeleiding naar (betaald) werk.
- Het aantal huishoudens met minimaal drie jaar problematische schulden halveert binnen vier jaar.

Doel: 1.1.3 Inwoners met financiële zorgen komen tijdig in beeld om grotere problemen te voorkomen.

Beoogde resultaten

- Inwoners met financiële zorgen zijn op tijd bij ons in beeld om grotere problemen te voorkomen.
- Inwoners met problematische schulden komen tijdig in beeld om grotere problemen te voorkomen.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- Maatregelen van het Rijk hebben invloed op het Maatschappelijk Meedoen Budget (MMB). Als het Rijk minder inkomensondersteuning biedt, wordt het MMB hoger om het sociaal minimum te garanderen. Dit kan consequenties hebben voor de kosten van het MMB.

Het Rijk heeft wetgeving voorgesteld om met betere gegevensdeling tussen (semi)overheidsorganisaties meer mensen met de regelingen te bereiken. Als de invoering of uitvoering van deze wetgeving vertraagt, kunnen we inwoners minder goed bereiken.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- Maatregelen van het Rijk hebben invloed op het Maatschappelijk Meedoen Budget (MMB). Als het Rijk minder inkomensondersteuning biedt, wordt het MMB hoger om het sociaal minimum te garanderen. Dit kan consequenties hebben voor de kosten van het MMB.
- Het Rijk heeft wetgeving voorgesteld om het bereik van de regelingen te vergroten door betere gegevensdeling tussen (semi) overheidsorganisaties. Als de invoering van deze wetgeving of uitvoering van de wetgeving vertraagt kunnen we inwoners minder goed bereiken.

1.2 Werken en meedoen

Wat willen we bereiken?

Alle inwoners van Wageningen kunnen meedoen naar vermogen, eventueel met ondersteuning op maat.

1.2 Werken en meedoen

Doel: 1.2.1 Inwoners doen mee naar vermogen, waar het kan via betaald werk.

Resultaten

- Steeds meer inwoners die begeleiding nodig hebben bij de stap richting werk of maatschappelijke deelname, vinden met ondersteuning een vorm van meedoen die bij hen past. Waar mogelijk is dit werk, anders kijken we naar een andere vorm van stabiele daginvulling.

Doel: 1.2.2. Inwoners kunnen makkelijk de overstap van onbetaald werk naar betaald werk maken (en terug).

Resultaten

- Wanneer realistisch perspectief op werk ontstaat, helpen we inwoners met de stap naar werk. Wanneer meedoen (tijdelijk) niet meer mogelijk is, kunnen inwoners laagdrempelig switchen naar een passendere vorm van participatie.

Doel: 1.2.3. We werken samen met partners in de Arbeidsmarktregio Foodvalley.

Resultaten

- Inwoners ervaren continuïteit in de dienstverlening in de regio en kunnen overal terecht.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

Vanwege wettelijke wijzigingen en onze eigen ambities, gaan we inwoners steeds vaker spreken en begeleiden. Het risico daarbij is dat de huidige capaciteit in de uitvoering niet voldoende is om de ambities te realiseren.

1.3 Vrijheid en internationale samenwerking

Wat willen we bereiken?

Wij vinden het belangrijk dat mensen begrijpen hoe waardevol vrijheid is — voor onszelf én voor de samenleving. We geven hier aandacht aan, onder andere door het organiseren van herdenkingen zoals 4 en 5 mei en Ketikoti. Iedereen heeft hierin een eigen verantwoordelijkheid. Niet alleen voor nu, maar ook voor de generaties na ons. Met respect voor het verleden willen we vrijheid zichtbaar en voelbaar maken. Dat doen we lokaal, regionaal, landelijk én internationaal.

1.3 Vrijheid en internationale samenwerking

Doel 1.3.1: We zijn vanuit Wageningen, Stad der Bevrijding, voortdurend zichtbaar als gangmaker voor het bewustzijn en daarmee de bevordering van individuele en collectieve vrijheid.

We bouwen voort op de successen van de voorgaande edities van de 4 mei-herdenking en het koesteren van de vrijheid op 5 mei. We zijn vanuit Wageningen, Stad der Bevrijding, voortdurend zichtbaar als gangmaker voor het bewustzijn en daarmee de bevordering van individuele en collectieve vrijheid. Wij brengen deze thema's onder de aandacht voor het hele land en ver daarbuiten. Dit doen we professioneel, midden in de samenleving, met krachtige en loyale partners. We vragen aandacht voor actuele wereldproblemen waarbij vrijheid onder druk staat. We onderschrijven het VN verdrag en spreken ons uit tegen schending van de mensenrechten.

Naast de jaarlijkse herdenking van 4 en 5 mei willen we in Wageningen, Stad der Bevrijding, ook aandacht geven aan andere historische momenten die onze vrijheid hebben gevormd, zoals de afschaffing van de slavernij; Ketikoti. Deze gebeurtenis is bepalend geweest voor vrijheid en gelijkwaardigheid binnen ons koninkrijk, toen en nu.

Resultaten

- We bieden via Wageningen 45 het jaarrond, met het hoogtepunt op 4 en 5 mei, een onderscheidend programma met impact: lokaal, regionaal, landelijk en internationaal. Met ontmoetingen, evenementen, dialoog, kennisdeling en educatie. Fysiek en online.
- Ook in 2027 versterken we het historisch besef rond de afschaffing van de slavernij door Ketikoti te herdenken en te vieren, met betrokkenheid van lokale organisaties.

Doel: 1.3.2 In 2027 blijven we ons beleid rondom internationale samenwerking voortzetten.

We staan open voor het aangaan van nieuwe contacten wanneer deze versterkend zijn voor ons als Kennisstad, als Stad der Bevrijding en/of als internationale stad. We ondersteunen initiatieven uit onze samenleving als deze hier een bijdrage aan leveren

Resultaten:

- Ook in 2027 worden uitwisselingen georganiseerd tussen scholen, groepen en organisaties uit Wageningen en onze partnersteden. Kennis- en ervaringen uitwisselen staat centraal.
- Op 4 en 5 mei zijn vertegenwoordigers uit de partnersteden aanwezig om activiteiten rondom de herdenking en bevrijding bij te wonen.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- De uitvoering ligt bij Wageningen45. Ze zijn afhankelijk van subsidies of sponsoring en van het weer. Ook de toenemende inflatie is een risico.
- Onvoldoende draagvlak in de Wageningse samenleving voor de stedenbanden (dat wil zeggen het ontbreken van een stichting of werkgroep) en een beperkt budget.

1.4 Asielopvang en inburgering

Wat willen we bereiken?

Mensen die gevlucht hebben voldoende mogelijkheden om volwaardig mee te doen in de samenleving van Wageningen.

1.4 Asielopvang en inburgering

Doel: 1.4.1 Mensen die gevlucht zijn verblijven in Wageningen in kwalitatief goede woon- en opvanglocaties.

Resultaten

- Voor huidige opvanglocaties wordt gemonitord of deze voldoen aan de kwaliteitseisen.
- Indien sprake is van nieuwe opvanglocaties is er extra aandacht voor zaken zoals: mogelijkheid tot een rustige studie/werkplek, voldoende recreatiemogelijkheden, plek voor onderwijs op locatie en plek voor vrijwilligersorganisaties.

Doel: 1.4.2 Een grotere opgave vervullen voor de asielopvang dan wettelijk verplicht.

Resultaten

- 550 duurzame opvangplekken voor COA-opvanglocaties.

Doel: 1.4.3 Mensen die gevlucht zijn hebben mogelijkheden om samen te komen met zowel vluchtelingen als andere inwoners van Wageningen.

Resultaten

- Meedoen kan in vele vormen. In het project Duurzame Opvang Vluchtelingen wordt verdere uitwerking gegeven aan de mogelijkheden voor meedoen voor de verschillende groepen vluchtelingen die in Wageningen verblijven.
- Hierbij is bijvoorbeeld aandacht voor recreatieve activiteiten, vrijwilligerswerk, maar ook begeleiding naar betaald werk.

Doel: 1.4.4 De gemeente Wageningen ondersteunt een menswaardig bestaan voor mensen die gevlucht zijn, maar geen recht hebben op verblijf in een opvanglocatie, waarvan de procedures nog niet zijn afgerond.

Resultaten

- De toetsingscriteria zijn leidend in de opvang en begeleiding van vluchtelingen gebonden aan Wageningen zonder recht op verblijf in een opvanglocatie.

Doel: 1.4.5 Inwoners met een verblijfsstatus wonen veilig en worden goed begeleid.

Resultaten

- Samen met de woningcorporaties bieden we alle inwoners met een verblijfsstatus een kwalitatief goede woonruimte.
- Inwoners met een verblijfsstatus stromen tijdig in in de inburgering.
- Inwoners met een verblijfsstatus ontvangen de begeleiding die bij hen individueel passend is.

Doel: 1.4.6 Mensen die gevlucht zijn zijn zelfredzaam.

Resultaten

- Mensen die gevlucht zijn hebben de juiste kennis om zelf door de Wageningse samenleving te bewegen.
- Zoveel mogelijk mensen die gevlucht zijn hebben individuele ondersteuning ontvangen bij hun start in Wageningen.

Doel: 1.4.7 Mensen die gevlucht zijn voelen zich thuis in Wageningen.

Resultaten

- Mensen die gevlucht zijn hebben de mogelijkheid om deel uit te maken van sociale netwerken in Wageningen.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

Het Rijk voert een strenger asielbeleid uit. Dit heeft veel impact op de asielketen, het sentiment in de samenleving en bovenal het gevoel van veiligheid van de individuele vluchteling. Dit alles werkt door in de mogelijkheden die wij als gemeente hebben om onze doelen gericht op meedoen vanaf dag 1 en menswaardige opvang uit te werken. Mede heeft het een sterke impact op hoe we onze ambtelijke capaciteit benutten.

Op dit moment zijn niet alle financiën duurzaam gewaarborgd. Enerzijds is er onzekerheid in financiering van het Rijksbeleid, anderzijds dienen we nog lokale keuzes te maken voor langdurige financiële ondersteuning. Ook is de vraag of de financiële compensatie voor de Wet Inburgering passend is bij onze ambities op dit gebied.

1.5 Een veilige en leefbare woon-, werk- en ondernemingsomgeving

Wat willen we bereiken?

Het creëren en behouden van een veilige en leefbare woon-, werk- en ondernemingsomgeving in Wageningen.

1.5 Een veilige en leefbare woon-, werk- en ondernemingsomgeving

Doel: 1.5.1 We pakken ondermijning preventief, en indien nodig repressief aan.

Resultaten

- Bewustwording inwoners en ondernemers vergroten door minimaal tien communicatie-uitingen per jaar te doen over diverse onderwerpen van ondermijning.
- We geven minimaal 4 interne bewustwordingstrainingen op ondermijning.
- Er zijn tenminste 4 integrale controles uitgevoerd.
- We stellen in 2027 een nieuw plan van aanpak ondermijning vast.

Doel: 1.5.2 Het versterken van een veilige, leefbare en ondersteunende omgeving voor alle inwoners, door zorg en veiligheid verder te ontwikkelen naar het landelijk niveau dat de VNG voor ogen heeft.

Resultaten

- Kwetsbare inwoners krijgen tijdige en passende ondersteuning, ook bij verward/onbegrepen gedrag.
- Inwoners ervaren hun wijk als veilig en leefbaar doordat signalen vroeg worden herkend en opgepakt.
- GGZ-instellingen zijn zichtbaar en betrokken op buurtniveau en werken structureel samen met lokale partners.
- Het op- en afschalingsmodel 'Aanpak Voorkomen van Escalatie' wordt ingevoerd en zorg voor voorspelbare, preventieve samenwerking in complexe casuïstiek.
- Leefbaarheid en veiligheid in de woonomgeving worden versterkt door preventieve samenwerking tussen partners in de leefomgeving, zodat signalen eerder worden gezien en opgepakt.

Doel: 1.5.3 We stimuleren de onderlinge verdraagzaamheid in overlastdossiers.

Resultaten

- Overlastmeldingen behandelen we zoals vastgesteld in de beleidsregels Wet aanpak woonoverlast.
- We overleggen in de Stuurgroep Veilig Uitgaan met de horeca, politie en omwonenden.
- We maken onze organisatie bewust van het bestaan van polarisatie en radicalisering.
- We stimuleren een fijne leefomgeving tussen studentenverenigingen en omwonenden.

Doel: 1.5.4 Inwoners en ondernemers zijn zich bewust van de gevaren van digitale criminaliteit. Daarnaast zijn we als organisatie voorbereid op een cyberaanval.

Resultaten

- In ieder geval 3 preventieve acties organiseren gericht op de doelgroepen jeugd, ouderen en ondernemers. Als organisatie trainen en oefenen we op cyberveiligheid.

Doel: 1.5.5 Uitvoering wettelijke taken.

Resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

Risico's bij doel 1.5.2: zorg en veiligheid verder ontwikkelen naar niveau zoals voorgesteld door VNG. De ambitie staat onder druk doordat veel regionale ontwikkelingen zoals Sterke Lokale Teams en Hervormingsagenda Jeugd nog in opbouw zijn. Rollen, bereikbaarheid en samenwerking zijn daardoor niet altijd duidelijk. Daarnaast blijft de capaciteit bij partners, waaronder GGZ en politie kwetsbaar. Dit kan leiden tot vertraagde signalering en stagnatie in complexe situaties. Daarnaast blijft gegevensdeling een knelpunt.

Ook kunnen zich zaken voordoen, zoals een grootschalige crisis of uitbreiding bevoegdheden burgemeester, die her prioritering nodig maken.

2.1 Sociale basis

Wat willen we bereiken?

Inwoners kijken naar elkaar om, ondersteunen elkaar en zijn zoveel mogelijk zelf- en samenredzaam binnen een sterke sociale basis.

2.1 Sociale basis

Doel: 2.1.1. Inwoners die hulp of ondersteuning nodig hebben, kunnen deze makkelijk vinden en krijgen de hulp die bij hen past.

Resultaten

- We versterken de sociale basis door het ontwikkelen van meer laagdrempelige, preventieve algemene voorzieningen voor aandachtsgroepen.

Doel: 2.1.2. Inwoners zetten zich graag in voor anderen en merken dat anderen dat ook voor hen doen.

Resultaten

- We benutten de kracht van inwoners en wijken beter door in te zetten op community building, onder andere via opbouwwerk. Door te werken aan gezamenlijke doelen worden gemeenschappen veerkrachtiger en sterker.

Doel: 2.1.3. Mantelzorgers kunnen de zorg volhouden omdat zij steun krijgen wanneer de nodig is.

Resultaten

- We verlagen de druk op mantelzorgers en vrijwilligers.

Doel 2.1.4. Inwoners voelen zich verbonden, omdat ze deel zijn van een sterk, sociaal netwerk.

Resultaten

- In alle wijken zijn basisvoorzieningen beschikbaar.

Doel: 2.1.5. Inwoners merken dat de hulp van vrijwilligers, mantelzorgers en professionals goed op elkaar aansluit.

Resultaten

- Er is een actief netwerk voor partners in wonen, welzijn en zorg.

Doel: 2.1.6. Kinderen en jongeren groeien op in een gezonde, veilige omgeving, zodat zij geen problemen ervaren en dat aanwezige problemen vroegtijdig worden aangepakt. We hebben specifieke aandacht voor het voorkomen van complexe scheidingen.

Resultaten

- Jeugdigen kunnen met psychische klachten van de snel en laagdrempelige terecht (onder andere door de inzet bij van ondersteuners bij de Huisarts, het Startpunt, jongerenwerk, schoolmaatschappelijk werk jeugdverpleegkundige en arts).
- Ouders en verzorgers kunnen met hun opvoedvragen en zorgen, snel en laagdrempelige terecht (onder andere door de inzet van het Startpunt, ondersteuners bij de Huisarts, maatschappelijk werk, jeugdverpleegkundige en arts)
- Ouders en kinderen in complexe echtscheidingen worden ondersteund.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- Het aantal mantelzorgers en vrijwilligers neemt af.
- toenemende druk van digitale media
- groeiende sociaaleconomische ongelijkheid

2.2 (Toegang tot) sport

Wat willen we bereiken?

Iedere Wageninger kan een leven lang sporten en bewegen.

2.2 (Toegang tot) sport en cultuur

Doel: 2.2.1. We nemen financiële, fysieke en sociale drempels weg en bieden extra ondersteuning waar deelname achter blijft.

Beoogde resultaten

- Meer inwoners die nu minder deelnemen aan sport en bewegen vinden duurzaam aansluiting bij passend sport- en beweegaanbod.

Doel: 2.2.2. We vergroten de sport- en beweegdeelname door een passend, toegankelijk en aantrekkelijk aanbod voor iedere levensfase en stimuleren dagelijks bewegen in de leefomgeving.

Beoogde resultaten

- Meer inwoners sporten en bewegen regelmatig en blijven gedurende hun leven actief, passend bij hun leeftijd, levensfase en mogelijkheden.

Doel: 2.2.3. Scholen en kinderopvang stimuleren dagelijks bewegen en motorische ontwikkeling.

Beoogde resultaten

- Meer kinderen bewegen dagelijks in en rondom school en kinderopvang.

Doel: 2.2.4. Kinderen (basisschoolleeftijd) van ouders met een laag inkomen behalen en behouden basiszwemvaardigheden.

Beoogde resultaten

- Meer kinderen (basisschoolleeftijd) van ouders met een laag inkomen beschikken over voldoende zwemvaardigheid en waterveiligheid.

Doel: 2.2.5. We zetten sporten en bewegen integraal in om gezondheid te bevorderen, sociale verbinding te versterken, participatie te vergroten en gezondheidsverschillen te verkleinen.

Beoogde resultaten

- Meer inwoners ervaren een betere gezondheid, ontmoeten anderen, participeren actief in de samenleving en profiteren van gelijke kansen door sport en bewegen.

Doel: 2.2.6. We zorgen voor voldoende, kwalitatief goede en duurzaam beheerde sportaccommodaties en beweegvriendelijke openbare ruimte.

Beoogde resultaten

- Inwoners beschikken over voldoende kwalitatieve, duurzame en toegankelijke sport- en beweegvoorzieningen die aansluiten bij de behoefte van de stad.

Doel: 2.2.7. Het zwembad biedt een duurzame en passende voorziening voor inwoners.

Beoogde resultaten

- Een toekomstbestendig en goed benut zwembad draagt bij aan sport, bewegen en ontmoeting.

Doel: 2.2.8. Sportparken worden multifunctioneel gebruikt.

Beoogde resultaten

- Meer gezamenlijk en toekomstbestendig gebruik van sportparken.

Doel: 2.2.9. Binnensportaccommodaties worden efficiënt benut.

Beoogde resultaten

- Bezettingsgraad wordt verhoogd waardoor meer sport- en beweegaanbieders gebruik kunnen maken en meer inwoners kunnen sporten en bewegen.

Doel: 2.2.10. We analyseren de uitkomsten van het jongerenonderzoek en vertalen deze naar een sport-, beweeg- en ontmoetingsaanbod dat aansluit bij de behoeften en de leefwereld van jongeren.

Beoogde resultaten

- De uitkomsten van het jongerenonderzoek worden meegenomen in de uitvoering van het sport- en beweegbeleid en leiden tot een aanbod dat beter aansluit bij de wensen en behoeften van jongeren.

Doel: 2.2.11. We werken samen met jongeren en maatschappelijke partners aan een laagdrempelig, eigentijds en inclusief sport- en beweegaanbod dat ontmoeting en talentontwikkeling stimuleert.

Beoogde resultaten

- Meer jongeren nemen deel aan sport-, beweeg- en ontmoetingsactiviteiten die aansluiten bij hun interesses, behoeften en leefwereld.

Doel: 2.2.12. We versterken de vitaliteit, organisatiekracht, sociale veiligheid en samenwerking van sport- en beweegaanbieders.

Beoogde resultaten

- Sport- en beweegaanbieders zijn organisatorisch sterk, financieel gezond, sociaal veilig en leveren een actieve bijdrage aan maatschappelijke opgaven.

Doel: 2.2.13. We versterken de samenwerking met onderwijs, zorg, welzijn, sport, cultuur en andere partners.

Beoogde resultaten

- Een duurzaam samenwerkingsnetwerk realiseert meer samenhang, bereik en maatschappelijke impact van sport en bewegen in Wageningen.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

De financiële gevolgen van het vastgestelde sportbeleid zijn op dit moment nog onvoldoende inzichtelijk om deze volledig in de begroting op te nemen. Zodra meer duidelijkheid bestaat over de financiële consequenties, zullen deze in kaart worden gebracht en via de reguliere planning- en controlcyclus worden gecommuniceerd.

2.3 (Toegang tot) cultuur

Wat willen we bereiken?

Inwoners hebben toegang tot cultuur en maken hier gebruik van.

2.3 (Toegang tot) cultuur

Doel: 2.3.1. Kinderen in Wageningen maken binnen- en buitenschools kennis met kunst en cultuur.

Resultaten

- Alle kinderen op de Wageningse basisscholen nemen deel aan het Kunstmenu (binnenschools) en/of aan Eigenwijzer (buitenschools).

Doel: 2.3.2. Inwoners , waaronder inwoners met fysieke of financiële beperkingen, hebben toegang tot kunst en culturele activiteiten

Resultaten

- Meer inwoners nemen deel aan kunst- en cultuuractiviteiten.

Doel: 2.3.3.Theater Junushoff wordt breder benut en is een podium van en voor de stad.

Resultaten

- Meer inwoners bezoeken theater Junushoff.

Doel: 2.3.4. Bibliotheek de bblthk is toekomstbestendig, goed vindbaar, biedt een educatief meertalig aanbod, studie- en vergaderplekken en fungeert als 'third place'.

Resultaten

- De bibliotheek trekt meer dan 200.000 bezoekers en houdt het ledenaantal op peil en bereikt impact en resultaten.

Doel: 2.3.5. Alle inwoners hebben vrije toegang tot informatie en kennis.

Resultaten

- Inwoners kunnen (waar mogelijk digitaal) de geschiedenis van Wageningen bekijken.
- Inwoners kunnen gericht zoeken naar foto's, prenten en (bouw-)tekeningen in een beeldbank.
- Inwoners kunnen historische archieven raadplegen en hulp krijgen bij het doen van onderzoek.

Doel: 2.3.6. De samenwerking met de gemeenten in de Gelderse Cultuurvallei biedt meerwaarde.

Resultaten

- Een duurzaam samenwerkingsnetwerk voor kunst en cultuur in de Gelderse Cultuurvallei.

Doel: 2.3.7. Er is een multifunctionele culturele broedplaats in Wageningen West.

Resultaten

- De multifunctionele culturele broedplaats in Wageningen West biedt werk- en atelierruimte, multifunctionele ruimten in een inspirerende omgeving voor culturele ondernemers en een culturele ontmoetingsplek voor alle jongeren in Wageningen en wordt nader omschreven in een bestuurlijke opdracht.

Doel: 2.3.8. De wensen voor huisvesting voor kunst- en cultuurbeoefening worden integraal afgewogen en besproken bij de Vastgoedtafel.

Resultaten

- Meer betaalbare vierkante meter komt beschikbaar voor kunst- en cultuurbeoefening.

Doel: 2.3.9. We analyseren de uitkomsten van het jongerenonderzoek en vertalen deze naar een kunst- en cultuurbeleid dat aansluit bij de behoeften en de leefwereld van jongeren.

Resultaten

- De uitkomsten van het jongerenonderzoek worden meegenomen in de uitvoering van het kunst- en cultuurbeleid en leiden tot een aanbod dat beter aansluit bij de wensen en behoeften van jongeren.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- Dat toegang tot cultuur een voorwaarde is voor het gebruik hiervan, maar dat niet niet betekent dat de inwoners er ook daadwerkelijk gebruik van (gaan) maken;
- Het tijdig kunnen vinden en beschikbaar kunnen krijgen van een geschikte locatie voor de multifunctionele culturele broedplaats in Wageningen West is een risico;
- Het niet aansluiten van wensen voor huisvesting voor kunst- en cultuurbeoefening op het integraal afgewogen beschikbare huisvestingsaanbod bij de Vastgoedtafel is een risico.

2.4 Gezondheidszorg

Wat willen we bereiken?

Inwoners van Wageningen hebben gelijke kansen op gezondheid en kunnen omgaan met fysieke, mentale en sociale uitdagingen.

2.4 Gezondheidszorg

Doel: 2.4.1. Kinderen en jongeren zijn fysiek en mentaal gezond, overgewicht en verslavingen nemen af.

Resultaten

- Het percentage kinderen en jongeren dat voldoet aan de beweegnorm (minimaal 1 uur bewegen per dag) is verhoogd ten opzichte van de kindermonitor 2021 en gezondheidsmonitor jeugd 2023.
- In Wageningen zijn er minder kinderen met overgewicht dan het gemiddelde in Gelderland.
- Het percentage jongeren dat gebruik maakt van alcohol, roken, vaperen en drugs is lager ten opzichte van de Gezondheidsmonitor Jeugd 2023.
- Het percentage jongeren (13-16 jaar) met psychische klachten is lager ten opzichte van de Gezondheidsmonitor Jeugd 2023.
- We werken toe naar een kritieke massa van 25% van de Wageningse kinderen, die smartphonevrij opgroeien.

Doel: 2.4.2. Inwoners met een lage sociaaleconomische positie ervaren een betere gezondheid en meer veerkracht.

Resultaten

- In 2027 is het gezondheidsbeleid aangepast en uitgevoerd, zodat de gezondheidsverschillen tussen inwoners kleiner worden.
- In de Wageningse aandachtswijken hebben inwoners minder overgewicht. Onder andere door beweegactiviteiten in de wijken, projecten gericht op een gezond voedingspatroon.
- In de Wageningse aandachtswijken bewegen de inwoners evenveel als het Wageningse gemiddelde. Wij gaan hierbij uit van de Nederlandse norm gezond bewegen (onder andere beweegactiviteiten Welsaam).

Doel: 2.4.3. Inwoners maken makkelijk gezonde keuzes.

Resultaten

- Sport- en buurtlocaties hebben een gezonder voedingsaanbod

Doel: 2.4.4. Inwoners maken minder gebruik van zorg door een preventieve aanpak.

Resultaten

- Inwoners maken minder gebruik van de GGZ door preventieve inzet als laagdrempelige ontmoetingspunt en bijeenkomsten over mentale problemen
- Inwoners gaan minder vaak naar de huisarts door passende ondersteuning en doorverwijzing naar sociale basis, zoals via Sociaal Doorverwijzen en het Verkennend Gesprek

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

Kwetsbare groepen ervaren langdurige fysieke en psychologische gevolgen van onder andere woningcrisis, inflatie en wachtlijsten in de zorg. Daardoor is de kans dat sociaal economische gezondheidsverschillen juist groter worden.

Verleiding van ongezonde middelen (zoals vaperen)

2.5 Geïndiceerde jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Kinderen en jongeren in Wageningen groeien veilig, gezond en kansrijk op met steun van hun omgeving. Hulp is snel, dichtbij en op maat, gericht op het versterken van eigen kracht en het voorkomen van zwaardere problematiek.

2.5 Geïndiceerde jeugdhulp

Doel: 2.5.1. Jeugdigen en gezinnen ervaren tijdige en passende hulp en voelen zich sterker en zelfstandiger na hulp.

Beoogde resultaten

- Meer dan 80% van de jeugdigen en ouders die gebruik maken van jeugdhulp voelen zich sterker en zelfstandiger na inzet van jeugdhulp.

Doel: 2.5.2. Minder jeugdigen hebben geïndiceerde jeugdhulp nodig.

Beoogde resultaten

- Aantal jeugdigen dat gebruik maakt van geïndiceerde jeugdhulp is gedaald met 10%

Doel: 2.5.3. Jeugdhulp is beschikbaar en tijdig inzetbaar voor de meest kwetsbare gezinnen.

Beoogde resultaten

- De wachttijden voor de inzet van jeugdhulp zijn verminderd, zowel bij de toegang al bij de aanbieders.

Doel: 2.5.4. Minder jeugdigen worden uit huis geplaatst, langdurige hulptrajecten worden voorkomen.

Beoogde resultaten

- Het aantal jeugdigen dat huis is geplaatst is gedaald met 10 %. De gemiddelde duur van jeugdhulptrajecten is gedaald.

Doel: 2.5.5. Hulp wordt dichtbij en in de vertrouwde omgeving georganiseerd. Er is een goede samenwerking tussen onderwijs, jeugdgezondheidszorg, medische zorg, welzijn, gezinnen en het lokale team.

Beoogde resultaten

- Samenwerkingsafspraken liggen vast in de Lokale Educatieve Agenda en bij de ontwikkeling van het lokaal team.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

De ambitie is afhankelijk maatschappelijke ontwikkelingen (bv. toename prestatiedruk) en de invulling van personeelstekorten voor bv. de aanpak van wachttijden.

2.6 Geïndiceerde ondersteuning WMO

Wat willen we bereiken?

Inwoners leven zo lang mogelijk zelfstandig en nemen volwaardig deel aan de samenleving.

2.6 Geïndiceerde ondersteuning WMO

Doel: 2.6.1. We voorkomen dat inwoners dak- en thuisloos raken en hanteren bij dak- of thuisloosheid zoveel mogelijk het 'wonen eerst' principe.

Resultaten

- Regionaal ontwikkelen we de aanpak Wonen eerst.

Doel: 2.6.2. Inwoners kunnen zo lang mogelijk zelfstandig thuis blijven wonen.

Resultaten

- 85% van de inwoners die langer zelfstandig thuis blijven wonen behouden hun autonomie, privacy en het vertrouwde sociale netwerk in de eigen buurt.

Doel: 2.6.3. Inwoners ontvangen passende ondersteuning van goede kwaliteit, afgestemd op hun hulpvraag.

Resultaten

- De ondersteuning heeft een positief effect op cliënten. 85% van de cliënten kan zich beter zelfstandig redden en ervaart een betere kwaliteit van leven.

Doel: 2.6.4. Inwoners ervaren een betere zelfredzaamheid

Resultaten

- 85% van de cliënten ervaart meer eigen regie over hun dagindeling, huishouden en sociale leven.

Doel: 2.6.5. Inwoners met een psychische kwetsbaarheid wonen zo zelfstandig mogelijk.

Resultaten

- We zien een beweging van minder Beschermd Wonen naar meer Beschermd Thuis. Trajecten duren zo kort mogelijk.

Doel: 2.6.6. Inwoners die zich niet redden op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, mantelzorg, hulp uit hun sociale netwerk of voorliggende (algemene) voorzieningen, worden ondersteund.

Resultaten

- Bij 85% van de cliënten sluit de ontvangen passende ondersteuning aan bij wat zij daadwerkelijk nodig hebben.
- 85% van de cliënten met een ondersteuningsbehoefte die buiten de voorliggende voorzieningen vallen hebben een passende maatwerkvoorziening ontvangen.
- De inzet van zware WMO maatwerkvoorzieningen stabiliseert of neemt af door een optimale benutting van lichtere vormen van ondersteuning.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- In de komende jaren neemt het aantal beschikbare medewerkers zorg en ondersteuning af, terwijl het aantal mensen met een hulpvraag toeneemt. Ook de complexiteit van de hulpvragen neemt toe.
- Maatregelen buiten de WMO die zorgen dat er een steeds groter beroep wordt gedaan op de WMO.
- Financiële taakstellingen die door het Rijk worden opgelegd
- Uitstellen van wetgeving; zoals het woonplaatsbeginsel.

- Toenemende woningnood.
- Toenemende complexe problematiek.

2.7 Veilige leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Inwoners ervaren een veilige en prettige leefomgeving, waarin sociale samenhang wordt versterkt, onveilige situaties vroegtijdig worden gesignaleerd en inwoners kunnen rekenen op passende ondersteuning en bescherming wanneer dat nodig is.

2.7 Veilige leefomgeving

Doel: 2.7.1. Inwoners ervaren een sterke sociale samenhang en voelen zich verbonden met een ondersteunend netwerk in hun directe leefomgeving.

Resultaten

- Inwoners voelen zich verbonden met hun buurt en leefomgeving.
- Inwoners weten waar zij terecht kunnen met vragen of zorgen.
- Signalen van ondersteuningsbehoeften worden eerder herkend.
- Informele netwerken en de sociale basis worden versterkt.

Doel: 2.7.2. Slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling krijgen sneller passende hulp gericht op veiligheid en duurzaam herstel.

Resultaten

- Onveilige situaties worden eerder gesignaleerd.
- Slachtoffers ontvangen sneller passende hulp en ondersteuning.
- Betere samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners.
- Minder herhaling van geweldssituaties.

Doel: 2.7.3. Inwoners die in hun omgeving een onveilige situatie signaleren, melden dit tijdig en op de juiste plek

Resultaten

- Inwoners weten waar zij terecht kunnen met signalen en zorgen.
- Signalen van onveiligheid worden eerder gedeeld en opgepakt.
- Problemen worden sneller aangepakt voordat zij verergeren.
- Betere samenwerking tussen inwoners, professionals en netwerkpartners.

Doel: 2.7.4. Inwoners die onveiligheid, onrust of overlast ervaren, ontvangen tijdig een passende ondersteuning en indien nodig, begeleiding.

Resultaten

- Inwoners ontvangen tijdig passende ondersteuning.
- Ervaren onveiligheid en overlast nemen af.
- Problemen escaleren minder vaak.
- Zorg-, welzijns- en veiligheidspartners werken beter samen.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

2.7.1 a. Individualisering en afnemende sociale cohesie b. Toenemende druk op vrijwilligers en maatschappelijke organisaties c. kwetsbare inwoners raken uit beeld of sluiten minder tot niet aan bij activiteiten. 2.7.2. a. Huiselijk geweld en kindermishandeling blijven vaak verborgen. b. wachttijden en capaciteitsproblemen bij specialistische hulpverlening maar ook politie. c. complexe problematiek vraagt inzet van meerdere organisaties. 2.7.3. a. inwoners weten niet altijd waar zij signalen kunnen melden b. angst of terughoudendheid vermindert de meldingsbereidheid c. capaciteitsdruk kan leiden tot vertraging in de opvolging van meldingen. 2.7.4. a. Toenemende

complexiteit van zorg- en veiligheidsvraagstukken
b. Beperkte capaciteit bij betrokken organisaties
c. Onduidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden.

2.8 Gezonde leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Inwoners wonen en leven in een gezonde leefomgeving en kunnen laagdrempelig ontmoeten, spelen, bewegen of ontspannen.

2.8 Gezonde leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Inwoners wonen en leven in een gezonde leefomgeving en kunnen laagdrempelig ontmoeten, spelen, bewegen of ontspannen.

2.8 Gezonde leefomgeving

Doel: 2.8.1. Een veilige en gezonde leefomgeving.

Resultaten

- Ook in 2027 wordt met behulp van toezicht en handhaving gecontroleerd of normen op gebied van bodem, lucht, geluid, geur en energie niet worden overschreden.
- Er wordt meer (eetbaar) groen aangeplant in de bebouwde kom.
- Er wordt een duurzame reclamecode opgesteld met het doel reclame voor ongezond voedsel te weren en prikkels weg te nemen.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- Milieuvervuiling, geluidsoverlast en klimaatgerelateerde risico's zoals hitte, droogte of wateroverlast.
- Tekorten aan zorg- en welzijnsprofessionals
- Verminderde beschikbaarheid van vrijwilligers en mantelzorgers.
- Onvoldoende samenwerking tussen fysiek en sociaal domein.
- Tekort aan groenvoorzieningen en recreatieve ruimte door ruimtedruk of woningbouw.

3.1 Kansrijke start

Wat willen we bereiken?

Elk kind groeit op in een stabiele, stimulerende en veilige omgeving. Ouders en verzorgers bieden een stevige pedagogische basis. Zo waarborgen we een kansrijke start voor alle kinderen, ongeacht hun achtergrond en omstandigheden.

3.1 Kansrijke start

Doel: 3.1.1. Minder baby's en jonge kinderen worden uit huis geplaatst of onder toezicht gesteld.

Resultaten

- Het aantal baby's en jonge kinderen (jonger dan 4 jaar) dat huis is geplaatst of onder toezicht gesteld is gedaald.

Doel: 3.1.2. Ouders en verzorgers voelen zich sterk staan in het opvoeden en bieden een goede pedagogische basis.

Resultaten

- Er is laagdrempelige ondersteuning voor ouders vanuit de sociale basis met specifieke aandacht voor de kwetsbare ouders.

Doel: 3.1.3. Kinderen krijgen een goede start op de basisschool door een effectieve inzet van Voor- en Vroegschoolse Educatie.

Resultaten

- 90% van alle kinderen gaat goed over naar groep 3 op de basisschool. Bij kinderen met een Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)-verwijzing is dat 80%.

Doel: 3.1.4. Er is kwalitatief goede en veilige kinderopvang geboden.

Resultaten

- Alle kinderopvanglocaties en gastouders zijn gecontroleerd en er zijn maatregelen genomen bij eventuele onvolkomenheden (100%).

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

Ouders in kwetsbare situatie kunnen negatieve gevolgen ondervinden van o.a. woningcrisis, inflatie en wachtlijsten in de zorg. Dit kan het kansrijk opvoeden en opgroeien van kinderen belemmeren.

3.2 Onderwijs en educatie

Wat willen we bereiken?

Alle kinderen en jongeren krijgen de kans zich volledig te ontwikkelen, ongeacht hun achtergrond.

3.2 Onderwijs en educatie

Doel: 3.2.1. De taalachterstand van kinderen die niet zijn opgegroeid met de Nederlandse taal wordt verminderd door extra taalonderwijs.

Resultaten

- Er is voldoende taalonderwijs voor kinderen met een taalachterstand.

Doel: 3.2.2. Kinderen en jongeren uit achterstandsituaties krijgen een kansrijke ontwikkeling door deelname aan op elkaar afgestemde programma's zoals muziek, natuur, sport, cultuur en techniek, zo mogelijk in een integrale voorziening.

Resultaten

- Voor kinderen en jongeren die opgroeien in moeilijke situaties is er extra aanbod met muziek, cultuur en sport. Dit noemen we de "Rijke Schooldag".

Doel: 3.2.3. Kinderen en jongeren verzuimen minder en het aantal thuiszitters is verminderd.

Resultaten

- Het relatief schoolverzuim bedraagt maximaal 2% van het aantal leerplichtigen.

Doel: 3.2.4. Vroegtijdige schoolverlaters worden ondersteund naar een passende vervolgstap: opleiding of werk.

Resultaten

- Het percentage voortijdig schoolverlaters (vsv) in de Regio Vallei is 2029 1,5%, dat is een daling van 0,3 procentpunt t.o.v. het vsv-cijfer in de regioanalyse van 2024 (conform het regionale programma in het kader van de wet Van school naar duurzaam werk).

Doel: 3.2.5. Ieder kind ontwikkelt ecologisch bewustzijn en verantwoordelijkheid (hoe ga je om met de natuur en het milieu) (draagt mede bij aan programma 2).

Resultaten

- Er is een scholingsprogramma gericht op het stimuleren van ecologisch bewustzijn en verantwoordelijkheid.

Doel: 3.2.6. Schoolgebouwen en omgeving bieden een optimale leeromgeving, zijn toekomstbestendig en multifunctioneel.

Resultaten

- De vastgestelde meerjarenaanpak voor het verduurzamen en vernieuwen van de onderwijsgebouwen is uitgevoerd. Schoolpleinen zijn groen en (deels) openbaar toegankelijk.

Doel: 3.2.7. Toekenning bekostiging aan ouders van Wageningse leerlingen voor goedkoopst passend vervoer van thuis naar bijzonder en speciaal onderwijs buiten Wageningen.

Resultaten

- De vervoerder verduurzaamt zijn wagenpark volgens het actuele vervoerscontract. Op het totaal van de kilometers gepland route vervoer schooljaar 2025/2026 wordt 10% met euro-6, 40% met groen gas (biogas) en 50% met elektrisch/waterstof uitgevoerd.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- Stijgende bouwkosten kunnen de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs vertragen.
- Invoering van inclusief onderwijs kan stagneren door gebrek aan middelen, tijd en visie bij het Rijksoverheid en schoolbesturen.

3.3 Basisvaardigheden

Wat willen we bereiken?

Alle inwoners beschikken over voldoende basisvaardigheden, taal, rekenen en digitale vaardigheden, om volwaardig en (financieel) zelfredzaam deel te nemen aan de samenleving.

3.3 Basisvaardigheden

Doel: 3.3.1. Ouders zijn in staat om hun kinderen een taalrijke thuisomgeving te bieden.

Resultaten

- Ouders worden ondersteund bij het bieden van een taalrijke thuisomgeving door de inzet van Boekstart, Voorleesexpress en Spel aan huis.

Doel: 3.3.2. Inwoners krijgen voldoende ondersteuning in het vergroten van basis- en werknemersvaardigheden, met specifieke aandacht voor jongeren en anderstaligen.

Resultaten

- We ondersteunen inwoners om hun basis- en werknemersvaardigheden te versterken, door inzet van activiteiten in het Digitaalhuis en door ondersteuning bij het zoeken naar werk.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- Het formele en non-formele taalaanbod is afhankelijk van goede verwijzingen van overige partners die een signalerende rol hebben (denk aan scholen, kinderopvang, Solidez etc.)

3.4 Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid

Wat willen we bereiken?

Alle inwoners voelen zich welkom, veilig en gewaardeerd, ongeacht afkomst, gender, genderidentiteit, seksuele oriëntatie, beperking, religieuze voorkeur of sociaaleconomische achtergrond. Verschillen worden erkend, gerespecteerd en benut als waardevolle kracht.

3.4 Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid

Doel: 3.4.1. Inwoners ervaren minder drempels bij het meedoen omdat er sprake is van sociale, fysieke en digitale toegankelijkheid.

Resultaten

- Op een aantal thema's zijn hebben we drempels in beeld voor sociale, fysieke en digitale toegankelijkheid, en verwijderen die actief.

Doel: 3.4.2. Inwoners voelen zich welkom, ongeacht wie ze zijn en waar ze vandaan komen.

Resultaten

- We bestrijden actief racisme in de stad.

Doel: 3.4.3. Inwoners weten waar ze terecht kunnen als zij discriminatie ervaren, we zetten ons actief in om discriminatie en racisme te voorkomen.

Resultaten

- We promoten en verstevigen onze ADV (antidiscriminatievoorziening). Tevens werken we actief aan het voorkomen van discriminatie en racisme.

Doel: 3.4.4. Inwoners worden met respect, aandacht en begrip benaderd in onze dienstverlening.

Resultaten

- We bestrijden actief discriminatie en racisme in onze dienstverlening.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

Het actief aanpakken van stelselmatig discriminatie en racisme vraagt om een systeemverandering. Wij hebben slechts een kleine inbreng, wat wij op lokaal niveau kunnen realiseren.

Algemene informatie programma 1

Beleidskader maatschappelijke ontwikkeling

Wet- en regelgeving:

- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive 2015 Wageningen
- Verordening jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning Wageningen 2026
- Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ Wageningen 2022
- Verordening Individuele Inkomenstoeslag gemeente Wageningen 2026
- Verordening Maatschappelijk Meedoen Regeling gemeente Wageningen 2026
- Re-integratieverordening Participatiewet gemeente Wageningen 2026
- Verordening handhaving inkomensvoorzieningen Participatiewet, IOAW en IOAZ Wageningen 2022
- Verordening Inrichting Antidiscriminatievoorziening gemeente Wageningen (2010)
- Nadere regels jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning Wageningen 2026
- Financieel besluit jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning Wageningen 2025
- Beleidsregels Studietoelage gemeente Wageningen 2024
- Beleidsregels Bijzondere Bijstand gemeente Wageningen 2026
- Verzamelbeleidsregels Participatiewet gemeente Wageningen 2026
- Beleidsregels terug- en invordering, aflossing, verrekening en verhaal Participatiewet IOAW, IOAZ gemeente Wageningen 2024
- Beleidsregels Wet Taaleis Participatiewet gemeente Wageningen 2023
- Beleidsregels vermogen in eigen woning en krediethypotheek
- Beleidsregels Inburgering Gemeente Wageningen 2025
- Beleidsregel landelijke toegankelijkheid beschermd wonen Valleiregio 2022

Beleidsstukken:

- Visie Kind Centraal 2016
- Regionale visie Publieke gezondheidszorg Gelderland Midden (2026-2040)
- Praktisch afsprakenkader Openbare Geestelijke Gezondheidszorg Valleiregio 2015
- Beleidskader Samen Wageningen 2026
- Uitvoeringsplan Wet Inburgering 2021
- Regiovisie Beschermd Wonen en Beschermd Thuis in de Valleiregio 2024 tot en met 2029
- Visie op de maatschappelijke opvang Valleiregio, 2021 'Zo zelfstandig mogelijk wonen'
- Visie Toekomst Herdenken, Koesteren en Agenderen van Vrijheid 2025-2030
 - Regiovisie aanpak huiselijk geweld 2025-2029 , regio West Veluwe Vallei
 - Regiovisie centraal Gelderland : Samenwerking en opdrachtgeverschap Jeugd, Wmo, Beschermd Wonen (december 2021)
 - Startnotitie 'Samen naar een duurzame opvang en ondersteuning van asielzoekers in Gemeente Wageningen', 2024
 - Programmaplan Goed Werk 2025
 - Uitgangspunten voor Beleid "Naar een inclusief Wageningen" 2025

Beleidskader onderwijs

Verordeningen:

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Wageningen, 2015
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer Wageningen, 2022
- Verordening financiële en materiële gelijkstelling onderwijs Wageningen, 2015
- Verordening overleg lokaal onderwijsbeleid, 1999

Beleidsnota's:

- Beleidsregel voor bekostiging gymnastiekruimte voor basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs, 2012
- Onderwijsachterstandenbeleid gemeente Wageningen, 2020
- Beleidsregels Handhaving Kinderopvang Wageningen, 2019
- Visie Kind Centraal, 2016
- Groen Integraal Huisvestingsplan Wageningen, 2020
- Intentieovereenkomst 'Het voorkomen van segregatie en het bevorderen van integratie', 2022
- Samenwerkingsovereenkomst eenduidig aannamebeleid primair onderwijs Wageningen, 2024
- Beleidskader Samen Wageningen 2016

Beleidskader sport

Beleidsnota's:

- Nadere regels subsidiëring exploitatie-, onderhoud- en beheertaken door verenigingen en stichtingen als zelfwerkzaamheid voor de gemeentelijke zaalsportaccommodaties in Wageningen (2020).
- Beleidsnota 'Sport- en beweegbeleid samen in beweging' (2026).

Beleidskader cultuur

Beleidsnota's:

- Cultuurnota 2014 en verder- Samen werken aan cultuur (2013)
- Cultuuractieplan Cultuur Dichtbij 2025-2026 (2025)
- Beleidsnota Monumentenzorg 1992
- Uitgangspunten toetsing en handhaving Delftse schoolpanden Hoogstraat (1996)
- Dakvlakkenbeleid (2000)
- Archeologienota (2004)
- Herstel van de kwaliteit van de Delftse Schoolpanden rondom de Markt (2008)

Beleidskader veiligheid

Verordeningen:

- Algemene Plaatselijke Verordening Wageningen 2026
- Verordening binnentreden ter uitvoering van noodverordeningen (1997)

Beleidsnota's:

- Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 Gemeente Wageningen
- Piketregeling rampbestrijding gemeente Wageningen 2023
- Beleidsplan Veiligheidsregio 2025-2026
- Meerjarenbeleidsplan 2024-2027 Politie Oost-Nederland
- Bibob beleid Wageningen 2025
- 13b Opiumwet beleid Wageningen 2025
- Beleidsregels wet aanpak Woonoverlast Wageningen 2021
- Uitvoeringsplan integrale veiligheid 2025 -2026
- Handavingsuitvoeringsplan 2025-2026

- Plan van aanpak Ondermijning 2026
- Coffeeshopbeleid gemeente Wageningen 2026

Convenanten:

- Veilig Uitgaan
- Buurtbemiddeling
- Buren/besturen gezelligheidsverenigingen

Betrokkenheid verbonden partijen Programma 1

Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)

VGGM is een complete hulpverleningsorganisatie voor Brandweer en Volksgezondheid (ambulancehulpverlening en GGD) voor de veiligheidsregio Gelderland-Midden. Voor de uitvoering van de brandbestrijding en risicobeheersing werken we samen in regionaal verband op basis van een gemeenschappelijke regeling.

Regio Foodvalley

Regio Foodvalley is een samenwerkingsverband van 8 gemeenten met in totaal 380.000 inwoners. De Regio Foodvalley concentreert zich op de terreinen economie, werkgelegenheid, ruimtelijke ontwikkeling, energie, natuur, wonen en mobiliteit. Dit zijn grote en samenhangende opgaven die niet stoppen bij de gemeentegrens. De gemeente Wageningen neemt deel aan Regio Foodvalley via een gemeenschappelijke regeling. De inzet voor de komende jaren is vastgelegd in de Strategische Agenda van Regio Foodvalley.

Modulair gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland

Betreft een samenwerking van 11 gemeenten. Gemeenten kunnen per module besluiten of zij willen deelnemen. Wageningen neemt deel aan de Module inkoop en contractmanagement voor jeugdhulp (individuele voorzieningen) en maatschappelijke ondersteuning (maatwerkvoorzieningen). Wageningen neemt deel aan de module Regionale Facilitering Zorg en bestaat voornamelijk uit facilitering van het regiosecretariaat, regionaal advies Jeugd en bijbehorende projecten, zoals het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd.

Valleihopper

De Valleihopper draagt zorg voor het (contract-)beheer van het Vraagafhankelijk Vervoer. De Valleihopper is ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling BVO Valleihopper. De gemeente Barneveld is de coördinerende gemeente.

Nationaal Comité Herdenking Capitulaties 1945 (Wageningen 45)

Wageningen45 is een stichting die subsidie van de gemeente ontvangt om op 4 en 5 mei en het jaarrond een programma neer te zetten rondom het thema Vrijheid. Een programma dat lokaal, regionaal, nationaal en internationaal impact geeft. Door verschillende activiteiten aan te bieden komt jong en oud in aanraking met het thema Vrijheid. Wageningen45 organiseert onder andere de Nationale Bevrijdingsvuurestafette, de Dodenherdenking op 4 mei, het Gelders Bevrijdingsfestival, het Vrijheidsdefilé, maar ook het jaarrond het veteranencafé, de monumentenadopties en wereld gesprekken.

De onderstaande partijen zijn in formele zin geen verbonden partijen, maar wel relevant voor de realisatie van de doelstellingen uit het programma:

- Gemeente Ede. Uitvoering van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (Bbz): Betreft samenwerking van de uitvoering van de taken op het gebied van de Bbz.
- Gemeente Ede en de gemeente Wageningen hebben samen het gepland routevervoer, waaronder Leerlingenvervoer ingekocht en dragen samen zorg voor het contractbeheer en de kwaliteitsbewaking.

Beleidsindicatoren

De volgende wettelijk verplichte beleidsindicatoren hebben betrekking op programma 1 Wageningen sociaal:

- Jongeren met een delict voor de rechter
- Kinderen in uitkeringsgezin
- Netto arbeidsparticipatie
- Werkloze jongeren
- Bijstandsuitkering
- Lopende re-integratievoorzieningen
- Jongeren met jeugdhulp
- Jongeren met jeugdbescherming
- Jongeren met jeugdreclassering
- Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement
- Absoluut verzuim
- Relatief verzuim
- Voortijdige schoolverlaters
- Niet-sporters
- Verwijzingen Halt
- Winkeldiefstal
- Geweldsmisdrijven
- Diefstal uit woning
- Vernieling en beschadiging

Zie hiervoor het hoofdstuk Wettelijk verplichte beleidsindicatoren.

Wat mag het kosten?

De lasten, baten en het saldo van het programma Wageningen sociaal zijn als volgt. Deze saldo's zijn inclusief reservemutaties:

Bedragen x € 1.000	Werkelijk 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Totale lasten	89.221	90.743	94.740	96.660	96.109	97.307
Totale baten	35.242	29.607	26.249	27.336	27.627	26.321
Totaal saldo	-53.980	-61.136	-68.491	-69.324	-68.482	-70.986

In onderstaande tabel is de verdeling van de baten en lasten per ambitie opgenomen:

Bedragen x € 1.000		Werkelijk 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
LASTEN							
1.1	Inkomen, armoede en schulden	22.970	23.543	23.827	24.205	24.531	24.860
1.2	Werken en meedoen	6.775	7.020	7.378	7.391	7.496	7.671
1.3	Vrijheid en internationale samenwerking	619	688	730	756	779	802
1.4	Asielopvang en inburgering	2.422	2.825	1.695	1.741	1.790	837
1.5	Een veilige en leefbare woon-, werk- en ondernemingsomgeving	3.776	4.258	4.346	4.385	4.465	4.579
2.1	Sociale basis	5.787	6.310	6.539	6.763	6.960	7.162
2.2	(Toegang tot) sport	7.419	5.526	4.616	4.840	4.826	4.911
2.3	(Toegang tot) cultuur	4.771	4.223	4.294	4.435	4.560	4.686
2.4	Gezondheidszorg	2.322	2.727	2.665	2.816	2.943	3.004

Bedragen x € 1.000		Werkelijk 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
2.5	Geïnduceerde jeugdhulp	15.395	15.850	18.148	18.427	18.850	19.433
2.6	Geïnduceerde ondersteuning WMO	11.930	12.758	14.926	15.488	13.674	14.111
2.7	Veilige leefomgeving	16	17	17	18	18	19
2.8	Gezonde leefomgeving	-	-	-	-	-	-
3.1	Kansrijke start	1.292	1.369	1.129	1.167	1.209	1.239
3.2	Onderwijs en educatie	3.597	3.493	4.258	4.051	3.827	3.808
3.3	Basisvaardigheden	-	-	-	-	-	-
3.4	Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid	132	136	172	177	181	186
Totale lasten		89.221	90.743	94.740	96.660	96.109	97.307

BATEN							
1.1	Inkomen, armoede en schulden	17.199	17.356	17.402	17.403	17.404	17.405
1.2	Werken en meedoen	1.037	925	886	897	906	929
1.3	Vrijheid en internationale samenwerking	-	82	-	-	-	-
1.4	Asielopvang en inburgering	5.090	3.729	1.693	1.737	1.777	314
1.5	Een veilige en leefbare woon-, werk- en ondernemingsomgeving	10	30	15	-	-	-
2.1	Sociale basis	309	94	46	46	46	46
2.2	(Toegang tot) sport	5.223	2.777	1.686	1.717	1.746	1.777
2.3	(Toegang tot) cultuur	946	96	233	228	223	218
2.4	Gezondheidszorg	528	637	363	449	532	532
2.5	Geïndiceerde jeugdhulp	-	-	-	497	511	527
2.6	Geïndiceerde ondersteuning WMO	3.628	2.791	2.996	3.473	3.590	3.682
2.7	Veilige leefomgeving	-	-	-	-	-	-
2.8	Gezonde leefomgeving	-	-	-	-	-	-
3.1	Kansrijke start	1.022	887	794	802	806	806
3.2	Onderwijs en educatie	251	203	134	86	86	86
3.3	Basisvaardigheden	-	-	-	-	-	-
3.4	Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid	-	-	-	-	-	-
Totale baten		35.242	29.607	26.249	27.336	27.627	26.321

SALDO							
1.1	Inkomen, armoede en schulden	-5.771	-6.187	-6.425	-6.802	-7.128	-7.455
1.2	Werken en meedoen	-5.738	-6.095	-6.491	-6.494	-6.589	-6.742
1.3	Vrijheid en internationale samenwerking	-619	-606	-730	-756	-779	-802
1.4	Asielopvang en inburgering	2.668	904	-1	-4	-13	-523
1.5	Een veilige en leefbare woon-, werk- en ondernemingsomgeving	-3.766	-4.228	-4.331	-4.385	-4.465	-4.579
2.1	Sociale basis	-5.478	-6.217	-6.493	-6.717	-6.914	-7.116
2.2	(Toegang tot) sport	-2.195	-2.749	-2.930	-3.123	-3.080	-3.135
2.3	(Toegang tot) cultuur	-3.825	-4.127	-4.061	-4.207	-4.336	-4.468
2.4	Gezondheidszorg	-1.794	-2.089	-2.303	-2.366	-2.411	-2.472
2.5	Geïndiceerde jeugdhulp	-15.395	-15.850	-18.148	-17.930	-18.339	-18.906
2.6	Geïndiceerde ondersteuning WMO	-8.302	-9.967	-11.929	-12.014	-10.084	-10.428
2.7	Veilige leefomgeving	-16	-17	-17	-18	-18	-19

Bedragen x € 1.000		Werkelijk 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
2.8	Gezonde leefomgeving	-	-	-	-	-	-
3.1	Kansrijke start	-270	-482	-335	-365	-403	-433
3.2	Onderwijs en educatie	-3.347	-3.290	-4.124	-3.965	-3.741	-3.722
3.3	Basisvaardigheden	-	-	-	-	-	-
3.4	Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid	-132	-136	-172	-177	-181	-186
Totaal saldo		-53.980	-61.136	-68.491	-69.324	-68.482	-70.986

Programma 2 Wageningen fysiek

Waarom dit programma?

Wageningen werkt aan een groene, duurzame en toekomstbestendige leefomgeving voor huidige en toekomstige generaties. De komende jaren staan we voor grote ruimtelijke opgaven. Tot 2040 is behoefte aan ongeveer 3.500 extra woningen. Deze groei vraagt ook om ruimte voor werkgelegenheid, mobiliteit, voorzieningen, natuur en recreatie. Tegelijk werken we aan de energie- en voedseltransitie, klimaatadaptatie en versterking van biodiversiteit. Omdat de beschikbare ruimte beperkt is, maken we integrale afwegingen waarbij wonen, werken, bereikbaarheid, duurzaamheid en leefkwaliteit in samenhang worden ontwikkeld.

De Omgevingsvisie vormt hiervoor het kader. Samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers, regio Foodvalley, provincie en Rijk werken we aan oplossingen die bijdragen aan een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving.

Wonen en leefomgeving

De druk op de woningmarkt blijft groot. Daarom zetten we in op versnelling van de woningbouw, de ontwikkeling van nieuwe bouwlocaties en het beter benutten van de bestaande woningvoorraad. Daarbij blijft voldoende aandacht voor betaalbaarheid en passende woonoplossingen voor verschillende doelgroepen. Door vergrijzing en veranderingen in huishoudens groeit de vraag naar woningen waarin mensen zelfstandig kunnen wonen, met passende voorzieningen, ontmoeting en zorg in de buurt.

Bij de ontwikkeling van de stad streven we naar een groene, klimaatbestendige en biodiverse leefomgeving. Groen en water dragen bij aan gezondheid, natuurkwaliteit en bescherming tegen de gevolgen van klimaatverandering. We versterken de biodiversiteit door uitvoering te geven aan het Biodiversiteitsplan, onder meer via ecologische verbindingen, groenblauwe structuren en natuurinclusief bouwen. Ook behouden en benutten we de cultuurhistorische kwaliteiten van Wageningen, zoals beschreven in het Omgevingsprogramma Erfgoed.

Economie

Wageningen beschikt over een sterk kennisecosysteem dat bijdraagt aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Samen met ondernemers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke partners werken we aan een toekomstbestendige impacteconomie: circulair, innovatief en gericht op maatschappelijke meerwaarde. We versterken het vestigingsklimaat, creëren ruimte voor economische ontwikkeling en ondersteunen initiatieven die bijdragen aan een sterke lokale gemeenschap. Via de Human Capital Agenda werken we bovendien aan een inclusieve arbeidsmarkt waarin talentontwikkeling, innovatie en gelijke kansen centraal staan.

Duurzaamheid

Met de Routekaart Wageningen Klimaatneutraal 2030-2040 werken we aan een stad die minder energie verbruikt en meer duurzame energie opwekt. Daarnaast zetten we in op de warmtetransitie, vermindering van voedselverspilling en een duurzamer voedselsysteem. Een groene en gezonde leefomgeving vraagt daarbij ook blijvende aandacht voor het naleven van wettelijke natuur-, milieu- en omgevingsnormen.

Mobiliteit

De groei van Wageningen vraagt om een mobiliteitssysteem dat veilig, gezond en duurzaam is. Door woningbouw, economische ontwikkeling en een toenemende druk van de auto op de openbare ruimte zijn nieuwe keuzes nodig. Daarom werken we aan een mobiliteitstransitie waarbij lopen, fietsen, deelmobiliteit en openbaar vervoer aantrekkelijker worden, zonder de (auto)bereikbaarheid van de stad uit het oog te verliezen.

In het Omgevingsprogramma Mobiliteit zijn de ambities, maatregelen en randvoorwaarden hiervoor uitgewerkt. Daarin zijn de beslispunten uit het Inwonersberaad verwerkt. Ook werken we nauw samen met omliggende gemeenten, provincies en Rijkswaterstaat. Uiteindelijk zijn inwoners en bedrijven onmisbaar bij het realiseren van een duurzaam en toekomstbestendig mobiliteitssysteem.

Wat willen we bereiken voor onze inwoners en onze samenleving?

In dit programma zijn de actuele ambities gekoppeld aan:

- 2.1 Infrastructuur en duurzame bijdrage mobiliteit
- 2.2 Een aantrekkelijk, sociaal, duurzaam en circulair economisch klimaat
- 2.3 Een groene en biodiverse leefomgeving
- 2.4 Een toekomstbestendige fysieke leefomgeving
- 2.5 Klimaatneutraal 2030-2040
- 2.6 Een veilige en gezonde leefomgeving
- 2.7 Voldoende betaalbare, duurzame en kwalitatieve woningen voor elke Wageninger, in een groene wijk met plek voor ontmoeting
- 2.8 Gemeentelijke gebouwen worden multifunctioneel ingezet

Deze ambities zijn verwerkt in een doelenboom, waarin wordt beantwoord:

- Welke doelen willen we bereiken om te komen tot de ambitie?
- Welke resultaten moet het opleveren?

2.1 Infrastructuur en duurzame bijdrage mobiliteit

Wat willen we bereiken?

Wageningen wil dat de infrastructuur in Wageningen en het gebruik hiervan op een duurzame manier bijdraagt aan een goed functionerende economie, gezondheid, verkeersveiligheid en sociale participatie.

2.1 Infrastructuur en duurzame bijdrage mobiliteit

Doel: 2.1.1 Goede bereikbaarheid voor alle modaliteiten, 'inclusief' voor alle inwoners en bezoekers. Daarbij passen we het STOEP-principe toe.

Resultaten:

- Alle inwoners hebben binnen 15 minuten lopen of fietsen toegang tot alle basisvoorzieningen (huisarts, basisschool en supermarkt).
- Iedere inwoner kan binnen 5 minuten lopen een hub of OV-halte bereiken.
- Stimuleren lopen door middel van goede, aantrekkelijke en toegankelijke looproutes en door aantrekkelijke verblijfs-/voetgangersgebieden.
- Bevorderen fiets door goede fietsroutes binnen Wageningen en naar omliggende gemeenten en door betere fietsenstallingen.
- Samen met regio Foodvalley, provincies en WUR blijven we werken aan verbetering van het openbaar vervoer.
- Waarborging van de doorstroming (dit kan ook met een lagere snelheid) van het autoverkeer op de 'ruit' en verbindingen naar de snelwegen.

Doel: 2.1.2 Een verkeersveilige en leefbare woon-, werk- school- en leefomgeving.

Resultaten:

- Er gebeuren minder ongelukken in het verkeer ten opzichte van de periode 2017-2019. We maken jaarlijks een vergelijking van de ongevals cijfers in de periode 2017-2019 met de laatste 3 volledige jaren.
- Een verkeersveilige openbare ruimte door het toepassen van Duurzaam Veilig richtlijnen bij het ontwerp van wegen.
- Een betere verkeersveiligheid bij schoolomgevingen.
- Minder knelpunten verkeersveiligheid.
- Meer 30 km/uur wegen binnen de bebouwde kom.
- Minder (doorgaand) autoverkeer in woon- en werkgebieden.
- Minder (doorgaand) autoverkeer in het buitengebied.
- Bewoners hebben invloed op hun directe leefomgeving, door actief in te spelen op kleine verkeersvragen en -knelpunten via onder andere Meldpunt Openbare Ruimte.
- Educatie, voorlichting en handhaving ter voorkoming van ongevallen (in samenwerking met provincie Gelderland en regio Foodvalley).
- Goed inframanagement (conform niveau basis) ten behoeve van verkeersveiligheid, doorstroming en bereikbaarheid hulpdiensten.

Doel: 2.1.3 Mobiliteitstransitie en verduurzamen van mobiliteit.

Resultaten:

- Er is een stijging te zien ten opzichte van 2025 in het aandeel verplaatsingen korter dan 5 kilometer, binnen de stad, dat te voet of met de fiets wordt afgelegd.
- Er is een stijging te zien ten opzichte van 2025 in het aandeel verplaatsingen van of naar de stad Wageningen dat plaatsvindt met de fiets en met het openbaar vervoer.

- Het aanbod van deelmobiliteit (deelfietsen en deelauto's) is uitgebreid ten opzichte van 2025.
- Er zijn mobiliteitshubs gerealiseerd (straathubs, wijkhubs, stadsrandhubs).
- In 2045 is het aantal auto's in de stad niet gegroeid ten opzichte van 2025.
- Alle 100+ werkgevers zijn benaderd voor mogelijkheden verduurzaming mobiliteit. Dit doen we binnen de werkgeversaanpak van de regio Foodvalley.
- In 2030 bedraagt het totaal aantal laadpalen in de openbare ruimte: 194 laadpalen (conform visie openbare laadinfrastructuur 2030).
- Er is een besluit genomen over het wel of niet invoeren van een Zero-Emissiezone voor Stadslogistiek.
- We onderzoeken de noodzaak en mogelijkheden om duurzaam goederentransport te faciliteren waaronder de haalbaarheid van een logistieke hub.
- Het gemeentelijk wagenpark is verduurzaamd.

Doel: 2.1.4 Meer ruimte voor wonen, groen, spelen, ontmoeten en klimaatadaptatie door anders omgaan met autoparkeren.

Resultaten:

- Ten opzichte van 2025 staan er minder auto's op straat en is er meer ruimte voor groen, spelen en ontmoeten.
- Om voldoende en betaalbaar te kunnen bouwen binnen de bestaande kom, werken we aan minder en lagere autoparkeernormen, daartoe actualiseren we de parkeernormen.
- De beschikbare parkeerruimte is efficiënter verdeeld met parkeerregulering en op afstand parkeren in centrale parkeergarages.
- De principes en maatregelen zijn uitgewerkt in het nieuwe Parkeerplan Wageningen (2027-2030).

Doel: 2.1.5 Uitvoering wettelijke taken.

Resultaten:

De wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- Het beheren van de bestaande infrastructuur.
 - Zorgdragen voor het juiste functioneren van de weg door plaatsing verkeersborden en -tekens, inclusief verkeersbesluit.
 - Zorgdragen dat de openbare weg in goede staat verkeert.
 - Zorgdragen voor de inspanningsverplichting van gladheidsbestrijding.
 - Zorgdragen voor een wegenlegger, inclusief bebouwde komgrenzen.
- Vergunningen zoals evenement-, inrit- en omgevingsvergunning en gehandicaptenparkeren zijn getoetst en verstrekt.
- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

De hoeveelheid wettelijke taken die uitgevoerd moeten worden, vraagt om veel capaciteit. Om de ambities waar te maken ten aanzien van mobiliteit is er voldoende capaciteit en budget nodig binnen de gemeentelijke organisatie.

2.2 Een aantrekkelijk, sociaal, duurzaam en circulair economisch klimaat

Wat willen we bereiken?

Een aantrekkelijk, sociaal, duurzaam en circulair economisch klimaat met voldoende werkgelegenheid voor iedereen. In 2027 zetten we stappen in het realiseren van de ambities uit de Visie Economie. We realiseren de acties uit het Omgevingsprogramma Economie samen met partners in de stad en de regio. In detail hebben we dit geconcretiseerd in de Human Capital Agenda, Actieplan Circulaire Economie, Beleidskader horeca en detailhandel en de Toeristisch-recreatieve agenda.

2.2 Een aantrekkelijk, sociaal, duurzaam en circulair economisch klimaat

Doel: 2.1.1 Goede bereikbaarheid voor alle modaliteiten, 'inclusief' voor alle inwoners en bezoekers. Daarbij passen we het STOEP-principe toe.

Resultaten:

- Alle inwoners hebben binnen 15 minuten lopen of fietsen toegang tot alle basisvoorzieningen (huisarts, basisschool en supermarkt).
- Iedere inwoner kan binnen 5 minuten lopen een hub of OV-halte bereiken.
- Stimuleren lopen door middel van goede, aantrekkelijke en toegankelijke looproutes en door aantrekkelijke verblijfs-/voetgangersgebieden.
- Bevorderen fiets door goede fietsroutes binnen Wageningen en naar omliggende gemeenten en door betere fietsenstallingen.
- Samen met regio Foodvalley, provincies en WUR blijven we werken aan verbetering van het openbaar vervoer.
- Waarborging van de doorstroming (dit kan ook met een lagere snelheid) van het autoverkeer op de 'ruit' en verbindingen naar de snelwegen.

Doel: 2.1.2 Een verkeersveilige en leefbare woon-, werk- school- en leefomgeving.

Resultaten:

- Er gebeuren minder ongelukken in het verkeer ten opzichte van de periode 2017-2019. We maken jaarlijks een vergelijking van de ongevals cijfers in de periode 2017-2019 met de laatste 3 volledige jaren.
- Een verkeersveilige openbare ruimte door het toepassen van Duurzaam Veilig richtlijnen bij het ontwerp van wegen.
- Een betere verkeersveiligheid bij schoolomgevingen.
- Minder knelpunten verkeersveiligheid.
- Meer 30 km/uur wegen binnen de bebouwde kom.
- Minder (doorgaand) autoverkeer in woon- en werkgebieden.
- Minder (doorgaand) autoverkeer in het buitengebied.
- Bewoners hebben invloed op hun directe leefomgeving, door actief in te spelen op kleine verkeersvragen en -knelpunten via onder andere Meldpunt Openbare Ruimte.
- Educatie, voorlichting en handhaving ter voorkoming van ongevallen (in samenwerking met provincie Gelderland en regio Foodvalley).
- Goed inframanagement (conform niveau basis) ten behoeve van verkeersveiligheid, doorstroming en bereikbaarheid hulpdiensten.

Doel: 2.1.3 Mobiliteitstransitie en verduurzamen van mobiliteit.

Bij een aantal resultaten wordt de ontwikkeling gemeten ten opzichte van 2025. Hiermee sluiten we aan bij het Omgevingsprogramma Mobiliteit, waarin 2025 als referentiejaar geldt.

Resultaten:

- Er is een stijging te zien ten opzichte van 2025 in het aandeel verplaatsingen korter dan 5 kilometer, binnen de stad, dat te voet of met de fiets wordt afgelegd.
- Er is een stijging te zien ten opzichte van 2025 in het aandeel verplaatsingen van of naar de stad Wageningen dat plaatsvindt met de fiets en met het openbaar vervoer.
- Het aanbod van deelmobiliteit (deelfietsen en deelauto's) is uitgebreid ten opzichte van 2025.
- Er zijn mobiliteitshubs gerealiseerd (straathubs, wijkhubs, stadsrandhubs).
- In 2045 is het aantal auto's in de stad niet gegroeid ten opzichte van 2025.
- Alle 100+ werkgevers zijn benaderd voor mogelijkheden verduurzaming mobiliteit. Dit doen we binnen de werkgeversaanpak van de regio Foodvalley.
- In 2030 bedraagt het totaal aantal laadpalen in de openbare ruimte: 194 laadpalen (conform visie openbare laadinfrastructuur 2030).
- Er is een besluit genomen over het wel of niet invoeren van een Zero-Emissiezone voor Stadslogistiek.
- We onderzoeken de noodzaak en mogelijkheden om duurzaam goederentransport te faciliteren waaronder de haalbaarheid van een logistieke hub.
- Het gemeentelijk wagenpark is verduurzaamd.

Doel: 2.1.4 Meer ruimte voor wonen, groen, spelen, ontmoeten en klimaatadaptatie door anders omgaan met autoparkeren.

Resultaten:

- Ten opzichte van 2025 staan er minder auto's op straat en is er meer ruimte voor groen, spelen en ontmoeten.
- Om voldoende en betaalbaar te kunnen bouwen binnen de bestaande kom, werken we aan minder en lagere autoparkeernormen, daartoe actualiseren we de parkeernormen.
- De beschikbare parkeerruimte is efficiënter verdeeld met parkeerregulering en op afstand parkeren in centrale parkeergarages.
- De principes en maatregelen zijn uitgewerkt in het nieuwe Parkeerplan Wageningen (2027-2030).

Doel: 2.1.5 Uitvoering wettelijke taken.

Resultaten:

De wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- Het beheren van de bestaande infrastructuur.
 - o Zorgdragen voor het juiste functioneren van de weg door plaatsing verkeersborden en -tekens, inclusief verkeersbesluit.
 - o Zorgdragen dat de openbare weg in goede staat verkeert.
 - o Zorgdragen voor de inspanningsverplichting van gladheidsbestrijding.
 - o Zorgdragen voor een wegenlegger, inclusief bebouwde komgrenzen.
- Vergunningen zoals evenement-, inrit- en omgevingsvergunning en gehandicaptenparkeren zijn getoetst en verstrekt.
- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

Werklocaties en anderen

1. Er zijn diverse landelijke ontwikkelingen van invloed op de economische ontwikkeling van Wageningen. Zoals de geopolitieke omstandigheden, demografische en maatschappelijke ontwikkelingen, maar ook wateroverlast /-tekort, netcongestie en de stikstofproblematiek.
2. Ondernemers kunnen zich door netcongestie niet aansluiten op het elektriciteitsnetwerk. Volgens de website van Liander duurt dit zeker tot eind 2029. Dit heeft directe invloed op de economische ontwikkeling van Wageningen, waaronder op de aantrekkelijkheid om hier te vestigen en op de werkgelegenheid. Ook heeft de netcongestie invloed op de duurzaamheidsambities van Wageningen, de gronduitgifte en de uitvoering van onder andere het regionale beleid op het gebied van Duurzaamheid zoals de RES (Regionale Energiestrategie).
3. Wageningen (en regio Foodvalley) heeft te maken met een extra ruimtedruk van elders (voor bedrijven en/of wonen). Vanuit omliggende regio's (onder andere Arnhem, Nijmegen en Amersfoort) kijkt men steeds vaker naar vestigingsmogelijkheden (voor bedrijven en/of wonen) in onze regio. Gevolg van deze hoge ruimtedruk is een toenemende concurrentie voor ruimte bedoeld voor werklocaties.
4. De huidige bereikbaarheid van de werklocaties en binnenstad voor bedrijven, bezoekers en werknemers kan beter. Er moet een kwaliteitsverbetering komen met aandacht voor alle vormen van (recreatieve) mobiliteit inclusief hoogwaardig openbaar vervoer, snelfietsroutes, mobiliteitshubs en parkeren voor fiets en auto.
5. Er zijn niet genoeg werklocaties waar bedrijven zich kunnen vestigen. Vooral voor bedrijven in het kenniscluster rond Agrifood en de Rijnhaven is dit een probleem. Dit heeft indirect invloed op de gehele economie in Wageningen, waaronder werkgelegenheid en het draagvlak voor voorzieningenniveau.

Binnenstad en toerisme & recreatie

1. Er is voor ondernemers veel onzekerheid door stijgende energiekosten, grondstoffen en arbeidskosten.
2. Leegstand
3. Er is een recreatieparadox: we waarderen recreatieve mogelijkheden, beleving van natuur en landschap, en aangetoonde maatschappelijke betekenis en meerwaarde van recreatie in het groen heel hoog, maar 'niemand' vindt betalen voor beheer, onderhoud en doorontwikkeling van recreatieve ruimte en voorzieningen vanzelfsprekend of zijn verantwoordelijkheid. Recreanten gaan ervanuit dat recreatie gratis is; overheden vinden dat de markt, de recreant of een andere overheid een rol heeft in de bekostiging; en bedrijven zien recreatievoorzieningen als een basisvoorziening waar de overheid voor zorgt en zij belasting voor betalen
4. Terreineigenaren hebben te maken met teruglopende en structureel onvoldoende middelen voor het openstellen van hun gebieden voor recreatie. De investeringen in recreatieve (basis)voorzieningen zijn nu afhankelijk van de financiële ruimte die overblijft. Door onveiligheid door onvoldoende onderhoud worden voorzieningen vervolgens gesloten of verwijderd.

2.3 Een groene en biodiverse leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Een groene en biodiverse leefomgeving, waarin inwoners in samenhang met de natuur gezond kunnen leven. De leefomgeving is zo ingericht dat we beter om kunnen gaan met extreem weer door klimaatverandering.

2.3 Een groene en biodiverse leefomgeving

Doel: 2.3.1 Een toename van de biodiversiteit (genetische variatie, soortendiversiteit en leefgebied).

Resultaten

- De biodiversiteit van het openbaar groen en water is verhoogd (zowel binnenstedelijk als in het buitengebied). Bij de aanleg en renovatie van het openbaar groen kiezen we voor biodiverse beplanting. Uit inventarisatie blijkt dat 10% van het huidige areaal vervangen moet worden. Hiermee starten we in 2027.
- De omstandigheden zowel in de stad als in het buitengebied zijn zo dat algemene soorten daar veel blijven voorkomen en niet zeldzaam worden. We brengen de huidige situatie in beeld om vervolgens maatregelen te kunnen nemen.
- Groene en blauwe structuren in de stad en in het buitengebied zijn verbonden, zodat flora en fauna zich veilig kunnen verspreiden en verplaatsen door de stad. Waar nodig zijn faunapassages aangelegd.
- De ecologische hoofdgroenstructuur blijft in stand en wordt versterkt.
- In 2035 is de Noordelijke Ecologische Verbindingszone tot aan de gemeentegrens (de Grift) gerealiseerd.
- In 2030 bestaat 5% van het landelijk gebied uit landschapselementen (groenblauwe dooradering). Dit groeit door naar 10% in 2050. Deze landschapselementen passen bij het landschapstype ter plekke.
- De biodiversiteit van het buitengebied is verhoogd door landschappelijke inpassing van initiatieven en door de aanleg van landschapselementen in samenwerking met andere partijen. Het Landschapsfonds vervult hier ook een belangrijke rol in.
- Voor het maaibeheer van de bermen gebruiken we vijf ontwikkelingsfases op basis van soortenrijkdom. Het doel is om in 2030 30% in de fase soortenrijk hooiland (H3), met een zeer hoge biodiversiteit en ecologische waarde te brengen. In 2026 hebben we de huidige stand van zaken gemeten met de vijfjaarlijkse monitoring. Zo zien we de voortgang zien t.o.v. 2021 en stellen het beheer waar nodig bij.
- Het aantal groeihaarden van invasieve plantensoorten is in 2030 met 50% afgenomen ten opzichte van de situatie in 2025.
- Iedere nieuwe ruimtelijke ontwikkeling levert, zo veel mogelijk, een toename voor de biodiversiteit op.
- Het verduurzamen en isoleren van gebouwen leidt niet tot aantasting van de populaties van beschermde gebouw bewonende diersoorten. Daarvoor stellen we een soortenmanagementplan (SMP) op.
- Activiteiten van inwoners en bedrijven die bijdragen aan de doelen uit het biodiversiteitsplan worden door middel van subsidies gestimuleerd.

Doel: 2.3.2 Vergroten van de leefkwaliteit (kwantiteit en kwaliteit van het groen) waarmee gezondheid wordt bevorderd, geanticipeerd wordt op de klimaatverandering (klimaatadaptatie), meer CO2 wordt opgevangen en de ruimtelijke kwaliteit wordt vergroot.

Resultaten

- Regenwater wordt zoveel mogelijk vastgehouden op de plek waar het valt. De focus ligt hierbij in eerste instantie op de hogere zandgronden. In 2026 is gestart met een wijkaanpak afkoppelen in de Hamelakkers, dit zetten we in 2027 voort. Na afronden van de Hamelakkers starten we in een andere wijk.
- In 2026-2027 wordt een Programma Water en Riolering opgesteld onder de Omgevingswet, plus een uitvoeringsplan water- en oeverbeheer.
- De klimaatbestendigheid van het openbaar groen is verhoogd door de soortenkeuze (van openbaar groen) bij vervanging of vernieuwing te blijven afstemmen op de verandering van het klimaat.
- Vergroening van tuinen (Steenbreek), daken en schoolpleinen is door middel van subsidies gestimuleerd.
- Er is jaarlijks een publiekscampagne uitgevoerd rondom vergroenen van tuinen, afkoppelen van regenwater etc.
- Het Uitvoeringsplan Bomenbeleidsplan is in uitvoering, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan meer CO2 opvang en geanticipeerd wordt op klimaatverandering. We voeren uitdeelacties uit, maken een plan voor beschaduwning van wandel- en fietspaden, stellen 'boomambassadeurs' aan. In ieder straatstuk aanplanten 1 boom.
- We streven ernaar dat Wageningen in 2050 voldoet aan de 3-30-300 regel. Dit betekent:
 - Vanuit ieder huis zijn minstens drie bomen zichtbaar.
 - In iedere wijk is er minstens 30% kroonbedekking.
 - Niemand woont meer dan 300 meter van het dichtstbijzijnde park/koelteplek;
- Goede bovengrondse en ondergrondse bescherming van de boom bij alle projecten in de openbare ruimte;
- Alle nieuwbouwplannen worden natuurinclusief en klimaatadaptief gerealiseerd, waarbij minimaal 10% divers groen in de wijk wordt aangelegd. Daarnaast wordt het bestaande groen in de woonomgeving behouden en versterkt.
- In alle lopende en nieuwe projecten in de openbare ruimte worden vergroening en klimaatadaptatie als koppelkansen meegenomen.
- Projecten ter verbetering van het groene leefklimaat en vermindering van hittestress worden uitgevoerd. Hierbij hebben we extra aandacht voor de binnenstad.

Doel: 2.3.3 De openbare ruimte is schoon, heel en veilig.

Resultaten

- De openbare ruimte voldoet aan de vastgestelde onderhoudsniveaus. Speeltoestellen en bomen voldoen aan de wettelijke eisen rondom veiligheid (aantoonbaar zorgvuldig handelen).
- In 2027 stellen we een groenbeheerplan op inclusief zonering van onderhoudsniveaus. Beheer wordt hiermee beter afgestemd op vigerend beleid.

Doel: 2.3.4 Uitvoering wettelijke taken.

Resultaten

- De wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:
 - Vanwege wettelijke aansprakelijkheid zorgen we voor de veiligheid van onder andere wegen, speeltoestellen (attractiebesluit) en bomen (ook opgenomen onder doel 2.3.3);
 - Begraven (wet op de lijkbezorging).

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- Voor het bevorderen van biodiversiteit en het versterken van het landschap in het buitengebied, zijn we afhankelijk van de medewerking van grondeigenaren. Hun bijdrage is essentieel voor het ontwikkelen van meer hagen, samengestelde landschapselementen en natuur. Daarnaast is de investeringsbereidheid van gebouw eigenaren en scholen cruciaal voor de realisatie van groene gevels, daken en pleinen.
- Voor het realiseren van de noordelijke ecologische verbindingszone hebben we de medewerking van grondeigenaren, afstemming met buurgemeenten en ondersteuning van de provincie Gelderland nodig.
- Om de ambities waar te maken ten aanzien van een groene en biodiverse leefomgeving is voldoende capaciteit en budget nodig binnen de gemeentelijke organisatie.
- De energietransitie vraagt om ingrepen in de ondergrond, wat ten koste kan gaan van groen en risico's heeft voor bomen.
- Beperkte onder- en bovengrondse ruimte voor groeiplaatsen voor bomen staan het realiseren van de ambities in de weg. Hoogtechnische oplossingen voor het planten van bomen op deze locaties zijn kostbaar en daarmee maar beperkt inzetbaar.

2.4 Een toekomstbestendige fysieke leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Een toekomstbestendige fysieke leefomgeving met balans tussen mens, ecologie en economie. We zetten in op sociale duurzaamheid (inclusief en saamhorig), duurzame fysieke leefomgeving (groen en klimaatneutraal) en impact-economie en kennisecosysteem (innovatie).

2.4 Een toekomstbestendige fysieke leefomgeving

Doel: 2.4.1 Implementatie Omgevingswet.

Resultaten

- Er is een omgevingsplan voor de fysieke leefomgeving met een passend Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
- Er is een gemeentebrede omgevingsvisie waarin de maatschappelijke opgaven in relatie tot de fysieke leefomgeving staan.
- Initiatiefnemers en inwoners worden gefaciliteerd bij participatie over initiatieven, op grond van het gemeentelijke participatiebeleid voor de Omgevingswet.
- Omgevingsvergunningen die passen in de Omgevingsvisie.

Doel: 2.4.2 Een integrale uitvoering van de opgaven in de fysieke leefomgeving.

Resultaten

- Er zijn programma's onder de Omgevingswet voor ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Deze programma's vinden hun grondslag in de gemeentebrede omgevingsvisie en zijn opgenomen in het uitvoeringshoofdstuk van de visie.

Doel: 2.4.3 Beleid voor de fysieke leefomgeving, dat aansluit bij de ambitie.

Resultaten

- Kaders en het omgevingsplan voor de fysieke leefomgeving (wettelijk) zijn actueel en worden gehandhaafd.
- In de periode 2025-2032 wordt het 'omgevingsplan van rechtswege' stapsgewijs omgezet naar één integraal omgevingsplan voor heel Wageningen.

Doel: 2.4.4 Ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving passen binnen onze ambitie.

Resultaten

- Omgevingsplan en omgevingsvergunningen maken kleinere initiatieven van derden mogelijk, die passen in onze ambitie (leges).
- Grote ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving passen in onze ambitie en worden projectmatig uitgevoerd (grondbedrijf).
- Programma's onder de Omgevingswet (waaronder biodiversiteitsplan, mobiliteitstransitie, erfgoed, uitvoeringskader duurzame energieopwek) geven concreet richting aan ontwikkelingen.
- Het project Grebbedijk is voorbereid en in uitvoering.

Doel: 2.4.5 Identiteit van de stad is beleefbaar.

Resultaten

- Cultuurhistorie is zichtbaar in Wageningen.
- Het Erfgoedprogramma is vastgesteld.
- Cultuurhistorie wordt gevierd.
- Monumenten hebben een plek in de Omgevingsplan.

Doel: 2.4.6 Uitvoering wettelijke taken.

Resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd. Dit betreft:
 - Vergunningverlening en handhaving.
 - Andere wettelijke taken op basis van de Omgevingswet
 - Monumentenzorg en archeologie.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

Voor de ruimtelijke ontwikkeling van onze stad zijn we afhankelijk van beschikbare ambtelijke capaciteit en externe partijen en factoren. Dit geldt voor initiatieven, de kwaliteit hiervan en de participatie in de planvorming. Hierdoor kunnen ontwikkelingen anders lopen dan verwacht. De problematiek rondom stikstof en netcongestie zorgt hierbij voor uitdagingen. Dit kan tot gevolg hebben dat een vereiste omgevingsplanwijziging niet wordt vastgesteld en/of een omgevingsvergunning niet wordt verleend. Hierdoor kan het dat we onze doelen niet of niet volledig halen.

2.5 Klimaatneutraal 2030-2040

Wat willen we bereiken?

De gemeente Wageningen is klimaatneutraal in 2030-2040 en heeft de klimaatimpact van indirect energieverbruik zoals de voedselproductie en consumptie verminderd. Ambitie 2.1. Infrastructuur en duurzame bijdrage mobiliteit en 2.3. Een groene en biodiverse leefomgeving dragen mede bij aan deze ambitie. Via de Klimaatmonitor, een digitaal instrument dat toegankelijk is voor de hele stad, meten we de voortgang op de ambities en doelen onder de verschillende sporen van de Routekaart Klimaatneutraal. De uitkomsten delen en bespreken we jaarlijks met de raad.

2.5 Klimaatneutraal 2030-2040

Doel: 2.5.1 We besparen 31% energie bespaard in 2040 ten opzichte van 2018 (Klimaatmonitor).

Resultaten

- Bij gemeentelijk vastgoed nemen we energiebesparende maatregelen en duurzame energieopwekking gerealiseerd op basis van Duurzame Meerjaren Onderhoudsplannen (DMJOPs).
- We voeren de VvE verduurzamingsaanpak uit, bestaande uit procesondersteuning, subsidies en leningen, zodat VvE's in staat zijn energie te besparen en hun resterende warmtevraag te verduurzamen.
- We hebben een subsidieregeling Energiebesparing Basisscholen Wageningen 2025-2027. Basisscholen krijgen subsidie voor het realiseren van energiebesparende maatregelen, energie opwekken, of de ventilatie in het gebouw verbeteren.
- We voeren een isolatiesubsidieregeling uit gericht op het verduurzamen van de slechtst geïsoleerde koopwoningen en VvE's (Wageningse Isolatieactie).
- We voeren de wijkgerichte isolatiesubsidieregeling in de Roghorst en Tarthorst uit. Dit is een onderdeel van een wijkaanpak die zorgt voor een versnelling van de verduurzaming van de gebouwde omgeving.
- We hebben een actief energieloket om bedrijven, organisaties en verenigingen te helpen en te stimuleren bij het nemen van energiebesparende maatregelen.
- We voeren het Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen uit.

Doel: 2.5.2 We hebben 1847 TJ aan duurzame energie opgewekt in 2040 ten opzichte van 2018. We hebben de opgave aan duurzame elektriciteit in zonnevelden en windmolens in 2030 behaald (Klimaatmonitor).

Resultaten

- In 2027 bepaalt de gemeente, op basis van onderzoek in 2026, welke rol de gemeente Wageningen zelf kan spelen bij het realiseren van lokale duurzame energieprojecten.
- De gemeente stuurt waar zij kan (proactief) op activiteiten en maatregelen om netcongestie te verminderen of hiermee om te gaan.
- We voeren het Warmteprogramma 2026-2030 en Uitvoeringsplan Warmte Noordwest uit.
- We stimuleren en faciliteren een duurzaam alternatief voor de gasgestookte Warmte-Kracht-Koppeling (WKK) voor het warmtenet Noordwest. De overstap op een duurzaam alternatief valt buiten de invloedssfeer van de gemeente.
- In 2027 werken we verder aan het warmtenet voor Proeftuin Aardgasvrije Wijk Benedenbuurt. We willen hiermee starten na het investeringsbesluit, naar verwachting in 2028/2029.
- We leveren vanuit het energieloket ondersteuning aan bedrijven en instellingen voor het plaatsen van zonnepanelen op (grote) daken.

- We hebben innovatieve technieken in beeld en passen deze toe waar mogelijk. Voorbeelden hiervan zijn zonnepanelen op gevels, energyhubs, windturbines op daken of lokale energienetten.
- We realiseren windmolens op basis van de Wageningse Windvisie en de Regionale Energiestrategie (streefdatum 2030). We houden hierbij onder andere rekening met een zorgvuldige inpassing in het landschap.
- We realiseren zonneparken op basis van Visie Buitengebied en de Regionale Energiestrategie (streefdatum 2030). We houden hierbij onder andere rekening met een zorgvuldige inpassing in het landschap.
- In 2027 hebben we een regionaal Energieperspectief vastgesteld en de Regionale Energie Strategie doorontwikkeld (RES 2.0).
- We vergroten het aandeel groene stroom voor de gemeentelijke aansluitingen via samenwerkingsverband EnergieWEB. Daarnaast onderzoeken we welke rol EnergieWEB heeft binnen het energiesysteem voor de stad Wageningen en binnen Regio Foodvalley.

Doel: 2.5.3 We verminderen de klimaatimpact die gepaard gaat met productie en consumptie van voedsel.

Resultaten

- De gemeentelijke organisatie geeft het goede voorbeeld als het gaat om inkoop van duurzame (waar mogelijk biologische) producten, het aanbod van plantaardige opties, het verminderen van voedselverspilling en de verwerking van reststromen. Dit doen we voornamelijk in de kantine en de catering. We streven naar inkoop van biologisch plantgoed voor de groenvoorzieningen.
- De voedselomgeving van Wageningen is gezonder in 2030 dan in 2021. Reclame voor ongezond voedsel in de openbare ruimte is teruggedrongen. De gemeente heeft noten- en fruitbomen in de wijken aangeplant. We gaan de vestiging van fastfoodzaken en -ramen tegen. Op evenementen is er een gezond voedselaanbod. In buurthuizen, speeltuinen en andere plekken waar kinderen en jongeren komen is er gezond voedsel beschikbaar.
- In 2030 is de lokale verkoop van biologische en agroecologische regionale boeren en voedselproducenten gestegen vergeleken met 2021.
- In Wageningen bieden alle restaurants op het menu vegetarische en plantaardige opties aan. Ook is informatie over plantaardig eten makkelijk te vinden.
- In Wageningen verspillen inwoners, bedrijven en organisaties in 2030 minder voedsel. Reststromen worden beter verwerkt.
- Een groot aantal initiatiefnemers heeft een plek gevonden in Wageningen om stadslandbouw toe te passen of te volkstuinieren. We hebben een duurzaam pachtbeleid ontwikkeld waarmee we biologische landbouw faciliteren. Op scholen leren kinderen om zelf groente te verbouwen zonder chemische bestrijdingsmiddelen.

Doel: 2.5.4 In 2027 kunnen huishoudens die te maken hebben met energiearmoede hulp krijgen bij energiebesparing.

Resultaten

- We bieden inwoners met energiearmoede proactief energiebesparende maatregelen, advies en ondersteuning aan.
- De gemeente en haar sociaal-maatschappelijke partners hebben kennis van het thema energiearmoede. Ze kunnen inwoners en elkaar hier goed over informeren.
- We hebben subsidie en ondersteuning voor inwoners met energiearmoede om hun woning te isoleren.

Doel: 2.5.5 In 2040 is alles wat de gemeente inkoopt volledig circulair. We maken zoveel mogelijk gebruik van circulaire en biobased bouwmaterialen. We zamelen slechts huishoudelijke grondstoffen in.

Resultaten

- In 2030 gebruiken we bij nieuwe vastgoedontwikkelingen 50% circulair materiaal.
- In 2030 is 50% van alles wat we als gemeente inkopen circulair.
- We stimuleren lokale, circulaire initiatieven en pilots.
- We bereiken in 2030 ten minste 75% van de Wageningse ondernemers via projecten en campagnes over circulariteit.
- De gemeentelijke organisatie is gecertificeerd voor de CO2-Prestatieladder 4.0 Trede 1. We streven naar 30% minder CO2 uitstoot in 2030 vergeleken met 2024.

Doel: 2.5.6 We voeren de wettelijke taken uit.

Deze wettelijke taken zijn:

- Het uitvoeren van de Warmtevisie.
- Het uitvoeren van de Regionale Energiestrategie.
- De gemeentelijke gebouwen moeten volgens het Klimaatakkoord energieneutraal zijn in 2050. De Routekaart Klimaatneutraal zet in op 2040 als streefjaar.
- De Wet Collectieve Warmte geeft gemeenten veel nieuwe verantwoordelijkheden met betrekking tot collectieve warmteoplossingen. We verwachten dat deze wet 1 januari 2027 ingaat. We noemen deze wet de Warmtewet 2.
- De Wet Gemeentelijke Instrumenten Warmtetransitie geeft gemeenten nieuwe verantwoordelijkheden met betrekking tot de warmtetransitie. We verwachten dat deze wet ingaat op 1 juli 2026.
- We hebben een handhavingsprogramma over de wettelijke verplichtingen met betrekking tot energiebesparing (Wet Milieubeheer, EED, kantoorpanden label C). Bedrijven en instellingen voldoen aan de wettelijke verplichtingen.

Resultaten

- We hebben de wettelijke taken uitgevoerd.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- Om de doelen te behalen hebben we te maken met veel verschillende partijen en partners die individueel investeringsbeslissingen moeten maken of medewerking moeten verlenen. Dit kunnen particuliere huishoudens zijn of bijvoorbeeld grondeigenaren, buurgemeenten, bedrijven of instellingen.
- Er is nog veel onzeker over de haalbaarheid van de plaatsing van windturbines. Onder andere natuurwetgeving, maar ook de mogelijke aanwezigheid van de wespandief. Daarnaast speelt netcongestie bij windturbines een beperkende rol en is de vraag nu vooral: hoe breng je vraag en aanbod van energie (geografisch) bij elkaar om toch ruimte te vinden.
- Door de toenemende complexiteit in het speelveld zijn er nauwelijks tot geen initiatiefnemers die met duurzame opwekprojecten, met name zonneparken, willen starten.
- De landelijke en provinciale politiek stelt andere prioriteiten ten aanzien van klimaatbeleid. Daardoor hebben we te maken met conflicterend provinciaal beleid.
- Het niet of vertraagd realiseren van een warmtenet in de Benedenbuurt kan leiden tot het later bereiken van de ambitie klimaatneutraal waaronder het doel aardgasvrij in 2040. Oorzaken hiervan kunnen zijn het complexe stakeholderveld en juridische uitdagingen rondom de vergunningen.

- Vanwege de netcongestie situatie is het verkrijgen van een nieuwe of zwaardere elektriciteitsaansluiting de komende jaren zeer onzeker. De situatie rondom netcongestie verandert snel en is zeer onzeker, terwijl warmte(net)projecten vaak jaren duren. De verwachting is dat de komende jaren netcongestie een vertragende factor is voor het overstappen op individuele warmtepompen en de ontwikkeling van warmtenetten.

2.6 Een veilige en gezonde leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Er is een veilige en gezonde leef- en voedselomgeving met meer groen in de stad, waarbij inwoners gestimuleerd worden om meer te bewegen en gezond te eten en waarbij grondstoffen circulair worden hergebruikt.

2.6 Een veilige en gezonde leefomgeving

Doel: 2.6.1 Uitvoering wettelijke taken.

Resultaten:

1. Wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:
 - Geluid, bodemkwaliteit, luchtkwaliteit en externe veiligheid.
 - Plaagdierbestrijding.
 - Dierenasiel, en dierenambulance.
 - Riolering.
 - Afvalverwijdering en- verwerking.
 - Zorgplicht oppervlaktewater.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

We zijn deels afhankelijk van andere partijen.

2.7: Voldoende betaalbare, duurzame en kwalitatieve woningen voor elke Wageninger, in groene wijken met plek voor ontmoeting.

Wat willen we bereiken?

Iedereen in Wageningen heeft de beschikking over een duurzame woning die past bij het inkomen en type huishouden, in een prettige woon- en leefomgeving.

2.7: Voldoende betaalbare woonruimte, duurzame en kwalitatieve goede woningen voor elke Wageninger, in groene wijken met plek voor ontmoeting.

Doel: 2.7.1 Versnelling en realisatie van de woningbouwproductie in Wageningen als antwoord op de huishoudensprognose.

Resultaten:

- In de periode tussen 2020 en 2040 worden in Wageningen 3.500 woningen gerealiseerd, met hierbij een specifieke focus op 3.000 woningen tot 2030.
- De woningbouwbehoefte wordt tweejaarlijks gemonitord. Op basis hiervan worden de aantallen te realiseren woningen indien nodig bijgesteld.
- Er is een strategie bepaald voor de zoeklocaties voor woningbouw, waaronder de locatie de Okse| en Nieuwe Kanaal.
- De gemeente heeft een actievare rol bij aankoop grond en vastgoed ten behoeve van de ontwikkeling van betaalbare woningen.
- Er komen meer woningen beschikbaar door het mogelijk maken van woningsplitsing, woningdelen en optoppen.
- We zetten meerdere instrumenten en interventies in ten behoeve van het versnellen en realiseren van de woningbouwopgave.

Doel: 2.7.2 Meer betaalbare en duurzame woningvoorraad.

Resultaten:

- Bij nieuwbouwontwikkeling zetten we in op 70% betaalbare woningen in huur en koop, waarvan 30% sociale huur.
- De bestaande woningvoorraad wordt verder verduurzaamd, met nadruk op het uitfaseren van energielabel EFG-woningen, om energielasten te verlagen en het wooncomfort te verhogen.
- Het aanbod aan studentenhuisvesting voldoet aan de vraag naar kamers conform de actuele monitor studentenhuisvesting.
- Via het nieuw op te stellen volkshuisvestingsprogramma borgen we de woonbehoefte en woonopgave van diverse aandachtsgroepen en de inzet op een meer betaalbare woningvoorraad en woningbouw.
- De huisvestingsverordening wordt aangepast op basis van de nieuwe Wet Versterking regie volkshuisvesting, die als doel heeft om onder andere meer kansengelijkheid te creëren in de huisvesting van aandachtsgroepen en urgentiecategorieën.
- De betaalbare sociale huurwoningvoorraad is in 2030 vergroot. Woningstichting Wageningen heeft als ambitie om 800 sociale huurwoningen te realiseren tot 2030, in diverse woningbouwplannen.
- We werken aan het beter benutten van de bestaande voorraad door kansen te verkennen voor het verdichten, splitsen, transformeren en optoppen van de bestaande voorraad en het stimuleren van doorstroming.

- Nieuw te bouwen woningen zijn (bijna) energieneutraal, met aandacht voor circulariteit en natuurinclusief bouwen op basis van het Duurzaam Bouwen beleid. Dit resultaat draagt bij aan programma's 2.4 en 2.5.
- Wageningen faciliteert en stimuleert CPO's en collectief wonen, door deze mee te nemen in woningbouwontwikkelingen.
- We zetten in op meer woonplekken voor starters via woningdelen, splitsen, friendscontracten en jongerencontracten.

Doel: 2.7.3 Voldoende groen en plekken voor ontmoeting in nieuwe en in bestaande wijken.

Resultaten:

- Bij alle nieuwbouwplannen wordt gestreefd naar 30% kroonbedekking in de wijk. Bestaand groen wordt behouden en versterkt. Vanuit iedere woning is er zicht op minimaal drie bomen. Op minimaal 300 meter is er vanuit elke woning verkoelend parkje aanwezig. Dit resultaat draagt bij aan programma 2.3.
- Bij woningbouwontwikkelingen wordt bij de inrichting van de openbare ruimte rekening gehouden met de mogelijkheid voor ontmoeting.

Doel: 2.7.4 Inwoners uit aandachtsgroepen wonen in stabiele en inclusieve woonplekken in de wijk volgens (regionale) afsprakenkaders, met oog voor de kracht in de wijk.

Resultaten:

- We realiseren geclusterde- en zorggeschikte woningen met 'dementievriendelijk wonen' als norm.
- Er zijn voldoende woonplekken in verschillende wijken voor de diverse aandachtsgroepen. We voldoen hiermee aan het regionale afsprakenkader aandachtsgroepen.

Doel: 2.7.5 Ouderen en andere zorgvragers wonen in of stromen door naar (meer) geschikte huisvesting doordat we de bestaande woningvoorraad geschikt maken.

Resultaten:

- Het aanbod aan nieuwe en bestaande (geclusterde) nultredenwoningen in de (sociale) huur wordt gericht toegewezen.
- We hebben onderzocht hoe geclusterde woonvormen en zorggeschikte woningen (meer) gerealiseerd kunnen worden.
- We faciliteren (pre)mantelzorg om de mogelijkheden voor huisvestingsoplossingen voor mensen die binnenkort zorg nodig hebben of gaan verlenen te vergroten.

Doel: 2.7.6 Uitvoering wettelijke taken.

Resultaten:

- Wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:
 - We voldoen aan de taakstelling van de huisvesting van statushouders in Wageningen.
 - We voeren de wet betaalbare huur en de wet goed verhuurderschap uit met behulp van de inzet van het huurteam.
- De wettelijke taken worden uitgevoerd.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- Voor woningbouw en de inzet op wonen is de gemeente afhankelijk van ontwikkelaars, grondeigenaren, woningcorporaties en zorgpartijen/-organisaties. De gemeente heeft hier veelal een faciliterende rol. Daarnaast speelt de beschikbaarheid van woningbouwlocaties een grote rol.

- Er zijn diverse landelijke ontwikkelingen van invloed op de woningmarkt, zoals de economische omstandigheden, netcongestie, stikstofproblematiek, lange wachttijden bij de Raad van State, demografische en maatschappelijke ontwikkelingen.
- De taakstelling statushouders is afhankelijk van de instroom van vluchtelingen. Mondiale ontwikkelingen zijn hierop van grote invloed en moeilijk te voorspellen.
- Op een aantal onderdelen vormt de beperkte beschikbaarheid van specifieke deskundigheid een risico.

2.8 Gemeentelijke gebouwen worden multifunctioneel ingezet

Wat willen we bereiken?

Gemeentelijke gebouwen worden ingezet voor het huisvesten van een breed aanbod aan culturele, sociale, maatschappelijke en sportieve voorzieningen. Op basis van de analyse van de vastgoedportefeuille (strategisch vastgoednota, 2024) bestaat er een opgave als het gaat om onderhoudsstaat en verduurzaming. En vanuit beleidsmatig perspectief ligt er een opgave om de inzet van de huidige portefeuille onder gebruikers te heroverwegen. Daar waar zowel een beleidsmatige opgave als een vastgoedopgave ligt, wordt een beknopte businesscase uitgewerkt om toekomstig bezit en gebruik te bepalen. De vastgoedtafel draagt hier aan bij, transparantie, integraliteit en een heldere scheiding tussen vraag en aanbod.

Met de centralisatie van de aanhuur-portefeuille per begin 2026, werken we aan meer grip en overzicht op gerealiseerde contracten, kosten en gebruik en wordt gestuurd op verbetering van kwaliteit en doelmatigheid van de gehuurde ruimten.

De combinatie van de Vastgoedtafel, het afwegingskader en de centrale regie op aanhuur zorgt ervoor dat inzicht in zowel vastgoed in eigendom als aanhuur samenkomt in één integraal beeld van het gemeentelijke ruimteaanbod. Daarmee ontstaat een stevige basis voor strategische sturing, waarbij beleid, vraag en aanbod in samenhang worden afgewogen en Vastgoedbeheer en de Beleidsmedewerker Vastgoed gezamenlijk regie voeren op een toekomstbestendige vastgoedportefeuille.

2.8 Gemeentelijke gebouwen worden multifunctioneel ingezet

Doel: 2.8.1 Het multifunctioneel gebruik van gemeentelijke gebouwen bevorderen.

Resultaten

- Een strategisch vastgoed plan als afwegingskader welke maatschappelijke- en culturele instellingen worden gehuisvest in gemeentelijke gebouwen.

Doel: 2.8.2 Gebouwen die niet meer nodig zijn, worden verkocht of benut als potentiële locatie voor woningbouw.

Resultaten

- Aanwijzen van gemeentelijke gebouwen en locaties die geschikt zijn voor woningbouw op basis van het strategisch plan gemeentelijk vastgoed.
- Niet-courant gemeentelijk vastgoed met de verwachte verkoopopbrengst zijn in beeld.

Doel: 2.8.3 Streven naar een gezonde en kostendekkende exploitatie van gemeentelijke gebouwen.

Resultaten

- Op basis van de strategische vastgoednota maken we een keuze over welke vrijkomende gemeentelijke gebouwen we aanhouden en eventueel nog gaan verwerven.
- Het duurzaam in stand houden van gemeentelijke gebouwen en het klimaatneutraal maken ervan voor 2040.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

De krapte op de arbeidsmarkt en de forse stijging van de bouwkosten.

Algemene informatie programma 2

Beleidskader bereikbaarheid

Verordeningen:

- Beleidsregels uitgifte parkeervergunningen Wageningen (2022)
- Nota Parkeernormen Wageningen (2025)
- Beleidsregels fietsparkeren bij kamergewijze verhuur (2022)
- Verordening Parkeerbelastingen (2026)
- Verordening Mobiliteitsfonds Wageningen (2025)
- Aanwijzingsbesluit Vergunningparkeren (2025)
- Aanwijzingsbesluit betaald parkeren (2025)
- Algemene Plaatselijke Verordening (2025)
- Verordening veergelden Lexkesveer (2026)
- Parkeerverordening (2018)
- Wegsleepverordening Wageningen (2025)
- Regeling ontheffingen voetgangerszone Centrum (2008, actualisatie 2015)

Beleidsnota's:

- Omgevingsprogramma Mobiliteit Wageningen (maart 2026)
- Visie openbare laadinfrastructuur 2030 (2022)
- Parkeerplan Wageningen (2015)
- Visie Bebouwde Kom Wageningen 2045 (2024)
- Handboek inrichting openbare ruimte (wageningen.hior.nl) (vanaf 2024)
- Kansgestuurd beheer (2019)
- Beheerplan bomen (2023-2027)
- Beheerplan wegen (2026-2030)
- Beheernotitie Openbare Verlichting (2026-2030)
- Beheerplan verkeerslichtinstallaties (2026-2030)
- Beheerplan kunstwerken (2025-2035)

Beleidskader economische ontwikkeling

Verordeningen:

- Verordening winkeltijden Wageningen (2021)
- Verordening op de heffing en de invordering van reclamebelasting (2024)
- Marktgeldverordening (2024)
- Verordening Fysieke Leefomgeving (2022)
- Marktverordening (2015)
- Inrichtingsplan Wageningse markten (2017)
- Verordening Scheepvaartrechten (2024)

Beleidsnota's:

- Uitvoeringsprogramma visie economie (2025)

- Gebiedsprogramma KennisAs (2025)
- Strategische Agenda 2026 2030 Regio Foodvalley: 'Onderneemt Natuurlijk!' (2025)
- Visie Economie 'Op weg naar een impacteconomie' (2024)
- Visie Bebouwde Kom (2024)
- RPLG (Regionaal Perspectief Landelijk Gebied) (2024)
- Beleidskader horeca en detailhandel 2023 2027 (2023)
- Regionaal programma werklocaties 2022 2026 (2022)
- Regionale Visie Werklocaties 2020 2030 (2021)
- Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (2022)
- Nota Bovenwijkse Voorzieningen (2021)
- Beleidsregels terrassen (2021)
- Visie Binnenstad (2015)
- Nadere regels met betrekking tot de heffing en invordering van reclamebelasting (2012)
- Nota grondbeleid (2009)
- Beleidsplan Recreatie en Toerisme (2008/2009)
- Kadernota herontwikkeling Rijnhaven (2003)
- Onderzoeksrapport toekomst haven 'De voortuin van Wageningen' (2002)
- PDV beleid regio Food Valley 2020 2025 (2021)
- Beleidsnotitie Bed & breakfast (2009)

Overeenkomsten /convenanten:

- Convenant Ondernemersfonds Wageningen 2024 2025
- Samenwerkingsovereenkomst Regiodeal Food Valley 2020 2023 Beleidskader ruimtelijke ontwikkeling

Verordeningen:

- Verordening begraafrechten (2024)
- Verordening Fysieke Leefomgeving (2022)
- Doelgroepenverordening (2023)
- Beleidsregels:
- Beleidsregels woningsplitsing (2024)
- Beleidsregels Bomenverordening (2010)
- Beleidsregels "Beleid Monumentale Bomen Wageningen"
- Beleidsregels camping de Wielerbaan 2017
- Beleidsregels handhaving basisfunctie Openbare Ruimte (2005)
- Beleidsnota's:
- Groenbeleidsplan (2017)
- Bomenbeleidsplan (2024)
- Biodiversiteitsplan (2024)
- Nota Grondbeleid (2024)
- Nota Bovenwijkse voorzieningen (2021)
- Welstandsnota gemeente Wageningen 2018

- Beheersverordening gemeentelijke begraafplaats en gedenkpark "De Leeuwerenk" 2019
- Beleidsnotitie openbare verlichting (2012)
- Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving VTH-Beleid gemeente Wageningen
- Deltaplan Biodiversiteit (2022)
- Routekaart Wageningen Klimaatneutraal 2030-40 (2022)
- Visie bebouwde kom (2024)
- Beleid collectieve wooninitiatieven Wageningen (2024)
- Herijkte woningmarktstrategie (2024)
- Visie Buitengebied (2020)
- Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR) (2024)
- Beleidsnota Monumentenzorg 1992
- Uitvoeringsbeleid
- Aanpak Invasieve exotische plantensoorten (2026)
- Ecologisch maaibeheer (2025)
- Plaagdierenbestrijding (2025)
- Participatie in het groen (2025)

Beleidskader ruimtelijke ontwikkeling

Verordeningen:

- Verordening begraafrechten (2024)
- Verordening Fysieke Leefomgeving (2022)
- Doelgroepenverordening (2023)

Beleidsregels:

- Beleidsregels woningsplitsing (2024)
- Beleidsregels Bomenverordening (2010)
- Beleidsregels "Beleid Monumentale Bomen Wageningen"
- Beleidsregels camping de Wielerbaan 2017
- Beleidsregels handhaving basisfunctie Openbare Ruimte (2005)

Beleidsnota's:

- Groenbeleidsplan (2017)
- Bomenbeleidsplan (2024)
- Biodiversiteitsplan (2024)
- Nota Grondbeleid (2024)
- Nota Bovenwijkse voorzieningen (2021)
- Welstandsnota gemeente Wageningen 2018
- Beheersverordening gemeentelijke begraafplaats en gedenkpark "De Leeuwerenk" 2019
- Beleidsnotitie openbare verlichting (2012)
- Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving VTH-Beleid gemeente Wageningen
- Deltaplan Biodiversiteit (2022)
- Routekaart Wageningen Klimaatneutraal 2030-40 (2022)

- Visie bebouwde kom (2024)
- Beleid collectieve wooninitiatieven Wageningen (2024)
- Herijkte woningmarktstrategie (2024)
- Visie Buitengebied (2020)
- Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR) (2024)
- Beleidsnota Monumentenzorg 1992

Uitvoeringsbeleid

- Aanpak Invasieve exotische plantensoorten (2026)
- Ecologisch maaibeheer (2025)
- Plaagdierenbestrijding (2025)
- Participatie in het groen (2025)

Beleidskader klimaat

Verordeningen:

- Algemene subsidieverordening (2012)
- Afvalstoffenverordening Wageningen (2024)

Beleidsnota's:

- Routekaart Wageningen Klimaatneutraal 2030-40 (2022)
- De Wageningse Windvisie (2021)
- Beleidsnotitie Duurzaam Bouwen Wageningen 2017-2021
- Visie Buitengebied (2020)
- Visie Wageningen 2045 (2024)
- Regionale Energiestrategie Regio Foodvalley 1.0. (RES RFV 1.0.) 2021
- Bodemkwaliteitskaart 2018 en nota bodembeheer (2012)
- Afvalbeleidsplan (2012)
- Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan (2011-2015)
- Beleidsregels hogere waarde Wet Geluidhinder (2008)
- Waterplan (2005)
- Baggerplan (2003-2012)
- Optimalisering afvalwaterstudie (2002)
- Voedselagenda (2021)
- Regionaal Perspectief Landelijk Gebied (2024)
- Warmtevisie, naar een CO₂-vrij verwarmd Wageningen (2021)
- Bomenbeleidsplan (2024)
- Biodiversiteitsplan (2025)
- Groenbeleidsplan (2017)
- Beleid verduurzaming VvE (2024)

Beleidskader wonen

Verordeningen:

- Huisvestingsverordening Wageningen (2026)

- Doelgroepenverordening Wageningen (2023)

Beleidsnota's:

- Beleidsregels pré-mantelzorgwoningen (2026)
- Beleidslijn short stay (2026)
- Programma Kostenverhaal (2025)
- Beleidsnota woningsplitsing (2024)
- Herijking woningmarktstrategie (2024)
- Beleidskader collectieve woonvormen (2024)
- Visie Bebouwde Kom (2024)
- Woonzorgvisie (2024)
- Nota Grondbeleid 2024-2028 (2024)
- Beleidsregels zelfbewoning (2023)
- Prestatieafspraken De Woningstichting 2026-2027
- Prestatieafspraken Idealis 2023-2026
- Locatie-onderzoek woningbouw (2022)
- Beleidsregels kamergewijze verhuur (2021)
- Notitie integrale afweging potentiële locaties voor studentenhuisvesting Wageningen (2017)
- Duurzaam Bouwen Beleid Wageningen 2022-2026 (2021)

Convenanten:

- Convenant WAC (2021)

Beleidskader Vastgoed

De Strategische Vastgoednota(eind 2024) vormt het kader voor het gemeentelijk vastgoedbeleid en richt zich op het optimaliseren van de vastgoedportefeuille in relatie tot de beleidsdoelstellingen.

Op basis van de analyse van de vastgoedportefeuille bestaat er een forse opgave als het gaat om onderhoudsstaat en verduurzaming. Vanuit beleidsmatig perspectief ligt er een opgave om aan de hand van de Strategische Vastgoednota de inzet van de huidige portefeuille onder gebruikers te heroverwegen. Voor gebouwen waar zowel een beleidsmatige opgave als een vastgoedopgave ligt, wordt een beknopte business cases uitgewerkt om toekomstig bezit en gebruik te bepalen.

Onderdeel van de Strategisch Vastgoednota is het advies om huisvestingsvraagstukken integraal te beoordelen en vraag en aanbod van vastgoed beter op elkaar af te stemmen. Hierbij wordt een eenduidig afwegingskader gehanteerd, waarmee de vastgoedportefeuille beter kan worden afgestemd op de behoeften vanuit verschillende beleidsterreinen. Hiervoor is de Vastgoedtafel ingericht. De Vastgoedtafel draagt bij aan transparantie, integraliteit en een heldere scheiding tussen vraag en aanbod.

Vanaf 2026 is de aanhuur van externe ruimte centraal belegd bij team Vastgoedbeheer. Met deze centralisatie wordt meer grip en overzicht gerealiseerd op contracten, kosten en gebruik, en wordt gestuurd op verbetering van kwaliteit en doelmatigheid van gehuurde ruimten. Tevens worden financiële, juridische en operationele risico's beter beheerst en worden afdelingen ondersteund.

De Meerjaren Onderhoudsplannen (MJOP) zijn eind 2023 geactualiseerd en worden cyclisch bijgewerkt waardoor dezen up to date blijven. Op basis hiervan wordt het onderhoud van de gebouwen de komende jaren planmatig uitgevoerd. De MJOP's vormen de basis voor de voorziening van vastgoedbeheer. De MJOP's worden uitgebreid met Verduurzaming (D-MJOP's).

De combinatie van de Vastgoedtafel, het afwegingskader en de centrale regie op aanhuur zorgt ervoor dat inzicht in zowel vastgoed in eigendom als aanhuur samenkomt in één integraal

beeld van het gemeentelijke ruimteaanbod. Daarmee ontstaat een stevige basis voor strategische sturing, waarbij beleid, vraag en aanbod in samenhang worden afgewogen en Vastgoedbeheer en de Beleidsmedewerker Vastgoed gezamenlijk regie voeren op een toekomstbestendige vastgoedportefeuille.

Betrokkenheid verbonden partijen Programma 2

Regio Foodvalley

Regio Foodvalley is een samenwerkingsverband van 8 gemeenten met in totaal 365.000 inwoners. Het aantal inwoners groeit naar 500.000 in 2040. De gemeente Wageningen neemt deel aan Regio Foodvalley via een gemeenschappelijke regeling om een aantal doelen uit haar programma te bereiken.

Regio Foodvalley is de opdrachtgever voor de programma's 'Toekomstbestendige economie' (Food & Toekomstbestendige landbouw, Innovatief MKB, Human Capital) en 'Verantwoorde groei' (landschap, natuur & water, Toekomstbestendige landbouw, Wonen, Energie, Mobiliteit, Ruimte voor economie).

De Bereikbaarheidsagenda voor Regio Foodvalley biedt een richtinggevend kader voor 2030. Hiermee zijn de ambities van de regio vertaald naar een duidelijke koers voor de ontwikkeling en de uitvoering van het regionale mobiliteitsbeleid. Dit is van belang voor de doelstelling om de bereikbaarheid optimaal te houden en om verduurzaming van mobiliteit te bewerkstelligen.

Op het gebied van economie zijn deze doelen onder meer het ontwikkelen van het juiste aanbod van bedrijventerreinen, het versterken van het kennisecosysteem rondom Food, marketing en acquisitie, gezamenlijke profilering en lobby in Brussel. Gemeenten leveren ambtelijke capaciteit voor uitvoering van regionale opgaven. De regio ontwikkelt beleid en adviseert provincies, het Rijk en de Europese Commissie over wetten en regels. Ook coördineert de regio een uitvoeringsprogramma, dat een groot aantal projecten behelst. Deze projecten worden door samenwerkende gemeenten uitgevoerd.

Ondernemers, onderwijs en overheid werken samen in de Triple Helix Foodvalley. Het doel van de samenwerking is een economische topregio op het gebied van Food te worden. Hiervoor heeft de Triple Helix de Strategische Agenda 2026 2030 Regio Foodvalley: 'Onderneemt Natuurlijk!' opgesteld. Een agenda voor de komende jaren waarin ondernemers, onderwijs en overheid samen de koers voor de regio bepalen op thema's als economie, food, landelijk gebied, wonen en werken, bereikbaarheid en energie. Voor het realiseren van de ambities van de Strategische Agenda wordt er een werkprogramma opgesteld.

Op het gebied van klimaat, afval en bodem stemmen we af met andere partijen. Waar nodig werken we samen. Op gebied van klimaat wordt in opdracht van het Rijk gewerkt aan een Regionale Energiestrategie.

Op het gebied van wonen zijn deze doelen onder meer het realiseren van voldoende en betaalbare huur- en koopwoningen, voor alle inkomensgroepen in de Regio Foodvalley. Dit wordt uitgewerkt in het toekomstbestendig maken van de bestaande woningvoorraad en het voorzien in de (nieuwe) woningbehoefte van starters, ouderen, studenten, kenniswerkers en doorstromers.

Omgevingsdienst De Vallei

De Omgevingsdienst De Vallei (OddV) voert in opdracht van de gemeente taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu en bouwen.

Euregio Rijn-Waal

Regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar leden met als doel de grensoverschrijdende samenwerking op ruimtelijk en sociaal terrein te bevorderen, te ondersteunen en te coördineren. O.a. door de uitvoering van projecten en het aanvragen van financiële middelen. Tevens advisering aan leden, burgers, bedrijven, organisaties, overheden en andere instellingen bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen.

Afvalcombinatie De Vallei (ACV)

Voor de inzameling van huishoudelijk afval, straat- en rioolreiniging, gladheidsbestrijding en plaagdierbestrijding werkt de gemeente samen met ACV. ACV is een naamloze vennootschap met verschillende dochterondernemingen. De aandelen zijn in het bezit van de gemeenten Ede, Wageningen, Renkum, Renswoude en Veenendaal. ACV Gemeenten voert de opdrachten van de deelnemende gemeenten uit.

Joint Warmte B.V.

Joint Warmte B.V. De gemeente Wageningen is samen met bewonerscoöperatie Warmtenet Oost-Wageningen U.A. (50/50) eigenaar Joint Warmte B.V. Joint Warmte is 100% eigenaar van Warmtebedrijf Oost-Wageningen B.V. Het warmtebedrijf is eigenaar en beheerder van het nog aan te leggen duurzame warmtenet in de Benedenbuurt.

De onderstaande partijen zijn in formele zin geen verbonden partijen, maar wel relevant voor de realisatie van de doelstellingen uit het programma:

Platform Water Vallei en Eem

Platform Water Vallei en Eem is een samenwerkingsverband dat zich richt op verschillende aspecten van waterbeheer. Voorbeelden van producten die voortkomen uit de samenwerking zijn gezamenlijk meten en monitoren en de Klimaatatlas. De gemeente Wageningen is geen individueel gesprekspartner richting het DPRA (Delta Programma Ruimtelijk Adaptatie), maar dit is belegd bij het platform.

Platform ruimte voor lopen

De gemeente Wageningen is partner van het Platform ruimte voor lopen. Dit platform is een samenwerking van organisaties en professionals die willen bijdragen aan meer ruimte voor lopen in Nederland. Het maakt het gezamenlijk belang van lopen zichtbaarder.

Samenwerking Gebiedsontwikkeling Grebbedijk

De Samenwerkingsovereenkomst Planuitwerkingsfase Gebiedsontwikkeling Grebbedijk is gesloten. De partners zijn:

- Waterschap Vallei en Veluwe
- Provincies Gelderland en Utrecht
- Gemeenten Wageningen en Rhenen
- Rijkswaterstaat Oost-Nederland
- Staatsbosbeheer
- Stichting Het Utrechts Landschap.

De overeenkomst heeft als doel om het vastgestelde voorkeursalternatief voor de gebiedsontwikkeling verder uit te werken tot een definitief ontwerp. Het gaat daarbij om een goedgekeurd projectbesluit voor de dijkversterking, de nodige vergunningen en andere besluiten en een aanbestedingsdossier voor de uitvoering van het project.

Servicehuis Parkeer- en Verblijfsrechten (SHPV)

De gemeente Wageningen is lid van het SHPV. SHPV is een landelijk opererende coöperatie van gemeenten. Het SHPV beheert het Nationaal Parkeerregister. Dit is een digitaal platform waarmee parkeerrechten en parkeerheffingen worden afgehandeld.

Stichting Wageningse Eng (statuten), TAWÉ (reglement)

Voor de uitvoering van projecten die de natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden van de Eng behouden en versterken, werkt de gemeente samen met de Stichting Wageningse Eng (SWE). De missie en visie van de SWE staan in de statuten van de stichting. Om de diverse belangen van en op de Wageningse Eng verder te verankeren, heeft het gemeentebestuur een Territoriale Adviescommissie Wageningse Eng (TAWÉ) ingesteld. Deze commissie is door het college van burgemeester en wethouders ingesteld en benoemd via een artikel 84-commissie/verordening. De TAWÉ adviseert, zowel gevraagd als ongevraagd, het college van burgemeester en wethouders over gemeentelijke beleidsontwikkelingen, vergunningverlening en andere zaken met betrekking tot de Wageningse Eng.

Adviescommissie Wageningse Berg (Bergcommissie)

De Bergcommissie bestaat uit een aantal mensen met specialismen in onder andere ecologie, bodemkunde en erosie. De Bergcommissie adviseert gevraagd en ongevraagd het college over de Wageningse berg. Het belang hierbij is het behoud en bevordering van de unieke waarden van de Berg. Het richt zich met name op instandhoudingsbeheer van de unieke natuurwaarde van het gebied. Maar ook de landschappelijke, recreatieve en cultuurhistorische waarden.

Adviescommissie Binnenveld en Uiterwaarden (ABU)

De Adviescommissie Binnenveld en Uiterwaarden (ABU) geeft advies aan het college van burgemeester en wethouders, zowel gevraagd als ongevraagd. Het gaat om van activiteiten in de fysieke leefomgeving van het Binnenveld, inclusief het transformatiegebied, en de Uiterwaarden. Dit kan gaan over omgevingsvergunningen, maar ook over (nog te ontwikkelen) beleid. Ongevraagd advies zal 'goed afgewogen en neutraal' zijn, gebaseerd op de aanwezige plannen, gemeentelijke ambities en de realisatie daarvan op een specifieke locaties. De commissie bestaat uit 5 onafhankelijke en gemotiveerde inwoners van Wageningen.

Stadsagenda

De samenwerking tussen Wageningen University and Research (WUR) en de gemeente Wageningen met als doel de kennis en expertise vanuit de WUR lokaal in Wageningen toe te passen.

Overige partijen

- Samen met de partners gemeente Ede en de provincie Gelderland, en in samenwerking met Regio Foodvalley en Foodvalley NL, werken we aan de versterking van het vestigingsklimaat in het kennishart Ede-Wageningen.
- Het programma Binnenstad wordt uitgevoerd met betrokkenheid van ondernemers, bewoners en andere betrokkenen bij de binnenstad. Formele spelers hierbij zijn de Stichting Ondernemersfonds Wageningen (SOW), de WOC-afdeling detailhandel en afdeling Wageningen van de Koninklijke Horeca Nederland.
- Voor het realiseren van de doelen uit de Visie Economie werken we samen met de Wageningen Economic Board (WEB), een triple helix samenwerking op lokaal niveau met vertegenwoordigers van het Wageningse Bedrijfsleven, kennisinstellingen, onderwijs en gemeente.
- Klimaatpartners is een netwerk van lokale en regionale partners die de Wageningse klimaatambities onderschrijven. Het netwerk bestaat uit strategische partners die betrokken zijn bij bijhorende strategische gesprekken en besluitvorming. Daarnaast is er een stadsbreed netwerk dat elkaar ontmoet in laagdrempelige netwerkbijeenkomsten met als doel te inspireren en te stimuleren.
- Het Opheusdens Veer voert de veerdiensten uit tussen Wageningen en Opheusden. Dit is van belang voor de bereikbaarheid van Wageningen.

Beleidsindicatoren

De volgende wettelijk verplichte beleidsindicatoren hebben betrekking op programma 2 Wageningen fysiek:

- Functiemenging
- Vestigingen
- Banen
- Huishoudelijk afval
- Hernieuwbare elektriciteit
- Nieuwbouw woningen

Zie hiervoor het hoofdstuk Wettelijk verplichte beleidsindicatoren.

Wat mag het kosten?

De lasten, baten (inclusief reservemutaties) en het saldo van het programma Wageningen fysiek zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000	Werkelijk 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Totale lasten	39.941	39.962	40.452	41.785	42.888	45.043
Totale baten	28.149	23.091	21.366	20.512	20.978	21.998
Totaal saldo	-11.791	-16.871	-19.087	-21.273	-21.910	-23.045

In onderstaande tabel is de verdeling van de baten en lasten per ambitie opgenomen:

Bedragen x € 1.000		Werkelijk 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
LASTEN							
2.1	Infrastructuur en duurzame bijdrage mobiliteit	6.192	7.273	7.294	7.343	8.525	8.160
2.2	Een aantrekkelijk sociaal, duurzaam en circulair economisch klimaat	4.070	3.374	3.410	3.822	4.286	6.434
2.3	Een groene en biodiverse leefomgeving	5.973	5.871	5.895	6.225	6.400	6.574
2.4	Een toekomstbestendige fysieke leefomgeving	8.467	8.433	8.057	7.884	7.281	7.053
2.5	Klimaatneutraal 2030-2040	3.922	2.654	3.334	3.343	3.146	3.218
2.6	Een veilige en gezonde leefomgeving	8.250	8.539	8.833	9.259	9.406	9.694
2.7	Voldoende betaalbare woonruimte, duurzame en kwalitatieve goede woningen voor elke Wageninger, in groene wijken met plek voor ontmoeting.	849	1.046	546	559	497	493
2.8	Gemeentelijke gebouwen worden multifunctioneel ingezet	2.216	2.772	3.083	3.350	3.347	3.417
Totale lasten		39.941	39.962	40.452	41.785	42.888	45.043

BATEN							
2.1	Infrastructuur en duurzame bijdrage mobiliteit	2.403	3.059	3.417	2.639	3.528	2.721
2.2	Een aantrekkelijk sociaal, duurzaam en circulair economisch klimaat	3.112	1.997	1.366	1.883	2.282	4.372
2.3	Een groene en biodiverse leefomgeving	2.266	1.338	1.051	1.155	1.135	1.089
2.4	Een toekomstbestendige fysieke leefomgeving	5.897	4.790	3.558	2.922	2.498	1.925
2.5	Klimaatneutraal 2030-2040	2.659	739	1.147	286	15	15
2.6	Een veilige en gezonde leefomgeving	9.524	9.604	9.929	10.421	10.594	10.933
2.7	Voldoende betaalbare woonruimte, duurzame en kwalitatieve goede woningen voor elke Wageninger, in groene wijken met plek voor ontmoeting.	1.317	52	22	22	23	24
2.8	Gemeentelijke gebouwen worden multifunctioneel ingezet	971	1.511	875	1.184	904	918
Totale baten		28.149	23.091	21.366	20.512	20.978	21.998

SALDO							
2.1	Infrastructuur en duurzame bijdrage mobiliteit	-3.790	-4.214	-3.877	-4.705	-4.997	-5.439
2.2	Een aantrekkelijk sociaal, duurzaam en circulair economisch klimaat	-957	-1.377	-2.044	-1.940	-2.004	-2.061
2.3	Een groene en biodiverse leefomgeving	-3.707	-4.533	-4.844	-5.070	-5.265	-5.485

Bedragen x € 1.000		Werkelijk 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
2.4	Een toekomstbestendige fysieke leefomgeving	-2.570	-3.643	-4.499	-4.962	-4.783	-5.128
2.5	Klimaatneutraal 2030-2040	-1.263	-1.915	-2.187	-3.057	-3.131	-3.203
2.6	Een veilige en gezonde leefomgeving	1.274	1.065	1.096	1.163	1.188	1.240
2.7	Voldoende betaalbare woonruimte, duurzame en kwalitatieve goede woningen voor elke Wageninger, in groene wijken met plek voor ontmoeting.	468	-994	-524	-537	-474	-470
2.8	Gemeentelijke gebouwen worden multifunctioneel ingezet	-1.245	-1.261	-2.208	-2.166	-2.443	-2.499
Totaal Saldo		-11.791	-16.871	-19.087	-21.273	-21.910	-23.045

Programma 3 Bestuur en organisatie

Waarom dit programma?

Omschrijving

Dit programma bevat de onderdelen: Dienstverlenende en betrouwbare gemeente, Gemeente in control & financieel gezond, Fitte Organisatie en Digitale organisatie.

Dienstverlening behoort tot de kerntaken van onze gemeente. De gemeente Wageningen is daarnaast dienstbaar aan datgene waar de samenleving behoefte aan heeft. We spelen tijdig in op veranderingen om tot een effectieve en efficiënte (digitale) dienstverlening te komen. Daarnaast krijgen inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven zo optimaal mogelijk zeggenschap binnen de onderwerpen die we samen willen realiseren in Wageningen en de regio. Een betrouwbare, transparante en inclusieve eerste overheid zijn vormt daarbij de basis van ons handelen. Het is ook een voorwaarde om stappen te zetten in de democratische vernieuwing en eigentijdse participatievormen. De rol van de gemeente verschilt daarbij per taak of opgave: van kaderstellend naar stimulerend of zelfs actief faciliterend.

In dit programma staan ook de algemene inkomsten van de gemeente. Dit onderdeel is verplicht op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Dit programma is daarom afwijkend van de programma's 1 (Sociaal) en 2 (Fysiek). Het wettelijk verplichte bedrag voor onvoorzien en de overhead of interne bedrijfsvoering dienen tevens in dit programma opgenomen te worden. Daarbij is de gemeente in control, sturen we hier actief op en leggen er verantwoording over af. Het financieel beleid (en bijbehorende documenten en instrumenten) is zelfbewust, evenwichtig en reëel.

De Fitte Organisatie is het centrale organisatie ontwikkelprogramma, waarbij aandacht is voor de mentale en fysieke gezondheid van de organisatie. Maar ook voor de Engelse vertaling van fit: namelijk passend bij de ambities en opgaven vanuit bestuur, samenleving en regio. Daarbij valt ook te denken aan het bestuurlijk-ambtelijke (be)sturingsgesprek met behulp van bijvoorbeeld de Lange Termijn Agenda (contract tussen gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders) en portfoliomanagement (contract tussen college van burgemeester en wethouders en de organisatie). Belangrijke bouwstenen vormen daarnaast onze 6 Mens & Organisatie (M&O) thema's:

- Diversiteit, inclusie & gelijkwaardigheid
- Duurzame inzetbaarheid,
- Arbeidsmarkt
- Leren & ontwikkelen
- Vitaliteit & gezondheid
- (nieuwe) wet- en regelgeving.

De verdergaande digitalisering van de samenleving en de organisatie vormt een ander belangrijk strategisch speerpunt. Data biedt grote kansen en het slim gebruik maken van die data beïnvloedt onze manier van werken en organiseren. Data kan waardevolle informatie bevatten en inzichten geven over de stad. Deze inzichten benutten we om de stad verder te brengen. De inzet van data is ondersteunend aan de ontwikkeling van onze maatschappelijke ambities. Daarbij zien we dat het gebruik van data en dashboards ons in staat stelt te sturen, duiden en bij te sturen op zowel financieel, denk aan uitputting van budgetten, als capaciteitsgebied, denk aan formatie, inhuur en verzuim.

Beoogd maatschappelijk effect

In dit programma zijn de actuele ambities gekoppeld aan:

- 3.1 Een dienstverlenende en betrouwbare gemeente
- 3.2 De gemeente in control en financieel gezond
- 3.3 Een fitte organisatie

- 3.4 Een digitale organisatie

Deze ambities zijn verwerkt in een doelenboom, waarin wordt beantwoord:

- Welke doelen willen we bereiken om te komen tot de ambitie?
- Welke resultaten moet het opleveren?

3.1 Een dienstverlenende en betrouwbare gemeente

Wat willen we bereiken?

De gemeente voert de wettelijk taken dienstverlenend uit en toont zich een betrouwbare partij richting inwoners, bedrijven en instellingen.

3.1 Een dienstverlenende en betrouwbare gemeente

Doel: 3.1.1 De gemeente borgt dat de dienstverlening altijd voldoet aan de (nieuwe) wettelijke taken.

Resultaten

- WOO (Wet Open Overheid) in lijn met wetgeving geïmplementeerd.
- Nieuwe Archiefwet in lijn met wetgeving geïmplementeerd.

Doel: 3.1.2 De gemeente levert dienstverlening met een hoge klanttevredenheid.

Resultaten

- We werken met servicenormen, monitoren klanttevredenheid en leveren een staat van de dienstverlening op.
- We organiseren verkiezingen voor het waterschap en de Provinciale Staten.
- De basisregistraties waaronder BRP (Basis Registratie Personen), BAG (Basisadministratie Adressen en Gebouwen), BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie), WOZ (Waardering Onroerende Zaken) zijn op orde.
- We bieden toegankelijke, transparante en veilige dienstverlening en dragen zorg voor gelijke informatiepositie.

Doel: 3.1.3 De gemeente staat midden in de gemeenschap en is een betrouwbaar partner van inwoners, bedrijven en instellingen.

Resultaten

- We zijn duidelijk en transparant over onze rol in processen en wat inwoners, organisaties en bedrijven van ons kunnen verwachten.

Doel: 3.1.4 De gemeente heeft een actief participatiebeleid en investeert continu in democratische vernieuwing.

Resultaten

- Alle inwoners, bedrijven en organisaties worden uitgenodigd om initiatieven te nemen, mee te praten en mee te ontwikkelen aan gemeentelijk beleid, projecten en ontwikkelingen (samen).
- We communiceren in begrijpelijke en toegankelijke 'Klare Taal' (B1 niveau) om iedereen de mogelijkheid te bieden om mee te doen
- We maken gebruik van diverse (gerichte) communicatiemiddelen om ook moeilijk bereikbare inwoners te informeren en betrekken

Doel: 3.1.5 De gemeente is gastvrij in haar stadhuis als Huis van de Stad.

Resultaten

- Meerdere maatschappelijke activiteiten laten plaats vinden in het Stadhuis.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

Wetswijzingen of nieuwe wetten worden ofwel in aantal ofwel in zorgvuldigheid matig gelanceerd, waardoor de tijdsbesteding en verwerkingscapaciteit in de knel kan komen.

3.2 De gemeente in control en financieel gezond

Wat willen we bereiken?

De gemeente beheerst haar kritische processen en voert een verantwoord financieel beleid.

3.2 De gemeente in control en financieel gezond

Doel: 3.2.1 We stellen vast dat we onze kritische processen beheersen.

Resultaten

- Positieve ENSIA-zelfevaluatie/audit. De ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information)-audit is de methode waarmee een gemeente zich moet verantwoorden over de staat van de gegevensveiligheid en informatiebeveiliging.
- LEAN-procesinterventies. LEAN is een methode om de bedrijfsprocessen gericht te optimaliseren en verbeteren.
- Rapport doelmatigheidsonderzoek.
- We hebben voor alle kritische processen een noodplan voor crises.

Doel: 3.2.2 We passen risicomanagement toe bij de voorbereiding van, besluitvorming over en uitvoering van beleid.

Resultaten

- Actueel gemeentelijk risicoprofiel
- Actueel weerstandsvermogen
- Actuele nota risicomanagement en weerstandsvermogen
- Nieuwe Governance-, Risk- en Compliance (GRC) -applicatie

Doel: 3.2.3 We voeren financieel een gezond beleid volgens de maatstaf : 'Een structureel en reëel begrotingsevenwicht'.

Resultaten

- Het saldo van de begroting 2027 in de Programmabegroting 2027 is structureel en reëel sluitend.
- De meerjarenraming 2028-2030 geeft een reëel én structureel sluitend beeld.

Doel: 3.2.4 We sturen op tijdige en juiste inzet van de beschikbaar gestelde financiële middelen.

Resultaten

- We rapporteren tijdig via bestuursrapportages op afwijkingen;
- Begrotingswijzigingen worden tijdig aan de raad voorgelegd en vastgesteld.

Doel: 3.2.5 We verantwoorden de inzet van financiële middelen tijdig, juist en volledig.

Resultaten

- Financiële middelen worden rechtmatig besteed en er wordt tijdig, juist en volledig verantwoording afgelegd aan de raad.
- Positieve getrouwheidsverklaring van de accountant bij de jaarstukken.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- De toenemende omvang, complexiteit en snelheid van interne en externe ontwikkelingen, waaronder wijzigingen in wet- en regelgeving, leggen grote druk op het op orde brengen en houden van de kritische processen.

- De ontwikkeling van rijksmiddelen voor gemeenten blijft onzeker, terwijl gemeenten verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van medebewindstaken (Jeugdwet, Participatiewet, Wmo). Door deze decentralisatie en financiering via het gemeentefonds bestaat het risico dat de beschikbare middelen niet toereikend zijn, waardoor het structureel sluitend krijgen van de Programmabegroting 2027 en de meerjarenraming 2028–2030 onder druk staat

3.3 Een Fitte Organisatie

Wat willen we bereiken?

Wij zijn een Fitte Organisatie wanneer we voldoende aandacht besteden aan de fysieke en mentale gezondheid van onze medewerkers en hen in staat stellen regie te voeren op hun eigen inzetbaarheid. Een Fitte Organisatie zijn wij ook wanneer wij passend georganiseerd zijn (het Engelse *fit*) en voldoende wendbaar zijn om onze verantwoordelijkheden en ambities waar te maken.

3.3 Een fitte organisatie

Doel: 3.3.1 We zorgen voor een waarderende en inclusieve werkcultuur.

Resultaten:

- We brengen intern en extern DIG-beleid (Diversiteit, Inclusie & Gelijkwaardigheid) in samenhang in de praktijk.
- Onze medewerkers dragen actief bij aan een sociaal veilige- en inclusieve werkomgeving door gewenst gedrag te stimuleren, ongewenst gedrag bespreekbaar te maken en als omstander adequaat te handelen wanneer situaties daarom vragen.
- Elkaar aanspreken en feedback geven en ontvangen is een vanzelfsprekend onderdeel in onze samenwerking en onderwerp in Het Goede Gesprek.
- We hebben een sterke en aantrekkelijke arbeidsmarktpositie, waardoor we gekwalificeerde medewerkers vinden voor openstaande vacatures en bestaande medewerkers behouden.
- Wij hebben een transparant functie- en loongebouw passend bij de ontwikkelingen van onze organisatie.
- We geven nieuwe medewerkers een Warm Wagenings Welkom zodat zij zich snel thuis voelen in onze organisatie.
- We hebben aandacht voor alle levens- en loopbaanfasen van onze medewerkers.

Doel: 3.3.2 We vergroten het sturend- en aanpassingsvermogen van de organisatie.

Resultaten:

- We werken binnen steeds meer teams procesgericht, hebben daar het proceseigenaarschap goed belegd en houden onze processen actueel.
- Doorontwikkelen en borgen van Portfoliomanagement, zodat het Management Team (MT) in samenwerking met het college meer inzicht- en grip heeft om te sturen.
- Projectmatig werken gebeurt organisatiebreed op een professionele en voldoende eenduidige wijze.
- Onze managementinformatie (onder andere onze dashboards en Tellen en Vertellen) bevat betekenisvolle sturingsinformatie zodat het MT meer inzicht en grip heeft om te sturen.
- We brengen in kaart waar we de komende jaren in moeten investeren om een toekomstbewuste organisatie (arbeidsmarkt, geopolitiek, digitalisering en polarisatie) te zijn.
- We ontwikkelen en implementeren een visie op leiderschap.

Doel: 3.3.3 We zetten de duurzame inzetbaarheid en het werkplezier van onze medewerkers centraal.

Resultaten:

- Wij zorgen ervoor dat het verzuimpercentage structureel onder het landelijk gemiddelde voor gemeenten blijft.
- We zetten in op de wendbaarheid van onze medewerkers zodat zij in staat zijn om snel in te kunnen spelen op veranderingen.

- We zetten beleid en instrumenten in om (sociaal-)veilig, gezond en vitaal te (blijven) werken.
- Met het leer- en ontwikkelplan (LOP) en ons leerplatform Waaglab versterken we de ontwikkeling van medewerkers én het leer- en verandervermogen van onze organisatie.
- Met een periodiek medewerkers betrokkenheidsonderzoek en/of organisatiedialoog creëren we gezamenlijk inzicht in- en gesprek over de verbeterkansen in de organisatie en vertalen we die naar acties.
- We organiseren gedurende het jaar verschillende bijeenkomsten om elkaar te ontmoeten en te inspireren.
- We hebben een moderne werkplek om (hybride) te kunnen (samen)werken en houden daarmee rekening met de functies en behoeften van de verschillende locaties.
- Binnen de organisatie zijn medewerkersnetwerken en ontmoetingsgroepen actief die bijdragen aan verbinding, inclusie en onderling begrip. Deze groepen bieden ruimte voor ontmoeting, kennisdeling en het zichtbaar maken van diverse perspectieven, waardoor medewerkers zich meer gezien, gehoord en vertegenwoordigd voelen.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- Hoge ambities die niet allemaal uitvoerbaar zijn met de inzet van de huidige organisatie, waardoor er mogelijk te weinig mensen en middelen zijn om ze uit te voeren.
- Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt waardoor onvoldoende capaciteit beschikbaar is.
- De hoeveelheid interne en externe ontwikkelingen en het veranderpotentieel van de organisatie kunnen het realiseren van de hoge ambities in de weg zitten.

3.4 Een digitale organisatie

Wat willen we bereiken?

De gemeente zet data en digitalisering optimaal, veilig en privacyvriendelijk in. Hiermee ondersteunen we inwoners, ondernemers, partners en eigen medewerkers zo goed mogelijk.

3.4 Een digitale organisatie

Doel: 3.4.1 Medewerkers digitaal vaardig en bewust houden.

Resultaten:

- Nieuwe en bestaande medewerkers kennen de Wageningse ICT (Informatie- en Communicatie Technologie) en hoe ze die slim, veilig en privacybewust inzetten in hun werk.
- Medewerkers blijven op de hoogte van de belangrijkste technologische ontwikkelingen en wat dit voor hun werk betekent (toepassing, kansen en aandachtspunten).

Doel: 3.4.2 Sturen op beleid en uitvoering met data.

Resultaten:

- Er zijn instrumenten om te sturen op beleid, bedrijfsvoering en uitvoering.
- Maatschappelijke opgaven worden zoveel mogelijk ondersteund met data om het effect van ons handelen te kunnen monitoren.
- Er zijn afspraken over eigenaarschap, gebruik en beheer van data.

Doel: 3.4.3 Online-dienstverlening en ICT-landschap bij de tijd houden.

Resultaten:

- De online dienstverlening is afgestemd op het Wageningse dienstverleningsconcept.
- Er is beleid en architectuur voor de data- en digitaliseringsvraagstukken van de komende 3 jaren.
- Applicaties staan in de Cloud tenzij anders bepaald.
- Bij vernieuwingen passen we moderne en bewezen standaarden en toepassingen toe.
- We hebben een roadmap ICT opgesteld waarin de ICT-projecten zijn geprioriteerd.

Doel: 3.4.4 Grip houden op informatieveiligheid en privacy.

Resultaten:

- Het sturen op risico's en treffen van maatregelen passend bij wet- en regelgeving is geborgd in de organisatie.
- Er zijn jaarlijks prioriteiten opgesteld in een jaarplan of roadmap.
- Er vindt een jaarlijkse verbetercyclus plaats voor bedrijfscontinuïteitsmanagement.

Doel: 3.4.5 De Informatiserings- & Automatiseringsorganisatie toekomstbestendig houden.

Resultaten:

- Het professionaliseren van de I&A-organisatie.
- Beleggen van taken die voortkomen uit de AI-verordening.
- Evaluatie van de nieuwe werkwijze en ICT-dienstverlening.

Welke risico's staan deze ambitie in de weg?

- De hoeveelheid en complexiteit van interne en externe ontwikkelingen, waaronder wettelijke wijzigingen, volgen elkaar zo snel op dat er te weinig mensen en middelen zijn om ze te kunnen uitvoeren.
- Krapte op de arbeidsmarkt, waardoor we moeilijk over specifieke kennis en ervaring kunnen beschikken.
- De implementatie van complexe wet- en regelgeving en het ontbreken van extra financiële middelen vanuit het Rijk hiervoor.

Algemene informatie programma 3

Beleidskader bestuur en organisatie

Verordeningen:

- Verordening Rekenkamer (2024)
- Reglement van Orde voor de Politieke Avond van de gemeente Wageningen (2024)
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Wageningen 2024
- Inspraakverordening (2007)
- Referendumverordening Wageningen (2006)
- Verordening Raadplegend Referendum van de gemeente Wageningen (2015)
- Verordening op de ambtelijke bijstand en fractieondersteuning gemeente Wageningen (2026)
- Verordening burgerinitiatief gemeente Wageningen (2003)
- Legesverordening Wageningen (2027)

Beleidsnota's:

- In dit programma zijn de actuele ambities gekoppeld aan:
- 3.1 Een dienstverlenende en betrouwbare gemeente
- 3.2 De gemeente in control en financieel gezond
- 3.3 Een fitte organisatie
- 3.4 Een digitale organisatie
- Deze ambities zijn verwerkt in een doelenboom, waarin wordt beantwoord:
- Welke doelen willen we bereiken om te komen tot de ambitie?
- Welke resultaten moet het opleveren?
- Dienstverleningsconcept (2021)
- Strategisch beleid gegevensbescherming en informatieveiligheid (2025)
- Kanalen en middelenstrategie (2025)
- Toekomstvisie Herdenken, koesteren en agenderen van Vrijheid 2025-2030

Beleidskader P&C-cyclus

Verordeningen

- Verordening watertoeristenbelasting 2027
- Verordening afvalstoffenheffing 2027
- Verordening begraafrechten 2027
- Verordening hondenbelasting 2027
- Verordening onroerendezaakbelastingen 2027
- Verordening precariobelasting 2027
- Verordening reclamebelasting 2027
- Verordening rioolheffing 2027
- Verordening toeristenbelasting 2027
- Verordening leges 2027

- Verordening marktgeld 2027
- Verordening scheepvaartrechten 2027
- Verordening parkeerbelasting 2027
- Verordening veergelden Lexkesveer 2027
- Financiële verordening gemeente Wageningen 2025 (vastgesteld op 27 oktober 2025)
- Financieringsstatuut gemeente Wageningen (vastgesteld op 5 november 2024)
- Controleverordening gemeente Wageningen, 2e wijziging (geldend vanaf 1-1-2024)
- Verordening leningverstrekking en garantieverlening (vastgesteld in 2021)

Beleidsnota's

- Nota risicomangement en weerstandsvermogen Wageningen 2022
- Nota reserves en voorzieningen gemeente Wageningen 2024
- Nota waarderen, activeren en afschrijven gemeente Wageningen 2024
- Nota indexeren gemeente Wageningen 2024
- Beleidsregels 'Garantstellingen gemeente Wageningen' (vastgesteld in 2008)

Betrokkenheid verbonden partijen Programma 3

De volgende verbonden partijen zijn betrokken bij de uitvoering en realisatie van de doelstellingen uit het programma:

Bank Nederlandse gemeenten (BNG):

De activiteiten van de bank richten zich op de financiering van de activiteiten van publieke instellingen.

Beleidsindicatoren

De volgende wettelijk verplichte beleidsindicatoren hebben betrekking op programma 3 Bestuur en organisatie:

- Demografische druk
- Formatie
- Bezetting
- Apparaatskosten
- Externe inhuur
- Overhead
- WOZ-waarde woningen
- Woonlasten eenpersoonshuishouden
- Woonlasten meerpersoonshuishouden

Zie hiervoor het hoofdstuk Wettelijk verplichte beleidsindicatoren.

Wat mag het kosten?

Hieronder zijn drie financiële tabellen opgenomen die inzicht geven in de kosten van dit programma. De lasten en baten zijn hier inclusief reservemutaties.

Bedragen x € 1.000	Werkelijk 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Totale lasten	46.657	34.716	31.654	32.949	33.595	35.581
Totale baten	124.100	112.723	116.830	116.231	116.967	121.874
Totaal saldo	77.443	78.007	85.176	83.282	83.372	86.293

Bedragen x € 1.000		Werkelijk 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
LASTEN							
3.1	Een dienstverlenende en betrouwbare gemeente	26.983	26.845	25.116	26.098	26.905	28.562
3.2	De gemeente in control en financieel gezond	14.180	2.334	946	879	723	847
3.3	Een fitte organisatie	1.330	1.013	1.187	1.218	1.222	1.285
3.4	Een digitale organisatie	4.164	4.523	4.405	4.753	4.745	4.887
Totale lasten		46.657	34.716	31.654	32.949	33.595	35.581

BATEN							
3.1	Een dienstverlenende en betrouwbare gemeente	2.047	2.573	2.191	2.220	1.840	2.299
3.2	De gemeente in control en financieel gezond	121.949	110.018	114.504	113.870	114.982	119.425
3.3	Een fitte organisatie	104	131	135	140	145	150
3.4	Een digitale organisatie	-	-	-	-	-	-
Totale baten		124.100	112.723	116.830	116.231	116.967	121.874

SALDO							
3.1	Een dienstverlenende en betrouwbare gemeente	-24.936	-24.272	-22.925	-23.879	-25.065	-26.263
3.2	De gemeente in control en financieel gezond	107.769	107.684	113.558	112.992	114.259	118.578
3.3	Een fitte organisatie	-1.225	-882	-1.052	-1.078	-1.077	-1.135
3.4	Een digitale organisatie	-4.164	-4.523	-4.405	-4.753	-4.745	-4.887
Totaal Saldo		77.443	78.007	85.176	83.282	83.372	86.293

Paragrafen

Paragraaf 1 Weerstandsvermogen & risicobeheersing

Inleiding

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid direct veranderd moet worden. Het gaat dus om de robuustheid van de begroting.

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen (bestemming)reserves of voorzieningen zijn gevormd. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten te dekken. De risico's zijn alle voorzienbare risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie.

In de Nota risicomanagement en weerstandsvermogen Wageningen 2022 (hierna verder te noemen: de Nota RM&WV) is onder meer vastgelegd op welke wijze de beschikbare weerstandscapaciteit, de benodigde weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen wordt berekend en welke norm hiervoor wordt gehanteerd. Deze paragraaf is hierop gebaseerd.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid direct veranderd moet worden. Het gaat dus om de robuustheid van de begroting.

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen (bestemming)reserves of voorzieningen zijn gevormd. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten te dekken. De risico's zijn alle voorzienbare risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie.

In de Nota risicomanagement en weerstandsvermogen Wageningen 2022 (hierna verder te noemen: de Nota RM&WV) is onder meer vastgelegd op welke wijze de beschikbare weerstandscapaciteit, de benodigde weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen wordt berekend en welke norm hiervoor wordt gehanteerd. Deze paragraaf is hierop gebaseerd.

Onderdeel (x € 1.000)	Rekening 2026	Verwachte stand per 31-12			
		Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Algemene reserve	15.785	16.366	13.974	6.669	-340
Onvoorzien uitgaven	21	21	22	22	22
Positieve saldi					
Totaal	15.806	16.387	13.996	6.691	-318
Ondergrens	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Bovengrens	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Weerstandscapaciteit	7.500	7.500	7.500	6.691	-

In 2027 is de optelsom van de bestanddelen die tot de beschikbare weerstandscapaciteit worden gerekend hoger dan de vastgestelde normatieve onder- en bovengrens. Daarom wordt voor de Begroting 2027 een bedrag ter grootte van de normatieve bovengrens aangemerkt als beschikbare weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit is de hoeveelheid financiële middelen die de gemeente nodig heeft om niet begrote kosten die onverwacht en substantieel zijn te dekken.

De omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is het totaal van de geïnventariseerde netto financiële risico's met een omvang van tenminste € 100.000, vermeerderd met een onzekerheidsfactor van 10% over dit totaal voor niet-geïdentificeerde risico's. Netto wil zeggen dat rekening is gehouden met de kans van intreden en met beheersmaatregelen. Dat leidt tot het navolgende risicoprofiel respectievelijk de navolgende benodigde weerstandscapaciteit:

<u>Risicoprofiel (x € 1.000)</u>	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Omschrijving				
Algemene Uitkering	675	675	675	675
Specifieke Uitkeringen	376	817	463	380
Openeinderegelingen	673	659	687	689
Grondexploitaties	-	-	-	-
Leningverstrekkingen en garantstellingen	2.943	2.928	2.913	2.898
Juridisch	488	488	488	488
Fiscaal	125	-	-	-
Verbonden partijen	-	-	-	-
Subtotaal	5.280	5.567	5.226	5.130
Onzekerheidsfactor 10%	528	557	523	513
Benodigde weerstandscapaciteit	5.808	6.124	5.749	5.643

Toelichting op het risicoprofiel

Risicoprofiel

In het risicoprofiel staan de risicocategorieën vermeld waarin financiële risico's zijn onderkend. Het bij de categorie vermelde bedrag is de optelsom van alle onderkende financiële risico's met een netto omvang van tenminste € 100.000. Onderkende financiële risico's met een netto omvang van minder dan € 100.000 zijn dus wel in beeld maar tellen niet mee voor het risicoprofiel. Daarom kan het voorkomen dat er wel een risicocategorie vermeld staat (er zijn binnen de categorie financiële risico's onderkend en dus in beeld) maar dat daarbij een nulbedrag vermeld staat (de onderkende financiële risico's hebben een netto omvang van minder dan € 100.000).

Algemene Uitkering en Specifieke Uitkeringen

Het verleden leert dat de ontwikkeling van de Algemene Uitkering (AU) en van Specifieke Uitkeringen (SPUK's) altijd een mate van onzekerheid kent. In het licht van ingrijpende operaties, zoals de herijking van verdeelmodellen voor het sociaal en het klassiek domein, houden we rekening met blijvende onzekere ontwikkelingen waarvoor we voor de AU en voor de SPUK's een risicopost opnemen.

Diverse openeinderegelingen sociaal domein

Een openeinderegeling kenmerkt zich door de onbeperkte toegang. Cliënten kunnen onbeperkt een beroep doen op de gemeentelijke zorg en regelingen. Er worden meer indicaties afgegeven aan cliënten. Er kan sprake zijn van volumegroei van aantal cliënten en een volumegroei in het gebruik van de zorg en regelingen per (bestaande) cliënt. Het gevolg is dat de kosten hoger uitvallen dan in de begroting is opgenomen. Een beheermaatregel voor het risico van volumegroei is het meer inzetten van goedkopere zorg en preventie. Voor de risico's van de openeinderegelingen in het sociaal domein wordt 5% van de baten voor Programma 1 Wageningen Sociaal als bruto risico aangehouden bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen. Daarnaast kennen ook de ontwikkelingen rond de openeinderegelingen een mate van onzekerheid. Zo wordt momenteel de systematiek rond de Gebundelde uitkeringen (BUIG) onder de loep genomen, De daarmee gepaard gaande onzekerheid is in de risicopost verwerkt.

Voorbeelden van regelingen met een open einde karakter zijn onder andere:

- Individuele studietoelage.
- Individuele voorzieningen jeugdhulp.
- Maatwerkvoorzieningen maatschappelijke ondersteuning.
- Gebundelde uitkeringen (BUIG): algemene bijstand en loonkostensubsidie Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud zelfstandigen).

Grondexploitaties

Financiële risico's van grondexploitaties worden in eerste aanleg afgedekt door de Bestemmingsreserve grondexploitaties, en verliezen op de grondexploitaties door de Voorziening verliesgevende grondexploitaties. Voor het geval dat deze bestemmingsreserve of voorziening daarvoor niet toereikend is, is een risicopost opgenomen.

Leningverstrekkingen en garantstellingen

Deze post betreft de risico's op verstrekte leningen en afgegeven garanties. Voor de beheersing van deze risico's zijn regels gesteld in de Verordening leningverstrekking en garantieverlening Wageningen 2021 en in het Financieringsstatuut gemeente Wageningen 2010.

Juridisch

De gemeente loopt altijd een risico om juridisch aansprakelijk gesteld te worden voor schade gelden door derden. De gemeente is weliswaar verzekerd maar de aard of de omvang van de schade kan buiten het dekkingsbereik van de verzekering vallen. Hiervoor is een risicopost opgenomen.

Fiscaal

De Belastingdienst doet periodiek boekenonderzoek om te bepalen of de gemeente als inhoudings- of belastingplichtige een juiste inhouding loonheffing, aangifte BTW en aangifte vennootschapsbelasting doet. Dit brengt het risico van naheffing en, bij verwijtbaar foutief handelen, boetes met zich mee. Hiervoor is een risicopost opgenomen.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties, waarin de gemeente zowel bestuurlijk als financieel een belang heeft. In paragraaf 4 van de begroting en jaarrekening wordt ingegaan op de verbonden partijen van gemeente Wageningen. Aan de verbintenissen met externe organisaties zijn risico's risico's verbonden. Het belangrijkste financiële risico is dat de gemeente moet bijdragen in een onverwacht, niet gedekt exploitatietekort van een verbonden partij. Voor het geval dat deze extra bijdrage niet gedaan kan worden uit het reguliere budget dat in de gemeentelijke begroting is geraamd voor de deelname in een verbonden partij, is een risicopost opgenomen.

Andere afgedekte gebeurtenissen

In de Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing gaat het om gebeurtenissen waarvan onzeker is of ze zullen intreden, wanneer en in welke omvang. Dat zijn de risico's die we hierboven in beeld hebben gebracht. Daarnaast zijn er gebeurtenissen waarvan vrijwel zeker is dat ze zullen intreden, maar waarvan het moment waarop of de omvang waarin onzeker is. Voor dergelijke gebeurtenissen zijn specifieke reserves of voorzieningen getroffen. Hieronder staat een overzicht van dergelijke gebeurtenissen waarvoor we een specifieke reserve of voorziening hebben. In samenhang met het risicoprofiel dat ten grondslag ligt aan de benodigde weerstandscapaciteit ontstaat zo een compleet beeld van de wijze waarop Wageningen met onzekerheden omgaat.

RESERVE OF VOORZIENING	VOOR
Bestemmingsreserve grondexploitaties	Opvang van risico's grondexploitaties
Voorziening verliesgevende grondexploitaties	Opvang van verliezen grondexploitaties
Reserve parkeergelden	Egaliseren van exploitatieresultaten van parkeren
Reserve wachtgeld huidige bestuurders	Opvang van eventuele wachtgeldverplichting bij het vertrek van de huidige bestuurders
Voorziening wachtgeld voormalige bestuurders	Dekken van wachtgelduitkeringen aan voormalige bestuurders

Weerstandsvermogen

De mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid direct veranderd moet worden, noemt men het weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen kan worden afgeleid uit de vergelijking van de omvang van de beschikbare, benodigde en gewenste weerstandscapaciteit en de risico's. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Deze ratio is een indicator voor de mate waarin financiële risico's kunnen worden opgevangen. En geeft daarmee inzicht in de robuustheid van de begroting en de financiële weerbaarheid van de gemeente, dus op de mogelijkheden om op korte termijn financiële tegenvallers te kunnen opvangen zonder direct in de begroting en de beleidsambities te hoeven ingrijpen.

Het weerstandsvermogen wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Voor 2027 en volgende jaren bedraagt het weerstandsvermogen derhalve:

Onderdeel (x € 1.000)	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Beschikbare weerstandscapaciteit	7.500	7.500	6.691	0
Benodigde weerstandscapaciteit	5.808	6.124	5.749	5.643
Weerstandsvermogen	1,29	1,22	1,16	0,00
Kwalificatie weerstandsvermogen	Ruim voldoende	Ruim voldoende	Ruim voldoende	Ruim onvoldoende

Als norm is gesteld dat het weerstandsvermogen tenminste 1,0 (kwalificatie 'Ruim voldoende') moet bedragen. Aan deze norm wordt in de Begroting 2027 voldaan.

Staan begrotingsbeleid is dat voor het begrotingsjaar een sluitende begroting wordt opgesteld, maar dat de meerjarenramingen niet op voorhand sluitend hoeven te zijn. De meerjarenramingen laten op dit moment zien dat de gemeente in de komende jaren te maken krijgt met negatieve begrotingssaldi. Als de negatieve saldi zich daadwerkelijk voordoen, komen deze ten laste van de Algemene Reserve en zijn daarmee van invloed op de beschikbare weerstandscapaciteit, Afhankelijk van de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit dreigt het weerstandsvermogen vanaf 2030 onder 1,0 komen. Met een weerstandsvermogen lager dan 1,0 neemt het risico toe dat de gemeente onvoldoende financiële middelen heeft om onvoorziene uitgaven en substantiële tegenvallers op te vangen. Dit kan leiden tot intensivering van het toezicht door de provincie en aanpassingen in het inhoudelijk en financieel beleid.

Financiële kengetallen

De gemeente is verplicht in iedere begroting en rekening zes wettelijk voorgeschreven financiële kengetallen op te nemen. Iedere gemeente wordt geacht zijn eigen beoordeling aan de kengetallen te verbinden, er zijn geen landelijke normen voor. Daarnaast kent de gemeente Wageningen een eigen kengetal, de kapitaallastenratio. Deze kengetallen geven in onderlinge samenhang bezien inzicht in met name de wendbaarheid van de gemeentelijke financiële huishouding.

In de Nota RM&WV zijn de Wageningse normen of streefnormen geformuleerd voor deze kengetallen.

Hieronder geven we per kengetal aan hoe het zich verhoudt tot de (streef)norm. Om de inzichtelijkheid te vergroten, wordt bij ieder kengetal met een korte uitleg gegeven.

Procenten	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Netto schuldquote	16,9%	37,4%	41,6%	46,0%	51,1%	53,3%
Netto schuldquote gecorrigeerd	8,0%	31,3%	32,6%	37,1%	42,3%	45,0%
Solvabiliteitsratio	52,5%	49,5%	47,5%	43,0%	38,2%	33,6%
Structurele exploitatieruimte	8,4%	1,5%	0,0%	-4,3%	-4,4%	-5,0%
Grondexploitatie	5,3%	6,5%	6,5%	6,4%	6,4%	6,2%
Belastingcapaciteit	86,7%	89,3%	91,7%	91,7%	91,7%	91,7%
Kapitaallastenratio	3,0%	3,8%	3,8%	4,4%	4,4%	4,6%

Procenten	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
-----------	------------------	-------------------	-------------------	----------------	----------------	----------------

Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Om duidelijk te maken wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast, wordt de netto schuldquote berekend zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Voor het kengetal Netto schuldquote, zonder en met correctie, geldt de norm: Wageningen valt altijd in de categorie < 90%.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Voor het kengetal Solvabiliteitsratio wordt uitgegaan van de volgende norm: Wageningen scoort niet lager dan 30%.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten. Voor de structurele exploitatieruimte geldt de streefnorm: de structurele exploitatieruimte van Wageningen is minimaal 0%.

Bij een jaarrekening is er geen sprake van een raming na het rekeningjaar, dus kan de beoordeling alleen goed zijn (als het rekeningjaar boven de 0 uitkomt), of onvoldoende (als het rekeningjaar onder de 0 uitkomt). Bij de jaarrekening geldt deze beoordeling overigens enkel voor de cijfermatige uitkomst van het kengetal.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor het kengetal Grondexploitatie wordt uitgegaan van de volgende norm: Wageningen valt altijd in de categorie < 20%.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De definitie van belastingcapaciteit is hier: woonlasten van een meerpersoonshuishouden, opgebouwd uit OZB (berekend op basis van zowel koop-als huurwoningen), afvalstoffen- en rioolheffing. Voor het kengetal Belastingcapaciteit geldt de streefnorm: de Wageningse belastingcapaciteit is nooit meer dan 105%.

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio is de verhouding van de kapitaallasten ten opzichte van de totale exploitatielasten. Dit is een eigen kengetal van Wageningen. Voor het kengetal kapitaallastenratio geldt een voorlopige norm van maximaal 12%.

Paragraaf 2 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf gaat over het onderhoudsniveau van kapitaalinvesteringen en is vooral gericht op kapitaalgoederen in de openbare ruimte of ten behoeve van het openbaar belang. Kapitaalgoederen zijn investeringen met een langdurig economisch of maatschappelijk nut. Het gaat om infrastructurele kapitaalgoederen, zoals wegen, civiele kunstwerken, rioleringen, water en verlichting. Ook gaat het om voorzieningen zoals openbaar groen, verlichting, sportvelden, gebouwen en installaties.

De gemeente Wageningen wil haar kapitaalgoederen zo goed mogelijk beheren, onderhouden, in stand houden en indien nodig vervangen op het bestuurlijk vastgestelde onderhoudsniveau. Voor het planmatig onderhoud aan gemeentelijke voorzieningen maken we gebruik van meerjarige onderhoudsplannen (MOP of MJOP) en investeringsplanningen. Onder het MOP/MJOP vallen ook de kleine vervangingen onder € 25.000. Met ingang van 2026 werken we voor de gehele gemeentelijke organisatie met een langjarig, integraal investeringsoverzicht, waarvan de investeringen in de fysieke ruimte een belangrijk deel uitmaken. Omdat we voor wegen en riolering niet altijd op voorhand kunnen bepalen welke delen wanneer worden vervangen, gaan we uit van een normvervanging per jaar. In de eerste tussentijdse bestuursrapportage wordt de normvervanging omgezet in projecten.

In 2020 heeft de raad een koerswijziging ingezet. Uit onderzoek bleek dat ambitie en beheerbudgetten steeds verder uit elkaar kwamen te liggen. Voor bijna alle kapitaalgoederen bleek dat we te weinig en te laat vervangen. Dit had een negatief effect op de onderhoudskosten. Door een sterk verouderende openbare ruimte worden de kosten voor instandhouding relatief steeds hoger. De oplossing is gevonden om ook toekomstige vervangingen op basis van areaal en leeftijd van dit areaal te gaan begroten. Voor wegen en bomen zijn daarom de budgetten vanaf 2020 hierop aangepast. Voor deze producten was beheer met de budgetten het meest problematisch.

Verder is in 2024 afgesproken dat beheerplannen door het college vastgesteld moeten gaan worden. Dit lag tot dusver bij de diverse product beheerders. Bij elk beheerplan wordt een kostendekkingsplan opgesteld. De aanpassingen op de begroting worden in het P&C proces aan de raad worden voorgelegd. Dit is conform het principe, geld volgt ambitie.

Hieronder volgt een toelichting per beheeraspect.

Beheer- en beleidsplannen kapitaalgoederen

Wat we met het onderhoud aan de kapitaalgoederen willen bereiken is beschreven in de volgende beleidsdocumenten:

Document	Vastgesteld op	Vastgesteld door
Beheerplan Wegen 2026-2030	16/12/2024	B&W
Beheer- en beleidsplan Civiele Kunstwerken 2026-2030	15/07/2025	B&W
Beheerplan VRI's 2026-2030	15/07/2025	B&W
Beheerplan Openbare Verlichting 2026-2030	15/07/2025	B&W
Strategisch Vastgoednota	16/12/2024	Raad
Bomenbeleidsplan	07/05/2024	Raad
Groen Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	10/02/2020	Raad
Speelruimteplan	09/01/2012	Raad
(verbreed) Gemeentelijke Rioleringsplan 2010-2015*	07/02/2011	Raad

* GRP wordt jaarlijks beleidsmatig verlengd

Verhardingen, groen en water

Verhardingen

Het college heeft in 2025 het beheerplan wegen 2026-2030 vastgesteld. Het plan is opgesteld conform CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek) richtlijnen. Conform onze wegenvisie is het onderhoudsniveau B (Basis). Op basis van een kwalitatieve inspectie van de verhardingen kan voor de eerste drie jaren bepaald worden welk onderhoud benodigd is. Vanaf jaar 4 en verder is op basis van areaal en de leeftijd een raming voor de te verwachten onderhoudsmaatregelen opgesteld. Hieruit kunnen we concluderen dat de ingezette aanpak in 2020 doorgezet kan worden. Toch moet het budget flink stijgen. In de afgelopen periode is afgesproken om vernieuwing van de toplagen op de hoofdstructuur als onderhoudsmaatregelen te bestempelen. In het verleden werden de kosten hiervoor gekapitaliseerd, waardoor het effect op de begroting gering was. Door deze kosten nu direct uit de exploitatie te betalen, moet het budget omhoog. Omdat dit geen jaarlijkse kosten zijn, maken we gebruik van de reserve om de schommelingen op te vangen. In het kostendekkingsplan voor wegen ontstaat hierdoor een gelijkmatig beeld.

Groen

In 2023 is een bomenbeheerplan opgesteld. Bij de begroting van 2024 is voor vervanging van bomen krediet aangevraagd. Het bomenbeheerplan is actueel en behoeft geen aanpassingen op beleidsmatig en/of financieel gebied.

In 2026 is voor groen tactisch beleid worden opgesteld waarin de doelen uit ons groenbeleidsplan (op strategisch niveau) naar concrete inrichtings- en beheerambitie vertaald gaan worden. Vervolgens wordt het tactisch beleid naar een nieuw onderhoudsplan vertaald. Verwachting is dat bij de behandeling van de begroting 2027 de effecten van het nieuwe onderhoudsplan groen meegenomen kunnen worden.

Kunstwerken

Het college heeft in 2025 het beheerplan kunstwerken 2026-2030 vastgesteld. In 2020 was al duidelijk dat er op het gebied van civiele kunstwerken op relatief korte termijn een flinke vervangingsgolf op ons afkomt. De kunstwerken zijn over het algemeen onderhoudsarm, waardoor er relatief weinig budget voor de exploitatie nodig is. Daarbij zijn de meeste kunstwerken in eerste aanleg na de oorlog uit gebiedsontwikkeling betaald. Er is aanvullend onderzoek uitgevoerd om de restlevensduur van de kunstwerken goed in beeld te krijgen. Hieruit bleek dat er de eerste jaren geen hele grote vervangingen nodig zouden zijn. De vervangingen worden in principe gekapitaliseerd, waardoor het effect op de begroting de eerste jaren nog gering was. De afgelopen jaren is voor enkele ad-hoc aanvragen door de raad beschikbaar gesteld. In de begroting 2026 is een voorstel gedaan voor vervanging van de brug bij Duijvendaal en vervanging van keerwanden bij de stadsgracht. Toch blijkt uit de inspecties dat de normale onderhoudskosten door de leeftijd van de kunstwerken langzaam maar zeker toeneemt. Tezamen met de vervangingsverwachting moet het budget aanzienlijk omhoog bij gelijkblijvende ambitie. De verhoging van het exploitatiebudget wordt in de begroting 2027 en verder zichtbaar.

Exploitatie Wegen (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	427	577	749	1.000
Groot onderhoud	1.093	1.122	1.147	1.176
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	1.284	471	1.331	494
Totale exploitatielasten Wegen	2.804	2.170	3.228	2.671
Mutatie reserve hoofdinfrastructuur	-403	422	-426	425
Totale exploitatielasten en -baten Wegen	2.400	2.592	2.802	3.095

Exploitatie Groen - Plantsoenen (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	200	222	220	212
Groot onderhoud	322	331	338	347
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	535	515	524	535
Totale exploitatielasten Groen (plantsoenen)	1.057	1.068	1.083	1.093
Exploitatiebaten Groen (plantsoenen)	-	-	-	-
Totale exploitatielasten en -baten Groen (plantsoenen)	1.057	1.068	1.083	1.093

Exploitatie Groen - Bomen (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
---------------------------------------	------	------	------	------

Exploitatie Wegen (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	49	56	113	156
Groot onderhoud	173	177	181	185
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	121	123	126	129
Totale exploitatielasten Groen (bomen)	343	356	420	470

Exploitatie Kunstwerken (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	81	93	91	157
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	317	334	341	357
Totale exploitatielasten Kunstwerken	397	427	432	513

Speelvoorzieningen

Tijdens de uitvoering van het speelruimteplan van 2013 tot en met 2015 zijn er ook zogenaamde 'bovenwijkse plekken' gecreëerd, waarmee zeer uiteenlopende doel- en leeftijdsgroepen worden bediend. Naar aanleiding van het enthousiasme van de bewoners hierover, willen we de aantallen hiervan verder uitbreiden. Om dit te realiseren, willen we komende jaren wel investeren in onderhoud van de bestaande speeltoestellen, maar de aanleg van nieuwe plekken even op een laag pitje zetten. Hierdoor kunnen we de reserve aanvullen voor het realiseren van uitgebreidere speelplekken over enkele jaren.

Exploitatie - Speelvoorzieningen (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	25	35	34	34
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	167	167	167	167
Totale exploitatielasten Speelvoorzieningen	192	202	201	201

Water en riolering

Het beleidskader met betrekking tot beheersmatige aspecten

In gezamenlijkheid met het Waterschap Vallei en Veluwe baggeren we eens per drie jaar 20% van de watergangen. In samenhang met het Waterplan stellen we Gemeentelijke Rioleringsplannen op.

We voldoen aan de wettelijke minimale kwantitatieve eisen voor de riolering in relatie tot het overstorten van rioolwater op het oppervlaktewater. Het derde (verbrede) Gemeentelijke Rioleringsplan is in 2011-2015 vastgesteld en daarna jaarlijks beleidsmatig verlengd en actueel gehouden. Het kostendekkingsplan is de afgelopen jaren enkele keren geactualiseerd. De nadruk in het V-GRP ligt hierbij op het verbeteren van de waterkwaliteit in de stad op een duurzame en kosteneffectieve wijze. Dit kunnen we bereiken door maatregelen aan riolering of aan de inrichting en het beheer van watergangen. Ook gaan we door met het afkoppelen van regenwater van het gemengde stelsel als dit kosteneffectief is. De zorgplicht voor het grondwater ligt bij de Gemeente. Zowel de V-GRP als het Waterplan lijken verouderd, maar geven ruim voldoende kaders om effectief te kunnen werken aan riolering en waterhuishouding. Ook voor de maatregelen als gevolg van klimaatverandering voldoen de kaders nog. Op dit moment is aanpassing van het beleid niet nodig. Met de invoering van de Omgevingswet is het wenselijk dat het V-GRP en het Waterplan worden geactualiseerd. De voorbereidingen hiervoor zijn gestart, maar vertraagd. In 2027 / 2028 volgt actualisatie. De vertraging komt doordat het Waterschap het Wageningse rioolwater in Bennekom wil gaan zuiveren in plaats van Renkum. Deze plannen moeten nog wat verder worden uitgewerkt voordat we ons V-GRP en Waterplan kunnen aanpassen.

Financiële consequenties voortvloeiende uit het beleidskader

Voor het jaarlijkse waterbeheer zijn structurele budgetten beschikbaar. Voor de uitvoering van het V-GRP (verbrede gemeentelijk rioleringsplan) stellen we bedragen beschikbaar vanuit de rioolheffing. Er wordt bij de rioleringsbegroting rekening gehouden met € 1,3 miljoen aan jaarlijkse investeringsruimte.

Exploitatie - Water (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	50	49	49	48
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	161	165	169	173
Totale exploitatielasten Water	211	214	218	221

Exploitatie - Riolering (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	718	920	981	1.082
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	1.047	1.033	1.057	1.085
Totale exploitatielasten Riolering	1.765	1.953	2.038	2.167
Mutatie voorziening Riolering	433	317	292	227
Exploitatiebaten Riolering	-3.277	-3.384	-3.479	-3.578
Totale exploitatielasten en -baten Riolering	-1.080	-1.113	-1.149	-1.183

Woningen, gebouwen, accommodaties

Eind 2024 is de Strategische Vastgoednota vastgesteld.

De Strategische Vastgoednota geeft de kaders voor het gemeentelijke vastgoedbeleid, zodanig dat de vastgoedportefeuille kan worden afgestemd en geoptimaliseerd op de behoefte die bij diverse beleidsterreinen bestaat op basis van een eenduidig afwegingskader. Ook wordt in de nota duidelijk gemaakt wat de rolverdeling is tussen de afdeling Beleid en Projecten en de afdeling Beheer voor het huisvesten van verbonden partijen, maatschappelijke en/of culturele organisaties, het huisvesten van de eigen organisatie en beheer van cultureel erfgoed. Tenslotte geeft de nota kaders voor de manier waarop vastgoed beheerd wordt en spelregels om strakker te kunnen sturen op de kosten en opbrengsten van het gemeentelijke vastgoed. De nota stelt normen vast voor het beheer en onderhoud van vastgoed.

Op basis van de analyse van de vastgoedportefeuille bestaat er een forse opgave. Vanuit beleidsmatig perspectief ligt er een opgave om aan de hand van de Strategische Vastgoednota de inzet van de huidige portefeuille onder gebruikers te heroverwegen. Dit gaat met name om gebouwen in de deelportefeuilles cultureel erfgoed, strategisch- en commercieel vastgoed. Ook voor vastgoedbeheer geldt dat voor ongeveer de helft van de portefeuille er een vastgoedopgave ligt. Die opgave is gebaseerd op een inschatting van de (achterstallige) onderhoudsstaat al of niet in combinatie met de verduurzamingsopgave.

Voor gebouwen waar zowel een beleidsmatige opgave als een vastgoedopgave ligt, moet een beknopte business cases worden uitgewerkt om toekomstig bezit en gebruik te bepalen.

De Meerjaren Onderhoudsplannen (MJOP) zijn eind 2023 geactualiseerd en worden cyclisch bijgewerkt waardoor dezen up to date blijven. Op basis hiervan wordt het onderhoud van de gebouwen de komende jaren planmatig uitgevoerd. De MJOP's vormen de basis voor de voorziening van vastgoedbeheer. De MJOP's worden uitgebreid met Verduurzaming (D-MJOP's).

Exploitatie - Woningen (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	-	-	-	-
Groot onderhoud	10	5	5	5
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	5	5	5	5
Totale exploitatielasten Woningen	15	10	10	10
Mutatie voorziening Groot onderhoud	9	9	9	9
Exploitatiebaten Woningen	-7	-7	-7	-8
Totale exploitatielasten en -baten Woningen	17	12	12	11

Exploitatie - Gebouwen en accommodaties (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	2.257	2.274	2.245	2.320
Groot onderhoud	2.308	714	741	759
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	2.402	2.525	2.508	2.603
Totale exploitatielasten Gebouwen en accommodaties	6.967	5.513	5.493	5.681
Mutatie voorziening Groot onderhoud	1.153	1.162	1.166	1.171

Exploitatie - Woningen (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Exploitatiebaten Gebouwen en accommodaties	-2.131	-2.252	-2.302	-2.354
Totale exploitatielasten en -baten Gebouwen en accommodaties	5.989	4.424	4.358	4.498

Scholen

Schoolbesturen zijn juridisch eigenaar van de schoolgebouwen in het primair en voortgezet onderwijs. De gemeente heeft het economisch claimrecht op de onderwijsgebouwen voor primair, speciaal basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Een uitzondering hierop vormt de nieuwbouw van de Bijenkorf. De Woningstichting is eigenaar van dit schoolgebouw. De gemeente huurt het gebouw van de Woningstichting voor de school.

Vanaf 1 januari 2015 ligt de verantwoordelijkheid voor zowel het binnen- als het buitenonderhoud van de schoolgebouwen bij de schoolbesturen. De gemeente is verantwoordelijk voor uitbreiding, nieuwbouw/renovatie van schoolgebouwen en vandalismeschade. In het IHP stelt de gemeente vast wanneer schoolgebouwen in aanmerking komen voor nieuwbouw of grootschalige renovatie. Hiervoor zijn scholen in 4 clusters ingedeeld. Elke cluster heeft een looptijd tussen de 5 10 jaar.

Voor de schoolgebouwen uit de 1e periode 2020-2025 (Zwaneridder, Margrietschool en st. Jozefschool) heeft de gemeenteraad afgelopen jaren krediet beschikbaar gesteld.

Met ingang van de Begroting 2026 werken we met een integraal investeringsoverzicht. Hierin worden opgenomen: de investeringen uit de Maatschappelijke investeringsagenda, de investeringen uit de schaa sprong wonen en werken en de vervangingsinvesteringen opgenomen. De vervanging van alle schoolgebouwen op basis van het Integraal Huisvestingplan is opgenomen in het integraal investeringsoverzicht.

Bij de Begroting 2027 doet het college een voorstel voor de investeringen die starten in de periode 2026-2029 en een kredietaanvraag. Het integraal investeringsoverzicht wordt doorlopend geactualiseerd.

Exploitatie - Scholen (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Kapitaallasten (afschrijving en rente)	1.387	1.540	1.434	1.354
Beheers- en onderhoudskosten (excl. personeel)	1.224	839	676	688
Totale exploitatielasten Scholen	2.611	2.380	2.109	2.043
Mutatie reserves	-134	-86	-86	-86
Mutatie voorziening Groot onderhoud	6	-6	-4	6
Totale exploitatielasten en -baten scholen	2.483	2.288	2.019	1.963

Paragraaf 3 Bedrijfsvoering

Inleiding

Onze visie op Bedrijfsvoering is: bedrijfsvoering draagt met plezier op een proactieve, slimme en dienstverlenende manier bij aan de opgaven van Wageningen. Samen met bestuur en de ambtelijke organisatie realiseren wij de bestuurlijke doelen. Wij zetten sterk in op innoveren, digitaliseren, planmatig en integraal werken, waarbij vanuit bedrijfsvoeringsperspectief wordt bijgedragen aan de uitvoering van het coalitieprogramma.

De 2 strategische programma's Digitale Organisatie en Fitte Organisatie vormen de belangrijke kapstok voor onze activiteiten rond organisatieontwikkeling. In de betreffende hoofdstukken Data en Digitalisering en Mens en Organisatie wordt hier nader op ingegaan. Ook vormen deze 2 programma's in programma 3: Bestuur & Organisatie een expliciete ambitie.

Binnen het hoofdstuk 'In Control' staan de belangrijke activiteiten en doelen voor 2027 benoemd, conform de 'In control' agenda van de gemeente.

Tot slot wordt ingegaan op de vooruitzichten voor Inkoop en Contracten en Juridische zaken.

Mens en organisatie

Samen versterken we onze Fitte Organisatie

Wij zijn een Fitte Organisatie wanneer we voldoende aandacht besteden aan de fysieke en mentale gezondheid van onze medewerkers en hen in staat stellen regie te voeren op hun eigen inzetbaarheid. Een Fitte Organisatie zijn wij ook wanneer wij passend georganiseerd zijn (het Engelse *fit*) en voldoende wendbaar zijn om onze verantwoordelijkheden en ambities waar te maken.

De ontmoetingskalender, het datagedragen werken met informatieve dashboards, de kernwaarden, het kantoorfruit en ons leerplatform WaagLab zijn niet meer weg te denken.

In 2027 gaan we verder in deze lijn. We blijven investeren in een werkomgeving waarin medewerkers gezond, met plezier en vanuit hun eigen kracht kunnen werken. We stimuleren ontwikkeling, vakmanschap en samenwerking, zodat medewerkers kunnen meegroeien met veranderingen in hun werk, onze organisatie en de samenleving. Daarbij vinden we het belangrijk dat iedereen zich betrokken, gewaardeerd en in staat voelt om bij te dragen aan onze gezamenlijke doelen. Vanuit eigen kracht, in een veilige omgeving. In Programma 3, ambitie 3.3 staan onze doelen en resultaten benoemd.

Data en Digitalisering: bouwen aan de Digitale Organisatie

Met het programma Digitale Organisatie werkt de gemeente Wageningen aan een sterke digitale basis voor de toekomst. Goede ICT helpt ons om de maatschappelijke opgaven in de stad beter uit te voeren. Ook helpt ICT ons om beleid en uitvoering te ondersteunen met goede en bruikbare data. We willen inwoners en ondernemers moderne digitale dienstverlening bieden. Tegelijk zorgen we ervoor dat gegevens veilig zijn en dat we de privacy goed beschermen.

We zien drie ontwikkelingen die in 2027 invloed hebben op onze digitale organisatie:

- Kunstmatige intelligentie, ook wel AI genoemd, komt in steeds meer systemen terug. Dit biedt kansen, maar brengt ook risico's met zich mee. De mogelijkheden van AI gaan zó snel dat de wijze waarop we het in 2027 verantwoord kunnen gebruiken deels nog lastig te voorzien is.
- Gemeenten willen minder afhankelijk worden van grote ICT-leveranciers ('digitaal soeverein en autonoom'). Dit heeft te maken met digitale zelfstandigheid om over te kunnen stappen naar andere leveranciers, maar ook met spanningen in de wereldpolitiek, bijvoorbeeld met landen buiten de Europese Unie.

- Er komt meer software die overheden samen ontwikkelen. Dit gebeurt bijvoorbeeld via de VNG, samen met andere gemeenten, landelijk of Europees. Deze software kan een alternatief zijn voor software van vaak Amerikaanse ICT-bedrijven. Gemeenten hebben tijdens de Algemene Ledenvergadering in het najaar van 2025 digitale autonomie tot prioriteit gemaakt. Het doel is om 80% van de digitalisering samen, dus collectief, te organiseren. De VNG spreekt van 'collectief digitaliseren'. In 2027 willen we waar mogelijk gebruik maken van deze gezamenlijke initiatieven.

Alle drie de hierboven geschetste ontwikkelingen begeven we ons op nieuw terrein en zijn de effecten op de budgetten nog moeilijk in te schatten. Het goed inrichten en beschermen van de Digitale Organisatie is een beweeglijk proces en vraagt voortdurend om onze aandacht en doorlopende investeringen. Met deze begroting bouwen we verder aan een Digitale Organisatie. Doet doen we met de volgende speerpunten:

Toekomstbestendige ICT-organisatie

In 2026 is verder gebouwd aan de nieuwe ICT-organisatie. De samenwerking met de leverancier die onze ICT-infrastructuur beheert, is in de praktijk ervaren en op elkaar afgestemd. In 2027 gebruiken we ook de brede kennis van de ICT-leveranciers om onze omgeving en applicatielandschap toekomstbestendig te houden. De nieuwe digitale werkplek die in 2026 is ingevoerd, vraagt een andere manier van ondersteuning aan de organisatie. Het team I&A ontwikkelt daarvoor doorlopend vaardigheden. Het belang van continuïteit en flexibele werktijden vraagt om meer zelfredzaamheid van de organisatie buiten kantooruren. Het team I&A voorziet de organisatie van handvatten om zoveel mogelijk zelfstandig gebruik te kunnen maken van de ICT-omgeving.

De komst van kunstmatige intelligentie (AI) en de AI-verordening hebben ook gevolgen voor de functies en rollen binnen de (ICT-)organisatie. Het raakt onderwerpen zoals digitalisering, datakwaliteit, informatieveiligheid, privacy, ethiek en toezicht op het voldoen aan de AI-verordening. In 2027 vertalen we deze ontwikkelingen naar functies, rollen en taken binnen de Digitale Organisatie.

Modern ICT-landschap en online dienstverlening

In 2027 willen we onze digitale dienstverlening verder verbeteren. We nemen deel in organisatieprojecten om de inzet van digitalisering in processen te ondersteunen, om zo de dienstverlening te innoveren. We breiden ook de digitale mogelijkheden uit voor goede dienstverlening. Zo willen we een brede 'mijn-omgeving' inzetten voor inwoners en ondernemers. In deze online omgeving kunnen zij zien hoe het staat met lopende aanvragen of zaken. Ook kunnen zij documenten en brieven digitaal bekijken. We willen hiervoor gebruikmaken van een succesvol voorbeeld van gezamenlijk ontwikkelde ICT. Dat betekent dat meerdere gemeenten deze omgeving samen ontwikkelen en gebruiken. Ook kunnen verschillende leveranciers deze mijn-omgeving beheren. Zo zijn we minder afhankelijk van één leverancier.

We verwachten in 2027 ook de landelijke ontwikkelde EDI-wallet (Europese Digitale Identiteit) te kunnen aanbieden. De EDI-wallet geeft inwoners en ondernemers een betere manier om hun identiteit online te bewijzen en gegevens digitaal te delen.

In 2027 vernieuwen we ook andere software. Zo besteden we het financiële systeem opnieuw aan. Ook vernieuwen we het platform dat systemen met koppelingen aan elkaar verbindt. Dit platform zorgt er bijvoorbeeld voor dat gemeentelijke systemen goed kunnen samenwerken met landelijke systemen.

Tot slot werken we aan een goede opslag, registratie en vernietiging van documenten in alle gemeentelijke processen. Dit doen we om te voldoen aan de Wet open overheid en de nieuwe Archiefwet. Voor de digitale ondersteuning hiervan onderzoeken we een systeem voor het langdurig bewaren van digitale archiefstukken ('e-depot').

Bij al deze vernieuwingen letten we op een aantal belangrijke punten:

- worden we niet te afhankelijk van één leverancier;
- welke invloed hebben internationale ontwikkelingen;
- zijn er mogelijkheden om AI goed en veilig te gebruiken;
- bestaan er gezamenlijke initiatieven van gemeenten waar we bij kunnen aansluiten.

Ook in bestaande software die de gemeente gebruikt, verwachten we steeds meer AI-mogelijkheden. Dat vraagt om aandacht, zodat we AI zorgvuldig, veilig en verantwoord kunnen gebruiken.

Digitaal vaardig en bewust van privacy en informatieveiligheid

Om als Digitale Organisatie succesvol gebruik te maken van ICT zijn digitaal fitte medewerkers onmisbaar. We werken voortdurend aan goed, veilig en privacybewust gebruik van ICT. Met de komst van AI is het werken aan AI-geletterdheid erbij gekomen. Op verschillende manieren, zoals trainingen, handleidingen en video's, geven we medewerkers de mogelijkheid om de digitale fitheid op peil te houden. Bij de komst van nieuwe ICT, zoals het financieel pakket in 2027, is digitale fitheid onderdeel van de vernieuwing. We besteden ook aandacht aan digitale fitheid bij de onboarding van nieuwe medewerkers. Tot slot is het belangrijk om voortdurend te werken aan bewustzijn rondom privacy en informatieveiligheid. We zetten hier bijvoorbeeld phishingtesten en andere oefeningen voor in.

Datagedragen beleid en uitvoering

In Wageningen willen we inwoners, bedrijven en instellingen goed en efficiënt helpen. Data speelt daarbij een steeds grotere rol. Goede data geeft namelijk inzichten, zodat we kunnen sturen, keuzes maken en dingen verbeteren. Ons doel is om datagedreven te werken en om een datavaardige organisatie te worden. Data-gedreven besluitvorming betekent voor de gemeente Wageningen dat we keuzes maken op basis van zowel inzichten uit de data als op basis van politieke keuzes, ethiek, behoeften vanuit de samenleving, eerdere ervaringen enzovoorts. Data is dus een hulpmiddel. Data helpt ons om betere keuzes te maken voor het halen van onze maatschappelijke doelen. Dat kan gaan over grote maatschappelijke opgaven, maar ook over dienstverlening, beleid en dagelijkse uitvoering.

In 2027 en daarna richten we ons vooral op meer grip op onze data. We werken verder aan duidelijke afspraken over:

- wat bepaalde data betekent;
- de kwaliteit van data;
- wie verantwoordelijk is voor welke data.

Ook maken we beter inzichtelijk welke data en dashboards er binnen de organisatie zijn. Daarnaast blijven we de organisatie ondersteunen bij het verbeteren van processen met behulp van data.

Informatieveiligheid en privacy

Het is onmisbaar voor het maatschappelijk vertrouwen en functioneren van de gemeente dat we informatie veilig houden, privacy waarborgen en ethische afwegingen maken:

- Hiervoor gebruiken wij kaders zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO2) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).
- Ook doen we jaarlijks inzichten op wat er beter kan qua informatieveiligheid en privacy door het toezichtplan / jaarverslag van de Functionaris Gegevensbescherming en de ENSIA-resultaten (*ENSIA staat voor Eenduidige Normatiek Single Information Audit).

Deze kaders en inzichten zijn gebruikt om plannen voor 2027 en daarna op te stellen. De plannen gaan over onder andere sturing op risico's, technische maatregelen en organisatorische maatregelen.

In 2027 staan centraal:

- Het implementeren van de Europese richtlijn voor Network and Information Security (NIS2) die in Nederland uitgewerkt is in de Cyberbeveiligingswet (CbW) en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2.0 (BIO2.0).
- Het uitvoeren van Data protection impact assessments (DPIA). Dit zijn onderzoeken naar privacyrisico's bij het gebruik van persoonsgegevens. Ook volgen we de maatregelen op die hieruit komen.
- Nauwe samenwerking tussen privacy en informatieveiligheid op het gebied van bewustwording rondom gegevensbescherming.
- Het volgen van landelijke ontwikkelingen en contacten onderhouden binnen de regio rondom informatieveiligheid en bedrijfscontinuïteit;

- Het actualiseren van noodplannen en het uitvoeren van oefeningen om voorbereid te blijven op crises en aansluiting houden bij het bredere project dat gericht op het vergroten van de weerbaarheid binnen Wageningen.
- Het vernieuwen van applicatie ter ondersteuning van risicomanagement en het volgen van wet- en regelgeving ('compliance').

Financieel beleid

In 2027 versterken we verder de kwaliteit van de planning- en controlcyclus en de beheersbaarheid van de gemeentelijke financiën. Door de toenemende complexiteit zetten we in op verdere professionalisering van specialistische financiële aandachtsgebieden, zoals fiscaliteit en treasury. Daarnaast bouwen we verder aan een krachtige financiële functie. Zo borgen we een solide en toekomstbestendige financiële huishouding, die ruimte biedt om te blijven investeren in en bouwen aan het Wageningen van morgen.

Het beleid voor de beheersing van financiële en andere risico's is vastgelegd in de Nota risicomanagement en weerstandsvermogen Wageningen 2022. Deze nota wordt in 2027 geactualiseerd.

In control

In de gemeente zijn en worden maatregelen getroffen die gericht zijn op het optimaal sturen en beheersen van de organisatie. Met een combinatie van inrichting, sturing en monitoring wordt gewerkt aan een gemeente die in control is en blijft. Om te zorgen dat de gemeentelijke organisatie voldoende in control is, wordt gebruik gemaakt van zowel hard controls (onder andere processen, procedures, systemen en plannen) als soft controls (onder andere competenties, houding en gedrag). Vanuit een centrale plaats binnen de gemeentelijke organisatie, met als eindverantwoordelijke de concerncontroller, worden ook planmatig diverse processen gemonitord. Denk hierbij niet alleen aan de monitoring van de financiële processen door de Verbijzonderde Interne Controle, maar ook aan de doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken als bedoeld in artikel 213a van de Gemeentewet.

In 2027 wordt uitvoering gegeven aan de Werkagenda 2027 van de Routekaart Wageningen in Control. Deze routekaart is een meerjarig plan dat erop is gericht om te groeien van de (in boekjaar 2023 ingevoerde) verplichte collegeverklaring rechtmatigheid naar een vrijwillig bedrijfsvoeringsbreed in control statement over boekjaar 2027. Per kalenderjaar wordt een strategische, tactische en operationele werkagenda opgesteld waarin bepaalde in-control-thema's centraal staan. De thema's van een werkagenda bouwen voort op de thema's van de voorafgaande werkagenda. Daarnaast zijn de jaarlijkse werkagenda's met elkaar verbonden door het principe van de Plan-Do-Check-Act-cyclus.

Inkoop en contracten

In het inkoopbeleid zijn een aantal bestuurlijke speerpunten benoemd: Circulair Inkopen (CI), Social Return on Investment (SROI), Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid (DIG) en het betrekken van lokale en regionale ondernemers. De inkoopadviseurs onderzoeken samen met de interne opdrachtgevers wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot deze speerpunten en formuleren eisen en wensen. Deze speerpunten zijn standaard opgenomen in onze templates dat zorgt ervoor dat er steeds meer aandacht is voor DIG.

Circulair Inkopen (CI)

Vanaf 2027 stelt het ministerie van I&W (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) het gebruik van de Milieu Kosten Indicator (MKI) verplicht bij aanbestedingen binnen de Grond-, weg- en waterbouw (GWW.) De MKI maakt gebruik van een bedrag die de milieu-schaduwkosten van een object/bouwwerk of materiaal inzichtelijk maakt. Het MKI-bedrag wordt berekend op basis van een levenscyclusanalyse (LCA). Aanbestedingen waar dit invloed op heeft zijn o.a. zwembad de Bongerd en P-garage Gevangentoren.

SROI/ WIZZR

Met betrekking tot SROI maken we gebruik van WIZZR, dankzij deze tool is het voor onze accountmanager SROI een stuk eenvoudiger om bij te houden of leveranciers voldoen aan hun SROI-verplichting. Dit zorgt er ook voor dat de samenwerking tussen collega's en contractmanagers efficiënt en effectief verloopt.

Contractmanagent

Contractmanagement zorgt voor het bewaken van de gemaakte afspraken met de opdrachtnemers en neemt waar nodig actie indien afspraken niet worden nagekomen. De contracten worden ingedeeld op basis van een classificatie die duidelijkheid geeft over de mate van inzet door de contractmanagers. Dit zorgt ervoor dat de uitvoering van het contractmanagement eenduidig wordt uitgevoerd. Er blijft ruimte om ad hoc te kunnen handelen.

Aanbestedingen

Er staan verschillende belangrijke (Europese) aanbestedingen op de kalender voor 2027:

Onder andere de vervanging van het huidige financieel systeem. Er komt een langdurige oplossing voor Beschut Werk Wageningen en er komen contracten voor de inhuur van consultants en bemoeizorg. Ook staat de aanbesteding voor de aanschaf van nieuwe mobiele telefoons, drukwerk en postbezorging op de planning.

Enkele binnenstedelijke ontwikkelingen starten of worden verder uitgewerkt waarbij Team Inkoop en Contracten ook is betrokken, zoals locatie Menzis gebouw aan de Lawickse Allee, locatie Nieuwe Kanaal noord, en meerlaags parkeren op locatie Gevangen toren.

Juridische zaken

Het team Juridische Zaken geeft juridisch advies over bestuursrecht en privaatrecht. Het team controleert bijvoorbeeld contracten en maakt soms zelf contracten. Denk hierbij aan overeenkomsten over samenwerking of gebiedsontwikkeling. Ook behandelt het team bezwaren en klachten. Daarnaast helpt het team actief bij verzoeken op grond van de Wet open overheid (Woo). Het team wil dat collega's en het bestuur makkelijk hulp kunnen krijgen bij juridische vragen.

Het team heeft ook een coördinerende rol bij de juridische kwaliteit binnen de gemeente. Juridische kwaliteit betekent dat de overheid zich aan de wet houdt. Ook moeten juridische processen, producten en diensten, zoals vergunningen, goed aansluiten bij wat inwoners en andere gebruikers verwachten. Daarnaast is het belangrijk dat juridische risico's en kansen duidelijk zijn. Goede juridische kwaliteitszorg helpt bij goed bestuur en zorgt voor een betrouwbare overheid. Zo houdt de gemeente grip op juridische zaken.

Ook in 2027 volgt het team nieuwe wetten en uitspraken van rechters goed. Het team zorgt ervoor dat de organisatie hiermee aan de slag gaat. Daarnaast helpt het team om de juridische kennis en het bewustzijn binnen de organisatie op peil te houden. Dat doen zij bijvoorbeeld met presentaties.

De gemeente wil meer doen op het gebied van grondbeleid en gebiedsontwikkeling. Daarom is extra inzet nodig voor anterieure overeenkomsten. Het team blijft ook nauw betrokken bij het vervolg van het project Inkomenszekerheid. Verder gaat de actieve openbaarmaking volgens de Woo in 2027 door. De gemeente wil hier zoveel mogelijk aan voldoen.

Voor de juridische kwaliteitszorg brengt het team verschillende onderdelen en mogelijke risico's in beeld. Ook werkt het team aan een netwerk van juridische medewerkers binnen de gemeente, bijvoorbeeld via een juridisch overleg.

Paragraaf 4 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn organisaties waarmee de gemeente een bestuurlijke én financiële band heeft. De gemeente werkt met deze organisaties samen om gemeentelijke taken en doelen uit te voeren.

Aan deze samenwerking kunnen financiële en bestuurlijke risico's verbonden zijn. Daarom brengen we in beeld:

- met welke organisaties de gemeente samenwerkt;
- welk belang de gemeente in deze organisaties heeft;
- welke risico's de gemeente loopt;
- of de samenwerking voldoende bijdraagt aan de gemeentelijke doelen.

Volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV) heeft de gemeente een financieel belang als zij geld beschikbaar heeft gesteld dat zij mogelijk niet terugkrijgt. Dat kan bijvoorbeeld gebeuren als een organisatie failliet gaat. Er is ook een financieel belang als de gemeente moet bijdragen wanneer de organisatie financiële problemen heeft.

De gemeente heeft een bestuurlijk belang als zij invloed kan uitoefenen op de besluiten van de organisatie. Dit is bijvoorbeeld het geval als de gemeente: een vertegenwoordiger in het bestuur heeft of stemrecht heeft.

Een organisatie is alleen een verbonden partij als de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

Dit geldt bijvoorbeeld voor:

- gemeenschappelijke regelingen;
- naamloze vennootschappen (NV's);
- besloten vennootschappen (BV's);
- vennootschappen onder firma (VOF's);
- commanditaire vennootschappen.

Stichtingen en verenigingen zijn alleen verbonden partijen als de gemeente invloed heeft op het bestuur én een financieel risico loopt. Alleen het geven van een jaarlijkse subsidie is daarvoor niet voldoende.

Heeft de gemeente wel veel bestuurlijke invloed, maar geen financieel belang? Dan is de organisatie volgens het BBV geen verbonden partij. De samenwerking kan dan wel worden toegelicht in het programma waarop zij betrekking heeft.

Deelnemingen vallen altijd onder de verbonden partijen. Dit zijn organisaties waarin de gemeente aandelen heeft, zoals een NV of BV.

Overzicht verbonden partijen

In de hierna opgenomen overzichten zijn bij het financieel belang van de gemeente zoveel mogelijk de actuele cijfers van de financiële belangen opgenomen. Bij de onderdelen 'eigen vermogen', 'vreemd vermogen' en 'financieel resultaat' zijn de meest actuele cijfers uit de jaarrekeningen van de verbonden partijen opgenomen. De cijfers achter de verbonden partijen verwijzen naar het desbetreffende programma waarop de verbonden partij betrekking heeft. De gemeente Wageningen kent de volgende verbonden partijen:

Gemeenschappelijke Regelingen	1	Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) (1)
	2	Regio De Vallei (2)
	3	Regio Foodvalley (1, 2)

	4	Omgevingsdienst de Vallei (OddV) (2)
	5	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein centraal Gelderland (MGR SD CG) (1)
	6	Euregio Rijn - Waal (2)
	7	De Valleihopper (1)
Vennootschappen en coöperaties	8	Afvalcombinatie De Vallei NV (ACV) (2)
	9	Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG) (3)
	10	Joint Warmte B.V. (2)
Stichtingen en Verenigingen	11	Nationaal Comité Herdenking Capitulaties 1945 (Wageningen 45) (1)

Gemeenschappelijke regelingen

Naam	[1] Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Arnhem
Openbaar belang	Uitvoering in regionaal verband is effectiever, efficiënter en bevordert de kwaliteit.
Deelnemende partijen	De gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Lid van het Algemeen Bestuur (burgemeester). Lid van de Bestuurscommissie Gezondheid (wethouder Volksgezondheid).
Financieel belang	Voor 2027 bedraagt de bijdrage voor volksgezondheid circa € 1.861.000. De bijdrage voor brandweer en bevolkingszorg bedraagt circa € 3.427.000. De totale geraamde bijdrage bedraagt, door afronding van de onderdelen, officieel € 5.289.000. Voor 2026 bedraagt de bijdrage voor volksgezondheid circa € 1.783.000. De bijdrage voor brandweer en bevolkingszorg bedraagt circa € 3.255.000. De totale bijdrage bedraagt € 5.038.000.
Risico	VGGM kan te maken krijgen met extra uitgaven door grootschalige of langdurige crises, uitbraken van infectieziekten en andere onvoorziene incidenten. Daarnaast kunnen de loonkosten sterker stijgen dan de indexatie van de gemeentelijke bijdragen. Als compensatie hiervoor onvoldoende is, kan een structureel tekort ontstaan en kan VGGM een beroep doen op de beschikbare reserves of op aanvullende bijdragen van de deelnemende gemeenten. De beperkte solvabiliteit maakt een zorgvuldige monitoring van de financiële positie noodzakelijk.
Eigen Vermogen	2023: € 9.309.000 2024: € 14.331.000 2025: € 13.506.000

Naam	[1] Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
Vreemd Vermogen	2023: € 48.887.000 2024: € 47.664.000 2025: € 65.246.000
Financieel resultaat	2023: € 1.730.000 2024: € 4.059.000 2025: € 1.152.000

Naam	[2] Regio De Vallei
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Ede

Naam	[2] Regio De Vallei
Openbaar belang	Uitvoering en beleidsvorming in regionaal verband is effectiever, efficiënter en bevordert de kwaliteit. Het Regiobestuur heeft op 21 januari 2011 besloten Regio de Vallei voor de afvaltaken in de lucht te houden. Op 27 mei 2011 heeft het Regiobestuur besloten de uitvoering van de lopende projecten (bv. Regiocontract) bij Regio De Vallei te laten en niet over te dragen aan Regio Foodvalley.
Deelnemende partijen	De gemeenten Barneveld, Ede, Nijkerk, Scherpenzeel en Wageningen.
Bestuurlijk belang	Deelname aan dagelijks bestuur en algemeen bestuur.
Financieel belang	De geraamde bijdrage van Wageningen bedraagt: 2027: € 7.389 2026: € 7.203 De bijdrage betreft hoofdzakelijk de instandhouding en bedrijfsvoering van de regeling. De daadwerkelijke kosten voor het verwerken van huishoudelijk afval lopen niet als reguliere inwonerbijdrage via deze GR.
Risico's	Het financiële risico voor Wageningen is beperkt vanwege de geringe omvang van de gemeentelijke bijdrage en de beperkte activiteiten van de regeling. Risico's kunnen ontstaan door hogere contract- en verwerkingskosten voor huishoudelijk afval en door eventuele transitiekosten bij een andere samenwerkingsvorm. Als deze kosten niet binnen de begroting of de algemene reserve kunnen worden opgevangen, kunnen zij worden doorberekend aan de deelnemende gemeenten. Per saldo wordt het risico als beperkt beoordeeld.
Eigen Vermogen	2023: € 126.521 2024: € 117.336 2025: € 125.145
Vreemd Vermogen	2023: € 1.341 2024: € 35.481 2025: € 41.963
Financieel resultaat	2023: € 12.763 2024: € -9.185 2025: € 7.809

Naam	[3] Regio Foodvalley
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Ede
Openbaar belang	Invloed op grootschalige ontwikkelingen door samenwerking in regio Foodvalley verband. Dit leidt tot bestuurlijke en financiële steun van de regio voor projecten die voor Wageningen van belang zijn, waarmee het openbaar belang wordt gediend.

Deelnemende partijen	De gemeenten Wageningen, Ede, Barneveld, Nijkerk, Scherpenzeel, Renswoude, Veenendaal en Rhenen.
Bestuurlijk belang	Deelname aan dagelijks bestuur en algemeen bestuur
Financieel belang	De bijdrage van Wageningen aan Regio Foodvalley bedraagt in 2027 in totaal € 460.998. Hiervan is € 261.804 bestemd voor het regiobureau en de Economic Board, € 48.864 voor het Mobiliteitsfonds en € 150.330 voor de uitvoering van de Strategische Agenda. In 2026 bedraagt de totale bijdrage € 446.746. Hiervan is € 260.459 bestemd voor het regiobureau en de Economic Board, € 46.981 voor het Mobiliteitsfonds en € 139.306 voor de Strategische Agenda.
Risico's	Regio Foodvalley is voor de uitvoering van verschillende programma's afhankelijk van incidentele subsidies, specifieke uitkeringen en bijdragen van het Rijk, provincies en andere partijen. Vertraging, onderbesteding of het niet toekennen van deze middelen kan leiden tot minder uitvoering of tot een tekort. Daarnaast bestaan risico's op het gebied van personele capaciteit, informatiebeveiliging, privacy en huisvestingskosten. De deelnemende gemeenten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor eventuele exploitatietekorten. Hierdoor kan een tegenvaller leiden tot een hogere gemeentelijke bijdrage.
Eigen Vermogen	2023: € 4.104.428 2024: € 5.678.966 2025: € 6.436.499
Vreemd Vermogen	2023: € 21.744.750 2024: € 23.240.337 2025: € 21.444.285
Financieel resultaat	2023: € 271.844 2024: € 1.182.538 2025: € 318.887

Naam [4] Omgevingsdienst de Vallei (OddV)	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Ede
Openbaar belang	De OddV verzorgt de wettelijke taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving gericht op de Omgevingswet.
Deelnemende partijen	De gemeenten Ede, Barneveld, Nijkerk, Scherpenzeel en Wageningen en de provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang	Wageningen is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur. De burgemeester van Wageningen is voorzitter van het bestuur.
Financieel belang	- Bijdrage 2027: € 1.462.586 - Bijdrage 2026 na wijziging: € 1.424.147
Risico's	Het voornaamste risico voor Wageningen ligt in de kostenontwikkeling en de taakuitvoering van de Omgevingsdienst. Als de dienst hogere lasten maakt (bijvoorbeeld door extra taken, hogere loonkosten of complexere dossiers), kunnen de bijdragen van deelnemende gemeenten stijgen. Daarnaast bestaat er een risico in de continuïteit en kwaliteit van de uitvoering: als vergunningverlening of handhaving tekortschiet, leidt dit direct tot bestuurlijke en maatschappelijke risico's voor de gemeente. Ook kan het oplopen van externe inhuurdruk of capaciteitstekorten binnen de dienst leiden tot hogere bijdragen en verminderde effectiviteit. Gezien de solide vermogenspositie van OddV wordt het financiële risico als beheersbaar aangemerkt, maar de afhankelijkheid van een goede uitvoering van taken maakt dit een aandachtspunt.

Naam	[4] Omgevingsdienst de Vallei (OddV)
Eigen Vermogen	2023: € 1.026.000 2024: € 1.053.000 2025: € 2.685.000
Vreemd Vermogen	2023: € 3.157.000 2024: € 8.349.000 2025: € 3.785.000
Financieel resultaat	2023: € 520.000 2024: € 547.000 2025: € 2.161.000

Naam	[5] Modulair gemeenschappelijke regeling sociaal domein centraal Gelderland (MGR SD CG)
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Arnhem
Openbaar belang	Samenwerking in het sociale domein op uitvoerend niveau tussen de gemeenten in de regio Centraal Gelderland. Met een modulair in te vullen gemeenschappelijke regeling wordt meer samenhang en doelmatigheid in de samenwerking tussen de gemeenten in de regio gerealiseerd. Vergroten van inkoopkracht. Versterken van de kwaliteit van zorg en keuzevrijheid voor inwoners. Efficiency winst door minder en gedeelde administratieve last in de contracttering. Gezamenlijk leren en ontwikkelen in het sociaal domein.
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De wethouder is lid van het Algemeen Bestuur en de Bestuurscommissie Zorg. Wageningen neemt deel aan de module Inkoop Sociaal Domein Centraal Gelderland en de module Regionale Facilitering Zorg.
Financieel belang	- Bijdrage 2027: € 457.594 - Bijdrage 2026 na wijziging/prognose: € 404.697 - Oorspronkelijke bijdrage 2026: circa € 346.000
Risico's	De MGR SDCG heeft geen algemene reserve en werkt met een open-eindesystematiek. Tekorten worden rechtstreeks doorberekend aan de deelnemende gemeenten en overschotten worden terugbetaald of volgens besluitvorming bestemd. De belangrijkste risico's zijn hogere loonkosten voor de sociale werkvoorziening, arbeidsmarktkrapte, continuïteits- en cybersecurityrisico's en juridische en rechtmatigheidsrisico's. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot hogere gemeentelijke bijdragen of tot druk op de continuïteit en kwaliteit van de regionale dienstverlening.
Eigen Vermogen	2023: € 714.000 2024: € 560.000 2025: € 714.000
Vreemd Vermogen	2023: € 7.149.000 2024: € 4.512.000 2025: € 5.915.000
Financieel resultaat	2023: € 29.000 2024: € -154.000 2025: € 154.000

Naam [6] Euregio Rijn - Waal	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Kleef
Openbaar belang	Regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar leden met als doel de grensoverschrijdende samenwerking op ruimtelijk en sociaal terrein te bevorderen, te ondersteunen en te coördineren. O.a. door de uitvoering van projecten en het aanvragen van financiële middelen. Tevens advisering aan leden, burgers, bedrijven, organisaties, overheden en andere instellingen bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen.
Deelnemende partijen	In de Euregio nemen circa 55 lidorganisaties deel. Zie voor alle deelnemende organisaties www.euregio.org .
Bestuurlijk belang	De gemeente Wageningen neemt deel aan de Euregioraad.
Financieel belang	De financiële bijdrage van gemeente Wageningen bedraagt in 2027 is € n/a De financiële bijdrage van gemeente Wageningen bedroeg in 2026 € n/a
Risico's	Het financiële risico voor Wageningen is beperkt vanwege de geringe jaarlijkse bijdrage en het ontbreken van omvangrijke leningen of garantstellingen. Euregio Rijn-Waal is voor projecten wel afhankelijk van Europese en andere externe subsidies. Minder subsidietoekenningen of niet-subsidiabele projectuitgaven kunnen ertoe leiden dat projecten niet of slechts gedeeltelijk worden uitgevoerd, of dat hogere bijdragen van deelnemers nodig zijn. Op basis van de financiële positie eind 2025 is geen sprake van een materieel direct risico voor Wageningen.
Eigen Vermogen	2023: € 1.735.000 2024: € 1.589.000 2025: € 1.588.000
Vreemd Vermogen	2023: € 2.800.000 2024: € 2.300.000 2025: € 1.887.000
Financieel resultaat	2023: € -11.942 2024: € -145.629 2025: € 408

Naam	[7] De Valleihopper
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Barneveld
Openbaar belang	De Valleihopper draagt zorg voor het (contract-)beheer van het Vraagafhankelijk Vervoer.
Deelnemende partijen	De gemeenten Ede, Barneveld, Nijkerk, Scherpenzeel, Renswoude, Rhenen, Veenendaal, Wageningen en de provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang	De wethouder Mobiliteit is lid van het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie Valleihopper.
Financieel belang	- Bijdrage 2027: € 347.273 - Bijdrage 2026: circa € 384.000
Risico's	De kosten van Valleihopper worden bepaald door het werkelijke aantal ritten en kilometers. Door vergrijzing, een hoger vervoersvolume en de jaarlijkse indexatie van de vervoerscontracten kan de gemeentelijke bijdrage stijgen. Daarnaast is de kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening afhankelijk van de vervoerders en het callcenter. Eventuele tekorten worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Hierdoor is de gemeentelijke bijdrage niet volledig vooraf begrensd.
Eigen Vermogen	2023: € 0 2024: € 0 2025: € 0
Vreemd Vermogen	2023: € 1.023.065 2024: € 739.177 2025: € 1.070.451
Financieel resultaat	2023: € 0 2024: € 0 2025: € 0

Vennootschappen en coöperaties

Naam	[8] Afvalcombinatie De Vallei NV (ACV)
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats	Ede
Openbaar belang	ACV verzorgt de afvoer van afval voor huishoudens in de gemeente Wageningen.
Deelnemende partijen	De gemeenten Ede, Renkum, Renswoude, Scherpenzeel, Veenendaal en Wageningen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Wageningen is aandeelhouder en neemt deel aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Naam [8] Afvalcombinatie De Vallei NV (ACV)	
Financieel belang	De gemeente Wageningen bezit 887.752 aandelen. Deze aandelen staan voor € 859.486 op de balans. Daarnaast is Wageningen opdrachtgever van ACV en staat de gemeente mede garant voor leningen.
Risico's	De gemeente loopt als aandeelhouder, opdrachtgever en garantsteller financiële risico's wanneer ACV structureel verlies lijdt of onvoldoende kostendekkend werkt. Dit kan leiden tot hogere tarieven, een lagere dividenduitkering of, bij ernstige financiële problemen, een beroep op de gemeentelijke garantie. Daarnaast kunnen verstoringen in de bedrijfsvoering direct gevolgen hebben voor de afvalinzameling en het beheer van de openbare ruimte. De financiële positie van ACV is eind 2025 gezond, waardoor het directe risico momenteel als beperkt wordt beoordeeld.
Eigen Vermogen	2023: € 15.025.000 2024: € 16.832.000 2025: € 17.787.000
Vreemd Vermogen	2023: € 20.074.000 2024: € 18.073.000 2025: € 17.649.000
Financieel resultaat	2023: € 1.083.000 2024: € 1.430.000 2025: € 1.136.000

Naam [9] Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG)	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats	Den Haag
Openbaar belang	De activiteiten van de bank richten zich op de financiering van de activiteiten van publieke instellingen.
Deelnemende partijen	Aandeelhouders zijn alle of nagenoeg alle gemeenten en provincies in Nederland en de Staat der Nederlanden. De Staat bezit de helft van de ruim 55 miljoen aandelen, de gemeenten en provincies de overige.
Bestuurlijk belang	De gemeente Wageningen is aandeelhouder en neemt deel aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	- Aantal aandelen: 50.310 - Aandelenbelang: circa 0,09% - Verkrijgingsprijs aandelen: € 114.148 - Dividend ontvangen in 2025: € 126.000 - Dividend geraamd voor 2026: € 143.000

Naam	[9] Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG)
	Dividendraming 2027: € 50.000
Risico's	De gemeente loopt als aandeelhouder het risico op een lagere dividenduitkering en een waardedaling van de aandelen wanneer de resultaten of vermogenspositie van BNG Bank verslechteren. Gezien de omvangrijke vermogenspositie, het toezicht door de Europese Centrale Bank en De Nederlandsche Bank en de publieke aandeelhoudersstructuur wordt dit risico als zeer beperkt beoordeeld. De jaarlijkse dividendopbrengst kan wel fluctueren.
Eigen Vermogen	2023: € 4.721.000.000 2024: € 4.777.000.000 2025: € 4.863.000.000
Vreemd Vermogen	2023: € 110.819.000.000 2024: € 123.164.000.000 2025: € 110.701.000.000
Financieel resultaat	2023: € 254.000.000 2024: € 294.000.000 2025: € 172.000.000

Naam	[10] Joint Warmte B.V.
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats	Wageningen
Openbaar belang	Gemeente Wageningen is samen met bewonerscoöperatie Warmtenet Oost-Wageningen U.A. via het aandeelhouderschap in Joint Warmte B.V. voor twee-derde deel (66,67%) eigenaar van Warmtebedrijf Oost-Wageningen B.V. Dit warmte exploitatiebedrijf is de komende 30 jaar eigenaar en beheerder van de opweklocatie aan de Dolderstraat 88.
Deelnemende partijen	Coöperatie Warmtenet Oost-Wageningen U.A. en gemeente Wageningen.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder (lid van de AVA).
Financieel belang	50 aandelen (50% kapitaalbelang), vertegenwoordigende een nominaal kapitaal van € 50.
Risico's	De gemeente Wageningen participeert in Joint Warmte B.V., een samenwerkingsverband gericht op de ontwikkeling en exploitatie van duurzame warmtevoorzieningen. Uit de jaarrekening blijkt dat de onderneming afhankelijk is van zowel externe financiering als van stabiele warmtevraag en energieprijzen. Daarnaast spelen onzekerheden rondom regelgeving en het tempo van de energietransitie een significante rol. Indien de financiële resultaten structureel achterblijven bij de verwachtingen, kan dit leiden tot aanvullende kapitaalbehoefte. Dit kan gevolgen hebben voor de gemeentelijke begroting, zowel in de vorm van directe bijdragen als in het risico op waardevermindering van de deelneming.
Eigen Vermogen	2023: € 100 (aandelenkapitaal) 2024: € 2.763.942 2025: n/a
Vreemd Vermogen	2023: € 200 2024: € 350 2025: n/a
Financieel resultaat	2023: € 0 2024: € -138.593 2025: n/a

Stichtingen en verenigingen

Naam [11] Nationaal Comité Herdenking Capitulaties 1945 (Wageningen 45)	
Rechtsvorm	Stichting
Vestigingsplaats	Wageningen
Openbaar belang	Samenwerking borgt nationale status, status Gelders bevrijdingsfestival Stad der Bevrijding en behoud erfgoed.
Deelnemende partijen	Ministerie van Defensie, Provincie Gelderland en het V-fonds.
Bestuurlijk belang	Het collegelid met Wageningen 45 in de portefeuille is adviseur.
Financieel belang	De subsidie bedroeg in 2026 € 368.758. In 2027 bedraagt de subsidie € n/a.
Risico's	De risico's voor Wageningen liggen primair in de financiële en organisatorische continuïteit van de stichting. Wageningen45 is in hoge mate afhankelijk van subsidies van Rijk, provincie en fondsen. Bij wegvallen of vermindering van deze bijdragen ontstaat het risico dat programma's niet of slechts op kleinere schaal uitgevoerd kunnen worden. Gezien de nationale status van de herdenkingen en het Bevrijdingsfestival zou dit leiden tot aanzienlijke reputatieschade voor Wageningen als Stad der Bevrijding. Daarnaast bestaat er een organisatorisch risico: de stichting is relatief klein en afhankelijk van projectfinanciering en vrijwilligers, waardoor tegenvallers in capaciteit direct impact hebben op de uitvoering. Het eigen vermogen van de stichting is beperkt, waardoor tegenvallers niet eenvoudig kunnen worden opgevangen. Per saldo wordt het directe financiële risico voor de gemeentebegroting als beperkt beschouwd, maar de maatschappelijke en bestuurlijke risico's zijn aanzienlijk.
Eigen Vermogen	2023: € 26.596 2024: € 471 2025: € -52.732
Vreemd Vermogen	2023: € 242.505 2024: € 828.778 2025: € 310.652
Financieel resultaat	2023: € -27.170 2024: € -26.124 2025: € -53.203

Paragraaf 5 Grondbeleid

Inleiding

In paragraaf 5 staat het grondbedrijf centraal. Allereerst wordt ingegaan op de kaders die voor het grondbedrijf van belang zijn. Dit betreft het grondbeleid, de grondprijzenbrief, de marktsituatie en de meerjarenplanning van de woningbouw. Vervolgens gaan we op hoofdlijnen in op de resultaten van de diverse projecten. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we naar de MPG 2026, die we tegelijkertijd met de jaarrekening 2025 hebben aangeboden.

Kaders grondbedrijf

Nota Grondbeleid

Het grondbeleid schept de voorwaarden en bepaalt de financieel-economische spelregels voor het realiseren van de gewenste ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen in de gemeente. Begin 2024 is de huidige Nota Grondbeleid vastgesteld, waarin we onder meer kiezen voor een meer actief grondbeleid. Dit houdt in dat we actief en risicodragend grondposities verwerven en ontwikkelen.

Programma Kostenverhaal

In de praktijk voert de gemeente nog vaak een meer faciliterend grondbeleid. Dit betekent dat we de grond niet zelf kopen, maar wel proberen om mee te denken in de planvorming om doelstellingen op zowel gemeentelijk- als projectniveau te kunnen realiseren. We zetten daarbij wel in op het maximaal verhalen van de kosten die we maken. Daartoe hebben we in 2026 het Programma Kostenverhaal opgesteld. Hierin is vastgelegd hoe we op een eenduidige wijze onze kostenverhalen, wanneer we ontwikkelingen en initiatieven van derden (zoals particulieren en projectontwikkelaars) faciliteren.

Grondprijzenbrief

De Grondprijzenbrief vormt de basis voor uitgifte van grond die de gemeente zelf in bezit heeft en dient als richtlijn voor initiatiefnemers met grond.

Onderhanden werken (OHW)

Onderhanden werken zijn projecten (actieve grondexploitaties) waarbij de gemeente gronden verwerft, bouw- en woonrijp maakt en deze bouwgronden verkoopt aan particulieren of ontwikkelaars. Onderhanden werken zijn door de raad vastgesteld. Dit resulteert in het volgende overzicht met de OHW-projecten:

- Buurtseweg/Ireneschool
- Olympiapark
- Lawickse Allee 130

Bij deze projecten loopt de gemeente relatief veel risico. De afzetsnelheid is bijvoorbeeld afhankelijk van de marktvraag. In de praktijk liggen de risico's echter zo veel mogelijk bij ontwikkelaars door het sluiten van contracten waarin de momenten van afname van de grond en prijzen vastliggen.

Kostenverhaallocaties (KVL)

Kostenverhaallocaties zijn projecten waarbij de (bouw)gronden in het bezit zijn van een private partij en door die partij ook zelf worden ontwikkeld. De gemeente faciliteert de plannen van private partijen als daarvoor een bestemmingswijziging noodzakelijk is. De (apparaat)kosten worden verhaald op de ontwikkelende partij. De gemeente loopt bij deze projecten alleen risico bij vertraging, omdat in dat geval de plankosten oplopen.

Overzicht KVL-projecten:

Rustenburg II	Kortenoord	Veerweg 121
De Dreijen	De Dreijen II	De Born Oost

Duivendaal	Geertjesweg/Novelstraat	Dorschkamp
Brink Residence	Churchillweg/Spelstraat	Vrijheidskwartier
De Bornsesteeg	Marijkeweg 22	Churchillweg 146
Costerweg 5	Haverlanden 197-199	Grintweg 255
Kolakkerweg/Braakakkerweg	Kolkakkerweg 2	Churchillweg 152
Louis Bouwmeesterstraat 5	Nieuwe Kanaalzone	

Uitgangspunt van kostenverhaalslocaties is het budgetneutraal ontwikkelen van projecten. Dit houdt in dat alle kosten die de gemeente maakt worden verhaald op initiatiefnemer(s). Bij nieuwe anterieure overeenkomsten worden afspraken gemaakt om voornoemde risico's financieel sluitend op te vangen.

De totale boekwaarde bedraagt per 31-12-2025 in totaal € 13,5 miljoen (KVL € 12,1 miljoen en OHW € 1,4 miljoen). Het inzicht per ontwikkellocatie en op welke manier toekomstige tekorten voorkomen kunnen worden, wordt beschreven in het MPG 2026.

Overzicht onderhanden werken en kostenverhaal locaties per 31-12-2025 (x € 1.000)

Exploitatie	Boekwaarde	Prognose NCW	Prognose EW	Voorziening
Onderhanden werken	1.404	451	1.155	1.155
Kostenverhaal projecten	12.129	2.134	2.273	2.273
Totaal	10.732	3.444	3.464	4.093

In de toelichting op de balans is de voorziening per 31-12-2025 op eindwaarde opgenomen.

Resultaat

Het resultaat van de actieve grondexploitatie bedraagt per 01-01-2026 afgerond € 1,2 miljoen negatief. De kostenverhaalslocaties laten een negatief resultaat zien van circa € 2,3 miljoen. Het saldo van het grondbedrijf bedraagt daarmee € 3,5 miljoen negatief.

Stand reserve grondexploitatie

De stand van de algemene reserve grondexploitatie bedraagt per 01-01-2025 afgerond € 1,2 miljoen. Aan de reserve onttrekken we bedragen voor onder meer niet-verhaalbare plankosten in projecten kosten voor algemene zaken. Daarnaast storten we in deze reserve de winstnemingen en de positieve resultaten van af te sluiten locaties.

Verloop reserve grondexploitatie (x € 1.000)	Bedrag
Stand per 1-1-2025	2.214
Rente	0
Onttrekkingen	-75
Verliesvoorziening toe- of afname	-1.013

Stortingen	0
Winstnemingen	127
Inzet Reserve	0
Stand per 31-12-2025	1.183

De totale voorziening bedraagt per 01-01-2026 € 4,1 miljoen. De voorziening voor de onderhanden werken bedraagt circa € 1,2 miljoen en voor de kostenverhaalslocaties circa € 2,9 miljoen. De toename van de voorziening is vooral het gevolg van toename van plankosten bij de kostenverhaalslocaties.

Reserve grondexploitatie na claims en risico's (x € 1.000)	Bedrag
Stand per 31-12-2025	1.183
Claims	-70
Risico's	0
Restant na reserveringen per 31-12-2024	1.113

Rekening houdend met risico's en claims en voorzieningen voor negatieve complexen, is de Reserve Grondexploitatie van € 1,2 miljoen in 2026 toereikend om de claims én de risico's op te vangen. Deze risico's komen ook terug in paragraaf 1 Weerstandsvermogen.

Paragraaf 6 Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de gemeentelijke (lokale) heffingen en belastingen. Hierbij gaat het zowel om de gebonden als de ongebonden heffingen en belastingen. Van gebonden heffingen is het bestedingsdoel wettelijk bepaald, zoals bij de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Van ongebonden heffingen en belastingen is het bestedingsdoel niet wettelijk bepaald, bijvoorbeeld de OZB (onroerendezaakbelasting). De baten en lasten van de ongebonden heffingen en belastingen maken deel uit van het programma Algemene dekking en onvoorzien. De baten en lasten van de gebonden heffingen zijn meegenomen in de betreffende programma's.

De lokale heffingen en belastingen vormen een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. Deels dienen heffingen en belastingen als algemeen dekkingsmiddel voor de gemeentelijke uitgaven, deels ter verrekening van de kosten van de specifieke dienstverlening. Wageningen kent de volgende lokale heffingen en belastingen:

Ongebonden:

- Onroerendezaakbelastingen (OZB)
- Hondenbelasting
- Parkeerbelastingen
- Precariobelasting (bovengronds)
- Toeristenbelasting en watertoeristenbelasting
- Reclamebelasting

Gebonden:

- Afvalstoffenheffing
- Rioolheffing
- Leges
- Scheepvaartrechten
- Veergelden
- Begraafrechten
- Marktgelden

De gemeente heeft een kwijtscheldingsbeleid voor de minima. Na het overzicht heffingen en belastingen wordt het kwijtscheldingsbeleid toegelicht.

Heffingen / belastingen 2026

Ongebonden heffingen:

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Gegevens	Percentage 2026	Voorlopig percentage 2027
Eigenaren woningen	0,11068	0,11411
Gebruikers	0,32649	0,33661
Eigenaren niet-woningen	0,40776	0,42040

De tarieven (percentages) voor de OZB werden voorheen voorlopig vastgesteld en later definitief gemaakt. Daarvoor waren er twee raadsvoorstellen benodigd. Vanaf het belastingjaar 2026 worden de belastingverordeningen niet meer tegelijk met de begroting vastgesteld, maar in de laatste raadsvergadering van het jaar. Niet meer voorlopig, maar in één keer goed. Dat maakt dat de tarieven die hier zijn opgenomen nog niet zijn gecorrigeerd naar de resultaten uit de herwaardering Wet WOZ. De tarieven zijn wel aangepast naar de peilaanpassing die de gemeente Wageningen hanteert, zijnde 3,1%. Voor nadere informatie over de OZB verwijzen we naar de Verordening onroerende-zaakbelasting 2027. De definitieve percentages worden vóór 31 december 2026 vastgesteld en gepubliceerd.

Naast de peilaanpassing die wordt berekend in de tarieven, wordt in de begroting ook rekening gehouden met areaaluitbreiding, zowel bij woningen als niet-woningen.

Parkeerbelastingen

De parkeertarieven worden in 2027 geïndexeerd met 3,1%. De uurtarieven worden rekenkundig afgerond op € 0,10, de overige tarieven op € 1,00.

In het Omgevingsprogramma Mobiliteit is opgenomen dat Wageningen in 2027 het gebied met parkeerregulatie uitbreidt. Dit zal effecten hebben op de begroting, maar is nu niet meegenomen. Zodra het college en de raad over de uitbreiding hebben besloten, zal dit financieel worden verwerkt in de Berap Voorjaar 2027.

Reclamebelasting

Het tarief voor reclamebelasting wordt jaarlijks geïndexeerd. De regels hiervoor liggen vast in de Nota indexerende voor planning & control documenten.

Voor 2027 geldt een index van 3,4%.

De tarieven 2027 worden dan voor de Hoogstraat € 853,56 (2026: € 825,49) en voor de overige straten € 640,16 (2026: € 619,11).

Precariobelasting

De tarieven precariobelasting bovengronds worden voor 2027 geïndexeerd met 3,1%. Als basis voor de berekening zijn de niet-afgeronde tarieven van 2026 gebruikt.

Hondenbelasting

Jaarlijks indexeert gemeente de tarieven voor de hondenbelasting. Voor het jaar 2027 bedraagt deze indexatie 3,1 %.

Bij de controle op de hondenbelasting eind 2025 en in 2026 zijn meer dan 200 extra honden aangetroffen. De begroting is daarom aanvullend verhoogd met 200 maal de belasting voor een hond.

De totale baten voor de hondenbelasting zijn daarmee op 2027 geraamd op € 191.686.

Toeristenbelasting en watertoeristenbelasting

Tarievenoverzicht afgelopen jaren:

2025: € 2,10

2026: € 2,16

De toeristenbelasting wordt verhoogd met de algemene index van 3,1%. Dat leidt tot een nieuw tarief van € 2,23 per persoon per overnachting.

Gebonden heffingen:

Afvalstoffenheffing

De tarieven voor de afvalstoffenheffing stijgen in 2027 met de algemene index van 3,1%. In de tabel worden de tarieven voor de eerste set containers per zelfstandige woning vermeld.

Gegevens	Tarief 2026	Tarief 2027
Eenpersoonshuishoudens	270,75	279,15
Meerpersoonshuishoudens	351,98	362,89

De begroting voor de afvalstoffenheffing is in 2027 niet volledig kostendekkend. Om de begroting sluitend te maken, wordt een onttrekking van € 288.000 aan de egalisatiereserve afval voorzien. Gezien de omvang van de reserve betreft dit een beperkte onttrekking.

De reserve wordt bewust grotendeels in stand gehouden, omdat de afvalverwerkingskosten de komende jaren naar verwachting aanzienlijk zullen stijgen. Dit is met name het gevolg van de stapsgewijze verhoging van de afvalstoffenbelasting op restafval en de oplopende CO2-heffing. Hierdoor nemen de lasten naar verwachting toe met circa € 280.000 tot € 310.000 per jaar in 2028 en 2029, gevolgd door een aanvullende stijging van circa € 160.000 in 2030.

Vanaf 2028 wordt de egalisatiereserve ingezet om deze kostenstijgingen gedeeltelijk op te vangen. Hiermee kan de ontwikkeling van de afvalstoffenheffing voor inwoners worden gedempt en kunnen abrupte tariefstijgingen zoveel mogelijk worden voorkomen.

Rioolheffing

De tarieven voor rioolheffing worden in 2027 geïndexeerd met 3,1%. In de tabel worden de tarieven voor woningen vermeld.

Gegevens	Tarief 2026	Tarief 2027
Eenpersoonshuishouden	136,34	140,57
Tweepersoonshuishouden	163,55	168,62
Meerpersoonshuishouden	190,75	196,66

Leges

De tarieven leges in de hoofdstukken 1, 2 en 3 worden in 2027 met 3,1% geïndexeerd, voor zover het geen tarieven betreft die landelijk worden vastgesteld (zoals reis- en identiteitsdocumenten en rijbewijzen).

Veergelden

De veertarieven worden vanaf 2027 aangepast met als doel de opbrengsten met circa 7 à 8% (€ 50.000) te verhogen. De tariefaanpassing zal per verkeerscategorie verschillen en naar verwachting variëren tussen 0% en 15%. De definitieve 'Verordening op de heffing en de invordering van de veergelden Lexkesveer' wordt in december 2026 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Voor deze voorgestelde tariefaanpassing zijn drie redenen.

1. Ten eerste ontvangt de gemeente Wageningen van de provincie Gelderland een bijdrage in het exploitatietekort van het veer. Aan deze bijdrage is de voorwaarde verbonden dat de gemeente actief onderzoekt welke maatregelen mogelijk zijn om het tekort te beperken.
2. Ten tweede zijn de tarieven sinds 2024 niet meer geïndexeerd; voor enkele categorieën geldt dat de tarieven al gedurende een langere periode ongewijzigd zijn gebleven.
3. Ten derde zijn de exploitatiekosten van het veer gestegen, met name als gevolg van hogere energiekosten. Het veer maakt gebruik van HVO100-brandstof, waarvan de prijs aanzienlijk is toegenomen. Om dezelfde reden heeft het Opeusdse veer zijn tarieven per 1 juli 2026 verhoogd. Met de gemeente Nederbetuwe is afgesproken de tarieven van beide veren zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen.

Scheepvaartrechten

De tarieven voor scheepvaartrechten worden in 2027 geïndexeerd met 3,1%.

Aanvullend hierop verrekenen we (een deel van) de hogere energiekosten in de tarieven. De 'Verordening op de heffing en de invordering van scheepvaartrechten Wageningen 2027' wordt in december 2026 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Begraafrechten

De tarieven in de verordening begraafrechten worden in 2027 geïndexeerd met 3,1 %.

Medio 2026 wordt de exploitatie van de begraafplaats nader bekeken. Zo nodig leidt dit tot een nadere aanpassing van de tarieven of tot een apart voorstel aan de raad. De definitieve 'Verordening op de heffing en de invordering van begraafrechten Wageningen 2027' wordt in december 2026 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Marktgelden

De tarieven voor de marktgelden worden in 2027 geïndexeerd met 3,1%.

Aanvullend hierop verrekenen we (een deel van) de hogere energiekosten in de tarieven. De 'Verordening op de heffing en de invordering van marktgeld Wageningen 2027' wordt in december 2026 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente voert een actief en maximaal kwijtscheldingsbeleid voor inwoners met een minimum inkomen. Kwijtschelding wordt verleend op basis van een inkomen van maximaal 100% van de bijstandsnorm. Kwijtschelding wordt in 2027 verleend voor de afvalstoffenheffing (begroot € 249.000), de rioolheffing (begroot € 125.000) en de hondenbelasting (1e hond, begroot € 9.000). Daarnaast kunnen minima in aanmerking komen voor vergoeding van de legeskosten van identiteitsbewijzen (begroot € 4.000). Naar verwachting zullen circa 800 huishoudens gebruik maken van de kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing, 100 huishoudens van de kwijtschelding hondenbelasting en 50 huishoudens van de kwijtschelding leges reisdocumenten.

Voor ondernemers als natuurlijke persoon bestaat onder bepaalde voorwaarden ook de mogelijkheid kwijtschelding te krijgen voor de genoemde heffingen en belastingen.

Kostendekkendheid heffingen

Voor de gebonden heffingen mag een gemeente niet meer dan de haar gemaakte kosten doorrekenen in de tarieven. Wageningen streeft naar een kostendekking van 100% per heffing. De kosten van de kwijtschelding mogen hierbij meegerekend worden.

Voor toerekening van de overhead geldt het volgende: de directe uren worden verhoogd met een opslagpercentage. Het opslagpercentage wordt bepaald door de verhouding indirecte/directe kosten van de totale apparaatskosten. Het opslagpercentage voor 2027 bedraagt 85%.

Bedragen (x € 1.000)	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing	Veergelden	Begraafrechten	Marktgelden	Scheepvaartrechten
Kosten taakveld(en) incl. (omslag) rente	5.150	2.642	285	610	52	411
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	90	-	-	19	-	10
Netto kosten taakveld	5.060	2.642	285	591	52	401
Overhead incl. (omslag) rente	314	340	531	204	59	190
BTW	887	295	-	-	-	-
Totaal toe te rekenen kosten	6.261	3.277	816	795	111	590
Opbrengst heffingen	5.951	3.277	811	795	78	391
Dekking	95%	100%	100%	100%	70%	66%

Kostendekkendheid leges

Voor de leges geldt eveneens dat de gemeente over de verordening in zijn geheel niet meer dan de door haar gemaakte kosten mag doorberekenen in de tarieven. Hieronder geven we de kostendekkendheid per hoofdstuk aan.

Volledige omschrijving per hoofdstuk:

- Hoofdstuk 1: Algemene dienstverlening
- Hoofdstuk 2: Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet
- Hoofdstuk 3: Dienstverlening vallend onder dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2

Onderwerp legesverordening	Directe kosten	Loonkosten	Overhead	Opbrengst	Kostendekkendheid
Hoofdstuk 1 - Algemene dienstverlening					
Paragraaf 1.1 - Burgerlijke stand	1.470	43.622	37.080	65.007	79%
Paragraaf 1.2 - Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	301.967	192.472	163.612	566.680	86%
Paragraaf 1.3 - Rijbewijzen	44.793	66.353	56.404	135.887	81%
Paragraaf 1.4 - Verstrekkingen in het kader van de basisregistratie persoonsgegevens	3.100	26.031	22.128	54.424	106%
Paragraaf 1.5 - Bestuursstukken					
Paragraaf 1.6 - Vastgoedinformatie					
Paragraaf 1.7 - Overige publiekszaken	5.711	8.091	6.877	16.950	82%
Paragraaf 1.8 - Gemeentearchief		303	257	66	12%
Paragraaf 1.9 - Bijzondere wetten		46.496	39.520	118.315	138%
Paragraaf 1.10 - Diversen					
Totaal hoofdstuk 1	357.041	383.368	325.878	957.329	90%
Hoofdstuk 2 - Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning					
Paragraaf 2.1 - Algemene bepalingen					
Paragraaf 2.2 - Voorfase		7.721	6.563	11.203	78%
Paragraaf 2.3 - Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	918.275	204.223	173.589	1.456.594	112%
Paragraaf 2.4 - Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	89.716	4.420	3.757	14.340	15%
Paragraaf 2.5 - Milieubelastende activiteiten					
Paragraaf 2.6 - Lozingsactiviteiten					
Paragraaf 2.7 - Aanlegactiviteiten	21.110	821	698	3.270	14%
Paragraaf 2.8 - Overige activiteiten					
Paragraaf 2.9 - Maatwerkvoorschriften					
Paragraaf 2.10 - Gelijkwaardigheid					
Paragraaf 2.11 - Overige tarieven					
Paragraaf 2.12 - Modaliteiten	253.317	15.450	13.131	93.202	33%
Paragraaf 2.13 - Vermindering					
Paragraaf 2.14 - Teruggaaf				-12.629	
Totaal hoofdstuk 2	1.282.418	232.635	197.738	1.565.980	91%
Hoofdstuk 3 - Europese dienstenrichtlijn					
Paragraaf 3.1 - Horeca		14.436	12.270	23.367	87%
Paragraaf 3.2 - Seksbedrijven					
Paragraaf 3.3 - Winkeltijdenwet					
Paragraaf 3.4 - Organiseren evenement					
Paragraaf 3.5 - Standplaatsen					

Onderwerp legesverordening	Directe kosten	Loonkosten	Overhead	Opbrengst	Kostendekkendheid
Paragraaf 3.6 - Huisvestingswet 2014					
Paragraaf 3.7 - In dit hoofdstuk niet benoemd besluit					
Totaal hoofdstuk 3		14.436	12.270	23.367	87%
Totaal	1.639.459	630.439	535.886	2.546.676	91%

Recapitulatie Hoofdstuk 1, 2 en 3	Directe kosten	Loonkosten	Overhead	Opbrengst	Kostendekkendheid
Kostendekking Hoofdstuk 1	357.041	383.368	325.878	957.329	90%
Kostendekking Hoofdstuk 2	1.282.418	232.635	197.738	1.565.980	91%
Kostendekking Hoofdstuk 3		14.436	12.270	23.367	87%
Kostendekking totale tarieventabel	1.639.459	630.439	535.886	2.546.676	91%

Opbrengsten lokale heffingen

De geraamde opbrengsten van de heffingen en belastingen zijn als volgt:

Programma	Opbrengt (x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
2	Veergelden	726	725	775
2	Parkeerbelasting	1.455	1.405	1.547
2	Marktgelden	60	75	78
2	Scheepvaartrechten	403	388	391
2	Begraafrechten	640	761	795
2	Afvalstoffenheffing	5.844	5.836	6.059
2	Rioolheffing	3.101	3.179	3.277
3	OZB	15.279	15.843	16.469
3	Hondenbelasting	157	166	192
3	Toeristenbelastingen	273	271	279
3	Precariobelastingen	108	64	66
3	Reclamebelasting	145	152	157
1, 2 en 3	Leges	3.099	2.315	2.410
Totaal		31.292	31.180	32.496

Belastingdruk

Er zijn verschillende organisaties die de ontwikkeling van de lokale lasten volgen. Een van de meest neutrale en consistente onderzoeken is het jaarlijkse onderzoek van het Centrum onderzoek economie van de lagere overheden (Coelo). Een uitleg van de berekening en de uitkomsten van de onderzoeken zijn hier te vinden: <https://coelo.nl/atlas-lokale-lasten-2026/bijlagen-2026-en-databestanden/>

De berekening van de woonlasten is niet gelijk aan de berekening van de belastingcapaciteit in paragraaf 1 Weerstandsvermogen & risicobeheersing. In de berekening van het Coelo wordt de gemiddelde WOZ waarde berekend op uitsluitend koopwoningen. De gemeente Wageningen heeft relatief veel huur- en studentenwoningen. Doordat de WOZ-waarde van de huurwoningen over het algemeen lager ligt dan de gemiddelde WOZ-waarde van alleen koopwoningen leidt de berekening van de belastingcapaciteit tot een andere (lagere) waarde.

Voor een meerpersoonshuishouden waarvan de bewoners tevens eigenaar van de woning zijn, komt Wageningen in de Atlas van de lokale lasten 2026 (versie 14 april 2026, geraadpleegd op 8

gemeente **Wageningen**

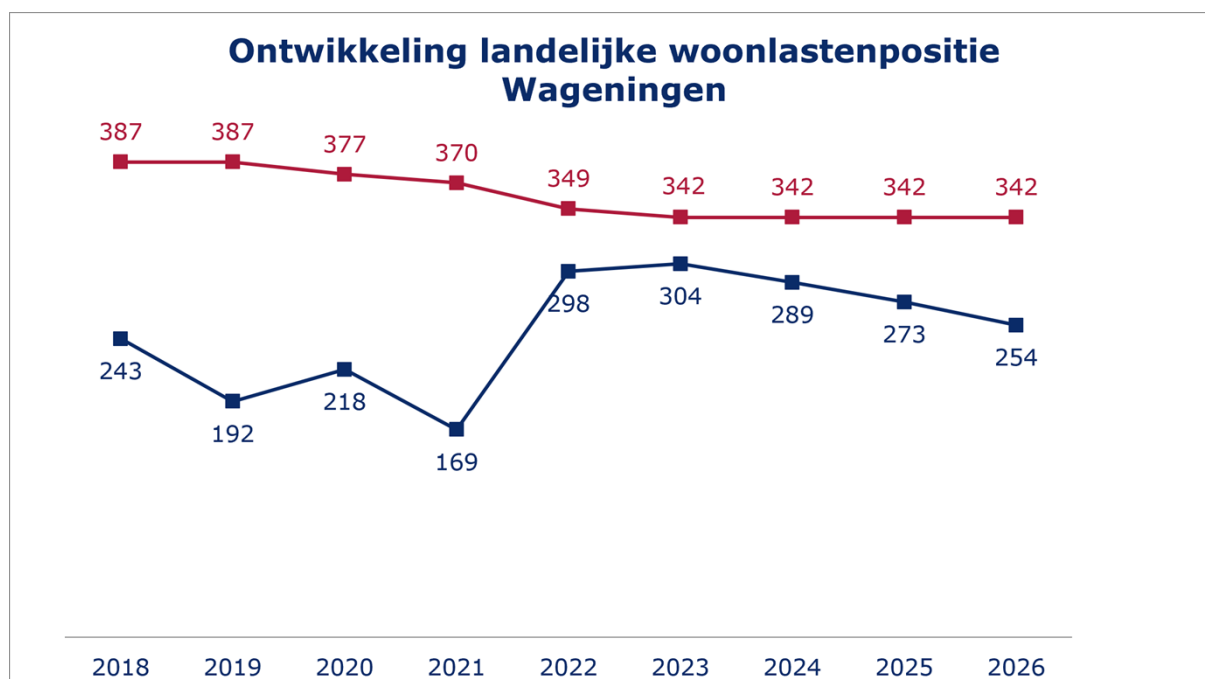
juli 2026) van het COELO binnen de provincie Gelderland op de 36e plaats van de 51 gemeenten. Dit betekent dat Wageningen relatief hoge woonlasten heeft, maar in verhouding iets minder duur is geworden dan andere gemeenten. Voor de provincie Gelderland ziet de tabel er als volgt uit:

Rangnummer Gelderland	Gemeente	€ per huishouden	Rangnummer landelijk
1	Aalten	€ 774	3
2	Putten	€ 837	7
3	Nijkerk	€ 849	9
4	Zutphen	€ 930	33
5	Oost Gelre	€ 930	34
6	Doetinchem	€ 933	37
7	Duiven	€ 944	46
8	Nunspeet	€ 956	56
9	Wijchen	€ 974	68
10	Elburg	€ 978	72
11	Harderwijk	€ 983	74
12	Ede	€ 985	77
13	Oldebroek	€ 990	80
14	Winterswijk	€ 994	83
15	Lochem	€ 1.015	99
16	Overbetuwe	€ 1.026	108
17	Epe	€ 1.033	115
18	Scherpenzeel	€ 1.033	116
19	Berg en Dal	€ 1.033	117
20	Zevenaar	€ 1.036	122
21	Barneveld	€ 1.038	126
22	Apeldoorn	€ 1.039	127
23	Heumen	€ 1.043	131
24	Oude IJsselstreek	€ 1.051	144
25	Montferland	€ 1.084	177
26	Bronckhorst	€ 1.092	186
27	Druten	€ 1.094	188
28	Berkelland	€ 1.096	192
29	Tiel	€ 1.106	201
30	Beuningen	€ 1.129	219
31	West Maas en Waal	€ 1.132	220
32	Maasdriel	€ 1.132	221
33	Ermelo	€ 1.148	232
34	Heerde	€ 1.153	235
35	Neder-Betuwe	€ 1.164	243
36	Wageningen	€ 1.183	254
37	Nijmegen	€ 1.200	262
38	Voorst	€ 1.202	263
39	Arnhem	€ 1.205	264
40	Lingewaard	€ 1.214	269
41	Culemborg	€ 1.222	273
42	Rheden	€ 1.234	282
43	Westervoort	€ 1.234	284
44	Zaltbommel	€ 1.250	289
45	Brummen	€ 1.291	301

Rangnummer Gelderland	Gemeente	€ per huishouden	Rangnummer landelijk
46	Doesburg	€ 1.314	308
47	Buren	€ 1.345	314
48	Hattem	€ 1.397	324
49	West Betuwe	€ 1.498	330
50	Renkum	€ 1.512	331
51	Rozendaal	€ 1.559	335

Landelijke woonlastenpositie

In onderstaande grafiek is op basis van de gegevens van het Coelo (<https://coelo.nl/atlas-lokale-lasten-2026/bijlagen-2026-en-databestanden/> versie 14-04-2026, geraadpleegd op 8-7-2026) de positie van Wageningen weergegeven op de landelijke ranglijst ten opzichte van het aantal gemeenten. Hoe hoger de rang hoe hoger de woonlasten ten opzichte van andere gemeenten. Wageningen neemt voor 2026 positie 254 in van de 342 gemeenten in Nederland. De relatieve positie van de Gemeente Wageningen is in de laatste jaren dalend.

Paragraaf 7 Financiering

Inleiding

Bij de financieringsparagraaf gaat het om de wijze waarop de gemeente benodigde geldmiddelen aantrekt en (tijdelijk) overtollige geldmiddelen wegzet. De financieringsparagraaf in de begroting en in de jaarrekening is, samen met het Financieringsstatuut, een middel voor het sturen, beheersen en controleren van de uitvoering van de financieringsfunctie én om deze transparant en inzichtelijk te maken.

Aan de bepaling van het financieringsbeleid van gemeenten is een aantal randvoorwaarden verbonden. Deze randvoorwaarden zijn vastgelegd in de Gemeentewet en de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido). Gemeente Wageningen heeft zelf kaders en regels vastgelegd in de Financiële verordening en in een zogenaamd Financieringsstatuut.

In de Financiële verordening zijn de hoofdlijnen van de financieringsfunctie van de gemeente Wageningen opgenomen. In het Financieringsstatuut is dit verder uitgewerkt en is de beleidsmatige infrastructuur van de financieringsfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Het statuut maakt een objectieve en transparante verantwoording vooraf en achteraf mogelijk. Beide documenten zijn in de afgelopen jaren geactualiseerd. Het Financieringsstatuut van de gemeente Wageningen is in 2024 geactualiseerd en in november 2024 vastgesteld door het college. Het college heeft de raad hierover eind 2024 geïnformeerd via een informatienota. De Financiële verordening is in de 2e helft van 2025 geactualiseerd en aangepast aan de nieuwe wettelijke regels voor de rechtmatigheidsverantwoording in deze jaarrekening 2025.

In het geldbeheer wordt een belangrijk risico gevormd door het verstrekken van geldleningen. Daarom is dit aan strenge regels gebonden. De uitgangspunten en voorwaarden voor het uitzetten van (overtollige) geldmiddelen en garantiestellingen zijn uitgewerkt in de verordening leningverstrekking en garantieverlening (vastgesteld door de raad in januari 2021). In lijn met de wet Fido bepaalt het Financieringsstatuut dat de gemeente leningen en garanties uitsluitend mag verstrekken aan derde partijen op grond van de uitvoering van de publieke taak. In de verordening is de financieringssteun voor de publieke taak nader uitgewerkt, inclusief mogelijke weigeringsgronden.

Bij het aantrekken van geldleningen vindt op basis van het statuut een nauwkeurige afweging plaats tussen de financiële positie, de aanwezige leningenportefeuille, een recente liquiditeitsplanning en een actuele rentevisie. De looptijd van de leningen wordt afgestemd op de liquiditeitsbehoefte op (middel-)langere termijn.

Uitstaande geldleningen (ug)

Op 1 januari 2026 heeft de gemeente per beleidsprogramma de leningen uitstaan, zoals weergegeven in onderstaand overzicht.

Aanvullende toelichtingen:

- Gemeente Wageningen heeft in het verleden hypothecaire leningen verstrekt aan ambtenaren van de gemeente. Deze zijn inmiddels allemaal volledig afgelost.
- De gemeente heeft eind augustus 2025 een additionele (tweede) lening ter grootte van € 1,7 miljoen verstrekt aan BBLTHK Wageningen voor de financiering van de vernieuwing/verbouwing. Deze lening wordt in 20 jaar afgelost.
- De uitstaande leningen hebben betrekking op 2 leningen voor BBLTHK Wageningen en 2 leningen voor korfbalvereniging KV Wageningen.

Programma (x € 1.000)	Saldo per 01-01-2027	Aflossing 2027	Rente 2027
Wageningen Sociaal	3.160	159	111
Totaal	3.160	159	111

Over de uitstaande geldleningen ontvangt de gemeente een gemiddelde rente van circa 3,5% .

Het verloop van de uitstaande geldleningen in de komende jaren is als volgt:

Bedragen x € 1.000	01/01/2027	01/01/2028	01/01/2029	01/01/2030	01/01/2031
Leningen ug	3.160	3.001	2.839	2.674	2.506
Rente o.b.v. saldo per 1-1	111	105	99	93	87
Gemiddelde rente	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%

Ontvangen geldleningen (og)

Op 1 januari 2026 heeft de gemeente de volgende langlopende leningen opgenomen:

Geldverstrekker (x € 1.000)	Hoofdsom	Startdatum	Einddatum	Looptijd in jaren	Rente %	Stand 01-01-2027	Stand 01-01-2028	Stand 01-01-2029	Stand 01-01-2030	Stand 01-01-2031
Bank Nederlandse Gemeenten	24.000	15/12/2005	01/12/2031	25	3,775 %	4.800	3.840	2.880	1.920	960
Bank Nederlandse Gemeenten	48.513	01/12/2006	01/12/2036	30	4,720 %	16.171	14.554	12.937	11.320	9.703
Bank Nederlandse Gemeenten	12.000	31/05/2022	31/05/2062	40	1,964 %	10.800	10.500	10.200	9.900	9.600
Provincie Limburg	12.000	25/05/2022	25/05/2042	20	1,954 %	9.600	9.000	8.400	7.800	7.200
Totaal	96.513					41.371	37.894	34.417	30.940	27.463

Alle opgenomen geldleningen worden lineair afgelost met jaarlijks gelijke aflossingsbedragen. Bij de huidige opgenomen geldleningen wordt jaarlijks in totaal € 3.477.000 afgelost. De gemeente kan op dit moment (in 2026) nog steeds beschikken over de middelen, die in 2022 zijn aangetrokken (in totaal € 24,0 miljoen), maar op korte termijn ontstaat een nieuwe financieringsbehoefte uit hoofde van herfinanciering van de jaarlijkse aflossingsbetalingen op bestaande leningen en voor de financiering van nieuwe investeringen. Tijdstip en omvang van een nieuwe financieringsbehoefte is met name afhankelijk van het investeringsniveau in de eerstkomende jaren. Ook de gerealiseerde rekeningresultaten in de jaarrekening spelen hierbij een rol. Een overschot in de jaarrekening heeft een positief effect op onze liquiditeitspositie, waardoor de behoefte aan nieuw kapitaal opschuift in de tijd.?

Het verloop van de huidige opgenomen geldleningen in de komende jaren is als volgt:

Bedragen x € 1.000	01/01/2027	01/01/2028	01/01/2029	01/01/2030	01/01/2031
Lening og	41.371	37.894	34.417	30.940	27.463
Rente o.b.v. saldo per 1-1	1.316	1.185	1.055	925	795
Gemiddelde rente	3,2%	3,1%	3,1%	3,0%	2,9%

In totaal is het saldo op 1-1-2026 van alle aangetrokken geldleningen € 44,8 miljoen. De gemiddelde rente van deze opgenomen geldleningen bedraagt in 2026 nog iets meer dan 3,2%, maar wordt geleidelijk lager en zakt de komende jaren beneden de 3,0% als gevolg van aflossingen van oude, dure leningen met een relatief hoge rente. In het geval we nieuwe geldleningen moeten aantrekken voor de financiering van nieuwe investeringen, verandert het gemiddelde rentepercentage van de opgenomen geldleningen.

Voor de erfpachtcontracten die in 2026 en 2027 worden aangegaan of worden verlengd zal in de

basis een gemiddeld rentepercentage van 3,7% worden gehanteerd. Dit is inclusief een opslag van 0,5% voor debiteurenrisico/administratiekosten (Financiële Verordening gemeente Wageningen, artikel 12 lid 4).

Renteontwikkeling en rentevisie

In de periode van juni 2024 tot en met juni 2025 heeft de Europese Centrale Bank (ECB) de Europese rente acht keer verlaagd met 0,25%, met als doel de economische groei in Europa te stimuleren. De ECB was in staat tot de renteverlagingen, omdat de hoge Europese inflatie in redelijke mate beteugeld was en op het gewenste niveau van gemiddeld 2,0% is teruggebracht. Met de lagere rente wil de ECB de kwakkelende economie van het eurogebied ondersteunen. Vanaf juli 2025 is de Europese bancaire rente stabiel gebleven op een niveau van 2,0% en heeft de ECB telkens besloten, de Europese bancaire rente ongewijzigd te laten, en niet verder te verlagen.

Als gevolg van het oplopen van de Europese inflatie vanaf het begin van 2026 (mede veroorzaakt door de hogere prijzen van olie, gas en brandstoffen) heeft de Europese Centrale Bank (ECB) op 11 juni 2026 en op 10 september 2026 besloten de korte rente twee keer te verhogen met 0,25 procentpunten tot een niveau van 2,50% (rentetarief medio september 2026). Mogelijk volgen er in de volgende kwartalen nog meer rentestijgingen als de inflatiecijfers op het huidige hoge niveau blijven.

De rentevergoeding, die het Rijk vergoedt over tegoeden die decentrale overheden aanhouden bij 's Rijks Schatkist, houdt gelijke tred met de ECB-rente, en is medio juni 2026 verhoogd van 1,93% naar 2,18%, en in september verder verhoogd naar 2,43%. In de begroting hebben we rekening gehouden met het actuele rentetarief bij 's Rijks Schatkist.

De lange rente (bij leningen met een looptijd van meer dan 20 jaar) is in 2025 geleidelijk gestegen van iets meer dan 3% begin 2025 tot een niveau van bijna 4% in 2026. De hoogte van de lange rente is afhankelijk van de looptijd van de financiering, waarbij geldt dat bij een langere looptijd de rentevergoeding stijgt. Dit heeft te maken met onzekerheden en ontwikkelingen op de kapitaalmarkt, die mede het gevolg zijn van de onrust in de wereld en de afgesproken hogere defensie-uitgaven op 'global niveau'. De verwachting is dat de lange rente de komende maanden verder gaat stijgen, mogelijk zelfs tot boven 4%. Het toekomstig verloop van de rente is echter redelijk onvoorspelbaar. Het verloop van de rente op de kapitaalmarkt is voor een groot deel afhankelijk van de ontwikkeling van de Europese inflatie en de economische situatie in het eurogebied. Ook de ontwikkelingen van de huidige oorlogssituaties en de spanningen tussen de economische grootmachten in de wereld hebben effect op de wereldeconomie en de kapitaalmarkt.

Garanties en borgstellingen

Bij aanvragen voor garanties en borgstellingen is naast landelijke wetgeving de Europese wet- en regelgeving van belang. Met name de voorwaarden waaronder staatssteun (ook steun vanuit de gemeente) is toegestaan, zijn van belang. Om voor borgstelling (of subsidiëring) in aanmerking te komen moet worden voldaan aan diverse voorwaarden.

Per 1 januari 2026 is het aandeel aan garanties en borgstellingen waar de gemeente in deelneemt net iets meer dan € 2,1 miljoen, zoals blijkt uit onderstaand overzicht. Het betreft voornamelijk borgstellingen voor leningen aan sportclubs, culturele instellingen, een vereniging van eigenaren (VvE) en een veerdienst, die allemaal gevestigd zijn in de gemeente Wageningen. Het aandeel van de gemeente in het actuele saldo van deze borgstellingen is € 2,0 miljoen. Het gemiddeld gemeentelijk aandeel in de afgegeven borgstellingen bedraagt op 1 januari 2026 ca. 92%.

De gemeente heeft in het verleden ook borgstellingen afgegeven aan woongroepen. Het risico bij deze borgstellingen is uiterst klein omdat de overwaarde van de als hypotheek ingebrachte panden de afgegeven garanties inmiddels ver overstijgt. In februari 2024 is de laatste lening volledig afgelost. In 2025 lopen er geen borgstellingen meer. In de toekomst worden geen nieuwe garanties/borgstellingen verwacht.

Bij de garanties en borgstellingen wordt nog wel een aanvullende opmerking gemaakt: Op 9 juli 2024 heeft de raad ingestemd met een gemeentelijke garantie van 100% voor een nieuwe lening van het Warmtebedrijf Benedenbuurt ter grootte van € 5,1 miljoen. Het

Warmtebedrijf Benedenbuurt heeft de lening nog steeds niet opgenomen, zodat de garantiestelling feitelijk nog niet effectief (operationeel) is. De raad heeft in het goedkeuringsbesluit een termijn van 6 maanden gesteld voor het vastleggen van de contracten tussen bank, de gemeente Wageningen en het Warmtebedrijf Benedenbuurt, na het onherroepelijk worden van de benodigde vergunningen. De vergunningen zijn nog niet definitief verleend, er lopen nog bezwaarprocedures.

Schuldenaar	Hypotheek-/Garantienemer	Startdatum	Einddatum	Saldo 01-01-2026	Aandeel Zekerheid	Bedrag 01-01-2026
Stichting CKV "t Venster"	Rabobank Ede	07/03/2008	07/03/2028	52.827	100% hyp	52.827
Wageningsche Mixed Hockey Club, Wageningen	ING-bank, Ede	18/06/2001	01/10/2027	10.209	100% hyp	10.209
Opheusdens Veer	SNS Bank N.V.	28/06/2010	09/02/2030	101.146	50%	50.573
Herenstraattheater	Rabobank	20/07/2004	20/07/2029	640.000	100%	640.000
WMHC zaalhockeytent	Rabobank	01/10/2018	01/10/2028	69.798	50%	34.899
VVE Nolensstraat 2 tot en met 40	BNG	03/06/2019	03/06/2034	83.489	100%	83.489
VVE Nolensstraat 2 tot en met 40	BNG	01/04/2019	01/04/2049	531.383	100%	531.383
VVE Nolensstraat 2 tot en met 40	BNG	15/01/2019	15/01/2049	582.947	100%	582.947
Ace Xclusive Handboogschietbaan	-	19/03/2019	02/01/2049	164.064	50%	82.032
Subtotaal				2.235.864	93%	2.068.360
Warmtenet Benedenbuurt						5.100.000
Totaal				2.235.864		7.168.360

Naast de hiervoor genoemde borgstellingen staat de gemeente ook borg voor leningen aan toegelaten instellingen voor sociale woningbouw en voor hypotheekleningen wegens particulier woningbezit (achtervanggaranties). De risico's die hiermee gemoeid zijn, zijn tot een minimum beperkt doordat de primaire garantstelling is ondergebracht bij waarborgfondsen. Zo zijn de borgstellingen aan toegelaten instellingen (woningbouwverenigingen) ondergebracht bij het waarborgfonds sociale woningbouw en de borgstellingen voor hypotheekleningen wegens particulier woningbezit bij het fonds nationale hypotheekgarantie. Op basis hiervan is ingeschat dat het risico op een financieel nadeel voor de gemeente zeer onwaarschijnlijk is. Op dit moment is er geen aanleiding deze inschatting te herzien.

De afgegeven achtervanggaranties zijn als volgt opgebouwd (stand per 1-1-2026):

Schuldenaar (x € 1.000)	Garantie-aandeel gemeente Wageningen	Saldo Leningen
De Woningstichting Wageningen	99,99%	208.922
Idealis Wageningen	100,00%	60.175
Stichting Woonstede Ede	0,70%	2.625
Woningbouwvereniging Gelderland Arnhem	15,20%	286
Stichting Hof Wonen	diverse (< 0,1%)	31
DUWO	1,50%	7.566
Totaal		279.605

Kasgeldlimiet

Gemeente Wageningen beschikt over een kredietfaciliteit bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) van € 7.500.000.

De kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het jaar. In de wet FIDO is bepaald dat de gemiddelde netto vlottende schuld, over drie maanden gezien, de kasgeldlimiet niet mag overschrijden.

Onder de gemiddelde netto vlottende schuld wordt het saldo van de opgenomen leningen met een looptijd korter dan één jaar, de schulden en tegoeden in rekening-courant en contante gelden verstaan. De kasgeldlimiet wordt bepaald door het begrotingstotaal vermenigvuldigd met een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van 8,5% over het begrotingstotaal.

Berekening kasgeldlimiet (x € 1.000.000)	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Begrotingstotaal	166,8	171,4	172,6	177,9
Kasgeldlimiet (begrotingstotaal x 0,085)	14,2	14,6	14,7	15,1

Het beleid is erop gericht binnen de kasgeldlimiet een schuldpositie aan te houden, omdat de rente op kortlopende middelen in het algemeen lager is dan de rente op langlopende middelen.

De netto vlottende schuld moet op kwartaalbasis binnen deze limiet blijven. Bij een dreigende overschrijding van de kasgeldlimiet gaat de gemeente over tot consolidatie van haar vlottende schuld door het aantrekken van een langlopende geldlening. Bij het aantrekken van langlopende leningen wordt rekening gehouden met de verwachte ontwikkeling van de financieringsbehoefte op korte én op (middel-)lange termijn. De beoordeling en kwantificering van de financieringsbehoefte doen we mede aan de hand van een jaarlijks terugkerend patroon van de pieken bij de inkomsten en uitgaven, aangevuld met specifieke informatie over grote investeringsprojecten en/of geldstromen.

Renterisiconorm

Met de renterisiconorm wordt een kader gesteld voor de spreiding van de looptijden van langlopende geldleningen. Het doel hiervan is te komen tot een spreiding van de (mogelijke) fluctuaties in de renterisico's over langlopende geldleningen c.q. de vaste schuld. Het renterisico wordt gezien als het totaal van de renteherzieningen en aflossingen in een jaar. De renterisiconorm wordt, net als de kasgeldlimiet, bepaald als een percentage van het begrotingstotaal.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de gemeente ruimschoots binnen de wettelijke norm (20% van het begrotingstotaal) blijft.

Bedragen x € 1.000	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Berekening renterisiconorm				
A Begrotingstotaal (totale lasten)	166.846	171.394	172.591	177.932
B Percentage regeling	0,2	0,2	0,2	0,2
C Renterisiconorm (A x B)	33.369	34.279	34.518	35.586

Renterisico op vaste schulden				
D Renteherzieningen op vaste schulden o/g	-	-	-	-
E Aflossingen	3.477	3.477	3.477	3.477
F Renterisico (D + E)	3.477	3.477	3.477	3.477
C Renterisiconorm	33.369	34.279	34.518	35.586
G Ruimte onder (+) of overschrijding (-) van de renterisiconorm (C - F)	29.892	30.802	31.041	32.109

Liquiditeitsplanning

De wet Houdbare overheidsfinanciën en het schatkistbankieren maken het noodzakelijk een liquiditeitsplanning op te stellen voor de korte en middellange termijn. Deze planning geeft inzicht in het verloop van de ontvangsten en uitgaven op basis van de meerjarenbegroting, de geplande investeringen, aflossingsbetalingen van leningen, de vrijval uit afschrijvingen en de ontwikkeling van de overige activa en passiva van de gemeente.

We zijn in de afgelopen periode gestart met de werkzaamheden voor het opstellen van een meerjarige liquiditeitsplanning, in samenhang met de (strategische) investeringsplanning. Bij de Programmabegroting 2026 hebben we voor de eerste keer een liquiditeitsprognose opgesteld en samengevoegd met de stukken van de 1e begrotingswijziging 2026. Ook bij de Programmabegroting 2027 wordt een actuele liquiditeitsprognose als separaat document aan de raad aangeboden.

Schatkistbankieren

Eind 2013 is het wettelijk verplichte schatkistbankieren ingevoerd. Schatkistbankieren houdt in dat gelden van decentrale overheden niet langer buiten de schatkist mogen worden aangehouden, bijvoorbeeld op spaarrekeningen bij bankinstellingen. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden. Het woord overtollig verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Op basis van de wet Fido behoudt een decentrale overheid natuurlijk wel de mogelijkheid om leningen te verstrekken en uitzettingen te verrichten uit hoofde van de publieke taak. De deelname aan schatkistbankieren verandert daar niets aan.

EMU-saldo en EMU-schuld

In 1999 zijn in de Europese Unie (EU) afspraken gemaakt over de saldi van overheidsbegrotingen en -rekeningen. Deze afspraken zijn vastgelegd in het stabiliteit- en groeipact van de EU. De doelstelling van dit pact is het op middellange termijn bereiken én handhaven van een begrotingspositie die vrijwel in evenwicht is of een overschot vertoont. In het verdrag van Maastricht is bepaald, dat in tijden van laagconjunctuur het begrotingstekort het plafond van 3% van het bruto binnenlandsproduct (BBP) niet mag overschrijden (het EMU-saldo).

Eind 2011 is een aangescherpt Stabiliteits- en Groeipact van kracht geworden. De kern hiervan is dat de staatsschuld van eurolanden maximaal 60% van het BBP mag zijn (EMU-schuld) en het begrotingstekort maximaal 3% van het BBP (EMU-saldo).

EMU-saldo

Bij de bepaling van het EMU-saldo per lidstaat worden ook de saldi van lokale overheden en van sociale fondsen meegenomen. Ook Wageningen draagt als lokale overheid bij aan de bepaling van het EMU-saldo. Jaarlijks stelt het Rijk een individuele referentiewaarde voor elke gemeente vast. In de septembercirculaire 2025 zijn de referentiewaarden voor 2026 per gemeente gepubliceerd en voor de gemeente Wageningen bedraagt de referentiewaarde op dit moment € 7,3 miljoen. Een individuele EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

EMU-schuld

Ten aanzien van de EMU-schuld gelden geen specifieke regels voor gemeenten. Wel draagt het schatkistbankieren eraan bij dat de staatsschuld van Nederland als geheel iets lager ligt.

De individuele referentiewaarde voor 2027 bij gemeente Wageningen wordt in de septembercirculaire 2026 gepubliceerd, of uiterlijk in de decembercirculaire 2026.

EMU - saldo (x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026 (primair)	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	10.660	3.415	-3.822	-7.233	-7.761	-8.273
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	7.738	16.551	10.360	1.037	1.075	-692
3. Mutatie voorzieningen	1.377	795	2.130	1.461	852	228

EMU - saldo (x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026 (primair)	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1.660	-9.650	0	0	0	0
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	18.115	11.110	8.668	-4.735	-5.834	-8.737

Renteschema

In onderstaand schema wordt conform de voorschriften inzicht gegeven in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen en de grondexploitatie wordt toegerekend.

Renteschema		Begroting 2027
A	De externe rentelasten over de lange en korte financiering	1.595.632
B	De externe rentebaten over de lange en korte financiering	-
B	Rente-opbrengsten schatkistbankieren	359.500
C=A-B	Saldo rentelasten en rentebaten	1.236.132
D	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	217.592
E	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	110.879
F	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
G=C-D-E+F	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	907.661
H	Rente over eigen vermogen	-
I	Rente over voorzieningen	-
J=G+H+I	Totaal aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toe te rekenen rente	907.661
K	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	908.064
L=J-K	Renteresultaat op het taakveld treasury	-403
M	Boekwaarde integraal gefinancierde vaste activa	90.806.378
N=J/M	Toegestaan % omslagrente	0,9996%
O	Gehanteerde % omslagrente	1,00%
P=L/K	Afwijking mag niet groter zijn dan 25%	0%

Paragraaf 8 Openbaarheid

Inleiding

De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op toegang tot informatie van de overheid. De belangrijkste onderdelen van de Woo zijn:

- actieve openbaarmaking (de gemeente maakt informatie uit zichzelf openbaar)
- passieve openbaarmaking (de gemeente maakt informatie op verzoek openbaar)
- het op orde brengen van de informatiehuishouding

Actieve openbaarmaking

In de Woo staan informatiecategorieën. Deze informatie moeten wij uit onszelf (en dus actief) openbaar maken. De invoering van de actieve openbaarmaking gebeurt in fases (tranches). Per tranche moeten wij bepaalde informatie openbaar maken. De eerste tranche is in werking getreden op 1 november 2024. Binnen die eerste tranche moeten bestuursorganen de eerste 5 informatiecategorieën vindbaar maken via de Woo-index. Dit zijn:

- wetten en andere algemeen verbindende voorschriften,
- overige besluiten van algemene strekking,
- informatie over organisatie en werkwijze,
- bereikbaarheidsgegevens, en
- vergaderstukken en -verslagen van de Staten-Generaal.

Wij voldoen hieraan. Voor de andere tranches (2, 3 en 4) is nog geen ingangsdatum vastgesteld. Wij volgen in principe de gefaseerde verplichtingsdata van de Rijksoverheid. Maar het staat ons vrij om al meer documenten actief openbaar te maken. En dat doen we ook. Zo maken wij bijvoorbeeld al jaarplannen en stukken van de gemeenteraad openbaar.

Passieve openbaarmaking

Iedereen kan ons vragen om informatie openbaar te maken over een bepaald onderwerp (dit zijn de Woo-verzoeken). De verzoeker hoeft niet aan te geven waarom de informatie wordt opgevraagd. Overheidsinformatie is openbaar, tenzij een ander in de wet opgenomen belang beschermt dient te worden. Dit betekent dat een informatie (of onderdelen daarvan) alleen kan (of kunnen) worden geweigerd als er sprake is van een uitzonderingsgrond.

De publicatie van afgehandelde Woo-verzoeken heeft even stil gelegen. Maar dat pakken we weer op.

Informatiehuishouding op orde

Binnen de organisatie werken we volop aan het verder professionaliseren van de informatiehuishouding. In 2025 is een kwaliteitsmedewerker Advies en Toezicht Informatiebeheer aangesteld. Daarnaast is beleid vastgesteld voor het duurzaam beheren, bewaren en toegankelijk houden van informatie.

In de komende periode worden diverse activiteiten uitgevoerd om hieraan invulling te geven, waaronder de implementatie van e-mailarchivering, de archivering van sociale media en het inrichten van archivering binnen Microsoft 365. Deze ontwikkelingen dragen bij aan een toekomstbestendige en betrouwbare informatievoorziening.

Tevens is het voormalige team DIV samengevoegd met het gemeentearchief, waardoor het nieuwe team Informatie en Historie is ontstaan. Door deze bundeling van expertise wordt het informatiebeheer verder versterkt en kan efficiënter worden ingespeeld op de toenemende eisen op het gebied van informatiebeheer en archivering.

Moties en amendementen

Moties en Amendementen

A. Stand van zaken aangenomen moties en amendementen Kadernota tussenevaluatie 2025

Hieronder laten we zien wat de stand van zaken is met betrekking tot de moties die de raad heeft aangenomen bij de Voorjaarsbrief 2025.

Bij de Kadernota tussenevaluatie 2025 zijn geen amendementen aangenomen.

Motie 4M1 Veilige straten

Omschrijving motie

In deze motie wordt het college gevraagd:

1. 'Veilige straten en tegengaan van straatintimidatie' integraal aan te pakken en daarvoor voldoende capaciteit en middelen op te nemen in de Programmabegroting 2026;
2. 'Veilige straten en tegengaan van straatintimidatie' te integreren in bestaand en toekomstig beleid op alle (relevante) beleidsterreinen;
3. bij de uitwerking ook een centraal meldpunt in te richten waar burgers onveilige (fysieke en sociale) situaties kunnen melden. Deze meldingen op een toegankelijke wijze inzichtelijk te maken voor burgers.
4. bij de jaarstukken over 2026, bij programma 1, 'Wageningen Sociaal', en opvolgende jaren integraal te rapporteren over de acties die zijn ondernomen om 'veilige straten/tegengaan van straatintimidatie' te realiseren.

Stand van zaken

De verwachting is dat op dit moment de motie kan worden uitgevoerd binnen de bestaande middelen van deze begroting. Daarmee is de motie in uitvoering.

Motie 4M2 Huiselijk geweld in Wageningen

Omschrijving motie

In deze motie wordt het college gevraagd:

1. in samenwerking met lokale partners – waaronder ervaringsdeskundigen, Welsaam, het Startpunt, politie en onderwijsinstellingen – een Plan van Aanpak te ontwikkelen tegen huiselijk geweld, gender gerelateerd geweld en femicide in Wageningen;
2. dit plan in ieder geval:
 - de huidige situatie en risico's in kaart te brengen;
 - maatregelen op te nemen voor cultuur sensitieve preventie, signalering, hulpverlening én slachtoffer-daderaanpak;
 - in de regio zeer nadrukkelijk te pleiten voor extra opvang en betere uitstroom ondanks financiële krapte
 - de aanbevelingen van het lopende WUR onderzoek mee te nemen, mocht dat van toepassing zijn.
3. Na vaststelling van de regionale visie 'aanpak huiselijk geweld 2025-2029' de raad te informeren over welke problemen en uitdagingen er spelen, welk gremium/regio wat moet doen;
4. Vervolgens het Plan van Aanpak aan de raad te presenteren, inclusief een voorstel voor een structureel budget om de uitvoering ervan - waaronder educatieve programma's en bewustwordingsactiviteiten zoals gastlessen en veilige gesprekskringen - mogelijk te maken;
5. de benodigde (extra) middelen op te nemen in de bestuursrapportage Voorjaar 2026 en de Programmabegroting 2027 en verder.

Stand van zaken

In voorbereiding en uitvoering.

Motie 4M3 Financiering vertrouwenspersoon

Omschrijving motie

In deze motie wordt het college gevraagd:

1. in de Programmabegroting 2026 en verder structureel financiële middelen op te nemen voor de vertrouwenspersoon bij VCW Wageningen;
2. het budget voor Welsaam daarmee op te plussen;
3. de raad te informeren over de uitkomsten van het onderzoek vanuit WUR en te betrekken bij de eventuele vertaling naar aanvullende inzet of beleidswijzigingen ten aanzien van sociale veiligheid.

Stand van zaken

De structurele financiële middelen voor de vertrouwenspersoon worden opgenomen in de eerste begrotingswijziging bij deze begroting.

Motie 4M4 Veilig fietsparkeren

Omschrijving motie

In deze motie wordt het college gevraagd:

1. actief te verkennen of in een leegstaand pand in het centrum van Wageningen een (tijdelijke) bewaakte fietsenstalling kan worden gerealiseerd;
2. om deze tijdelijke invulling expliciet te benutten als leermoment in aanloop naar een structurele oplossing op het Beuningenplein;
3. de resultaten uit het inwonersakkoord hierin zoveel mogelijk mee te nemen;
4. een voorstel inclusief financiële dekking op te nemen in de Programmabegroting 2026.

Stand van zaken

In uitvoering.

Motie 4M6 Stop onnodige lichtvervuiling

Omschrijving motie

In deze motie wordt het college gevraagd:

1. in gesprek te gaan met beheerders van grote gebouwen en terreinen in Wageningen waaronder, maar niet beperkt tot, de WUR, bedrijven op de campus, het BSPW, zorginstellingen en scholen, om hen actief te wijzen op de effecten van onnodige nachtelijke verlichting en te stimuleren hier maatregelen tegen te nemen;
2. in het op te stellen lichtreclamebeleid duidelijke kaders op te nemen om lichtvervuiling buiten gebruikstijden, met inachtneming van (sociale) veiligheid, te voorkomen;
3. het eigen gemeentelijke vastgoed – waaronder het gemeentehuis, sportaccommodaties en wijkcentra – te toetsen op onnodige verlichting en daar concrete stappen te zetten om dit te beperken, en;
4. als gemeente actief deel te nemen aan de landelijke Nacht van de Nacht op 25 oktober 2025 en Wageningse organisaties en bedrijven op te roepen ook mee te doen met het dimmen van lichten in de nacht en/of het organiseren van activiteiten passend bij Nacht van de Nacht.

Stand van zaken

In uitvoering.

Motie 4M8 Dataopslag , ICT en betalingsverkeer

Omschrijving motie

In deze motie wordt het college gevraagd:

1. om bij de VNG advies te vragen om het thema 'weerbaarheid' op de agenda te zetten van de gemeentelijke organisatie met een verkenning van de 'nieuwe risico's'. Hierbij expliciet in te zoomen op de afhankelijkheid van buitenlandse politieke keuzes en wetgeving die effect kunnen hebben op de ICT-infrastructuur, dataopslag en betalingsverkeer voor een gemeente;
2. de raad te informeren over de uitkomst van het advies en de potentiële impact bij de eerste (besloten) update over ICT in 2026, maar uiterlijk vóór 1 mei 2026.

Stand van zaken

In uitvoering.

Overzicht baten en lasten

Programmabegroting

Jaarschijf	Werkelijk 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01 Wageningen sociaal	85.091	30.278	-54.813	90.013	28.094	-61.920	94.737	25.782	-68.955
02 Wageningen fysiek	37.156	25.257	-11.899	35.840	20.008	-15.832	39.195	19.880	-19.315
03 Bestuur en organisatie	33.862	111.235	77.372	33.169	112.413	79.243	31.554	116.001	84.447
Geraamd saldo van baten en lasten	156.110	166.770	10.660	159.023	160.514	1.491	165.486	161.664	-3.822

Reserve mutaties	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo
01 Wageningen sociaal	4.130	4.963	834	729	1.513	784	3	467	464
02 Wageningen fysiek	2.784	2.892	108	4.122	3.083	-1.039	1.257	1.485	228
03 Bestuur en organisatie	12.795	12.865	70	100	310	210	100	829	729
Totaal mutaties reserves	19.709	20.721	1.012	4.951	4.906	-45	1.360	2.781	1.421

Geraamd resultaat	11.672			1.446			-2.402		
--------------------------	---------------	--	--	--------------	--	--	---------------	--	--

Programma	Raming 2028			Raming 2029			Raming 2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01 Wageningen sociaal	96.654	26.932	-69.722	96.100	27.222	-68.878	97.296	25.917	-71.379
02 Wageningen fysiek	40.566	19.673	-20.893	41.756	19.401	-22.355	44.101	21.222	-22.879
03 Bestuur en organisatie	32.849	116.231	83.382	33.495	116.967	83.472	35.481	121.466	85.985
Geraamd saldo van baten en lasten	170.069	162.836	-7.233	171.351	163.590	-7.761	176.878	168.605	-8.273

Reserve mutaties	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo
01 Wageningen sociaal	6	404	399	9	404	396	12	404	393
02 Wageningen fysiek	1.219	839	-380	1.132	1.577	446	942	776	-166
03 Bestuur en organisatie	100	0	-100	100	0	-100	100	408	308
Totaal mutaties reserves	1.324	1.243	-81	1.240	1.982	741	1.054	1.588	534

Geraamd resultaat	-7.314			-7.020			-7.739		
--------------------------	---------------	--	--	---------------	--	--	---------------	--	--

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen: (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	565	17.191	16.627	585	17.750	17.165
Algemene uitkeringen	0	96.049	96.049	0	95.774	95.774
Dividend	0	102	102	0	102	102
Saldo van de financieringsfunctie	359	360	0	271	271	0
Onvoorzien	21	0	-21	22	0	-22
Overige algemene dekkingsmiddelen	1	0	-1	1	0	-1
Totaal algemene dekkingsmiddelen	946	113.702	112.756	879	113.897	113.018
Kosten van de overhead	26.034	1.434	-24.601	27.485	1.462	-26.023
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Overig	138.505	46.528	-91.977	141.705	47.477	-94.228
Totaal saldo van baten en lasten ex. Reserve mutaties	165.486	161.664	-3.822	170.069	162.836	-7.233
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.360	2.781	1.421	1.324	1.243	-81
Het gerealiseerde resultaat	166.846	164.444	-2.402	171.394	164.079	-7.314

Algemene dekkingsmiddelen: (bedragen x € 1.000)	Begroting 2029			Begroting 2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	599	18.248	17.648	618	18.769	18.151
Algemene uitkeringen	0	96.557	96.557	0	100.375	100.375
Dividend	0	102	102	0	102	102
Saldo van de financieringsfunctie	101	102	0	206	207	0
Onvoorzien	22	0	-22	22	0	-22
Overige algemene dekkingsmiddelen	1	0	-1	1	0	-1
Totaal algemene dekkingsmiddelen	723	115.009	114.285	847	119.452	118.605
Kosten van de overhead	28.159	1.363	-26.796	29.188	1.404	-27.784
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Overig	142.469	47.218	-95.251	146.843	47.750	-99.093
Totaal saldo van baten en lasten ex. Reserve mutaties	171.351	163.590	-7.761	176.878	168.605	-8.273
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.240	1.982	741	1.054	1.588	534
Het gerealiseerde resultaat	172.591	165.572	-7.020	177.932	170.193	-7.739

Geraamde baten en lasten per taakveld

Taakveld	Taakveld Omschrijving	Baten / Lasten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
0.1	Bestuur	Baten	-	-	-	-
		Lasten	2.989	3.045	3.139	3.792
		Saldo	-2.989	-3.045	-3.139	-3.792
0.2	Burgerzaken	Baten	892	899	621	638
		Lasten	1.522	1.373	1.402	1.578
		Saldo	-630	-474	-780	-941
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	Baten	448	747	456	460
		Lasten	2.169	2.299	2.273	2.321
		Saldo	-1.721	-1.552	-1.817	-1.860
0.4	Overhead	Baten	1.434	1.462	1.363	1.404
		Lasten	26.034	27.485	28.159	29.188
		Saldo	-24.601	-26.023	-26.796	-27.784
0.5	Treasury	Baten	435	346	177	282
		Lasten	360	272	102	207
		Saldo	75	75	75	75
0.10	Mutaties reserves	Baten	2.781	1.243	1.982	1.588
		Lasten	1.360	1.324	1.240	1.054
		Saldo	1.421	-81	741	534
0.61	OZB woningen	Baten	8.689	8.971	9.222	9.485
		Lasten	561	582	596	614
		Saldo	8.128	8.390	8.627	8.871
0.62	OZB niet-woningen	Baten	7.808	8.062	8.288	8.524
		Lasten	-	-	-	-
		Saldo	7.808	8.062	8.288	8.524
0.63	Parkeerbelasting	Baten	1.547	1.593	1.634	1.677
		Lasten	-	-	-	-
		Saldo	1.547	1.593	1.634	1.677
0.64	Belastingen overig	Baten	415	428	441	455
		Lasten	4	4	4	4
		Saldo	411	425	437	451
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Baten	96.049	95.774	96.557	100.375
		Lasten	-	-	-	-
		Saldo	96.049	95.774	96.557	100.375
0.8	Overige baten en lasten	Baten	-	-	-	-
		Lasten	21	22	22	22
		Saldo	-21	-22	-22	-22
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	Baten	-	-	-	-
		Lasten	3.626	3.655	3.713	3.805
		Saldo	-3.626	-3.655	-3.713	-3.805
1.2	Openbare orde en veiligheid	Baten	49	50	50	51
		Lasten	1.701	1.760	1.824	1.888
		Saldo	-1.652	-1.710	-1.774	-1.837
2.1	Verkeer en vervoer	Baten	98	101	103	105
		Lasten	5.849	5.815	6.974	6.591
		Saldo	-5.751	-5.714	-6.871	-6.485

Taakveld	Taakveld Omschrijving	Baten / Lasten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
2.2	Parkeren	Baten	-	-	-	-
		Lasten	689	708	730	747
		Saldo	-689	-708	-730	-747
2.4	Economische havens en waterwegen	Baten	391	404	415	427
		Lasten	411	415	418	422
		Saldo	-20	-11	-3	5
2.5	Openbaar vervoer	Baten	811	812	813	814
		Lasten	998	1.096	1.128	1.161
		Saldo	-187	-283	-314	-347
3.1	Economische ontwikkeling	Baten	-	-	-	-
		Lasten	991	1.035	1.073	1.154
		Saldo	-991	-1.035	-1.073	-1.154
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Baten	78	80	82	85
		Lasten	88	90	92	94
		Saldo	-10	-10	-9	-9
3.4	Economische promotie	Baten	279	288	296	305
		Lasten	302	285	292	297
		Saldo	-23	3	5	7
4.1	Openbaar basisonderwijs	Baten	-	-	-	-
		Lasten	194	199	204	209
		Saldo	-194	-199	-204	-209
4.2	Onderwijshuisvesting	Baten	-	-	-	-
		Lasten	2.602	2.371	2.100	2.033
		Saldo	-2.602	-2.371	-2.100	-2.033
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Baten	740	740	740	740
		Lasten	2.536	2.586	2.666	2.739
		Saldo	-1.797	-1.847	-1.927	-2.000
5.1	Sportbeleid en activering	Baten	154	154	154	154
		Lasten	412	423	430	438
		Saldo	-258	-270	-277	-284
5.2	Sportaccommodaties	Baten	1.214	1.245	1.274	1.305
		Lasten	4.204	4.417	4.395	4.473
		Saldo	-2.990	-3.172	-3.121	-3.168
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Baten	402	412	422	431
		Lasten	3.851	4.096	4.216	4.339
		Saldo	-3.449	-3.684	-3.795	-3.907
5.4	Musea	Baten	11	11	11	12
		Lasten	457	472	485	497
		Saldo	-446	-461	-474	-485
5.5	Cultureel erfgoed	Baten	14	14	15	15
		Lasten	70	73	73	73
		Saldo	-56	-58	-59	-58
5.6	Media	Baten	233	228	223	218
		Lasten	1.697	1.741	1.779	1.818
		Saldo	-1.464	-1.513	-1.556	-1.600
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Baten	139	143	146	149
		Lasten	4.715	4.935	5.061	5.276

Taakveld	Taakveld Omschrijving	Baten / Lasten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
		Saldo	-4.576	-4.792	-4.915	-5.127
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Baten	1.994	2.114	2.227	763
		Lasten	8.320	8.662	8.977	8.221
		Saldo	-6.326	-6.547	-6.750	-7.458
6.2	NOG TOEKENNEN	Baten	-	-	-	-
		Lasten	-	-	-	-
		Saldo	-	-	-	-
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	Baten	-	-	-	-
		Lasten	2.492	2.295	2.229	2.312
		Saldo	-2.492	-2.295	-2.229	-2.312
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	Baten	-	497	511	527
		Lasten	2.405	2.116	2.037	2.108
		Saldo	-2.405	-1.619	-1.526	-1.581
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	Baten	-	-	-	-
		Lasten	2.832	2.952	3.053	3.151
		Saldo	-2.832	-2.952	-3.053	-3.151
6.3	Inkomensregelingen	Baten	17.402	17.403	17.404	17.405
		Lasten	20.963	21.221	21.447	21.678
		Saldo	-3.561	-3.818	-4.043	-4.273
6.4	WSW en beschut werk	Baten	868	879	888	910
		Lasten	5.010	4.931	4.954	5.046
		Saldo	-4.142	-4.052	-4.066	-4.136
6.5	Arbeidsparticipatie	Baten	18	18	19	19
		Lasten	2.545	2.642	2.728	2.816
		Saldo	-2.527	-2.624	-2.709	-2.796
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Baten	-	-	-	-
		Lasten	-	-	-	-
		Saldo	-	-	-	-
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	Baten	39	41	44	47
		Lasten	1.224	1.271	1.315	1.364
		Saldo	-1.185	-1.229	-1.271	-1.317
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	Baten	-	-	-	-
		Lasten	3.194	3.532	1.357	1.399
		Saldo	-3.194	-3.532	-1.357	-1.399
6.712	Begeleiding (WMO)	Baten	206	209	213	216
		Lasten	4.555	4.815	5.061	5.216
		Saldo	-4.348	-4.605	-4.848	-5.000
6.713	Dagbesteding (WMO)	Baten	15	15	15	15
		Lasten	302	319	336	346
		Saldo	-287	-305	-321	-331
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	Baten	157	500	500	500
		Lasten	-	-	-	-
		Saldo	157	500	500	500
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	Baten	-	-	-	-
		Lasten	9.296	9.634	9.931	10.235
		Saldo	-9.296	-9.634	-9.931	-10.235
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	Baten	-	-	-	-

Taakveld	Taakveld Omschrijving	Baten / Lasten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
		Lasten	4.787	4.961	5.115	5.272
		Saldo	-4.787	-4.961	-5.115	-5.272
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	Baten	-	-	-	-
		Lasten	597	618	637	657
		Saldo	-597	-618	-637	-657
6.791	PGB WMO	Baten	-	-	-	-
		Lasten	507	520	532	546
		Saldo	-507	-520	-532	-546
6.792	PGB Jeugd	Baten	-	-	-	-
		Lasten	200	205	210	215
		Saldo	-200	-205	-210	-215
6.811	Beschermd wonen (WMO)	Baten	2.439	2.563	2.670	2.753
		Lasten	2.448	2.526	2.629	2.709
		Saldo	-9	37	41	45
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	Baten	141	144	148	151
		Lasten	386	396	405	416
		Saldo	-246	-252	-258	-264
6.821	Jeugdbescherming	Baten	-	-	-	-
		Lasten	545	565	583	600
		Saldo	-545	-565	-583	-600
6.822	Jeugdreclassering	Baten	-	-	-	-
		Lasten	128	132	137	141
		Saldo	-128	-132	-137	-141
7.1	Volksgezondheid	Baten	162	180	195	195
		Lasten	2.579	2.665	2.726	2.791
		Saldo	-2.417	-2.484	-2.532	-2.596
7.2	Riolering	Baten	3.291	3.398	3.493	3.593
		Lasten	4.244	4.404	4.538	4.674
		Saldo	-952	-1.006	-1.045	-1.082
7.3	Afval	Baten	6.342	6.545	6.727	6.917
		Lasten	5.201	5.509	5.561	5.749
		Saldo	1.141	1.037	1.166	1.168
7.4	Milieubeheer	Baten	1.133	272	-	-
		Lasten	2.880	2.844	2.600	2.627
		Saldo	-1.747	-2.572	-2.600	-2.627
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Baten	795	893	867	816
		Lasten	610	699	714	729
		Saldo	185	194	153	86
8.1	Ruimte en leefomgeving	Baten	2.042	1.379	914	292
		Lasten	4.708	4.487	3.923	3.700
		Saldo	-2.666	-3.108	-3.009	-3.408
8.2		Baten	814	1.318	1.710	3.792
		Lasten	1.521	1.895	2.305	4.404
		Saldo	-707	-577	-595	-612
8.3	Wonen en bouwen	Baten	1.474	1.500	1.542	1.586
		Lasten	1.955	2.001	1.960	1.978
		Saldo	-481	-501	-418	-392

Taakveld	Taakveld Omschrijving	Baten / Lasten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
	Totaal	Baten	164.444	164.079	165.572	170.193
		Lasten	166.846	171.394	172.591	177.932
		Saldo	-2.402	-7.314	-7.020	-7.739

Verdeling taakvelden per programma

Verdeling taakvelden per programma

Taakveld	Taakveld Omschrijving	Baten / Lasten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Programma 01 Wageningen Sociaal						
0.1	Bestuur	Baten	-	-	-	-
		Lasten	25	25	26	27
		Saldo	-25	-25	-26	-27
0.4	Overhead	Baten	-	-	-	-
		Lasten	50	50	50	50
		Saldo	-50	-50	-50	-50
0.10	Mutaties reserves	Baten	467	404	404	404
		Lasten	3	6	9	12
		Saldo	464	399	396	393
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	Baten	-	-	-	-
		Lasten	3.626	3.655	3.713	3.805
		Saldo	-3.626	-3.655	-3.713	-3.805
1.2	Openbare orde en veiligheid	Baten	-	-	-	-
		Lasten	892	907	934	960
		Saldo	-892	-907	-934	-960
4.1	Openbaar basisonderwijs	Baten	-	-	-	-
		Lasten	194	199	204	209
		Saldo	-194	-199	-204	-209
4.2	Onderwijshuisvesting	Baten	-	-	-	-
		Lasten	2.602	2.371	2.100	2.033
		Saldo	-2.602	-2.371	-2.100	-2.033
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Baten	740	740	740	740
		Lasten	2.536	2.586	2.666	2.739
		Saldo	-1.797	-1.847	-1.927	-2.000
5.1	Sportbeleid en activering	Baten	154	154	154	154
		Lasten	412	423	430	438
		Saldo	-258	-270	-277	-284
5.2	Sportaccommodaties	Baten	1.214	1.245	1.274	1.305
		Lasten	4.204	4.417	4.395	4.473
		Saldo	-2.990	-3.172	-3.121	-3.168
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Baten	-	-	-	-
		Lasten	3.060	3.171	3.269	3.369
		Saldo	-3.060	-3.171	-3.269	-3.369
5.4	Musea	Baten	0	0	0	0
		Lasten	239	248	255	263
		Saldo	-239	-248	-255	-263
5.6	Media	Baten	233	228	223	218
		Lasten	1.697	1.741	1.779	1.818
		Saldo	-1.464	-1.513	-1.556	-1.600
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Baten	1.994	2.114	2.227	763
		Lasten	8.320	8.662	8.977	8.221
		Saldo	-6.326	-6.547	-6.750	-7.458

Taakveld	Taakveld Omschrijving	Baten / Lasten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	Baten	-	-	-	-
		Lasten	2.492	2.295	2.229	2.312
		Saldo	-2.492	-2.295	-2.229	-2.312
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	Baten	-	497	511	527
		Lasten	2.405	2.116	2.037	2.108
		Saldo	-2.405	-1.619	-1.526	-1.581
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	Baten	-	-	-	-
		Lasten	2.832	2.952	3.053	3.151
		Saldo	-2.832	-2.952	-3.053	-3.151
6.3	Inkomensregelingen	Baten	17.402	17.403	17.404	17.405
		Lasten	20.963	21.221	21.447	21.678
		Saldo	-3.561	-3.818	-4.043	-4.273
6.4	WSW en beschut werk	Baten	868	879	888	910
		Lasten	5.010	4.931	4.954	5.046
		Saldo	-4.142	-4.052	-4.066	-4.136
6.5	Arbeidsparticipatie	Baten	18	18	19	19
		Lasten	2.545	2.642	2.728	2.816
		Saldo	-2.527	-2.624	-2.709	-2.796
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	Baten	39	41	44	47
		Lasten	1.224	1.271	1.315	1.364
		Saldo	-1.185	-1.229	-1.271	-1.317
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	Baten	-	-	-	-
		Lasten	3.194	3.532	1.357	1.399
		Saldo	-3.194	-3.532	-1.357	-1.399
6.712	Begeleiding (WMO)	Baten	206	209	213	216
		Lasten	4.555	4.815	5.061	5.216
		Saldo	-4.348	-4.605	-4.848	-5.000
6.713	Dagbesteding (WMO)	Baten	15	15	15	15
		Lasten	302	319	336	346
		Saldo	-287	-305	-321	-331
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	Baten	157	500	500	500
		Lasten	-	-	-	-
		Saldo	157	500	500	500
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	Baten	-	-	-	-
		Lasten	9.296	9.634	9.931	10.235
		Saldo	-9.296	-9.634	-9.931	-10.235
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	Baten	-	-	-	-
		Lasten	4.787	4.961	5.115	5.272
		Saldo	-4.787	-4.961	-5.115	-5.272
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	Baten	-	-	-	-
		Lasten	597	618	637	657
		Saldo	-597	-618	-637	-657
6.791	PGB WMO	Baten	-	-	-	-
		Lasten	507	520	532	546
		Saldo	-507	-520	-532	-546
6.792	PGB Jeugd	Baten	-	-	-	-
		Lasten	200	205	210	215

Taakveld	Taakveld Omschrijving	Baten / Lasten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
		Saldo	-200	-205	-210	-215
6.811	Beschermd wonen (WMO)	Baten	2.439	2.563	2.670	2.753
		Lasten	2.448	2.526	2.629	2.709
		Saldo	-9	37	41	45
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	Baten	141	144	148	151
		Lasten	386	396	405	416
		Saldo	-246	-252	-258	-264
6.821	Jeugdbescherming	Baten	-	-	-	-
		Lasten	545	565	583	600
		Saldo	-545	-565	-583	-600
6.822	Jeugdreclassering	Baten	-	-	-	-
		Lasten	128	132	137	141
		Saldo	-128	-132	-137	-141
7.1	Volksgezondheid	Baten	162	180	195	195
		Lasten	2.465	2.547	2.606	2.667
		Saldo	-2.303	-2.366	-2.411	-2.472
Totaal Programma 01 Wageningen Sociaal		Baten	26.249	27.336	27.627	26.321
		Lasten	94.740	96.660	96.109	97.307
		Saldo	-68.491	-69.324	-68.482	-70.986
Programma 02 Wageningen Fysiek		Baten / Lasten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	Baten	448	747	456	460
		Lasten	2.169	2.299	2.273	2.321
		Saldo	-1.721	-1.552	-1.817	-1.860
0.10	Mutaties reserves	Baten	1.485	839	1.577	776
		Lasten	1.257	1.219	1.132	942
		Saldo	228	-380	446	-166
0.63	Parkeerbelasting	Baten	1.547	1.593	1.634	1.677
		Lasten	-	-	-	-
		Saldo	1.547	1.593	1.634	1.677
1.2	Openbare orde en veiligheid	Baten	49	50	50	51
		Lasten	809	852	891	928
		Saldo	-760	-803	-840	-877
2.1	Verkeer en vervoer	Baten	98	101	103	105
		Lasten	5.849	5.815	6.974	6.591
		Saldo	-5.751	-5.714	-6.871	-6.485
2.2	Parkeren	Baten	-	-	-	-
		Lasten	689	708	730	747
		Saldo	-689	-708	-730	-747
2.4	Economische havens en waterwegen	Baten	391	404	415	427
		Lasten	411	415	418	422
		Saldo	-20	-11	-3	5
2.5	Openbaar vervoer	Baten	811	812	813	814
		Lasten	998	1.096	1.128	1.161
		Saldo	-187	-283	-314	-347
3.1	Economische ontwikkeling	Baten	-	-	-	-
		Lasten	991	1.035	1.073	1.154

Taakveld	Taakveld Omschrijving	Baten / Lasten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
		Saldo	-991	-1.035	-1.073	-1.154
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Baten	78	80	82	85
		Lasten	88	90	92	94
		Saldo	-10	-10	-9	-9
3.4	Economische promotie	Baten	-	-	-	-
		Lasten	302	285	292	297
		Saldo	-302	-285	-292	-297
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Baten	402	412	422	431
		Lasten	791	925	947	970
		Saldo	-389	-513	-526	-539
5.4	Musea	Baten	11	11	11	12
		Lasten	218	224	230	234
		Saldo	-207	-213	-219	-223
5.5	Cultureel erfgoed	Baten	14	14	15	15
		Lasten	70	73	73	73
		Saldo	-56	-58	-59	-58
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Baten	139	143	146	149
		Lasten	4.715	4.935	5.061	5.276
		Saldo	-4.576	-4.792	-4.915	-5.127
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Baten	-	-	-	-
		Lasten	-	-	-	-
		Saldo	-	-	-	-
7.1	Volksgezondheid	Baten	-	-	-	-
		Lasten	114	118	121	124
		Saldo	-114	-118	-121	-124
7.2	Riolering	Baten	3.291	3.398	3.493	3.593
		Lasten	4.244	4.404	4.538	4.674
		Saldo	-952	-1.006	-1.045	-1.082
7.3	Afval	Baten	6.342	6.545	6.727	6.917
		Lasten	5.201	5.509	5.561	5.749
		Saldo	1.141	1.037	1.166	1.168
7.4	Milieubeheer	Baten	1.133	272	-	-
		Lasten	2.880	2.844	2.600	2.627
		Saldo	-1.747	-2.572	-2.600	-2.627
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Baten	795	893	867	816
		Lasten	610	699	714	729
		Saldo	185	194	153	86
8.1	Ruimte en leefomgeving	Baten	2.042	1.379	914	292
		Lasten	4.708	4.487	3.923	3.700
		Saldo	-2.666	-3.108	-3.009	-3.408
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Baten	814	1.318	1.710	3.792
		Lasten	1.521	1.895	2.305	4.404
		Saldo	-707	-577	-595	-612
8.3	Wonen en bouwen	Baten	1.474	1.500	1.542	1.586
		Lasten	1.818	1.859	1.813	1.826
		Saldo	-344	-358	-271	-239
Totaal Programma 02		Baten	21.366	20.512	20.978	21.998

Taakveld Taakveld Omschrijving		Baten / Lasten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Wageningen Fysiek		Lasten	40.452	41.785	42.888	45.043
		Saldo	-19.087	-21.273	-21.910	-23.045
Programma 03 Bestuur en Organisatie		Baten / Lasten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
0.1	Bestuur	Baten	-	-	-	-
		Lasten	2.964	3.019	3.113	3.765
		Saldo	-2.964	-3.019	-3.113	-3.765
0.2	Burgerzaken	Baten	892	899	621	638
		Lasten	1.522	1.373	1.402	1.578
		Saldo	-630	-474	-780	-941
0.4	Overhead	Baten	1.434	1.462	1.363	1.404
		Lasten	25.984	27.435	28.109	29.138
		Saldo	-24.551	-25.973	-26.746	-27.734
0.5	Treasury	Baten	435	346	177	282
		Lasten	360	272	102	207
		Saldo	75	75	75	75
0.10	Mutaties reserves	Baten	829	-	-	408
		Lasten	100	100	100	100
		Saldo	729	-100	-100	308
0.61	OZB woningen	Baten	8.689	8.971	9.222	9.485
		Lasten	561	582	596	614
		Saldo	8.128	8.390	8.627	8.871
0.62	OZB niet-woningen	Baten	7.808	8.062	8.288	8.524
		Lasten	-	-	-	-
		Saldo	7.808	8.062	8.288	8.524
0.64	Belastingen overig	Baten	415	428	441	455
		Lasten	4	4	4	4
		Saldo	411	425	437	451
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Baten	96.049	95.774	96.557	100.375
		Lasten	-	-	-	-
		Saldo	96.049	95.774	96.557	100.375
0.8	Overige baten en lasten	Baten	-	-	-	-
		Lasten	21	22	22	22
		Saldo	-21	-22	-22	-22
3.4	Economische promotie	Baten	279	288	296	305
		Lasten	-	-	-	-
		Saldo	279	288	296	305
8.3	Wonen en bouwen	Baten	-	-	-	-
		Lasten	137	143	147	152
		Saldo	-137	-143	-147	-152
Totaal Programma 03 Bestuur en Organisatie		Baten	116.830	116.231	116.967	121.874
		Lasten	31.654	32.949	33.595	35.581
		Saldo	85.176	83.282	83.372	86.293
Totaal Programmabegroting		Baten	164.444	164.079	165.572	170.193
		Lasten	166.846	171.394	172.591	177.932
		Saldo	-2.402	-7.314	-7.020	-7.739

Incidentele baten en lasten per programma

Incidentele baten en lasten 2027

Programma	Product	Toelichting	Baten, lasten, reserve-mutatie	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Toelichting
1	Jeugd en WMO	Stevig Lokaal Team sociaal domein (Voorjaarsbrief 2026)	Lasten	350	300	300	-	Stevig Lokaal Team sociaal domein (Voorjaarsbrief 2026)
1	Jeugd en WMO	Inhaalslag wachtlijsten Jeugdzorg en Wmo (Voorjaarsbrief 2026)	Lasten	587	-	-	-	Inhaalslag wachtlijsten Jeugdzorg en Wmo (Voorjaarsbrief 2026)
3	923.00 Bedrijfsvoering	Herinrichting financiën (Berap voorjaar 2026)	Lasten	108	128	128	-	Herinrichting financiën (Berap voorjaar 2026)
1	450.00 Onderwijshuisvesting	Onderwijshuisvesting eenmalige kosten en tijdelijke huur locaties	Lasten	588	-	-	-	Onderwijshuisvesting eenmalige kosten en tijdelijke huur locaties
2	810.40 Kostenverhaallocaties	Nieuwe Kanaal (Voorjaarsbrief 2026)	Lasten	150	-	-	-	Nieuwe Kanaal (Voorjaarsbrief 2026)
1	120.20 Rampenbestrijding	Samen Sterk: werken aan een veerkrachtige samenleving	Lasten	99	-	-	-	Samen Sterk: werken aan een veerkrachtige samenleving
1	625.80 Beleidsdomein gezondheidsbeleid	Brede SPUK Gezond en Actief Leven	Baten	-432	-475	-475	-513	Brede SPUK Gezond en Actief Leven
1	625.80 Beleidsdomein gezondheidsbeleid	Brede SPUK Gezond en Actief Leven	Lasten	432	475	475	513	Brede SPUK Gezond en Actief Leven
2	723.00 Energiebeheer	SPUK lokale aanpak isolatie woningen	Baten	-350	-	-	-	SPUK lokale aanpak isolatie woningen
2	723.00 Energiebeheer	SPUK lokale aanpak isolatie woningen	Lasten	350	-	-	-	SPUK lokale aanpak isolatie woningen
2	830.00 Grondexploitatie	Actieve grondexploitaties	Lasten	814	-	-	-	Actieve grondexploitaties
2	830.00 Grondexploitatie	Actieve grondexploitaties	Baten	-814	-	-	-	Actieve grondexploitaties
2	810.40 Kostenverhaallocaties	Kostenverhaallocaties	Lasten	1.482	1.482	1.482	1.136	Kostenverhaallocaties
2	810.40 Kostenverhaallocaties	Kostenverhaallocaties	Baten	-2.025	-2.025	-2.025	-1.614	Kostenverhaallocaties
2	825.00 Omgevingsvergunningen	Omgevingsvergunningen	Lasten	100	100	100	100	Omgevingsvergunningen
2	820,00 Volkshuisvesting	Uitvoeringsprogramma woonzorgvisie	Lasten	75	75	75	-	Uitvoeringsprogramma woonzorgvisie
2	210.00 Wegen, straten en pleinen	Toevoeging reserve voor wegen	Toevoeging reserve	597	-	-	-	Toevoeging reserve voor wegen
2	210.00 Wegen, straten en pleinen	Onttrekking reserve voor deklaag wegen	Onttrekking reserve	-824	-	-	-849	Onttrekking reserve voor deklaag wegen
2	210.00 Wegen, straten en pleinen	Lasten deklaag wegen	Lasten	824	-	-	849	Lasten deklaag wegen

Programma	Product	Toelichting	Baten, lasten, reserve-mutatie	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Toelichting
3	001.05 Bestuursorganen (B&W)	Wachtgeld bestuurders	Toevoeging reserve	100	100	100	100	Wachtgeld bestuurders
2	810.40 Kostenverhaalallocaties	Toevoeging reserve bovenwijkse voorzieningen	Toevoeging reserve	572	531	531	442	Toevoeging reserve bovenwijkse voorzieningen
2	721.00 Afvalverwijdering en -verwerking	Onttrekking ter egalisatie	Onttrekking reserve	-310	-492	-492	-389	Onttrekking ter egalisatie
1,2,3	Diversen	Diverse incidentele lasten kleiner dan € 100.000	Lasten	27	-	-	22	Diverse incidentele lasten kleiner dan € 100.000
1,2,3	Diversen	Diverse incidentele onttrekkingen kleiner dan € 100.000	Onttrekking reserve	-125	-59	-59	-53	Diverse incidentele onttrekkingen kleiner dan € 100.000
1,2,3	Diversen	Diverse incidentele toevoegingen kleiner dan € 100.000	Toevoeging reserve	91	96	96	101	Diverse incidentele toevoegingen kleiner dan € 100.000
Totaal				2.466	237	237	-155	

Structureel en reëel evenwicht

Op grond van artikel 189 Gemeentewet ziet de raad erop toe dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is of dat het structureel en reëel evenwicht in de meerjarenraming tot stand zal worden gebracht. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn. In onderstaande tabel wordt getoond in hoeverre voor gemeente Wageningen sprake is van een begroting die structureel in evenwicht is.

Het structureel begrotingssaldo is in 2026 positief met een saldo van € 2,1 miljoen. In de meerjarenraming van 2027 is deze eveneens positief, met een saldo van € 946.000. In de meerjarenraming van 2028 en 2029 is het saldo negatief, respectievelijk € 2,4 miljoen en € 2.9 miljoen.

Mocht Wageningen in de toekomst moeite krijgen om het structurele begrotingssaldo sluitend te krijgen, dan bestaat de mogelijkheid om gebruik te maken van het surplus van de algemene reserve, welke we voor maximaal 10% mogen inzetten ter dekking van structurele lasten.

In onderstaande tabel is een alternatieve weergave opgenomen voor de structurele en incidentele posten.

Structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Lasten exclusief mutaties reserves	165.486	170.069	171.351	176.878
Baten exclusief mutaties reserves	161.664	162.836	163.590	168.605
Geraamd saldo van baten en lasten	-3.822	-7.233	-7.761	-8.273
Toevoegingen reserves	1.360	1.324	1.240	1.054
Onttrekking reserves	2.780	1.243	1.982	1.588
Geraamd resultaat	-2.402	-7.314	-7.020	-7.739
Incidentele lasten	-	-	- Lasten	
Incidentele baten	-	-	- Baten	
Incidentele toevoegingen aan reserves	-	1.324	1.240	1.054

Structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Incidentele onttrekkingen aan reserves	-	-	- Onttrekking reserve	
Saldi van incidentele baten en lasten	-	1.324	1.240	#VALUE!
Structureel begrotingssaldo	-2.402	-5.990	-5.779	#VALUE!

In onderstaande tabel is een alternatieve weergave opgenomen voor de structurele en incidentele posten.

Meerjarenoverzicht reserves en voorzieningen

gemeente **Wageningen**

Jaar	Bedragen x € 1.000	JRK 2025	Begroting 2026				Begroting 2027				Begroting 2028				Begroting 2029				Begroting 2030			
Nr.	Omschrijving	Stand per 31-12- 2025	Resultaat 2025	Start 2026	Onttrek 2026	Stand eind 2026	Resultaat 2026	Start 2027	Onttrek 2027	Stand per 31-12- 2027	Resultaat 2027	Start 2028	Onttrek 2028	Stand per 31-12- 2028	Resultaat 2028	Start 2029	Onttrek 2029	Stand per 31-12- 2029	Resultaat 2029	Start 2030	Onttrek 2030	Stand per 31-12- 2030
3	Algemene Reserve	13.840	2.001	620	676	15.785	1.446	10	876	16.366	-2.402	10	-	13.974	-7.314	10	-	6.669	-7.020	10	-	-340
Totaal algemene reserves		13.840	2.001	620	676	15.785	1.446	10	876	16.366	-2.402	10	-	13.974	-7.314	10	-	6.669	-7.020	10	-	-340

Bestemmingsreserves																						
12	Egalisatiereserve onderhoud haven	360	-	-	64	296	-	-	63	233	-	-	59	174	-	-	53	121	-	-	46	75
16	Bestemming sreserve grondexploitatie	1.183	-	-	75	1.108	-	-	-	1.108	-	-	-	1.108	-	-	-	1.108	-	-	-	1.108
17	Reserve bovenwijkse voorzieningen	2.815	865	331	610	3.402	-	572	-	3.974	-	531	-	4.505	-	443	-	4.948	-	251	-	5.199
72	Algemene bestemming sreserve	1.446	-	-	177	1.269	-	-	-	1.269	-	-	-	1.269	-	-	-	1.269	-	-	8	1.262
73	Dekking kapitaallasten investeringen	9.760	-	1.465	413	10.813	-	-	483	10.330	-	-	483	9.847	-	-	483	9.365	-	-	483	8.882
74	Egalisatiereserve parkeergelden	250	-	234	97	387	-	-	-	387	-	-	-	387	-	-	-	387	-	-	-	387
75	Reserve ecologisch groenbeheer	40	-	-	-	40	-	-	-	40	-	-	-	40	-	-	-	40	-	-	-	40

gemeente **Wageningen**

Jaar	Bedragen x € 1.000	JRK 2025	Begroting 2026				Begroting 2027				Begroting 2028				Begroting 2029				Begroting 2030			
81	Reserve A- vervanginge n Automatiseri ng	1.747	-	-	-	1.747	-	-	-	1.747	-	-	-	1.747	-	-	-	1.747	-	-	-	1.747
82	Reserve Hoofdinfrast ructuur wegen	551	-	597	117	1.032	-	597	1.000	628	-	597	175	1.050	-	597	1.023	625	-	597	172	1.050
86	Reserve onderhoud verhardinge n	429	306	-	-	735	-	-	-	735	-	-	-	735	-	-	-	735	-	-	-	735
89	Egalisaties erve afval	1.859	111	-	225	1.745	-	-	310	1.435	-	-	492	944	-	-	389	555	-	-	439	116
91	ISV reserve bodem	196	-	-	-	196	-	-	-	196	-	-	-	196	-	-	-	196	-	-	-	196
92	Reserve wachtgeld huidige bestuurders	300	-	100	300	100	-	100	-	200	-	100	-	300	-	100	-	400	-	100	400	100
95	Egalisaties erve bouwleges	2.508	-	-	-	2.508	-	-	-	2.508	-	-	-	2.508	-	-	-	2.508	-	-	-	2.508
98	Reserve verduurzami ng gemeentelijk vastgoed	1.183	-	-	845	337	-	-	-	337	-	-	-	337	-	-	-	337	-	-	-	337
99	Egalisaties erve Beheer Openbare Ruimte	934	38	77	170	878	-	78	-	956	-	80	-	1.037	-	82	-	1.119	-	84	-	1.203
102	Reserve mobiliteitsfo nds	204	150	-	-	354	-	-	-	354	-	-	-	354	-	-	-	354	-	-	-	354
109	Reserve Bereikbaar Wageningen	4.250	-	-	-	4.250	-	-	-	4.250	-	-	-	4.250	-	-	-	4.250	-	-	-	4.250

gemeente **Wageningen**

Jaar	Bedragen x € 1.000	JRK 2025	Begroting 2026				Begroting 2027				Begroting 2028				Begroting 2029				Begroting 2030			
113	Reserve Meerjarige projecten	507	230	951	290	1.398	-	-	49	1.348	-	-	34	1.314	-	-	34	1.279	-	-	40	1.239
115	Reserve Maatschappelijke Investerings agenda	25.685	5.000	-	472	30.213	-	-	-	30.213	-	-	-	30.213	-	-	-	30.213	-	-	-	30.213
116	Reserve Cultuur	1.002	-	-	-	1.002	-	-	-	1.002	-	-	-	1.002	-	-	-	1.002	-	-	-	1.002
117	Reserve ondersteuning maatschappelijk middenveld en innovatie	329	-	-	-	329	-	-	-	329	-	-	-	329	-	-	-	329	-	-	-	329
118	Bestemming reserve Bibliotheek	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	6	-	9	-	9	-	17	-	12	-	29
120	Reserve duurzame vluchtelingen opvang	750	-	-	127	623	-	-	-	623	-	-	-	623	-	-	-	623	-	-	-	623
121	Reserve verduurzaming schoolgebouwen primair onderwijs (basisonderwijs)	642	-	-	-	642	-	-	-	642	-	-	-	642	-	-	-	642	-	-	-	642
124	Reserve tijdelijke uitkering realisatiestimulans betaalbare woningen	-	1.036	-	-	1.036	-	-	-	1.036	-	-	-	1.036	-	-	-	1.036	-	-	-	1.036

Jaar	Bedragen x € 1.000	JRK 2025	Begroting 2026				Begroting 2027				Begroting 2028				Begroting 2029				Begroting 2030						
125	Reserve investeringsa genda strategische aankopen vastgoed en gronden	-	750	-	-	750	-	-	-	750	-	-	-	750	-	-	-	750	-	-	-	750			
Totaal bestemmingsreserves		58.930	8.486		3.981		-		1.905		-		1.3	1.24	66.706	-		1.2	1.98	65.955	-		1.0	1.58	65.411
				3.75		67.1		1.35		66.635															
				5		90		0				14	3					30	2			44	8		

TOTAAL RESERVES	72.771	10.487	4.37	4.657	82.9	1.446	1.36	2.781	83.001	-2.40	2	1.3	1.24	80.680	-7.31	4	1.2	1.98	72.624	-7.02	0	1.0	1.58	65.070
			5		75		0					24	3			40	2				54	8		

59	Voorziening wachtgeld vm bestuurders	188	-	470	-	657	-	-	-	657	-	-	-	657	-	-	-	657	-	400	-	1.057
66	Voorziening WW en BWV	205	-	-	-	205	-	-	-	205	-	-	-	205	-	-	-	205	-	-	-	205
111	Voorziening pensioenen vm bestuurders	4.618	-	146	-	4.763	-	146	-	4.909	-	98	-	5.008	-	101	-	5.109	-	103	-	5.212
114	Voorziening Verlofsparen	382	-	-	-	382	-	-	-	382	-	-	-	382	-	-	-	382	-	-	-	382
122	Voorziening Regeling Vervroegde Uittreding (RVU)	237	-	-	-	237	-	-	-	237	-	-	-	237	-	-	-	237	-	-	-	237
123	Voorziening groot onderhoud gebouwen	-	1.185	2.003	1.685	667	-	2.003	404	1.430	-	2.054	887	1.710	-	2.024	1.490	1.471	-	2.043	802	2.007

gemeente **Wageningen**

Jaar	Bedragen x € 1.000	JRK 2025	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
Totaal voorzieningen		5.629	1.185	1.685		404	7.820		887	8.199		8.060			802	9.099	
			2.61	6.91		2.14			2.1			2.1	1.49		2.5		
			8	1		9			52			25	0		46		

Door derden bekleemde middelen met een specifieke toepassingsrichting																						
34	Voorziening onderhoud begraafplaats	280	-	148	184	244	-	152	200	196	-	157	279	74	-	162	236	-0	-	166	-0	
101	Voorziening riolering (art. 44 lid 2)	2.620	-	222	-	2.842	-	433	-	3.275	-	317	-	3.592	-	292	-	3.800	-	227	-	3.856
Totaal voorziening Derden		2.900	-	370	184	3.086		585	200	3.471		475	279	3.666		454	236	3.800		394	166	3.856

TOTAAL VOORZIENINGEN		8.529	1.185	1.869		604		2.73	11.291		2.6	1.16	11.865		2.5	1.72	11.860		2.9	969	12.955
			2.98	9.99		2.73		4			2.6	1.16	11.865		2.5	1.72	11.860		2.9		
			8	7		4					27	6			78	6			40		

TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	81.300	11.672	7.36	6.526	92.9	1.446	4.09	3.385	94.292	-2.40	2	3.9	2.40	92.545	-7.31	4	3.8	3.70	84.484	-7.02	0	3.9	2.55	78.025
			3		72		4				51	9				19	8				94	7		

Reserve		Omschrijvi ng	2027		2028		2029		2030	
			Stortin g = last	Onttre kking = baat	Stort ing	Onttre kking	Stort ing	Onttre kking	Stort ing	Onttre kking
Structurele reserve mutaties										
Algemene reserve	Inzet surplus ter dekking van het begrotingste kort		-	829	-	-	-	-	-	-

gemeente **Wageningen**

Jaar	Bedragen x € 1.000	JRK 2025	Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Reserve dekking kapitaallasten	Dekking afschrijvingen	-	483	-	483	-	483		
Reserve hoofdinfrastuctuur wegen	Dekking afschrijvingen	-	176	-	175	-	173	-	172
Reserve meerjarige projecten	Dekking afschrijvingen	-	34	-	34	-	34	-	34
Totaal structurele reserve mutaties		-	1.522	-	692	-	691	-	689

Meerjarenbalans

ACTIVA	Werkelijk 2025	Primaire Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
IVA	11.837.216	16.312.072	16.097.989	15.315.841	14.533.691	13.751.542
MVA EN	45.768.844	48.868.816	57.854.727	61.586.045	65.408.237	67.949.575
MVA EN HEFFING	14.190.200	19.122.571	20.208.925	19.559.887	18.922.870	18.286.488
MVA ERFPACHT	510.837	510.837	510.837	510.837	510.837	510.837
MVA MN	24.143.178	37.986.282	38.488.300	37.224.854	35.897.011	34.181.752
TOTAAL MATERIELE VASTE ACTIVA	96.450.275	122.800.578	133.160.778	134.197.464	135.272.646	134.680.194
FVA DEELNEMINGEN	975.451	975.450	975.450	975.450	975.450	975.450
FVA LENINGEN WONINGCORP	0	-	-	-	-	-
FVA LENINGEN DEELNEMINGEN	10.909.161	8.142.514	10.909.161	10.909.161	10.909.161	10.909.161
FVA OVERIG	4.029.256	1.574.190	3.715.129	3.553.114	3.388.130	3.220.045
TOTAAL FINANCIELE VASTE ACTIVA	15.913.868	10.692.154	15.599.740	15.437.725	15.272.741	15.104.656
VOORRADEN GREX OHW	7.839.692	9.500.000	9.500.000	9.500.000	9.500.000	9.500.000
VOORRADEN GEREED PRODUCT EN HANDELSGOEDEREN	975.466	950.000	950.000	950.000	950.000	950.000
TOTAAL VOORRADEN	8.815.158	10.450.000	10.450.000	10.450.000	10.450.000	10.450.000
DEBITEUREN OPENBARE LICHAMEN	7.781.123	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
DEBITEUREN OVERIG	4.009.773	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
DEBITEUREN SOCIALE ZAKEN	21.365.840	600.000	600.000	600.000	600.000	600.000
TOTAAL DEBITEUREN	33.156.736	7.600.000	7.600.000	7.600.000	7.600.000	7.600.000
LIQUIDE MIDDELEN KAS	-	-	-	-	-	-
LIQUIDE MIDDELEN BANK	1.099.968	-	-	-	-	-
LIQUIDE MIDDELEN GIRO	-	-	-	-	-	-
TOTAAL LIQUIDE MIDDELEN	1.099.968	-	-	-	-	-
NOG TE VERHALEN/NTO NL/EU	751.966	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
NL/EU OVERHEDEN	1.291.095	220.000	220.000	220.000	220.000	220.000
OVERIGE OVERLOPENDE ACTIVA	2.492.909	720.000	720.000	720.000	720.000	720.000
GREX KOSTENVERHAAL	-	-	-	-	-	-
TOTAAL OVERLOPENDE ACTIVA	4.535.970	2.940.000	2.940.000	2.940.000	2.940.000	2.940.000
TOTAAL ACTIVA	159.971.975	154.482.732	169.750.518	170.625.189	171.535.387	170.774.850

PASSIVA	Werkelijk 2025	Primaire Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
ALGEMENE RESERVE	-13.840.397	-13.645.397	-16.365.744	-13.973.769	-6.669.381	340.415

gemeente **Wageningen**

PASSIVA	Werkelijk 2025	Primaire Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
BESTEMMINGSRESERVES	-58.930.426	-59.856.225	-66.635.494	-66.706.566	-65.955.208	-65.410.990
RESULTAAT	-11.671.596	-2.896.384	2.401.975	7.314.388	7.019.796	7.738.631
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	-84.442.419	-76.398.006	-80.599.263	-73.365.947	-65.604.793	-57.331.944
VOORZIENINGEN	-8.529.095	-7.515.725	-11.290.790	-11.864.970	-11.859.828	-12.954.940
TOTAAL VOORZIENINGEN	-8.529.095	-7.515.725	-11.290.790	-11.864.970	-11.859.828	-12.954.940
LANGLOPENDE LENINGEN	-34.648.026	-41.370.931	-37.893.837	-34.416.746	-30.939.654	-27.462.562
LANGLOPENDE LENINGEN EXTRA	-10.200.000	-8.644.272	-19.361.586	-30.372.484	-42.526.070	-52.420.362
WAARBORG SOMMEN	-53.542	-2.298	-53.542	-53.542	-53.542	-53.542
TOTAAL LANGLOPENDE SCHULD	-44.901.568	-50.017.501	-57.308.965	-64.842.772	-73.519.266	-79.936.466
CREDITEUREN	-	-2.000.000	-	-	-	-
VERPLICHTINGEN SOCIALE ZAKEN	-	-50.000	-	-	-	-
BORGSTELLINGEN	-	-1.500	-	-	-	-
BANKSALDI	-	-	-	-	-	-
CREDITEUREN OPENBARE LICHAMEN	-	-	-	-	-	-
VLOTTENDE SCHULDEN OVERIG	-3.685.820	-3.500.000	-5.551.500	-5.551.500	-5.551.500	-5.551.500
TOTAAL KORTLOPENDE SCHULD	-3.685.820	-5.551.500	-5.551.500	-5.551.500	-5.551.500	-5.551.500
OVERLOPENDE PASSIVA	-11.493.934	-13.000.000	-13.000.000	-13.000.000	-13.000.000	-13.000.000
NOG TE BETALEN UITKERINGEN	-6.919.136	-1.500.000	-1.500.000	-1.500.000	-1.500.000	-1.500.000
GREX KOSTENVERHAAL	-	-500.000	-500.000	-500.000	-500.000	-500.000
TOTAAL OVERLOPENDE PASSIVA	-18.413.070	-15.000.000	-15.000.000	-15.000.000	-15.000.000	-15.000.000
TOTAAL PASSIVA	-159.971.975	-154.482.732	-169.750.518	-170.625.189	-171.535.387	-170.774.850

Wettelijk verplichte beleidsindicatoren

In onderstaand overzicht zijn de beleidsindicatoren opgenomen die vanuit de Regeling beleidsindicatoren gemeenten verplicht zijn op te nemen in de begroting en jaarrekening van gemeenten. De gegevens zijn terug te vinden op Waarstaatjegemeente.nl. Wij zijn afhankelijk van Waarstaatjegemeente.nl voor de aanlevering van de data. Wanneer voor een bepaald jaar cijfers ontbreken, betekent dat dat deze informatie (nog) niet beschikbaar is. Onderstaande gegevens zijn opgehaald op datum 7-8-2025.

Deze cijfers worden vergeleken met het gemiddelde van alle gemeenten in dezelfde grootteklasse (25.000 - 50.000 inwoners) als Wageningen.

Pr.	Indicator	Gebied	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1	Jongeren met een delict voor de rechter	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	1,0% 1,0%	1,0% 1,0%	0,0% 1,0%				
1	Kinderen in uitkeringsgezin	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	5,0% 4,0%	5,0% 4,0%	5,0% 4,0%	5% 4%			
1	Netto arbeidsparticipatie	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	69,3% 71,0%	71,6% 72,5%	73,3% 73,4%	73,4% 73,5%	73,9% 73,6%		
1	Werkloze jongeren	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	1,0% 1,0%	5,0% 1,0%	1,0% 1,0%	2,0% 2,0%			
1	Bijstandsuitkering	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	238 223	205 193	195 187	207 190	192 189		
1	Lopende re-integratievoorzieningen	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	162,7	165,1 193,0	167,7 198,0	179,6 208,8	195,1 222,1		
1	Jongeren met jeugdhulp	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	14,0% 13,3%	14,3% 13,5%	14,4% 13,8%	14,6% 14,1%	15,8% 13,9%		
1	Jongeren met jeugdbescherming	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	0,9% 1,3%	0,9% 1,2%	0,8% 1,1%	0,4% 1,0%	0,5% 1,0%		
1	Jongeren met jeugdreclassering	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	0,1% 0,1%	0,2% 0,3%	0,2% 0,3%	0,1% 0,3%	0,1% 0,3%		
1	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	620 686	620 689	630 684	640 709	660 716		
1	Absoluut verzuim	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	2,0	4,2	6,0	5,6	5,7		
1	Relatief verzuim	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	13 18	17 21	18 23	13 26	12 25		
1	Voortijdige schoolverlaters	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	1,8% 1,6%	2,0% 2,1%	2,5% 2,0%	2,3% 2,0%	3,0% 2,1%		
1	Niet-sporters	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners		32,6% 47,8%		33,3% 44,7%			
1	Verwijzingen Halt	Wageningen	14	5	7	7	11		

Pr.	Indicator	Gebied	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		25.000 - 50.000 inwoners	7	7	8	9	9		
1	Winkeldiefstal	Wageningen	1,5	2,1	2,3	2,3	1,1		
		25.000 - 50.000 inwoners	1,0	1,2	1,4	1,3	1,2		
1	Geweldsmisdrijven	Wageningen	3,3	2,8	3,3	3,1	2,9		
		25.000 - 50.000 inwoners	3,1	3,3	3,0	3,1	3,2		
1	Diefstal uit woning	Wageningen	1,8	1,3	1,2	1,2	1,3		
		25.000 - 50.000 inwoners	1,1	1,2	1,1	1,1	1,1		
1	Vernieling en beschadiging	Wageningen	5,7	4,6	4,9	3,4	5,0		
		25.000 - 50.000 inwoners	4,7	4,7	4,4	4,1	4,0		
2	Funcziemenging	Wageningen	54,9	55,6	56,4	56,2	55,9		
		25.000 - 50.000 inwoners	49,6	50,1	50,5	50,7	50,7		
2	Vestigingen	Wageningen	118	121	124	125	127		
		25.000 - 50.000 inwoners	159	168	175	182	186		
2	Banen	Wageningen	780	809	822	790	786		
		25.000 - 50.000 inwoners	703	722	735	745	750		
2	Huishoudelijk afval	Wageningen	111	109	102	99			
		25.000 - 50.000 inwoners	133	120	118	116			
2	Hernieuwbare elektriciteit	Wageningen	10,7%	17,2%	18,8%	19,6%			
		25.000 - 50.000 inwoners		50,4%	62,2%				
2	Nieuwbouw woningen	Wageningen	10,9	10,0	19,4	9,4			
		25.000 - 50.000 inwoners	8,1	8,1	8,3	7,2			
3	Demografische druk	Wageningen	53,7%	53,1%	52,3%	52,1%	53,5%	54,5%	
		25.000 - 50.000 inwoners	78,6%	79,1%	79,2%	79,6%	80,2%	81,4%	
3	Formatie	Wageningen	7,5	7,7	8,7	8,7	8,7	9,1	9,1
		25.000 - 50.000 inwoners							
3	Bezetting	Wageningen	6,9	7,2	7,1	7,1	8,0	9,0	9,0
		25.000 - 50.000 inwoners							
3	Apparaatskosten	Wageningen	700	774	879	921	961	1.060	1.060
		25.000 - 50.000 inwoners							
3	Externe inhuur	Wageningen	15,0%	20,5%	22,4%	7,4%	7,7%	3,4%	3,4%
		25.000 - 50.000 inwoners							
3	Overhead	Wageningen	12,0%	13,0%	12,1%	15,5%	15,1%	16,2%	16,2%
		25.000 - 50.000 inwoners							
3	WOZ-waarde woningen	Wageningen	257	291	346	352	362	390	
		25.000 - 50.000 inwoners	286	314	363	377	397	438	
3	Woonlasten eenpersoonshuishouden	Wageningen	695	917	982	1.010	1.031	1.047	

Pr.	Indicator	Gebied	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		25.000 - 50.000 inwoners			867		957		
3	Woonlasten meerpersoonshuishouden	Wageningen 25.000 - 50.000 inwoners	818	1.037	1.105 949	1.142	1.165 1.046	1.183	

Pr.	Indicator	Bron	Eenheid
1	Jongeren met een delict voor de rechter	CBS - Jeugd	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
1	Kinderen in uitkeringsgezin	CBS - Jeugd	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt.
1	Netto arbeidsparticipatie	CBS - Arbeidsdeelname	Percentage van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking
1	Werkloze jongeren	CBS - Jeugd	Percentage Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.
1	Bijstandsuitkering	CBS - Participatiewet	Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners
1	Lopende re-integratievoorzieningen	CBS - Participatiewet	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
1	Jongeren met jeugdhulp	CBS - Jeugd	Percentage van de jongeren van 12 tot 22 jaar
1	Jongeren met jeugdbescherming	CBS - Jeugd	Percentage van de jongeren tot 18 jaar
1	Jongeren met jeugdreclassering	CBS - Jeugd	Percentage van de jongeren van 12 tot 23 jaar
1	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	CBS - Monitor sociaal domein WMO	Aantal per 10.000 inwoners
1	Absoluut verzuim	DUO/Ingrado	Aantal per 1.000 leerlingen
1	Relatief verzuim	DUO/Ingrado	Aantal per 1.000 leerlingen
1	Voortijdige schoolverlaters	DUO/Ingrado	Percentage van de deelnemers aan het VO en MBO
1	Niet-sporters	RIVM/CBS	Percentage van de inwoners
1	Verwijzingen Halt	Bureau Halt	Aantal per 1.000 jongeren van 12 tot 18 jaar
1	Winkeldiefstal	CBS - Diefstallen	Aantal per 1.000 inwoners
1	Geweldsmisdrijven	CBS - Criminaliteit	Aantal per 1.000 inwoners
1	Diefstal uit woning	CBS - Diefstallen	Aantal per 1.000 inwoners
1	Vernieling en beschadiging	CBS - Criminaliteit	Aantal per 1.000 inwoners
2	Functiemenging	LISA	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
2	Vestigingen	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.
2	Banen	LISA	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.
2	Huishoudelijk afval	CBS - Statistiek huishoudelijk afval	Aantal kilogram niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval per inwoner per jaar
2	Hernieuwbare elektriciteit	RWS Leefomgeving	Percentage hernieuwbare elektriciteit t.o.v. totale elektriciteitsgebruik

Pr.	Indicator	Bron	Eenheid
2	Nieuwbouw woningen	BAG - Basisadministratie adressen en gebouwen	Aantal per 1.000 woningen
3	Demografische druk	CBS - Bevolkingsstatistiek	Percentage van het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.
3	Formatie	Eigen gegevens	Fte per 1.000 inwoners
3	Bezetting	Eigen gegevens	Fte per 1.000 inwoners
3	Apparaatskosten	Eigen begroting	Kosten in euro per inwoner
3	Externe inhuur	Eigen begroting	Kosten als percentage van totale loonsom + totale kosten inhuur externen
3	Overhead	Eigen begroting	Percentage van de totale lasten
3	WOZ-waarde woningen	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	Bedragen x € 1.000
3	Woonlasten eenpersoonshuishouden	COELO	Woonlasten in euro's voor een eenpersoonshuishouden
3	Woonlasten meerpersoonshuishouden	COELO	Woonlasten in euro's voor een meerpersoonshuishouden

NOG OUD

Bijlagen

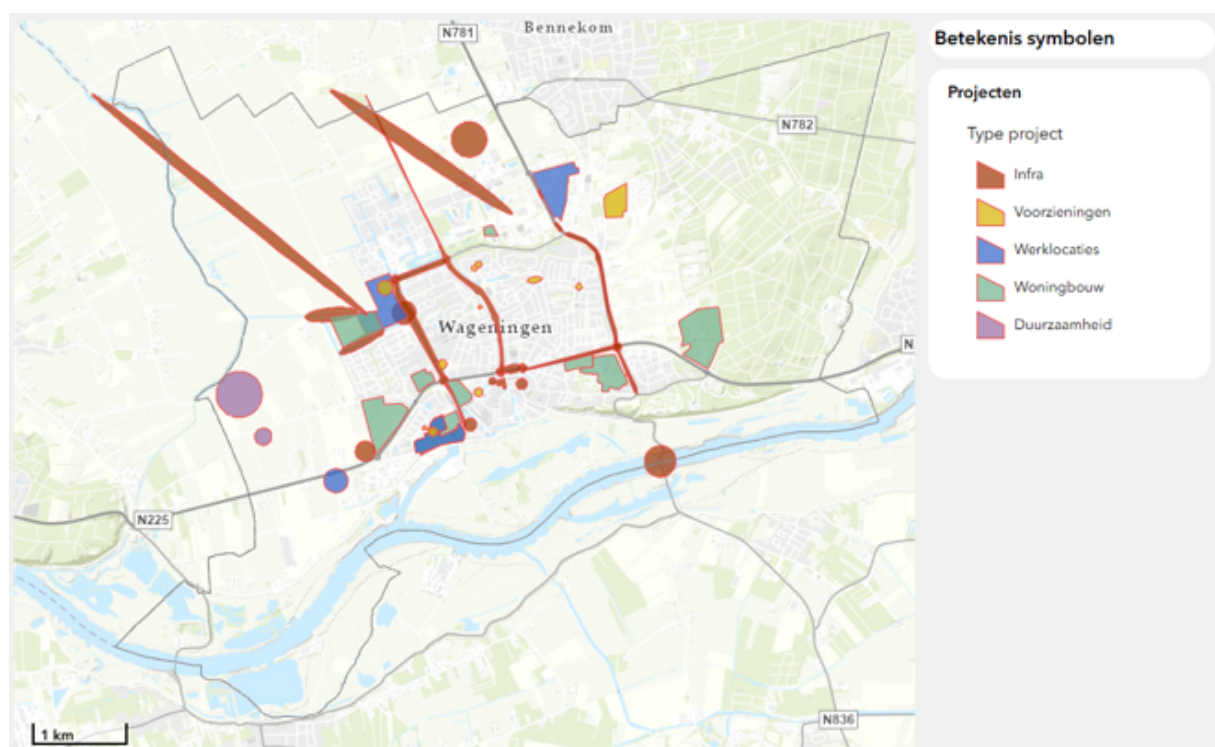
Bijlage 1. Investeringscohort (openbare versie)

Investeringscohort (openbare versie)

Gebiedskaart met ingetekend alle investeringsprojecten voor 2027-2030

De gebiedskaart laat zien waar de investeringsprojecten voor de periode 2027-2030 in Wageningen zijn voorzien. Daarmee wordt in één oogopslag zichtbaar hoe het investeringscohort zich over de stad verdeelt en waar meerdere projecten en opgaven samenkomen.

De kaart ondersteunt de integrale afweging van investeringen. Niet alleen de financiële omvang is relevant, maar ook de ruimtelijke samenhang, de uitvoerbaarheid en de samenloop met andere ontwikkelingen in de stad. De kleurcodering bij de projecten geeft aan hoe concreet de voorbereiding en uitvoering op dit moment zijn.

Infrastructuurlele projecten 2027-2030

Groene projecten: zijn gestart of gaan starten

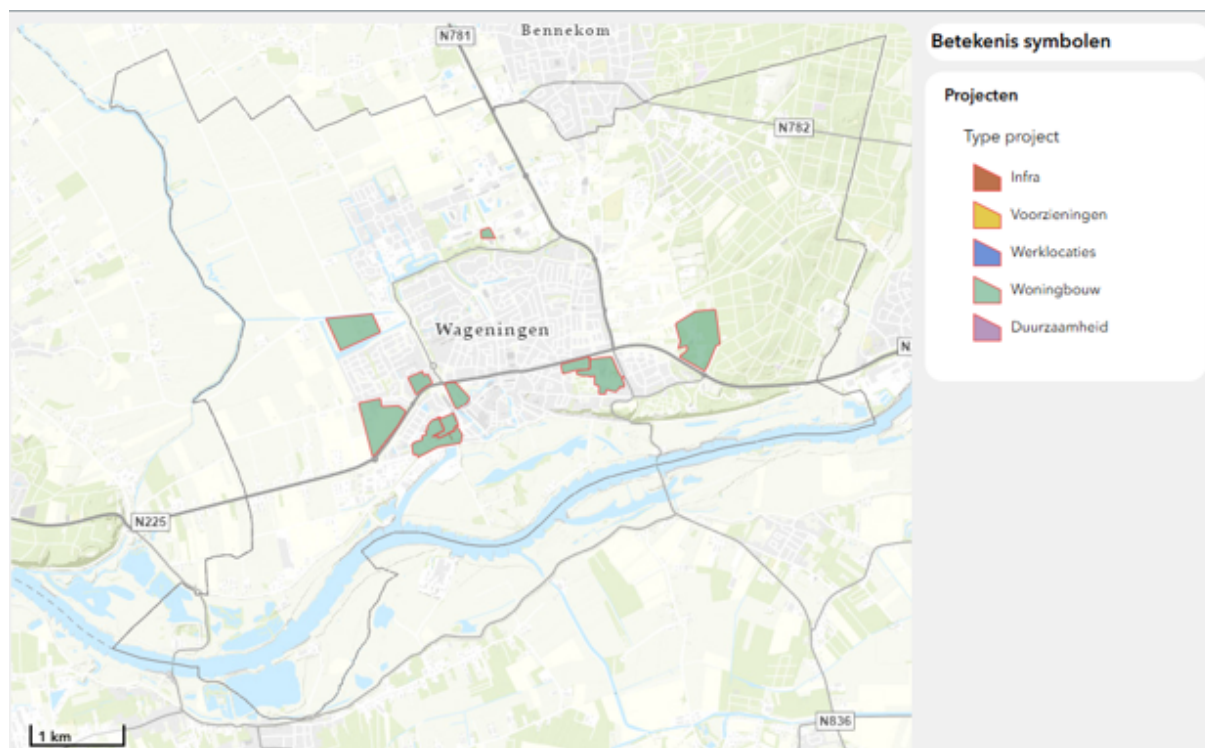
Gele projecten: afhankelijk van diverse factoren, als deze afhankelijkheden opgelost zijn worden ze groen

Oranje: bestuurlijke keuze over te maken

Projecten	Kleurcodering
Parkeerplaatsen + vergroening Vrijheidskwartier	Groen
Fietstunnel Mansholtlaan - Born Oost / Campus	Groen
Parkeeroplossing Gevangentoren, uitbreiding pp en fietsenstalling	Groen

Aanpassing Costerweg tbv Costerweg 5 & Duivendaal	Groen
Vervangen veerdienst	Groen
Aanpak Nijenoord Allee	Groen
Snelfietsroute Kernhem-Kennisas	Groen
Realisatie fietsverbinding Veenendaal-Wageningen	Groen
Diedenweg	Groen
Insteekwegen Nude	Groen
Vervanging VRI	Groen
Stadsgracht herstel + kwaliteitsimpuls OR	Groen
Troelstraweg	Groen
Ontsluiting Oksel	Groen
* Vervangen wegen	Groen
* Vervangen riolering	Groen
Aanleg damwand west- en noordzijde havenkom (95)	Groen
Aanpak Ritzema Bosweg	Geel
Ontsluiting Kortenoord & Nieuwe kanaal (auto)	Geel
Fietsbrug tussen Kortenoord & Kortenoord/Nieuw kanaal	Geel
Aanpak Kortenoord Allee	Geel
Realisatie verkeershubs A12 / A50 / NS Ede 1	Geel
Realisatie verkeershubs A12 / A50 / NS Ede 2	Geel
*Realisatie Wijkhubs	Geel
* Fietstunnel Mansholtlaan - Kielekampsteeg (kan andere locatie zijn)	Geel

* Realisatie Wijkhubs	Geel
Realisatie 2e fietsverbinding Ede-Wageningen	Geel
Weg tussen haven en Nude knip (niet nodig als er woningbouw komt)	Geel
Auto overgang tussen Nieuw Kanaal & BSWP Noord	Geel
Aanpak Busstation - op huidige locatie, verplaatsing na 2040	Oranje
Fietstunnel Mansholtlaan - 't Gesprek (kan andere locatie zijn)	Oranje

Woonlocaties in de stad 2027-2030

Groene projecten: zijn gestart of gaan starten

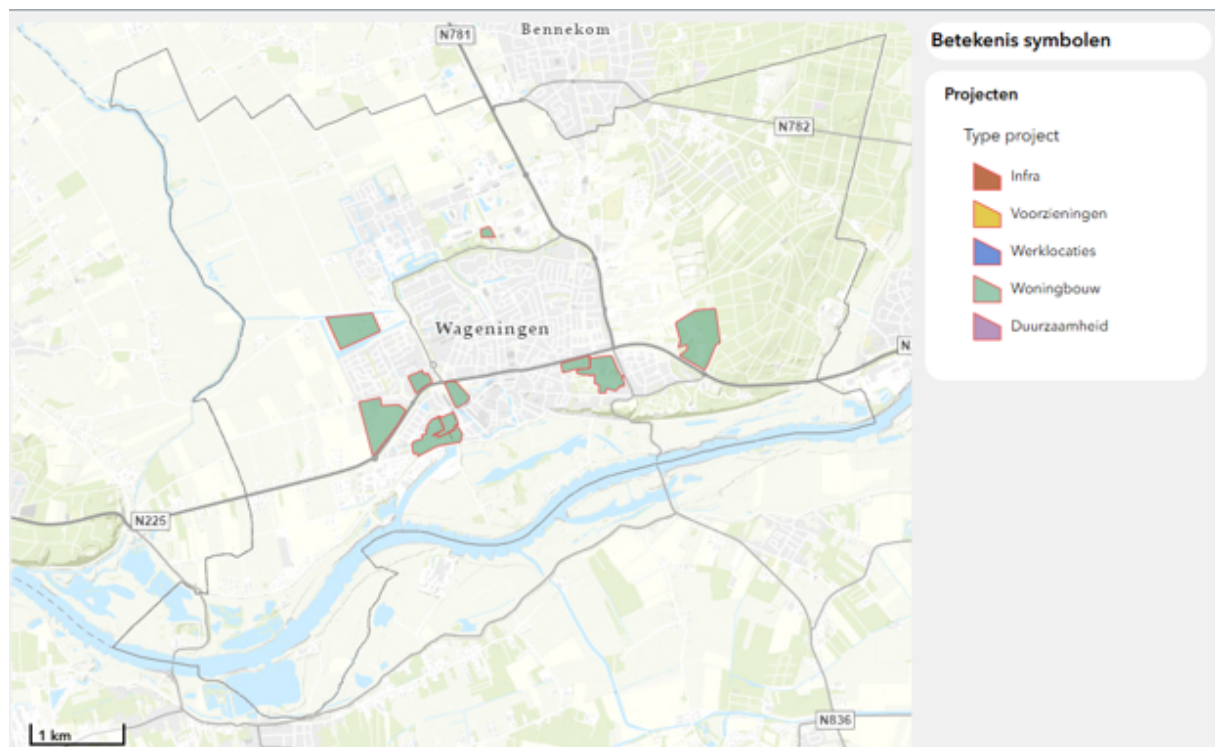
Gele projecten: afhankelijk van diverse factoren, als deze afhankelijkheden opgelost zijn worden ze groen

Oranje: bestuurlijke keuze over te maken

Projecten	Kleurcodering	Aantal
Kortenoord	Groen	50
Born Oost won	Groen	248

De Dreijen fase 1	Groen	80
Bornsesteeg	Groen	350
Duivendaal	Groen	299
Costerweg 5	Groen	250
Dorschkamp	Groen	150
* Inbreidingslocaties	Groen	242
De Dreijen fase 2	Groen	550
Menzis	Groen	320
Nieuwe kanaal (Kortenoord)	Geel	300
* Inbreidingslocaties	Geel	58
Oksel 1	Geel	1.000
*Inbreidingslocaties (ambitie)	Geel	300
Nude 1980 won	Geel	320
Herstructurering Haven	Geel	-

* Deze projecten zijn niet ingetekend in de kaart.

Duurzaamheidsprojecten 2027-2030

Groene projecten: zijn gestart of gaan starten

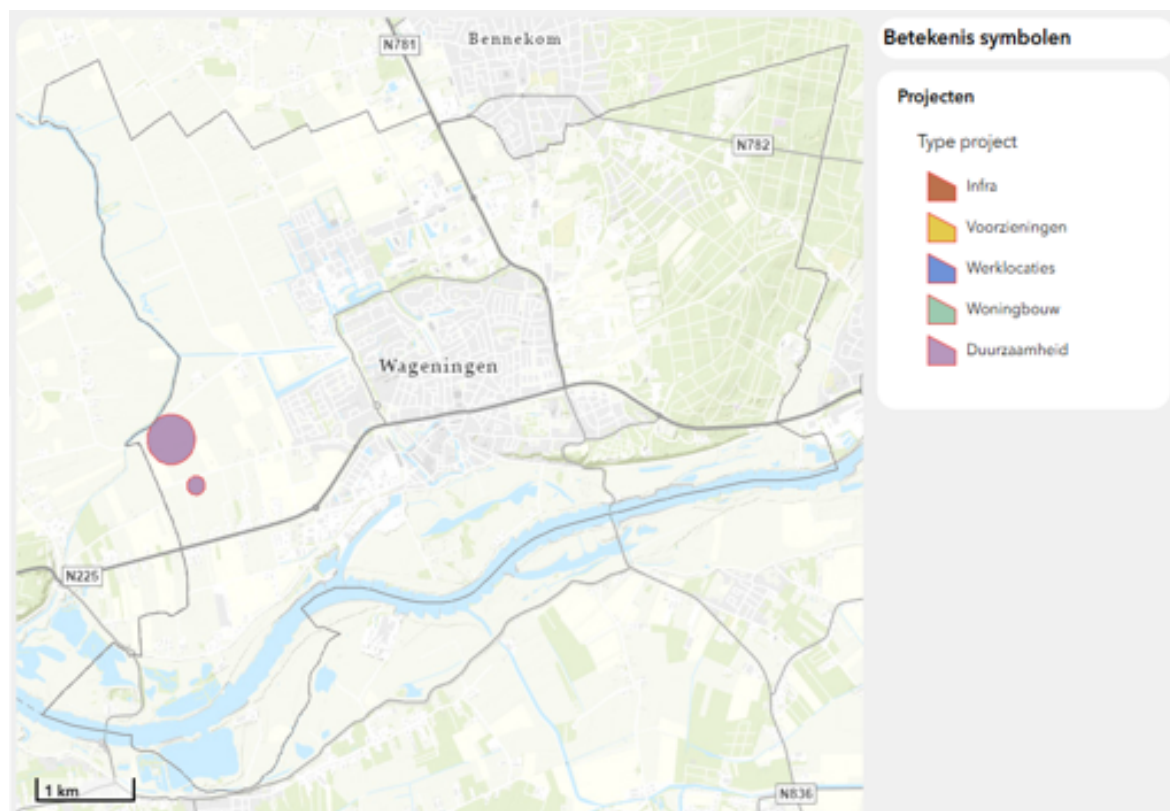
Gele projecten: afhankelijk van diverse factoren, als deze afhankelijkheden opgelost zijn worden ze groen

Oranje: bestuurlijke keuze over te maken

Projecten	Kleurcodering
Groentransformatie ivm biodiversiteit	Geel
Toekomstigbestendig bouwen soc. huur	Geel
Groencompensatie	Geel
Vervangen bomen	Geel
Windturbines	Geel
Collectieve warmteoplossing nieuwbouw (alleen bij warmteoverschot)	Geel
Onderstation (weg ernaartoe)	Geel
Groencompensatie	Geel
Verduurzaming openbare ruimte wijk voor wijk	Geel

Zonnevelden	Geel
Toekomstigbestendig bouwen soc. huur	Geel

Alleen de voorgenomen plaatsing van windturbines is op de kaart ingetekend. Voor de overige projecten is het nog niet mogelijk om in deze fase een specifieke locatie op de kaart in te tekenen.

Voorzieningen in de stad 2027-2030

Groene projecten: zijn gestart of gaan starten

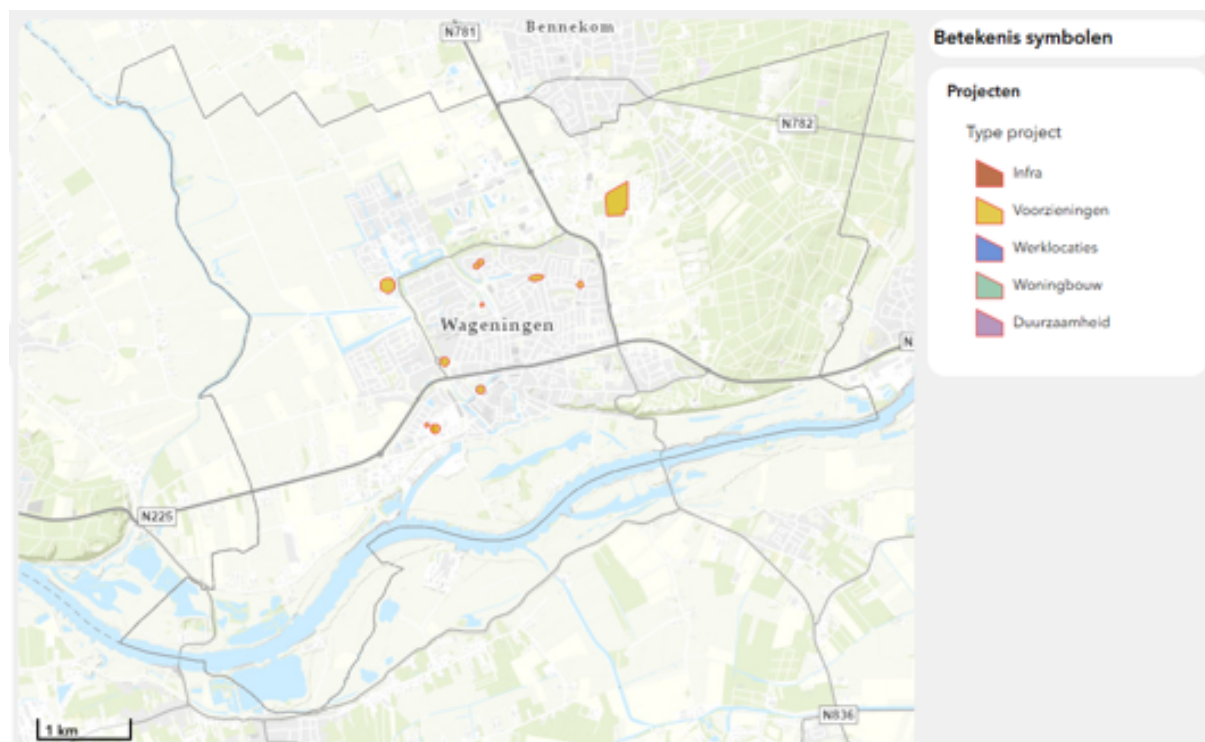
Gele projecten: afhankelijk van diverse factoren, als deze afhankelijkheden opgelost zijn worden ze groen

Oranje: bestuurlijke keuze over te maken

Projecten	Kleurcodering
* Huizen van de wijk (in school?)	Geel
Evenementenlocatie	Geel
Zwembad	Geel
* Onderwijsvoorzieningen 2 BO lokalen	Geel
* Onderwijsvoorzieningen 2 VO lokalen	Geel

* Sportvoorzieningen sporthal (765 m2)	Geel
* Sportvoorzieningen buitensport (15.300 m2)	Geel
* Onderwijsvoorzieningen 1 BO lokalen	Geel
* Onderwijsvoorzieningen 1 VO lokalen	Geel
* Restauratie van gemeentelijke monumenten en stadsgezichten	Geel
* Sportvoorzieningen sporthal (485 m2)	Geel
* Sportvoorzieningen buitensport (9.700 m2)	Geel
* Scholen onderhoud/vervang lange termijn	Geel
Voorber. herstructurering begraafplaats	Groen
* Zwembad voorbereiding besluitvorming	Groen
Jozefschool onderhoud/vervang	Groen
Kinderopvang sloop/nieuwbouw Havelanden 88	Groen
Buurtcentrum Pomhorst vervangen	Groen
* Culturele voorzieningen (o.a. broedplaats)	Groen
Theater Junushoff	Groen
Internationale schakelschool (ISK)	Groen
* Afval minicontainers (2016)	Groen
2017 Herinrichting begraafplaats	Groen
De Dijk en De Wereld onderhoud/vervang	Groen
Tarthort en Kardinaal Alferink onderhoud/vervang	Groen
* Afval ondergrondse containers	Groen
* Sportvelden vervangen	Groen

* Deze projecten zijn niet ingetekend in de kaart.

Werklocaties in de stad 2027-2030

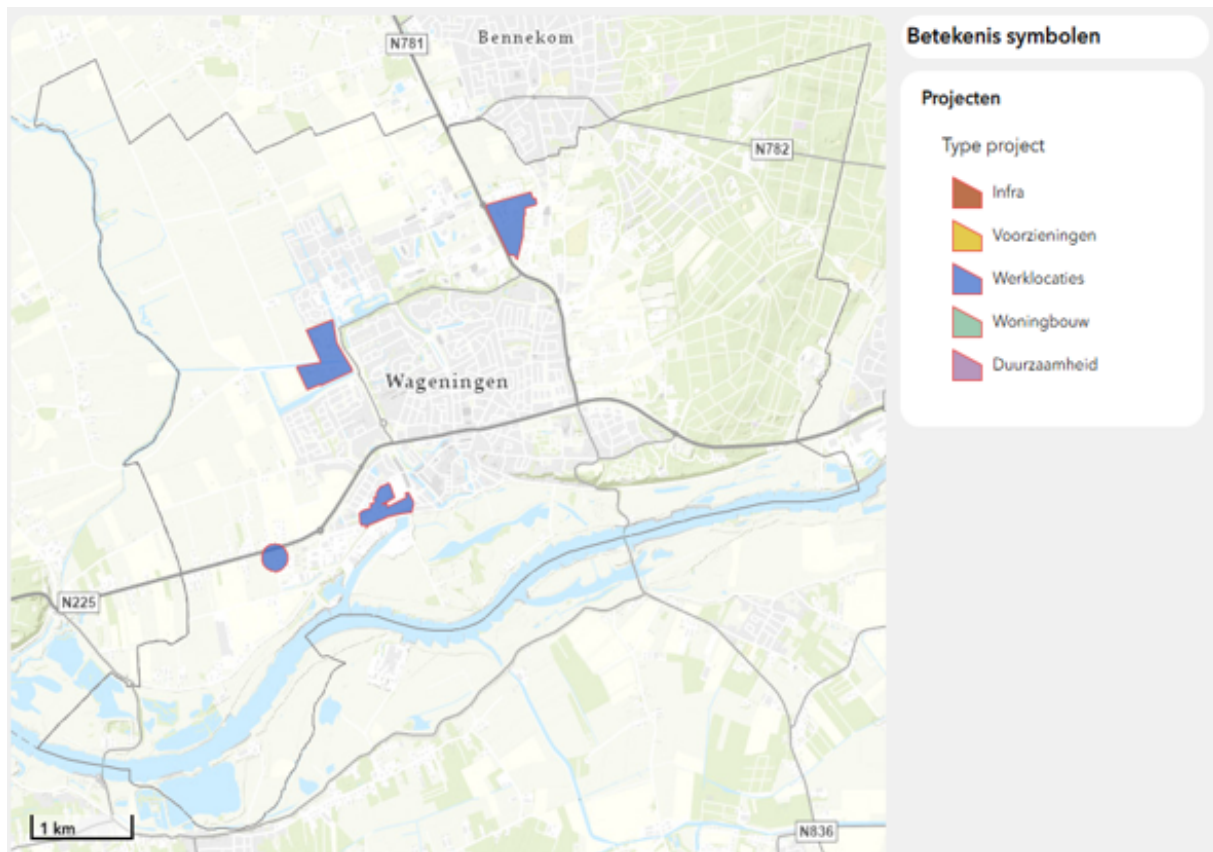
Groene projecten: zijn gestart of gaan starten

Gele projecten: afhankelijk van diverse factoren, als deze afhankelijkheden opgelost zijn worden ze groen

Oranje: bestuurlijke keuze over te maken

Projecten	Kleurcodering	M2
BSPW - Nieuwe Kanaal	Groen	60.000
Intensivering BSPW	Groen	20.000
Born Oost wrk	Groen	80.000
Uitbreiding Nude II	Geel	100.000
Uitbreiding BSPW	Geel	80.000
Nude 1980 wrk	Geel	-
* Kleine ontwikkelingen (bedrv --> bedrv)	Geel	-

* Deze projecten zijn niet ingetekend in de kaart.

Bijlage 2. Ontwikkeling kengetallen

Ontwikkeling kengetallen

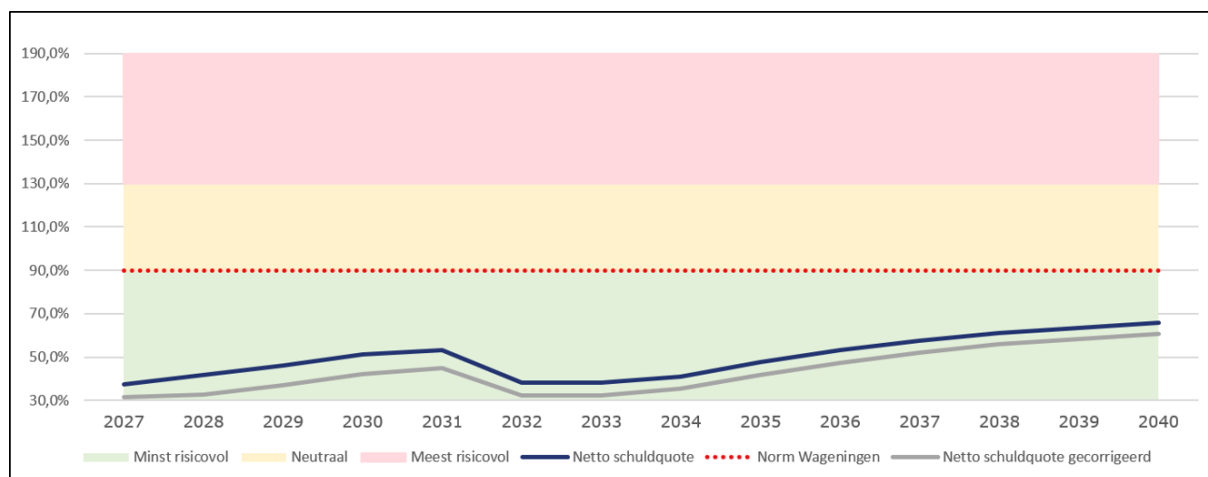
Deze bijlage maakt onderdeel uit van het sturingsinstrumentarium bij het investeringscohort. De grafieken laten zien hoe de geraamde investeringen en het meerjarige financiële beeld doorwerken in de financiële kengetallen van de gemeente. Omdat investeringen vaak over meerdere jaren worden uitgevoerd en de financiële gevolgen daarvan pas later zichtbaar worden, kijken we verder vooruit dan de reguliere meerjarenraming. De ontwikkeling tot en met 2040 geeft daarmee inzicht in de financiële effecten op langere termijn.

De grafieken tonen de ontwikkeling van de netto schuldquote, de solvabiliteit en de kapitaallastenratio:

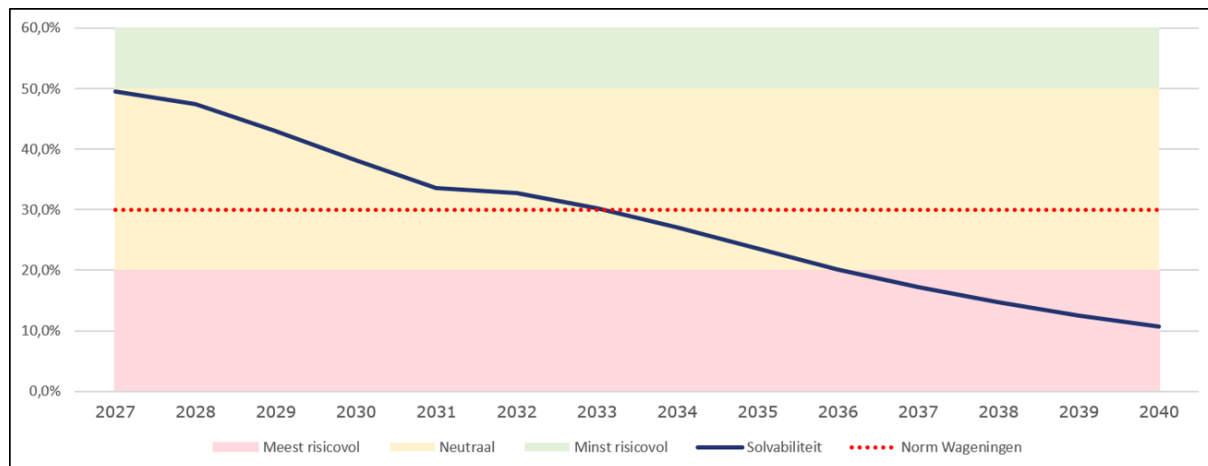
- De netto schuldquote neemt naar verwachting toe, maar blijft binnen de gehanteerde norm van 90%.
- De solvabiliteit neemt naar verwachting af en komt vanaf 2033 onder de norm van 30%.
- De kapitaallastenratio neemt naar verwachting toe, maar blijft onder de door de raad gestelde norm van 12%.

De ontwikkeling van deze kengetallen wordt vooral bepaald door twee factoren: de geraamde negatieve begrotingsresultaten in de komende jaren en het hogere investeringsniveau uit het investeringscohort. De kengetallen laten daarmee zien welke financiële ruimte en druk op langere termijn ontstaat als gevolg van de huidige ramingen en investeringsbesluiten.

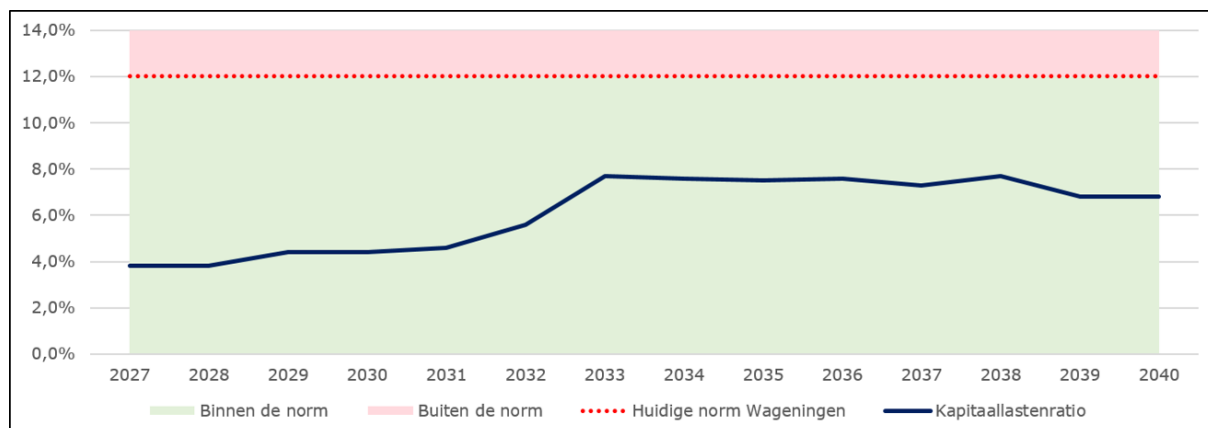
Netto schuldquote

Solvabiliteit

Kapitaallastenratio

Bijlage 3. Indicatie meerjarig financieel effect WIA-cohort 2027-2030

Indicatie meerjarig financieel effect WIA-cohort 2027-2030

Het groeimodel maakt onderdeel uit van het sturingsinstrumentarium bij het investeringscohort. Het model laat zien hoe de financiële positie van de gemeente zich op langere termijn kan ontwikkelen als Wageningen groeit.

Groei van de stad heeft gevolgen voor zowel de lasten als de baten van de gemeente. Meer inwoners en woningen kunnen bijvoorbeeld leiden tot hogere inkomsten, maar ook tot extra kosten voor voorzieningen, beheer, onderhoud en de gemeentelijke organisatie. Daarnaast vraagt groei om investeringen in onder meer de openbare ruimte, infrastructuur en voorzieningen. Het investeringscohort brengt deze investeringen in beeld.

Het groeimodel verbindt deze ontwikkelingen met elkaar. Het laat zien hoe groei, investeringen, lasten en baten op langere termijn samen doorwerken in de gemeentelijke financiën. Daarmee ondersteunt het model de afweging of het tempo en de omvang van de groei financieel houdbaar zijn.

3.1 Indicatie effect op kosten

Bedragen x € 1.000.

Categorie	Onderdeel	2027	2028	2029	2030	Subtotaal
Investeringsen	Kapitaallasten vervangingsinvesteringen	13.579	16.007	15.426	17.231	62.243
	Kapitaallasten investeringen schaalsprong	7.962	16.605	8.095	47.526	80.188
	Aanvullende onderhouds- en beheerkosten door schaalsprong	0	0	12	12	24
	Aanvullende maatschappelijke kosten door schaalsprong (excl. Welzijn)	97	112	92	62	363
Totaal		21.638	32.724	23.625	64.831	142.818

Onderdeel	2031	2032	2033	2034	2035
Kapitaallasten vervangingsinvesteringen	32.215	30.079	9.809	5.302	9.039
Kapitaallasten investeringen schaalsprong	21.941	17.209	9.104	1.225	5.740

Onderdeel	2031	2032	2033	2034	2035
Aanvullende onderhouds- en beheerkosten door schaalsprong	24	24	24	25	25
Aanvullende maatschappelijke kosten door schaalsprong (excl. Welzijn)	62	58	29	29	29
Totaal	54.242	47.370	18.966	6.580	14.832

Onderdeel	2036	2037	2038	2039	2040	Totaal
Kapitaallasten vervangingsinvesteringen	8.730	8.922	5.954	6.085	6.219	184.596
Kapitaallasten investeringen schaalsprong	18.948	9.099	5.156	1.788	1.823	172.220
Aanvullende onderhouds- en beheerkosten door schaalsprong	25	25	26	26	26	274
Aanvullende maatschappelijke kosten door schaalsprong (excl. Welzijn)	9	9	9	9	9	614
Totaal	27.712	18.055	11.144	7.908	8.077	357.705

3.2 Indicatie effect op de opbrengsten

Categorie	Onderdeel	2027	2028	2029	2030	Subtotaal
OZB	Aanvullende opbrengst OZB Woningen door schaalsprong	539	857	1.105	1.272	3.772
	Aanvullende opbrengst OZB Niet-Woningen door schaalsprong	366	366	366	387	1.486
	Totaal aanvullende opbrengst OZB door schaalsprong	905	1.223	1.471	1.659	5.259

Categorie	Onderdeel	2027	2028	2029	2030	Subtotaal
Algemene Uitkering	Aanvullende opbrengst AU door toename inwoneraantal a.g.v. schaalsprong	1.164	1.849	2.383	2.744	8.140
SPUK Realisatiestimulans	Aanvullende opbrengst SPUK Realisatiestimulans door schaalsprong	3.578	4.122	3.220	0	10.920
Totaal		5.648	7.193	7.074	4.403	24.318

Onderdeel	2031	2032	2033	2034	2035
Aanvullende opbrengst OZB Woningen door schaalsprong	1.440	1.595	1.672	1.749	1.827
Aanvullende opbrengst OZB Niet-Woningen door schaalsprong	408	429	449	470	521
Totaal aanvullende opbrengst OZB door schaalsprong	1.848	2.023	2.121	2.220	2.348
Aanvullende opbrengst AU door toename inwoneraantal a.g.v. schaalsprong	3.104	3.438	3.604	3.771	3.937
Aanvullende opbrengst SPUK Realisatiestimulans door schaalsprong	0	0	0	0	0
Totaal	4.952	5.462	5.726	5.990	6.285

Onderdeel	2036	2037	2038	2039	2040	Totaal
Aanvullende opbrengst OZB Woningen door schaalsprong	1.850	1.874	1.898	1.922	1.947	21.547
Aanvullende opbrengst OZB Niet-Woningen door schaalsprong	573	624	675	726	777	7.139
Totaal aanvullende opbrengst OZB door schaalsprong	2.423	2.498	2.573	2.649	2.724	28.686

Onderdeel	2036	2037	2038	2039	2040	Totaal
Aanvullende opbrengst AU door toename inwoneraantal a.g.v. schaalsprong	3.988	4.040	4.092	4.144	4.196	46.453
Aanvullende opbrengst SPUK Realisatiestimulans door schaalsprong	0	0	0	0	0	10.920
Totaal	6.411	6.537	6.665	6.792	6.920	86.059

Aannames bij indicatie meerjarig financieel effect WIA-cohort 2027-2030

Aanvullende kosten areaaluitbreiding

Met areaaluitbreiding wordt bedoeld: meer infrastructuur (wegen, riolen, civieltechnische kunstwerken), voorzieningen en openbaar groen. Voor een schaalsprong- investering die leidt tot areaaluitbreiding moeten voor die areaaluitbreiding extra onderhouds- en beheerkosten worden geraamd.

Voor een vervangings-investering is er van uitgegaan dat het areaal van die investering niet wijzigt en dat de reeds voor die investering geraamde onderhouds- en beheerkosten worden gecontinueerd.

Indicatieve bedragen voor onderhouds- en beheerkosten

Jaarlijkse prijsindexering (%): 1,00

Onderwerp	Kengetal	Normbedrag (euro)
Weg	bedrag/m1 per jaar	10
Riool	bedrag/m1 per jaar	150
Openbaar groen gras en struweel	bedrag/m2 per jaar	1
Openbaar groen bomen	bedrag /boom per jaar	5
Gemeentelijk vastgoed planmatig onderhoud	bedrag/m2 BVO per jaar	19
Gemeentelijk vastgoed dagelijks onderhoud	bedrag/m2 BVO per jaar	6

Aanvullende kosten toename inwoneraantal (*1)

Voor een schaalsprong- investering die leidt tot een toename van het inwoneraantal moet voor die toename rekening gehouden worden met aanvullende maatschappelijke kosten, bijv. voor inkomenszekerheid, zorg en welzijn (*2).

(*1) Bedoeld wordt: toename inwoneraantal als gevolg van de schaalsprong. De 'reguliere' demografische ontwikkeling is niet in dit model 'indicatie meerjarig financieel

effect WIA-cohort' meegenomen.

(*2) Is een nog door te ontwikkelen onderdeel van het model 'indicatie meerjarig financieel effect WIA-cohort'.

Indicatieve bedragen voor aanvullende maatschappelijke kosten

Onderwerp	Kengetal	Gemiddeld bedrag (euro)
Inkomenszekerheid:	Gemiddeld bedrag bijstands(gerelateerde) uitkering per inwoner	
Bijstands(gerelateerde) uitkering		500
Zorg:	Gemiddeld bedrag gebruik WMO-totaal per inwoner	
WMO-totaal	Gemiddeld bedrag gebruik Hulp bij Huishouden per inwoner	500
Hulp bij Huishouden	Gemiddeld bedrag gebruik Ondersteuning Thuis per inwoner	500
Ondersteuning Thuis	Gemiddeld bedrag gebruik Hulpmiddelen en Diensten per inwoner	500
Hulpmiddelen en Diensten	Gemiddeld bedrag gebruik Verblijf en Opvang per inwoner	500
Verblijf en Opvang	Gemiddeld bedrag bijstands(gerelateerde) uitkering per inwoner	500
Welzijn: (*2)	(*2)	(*2)

Aanvullende opbrengsten areaaluitbreiding OZB

Met areaaluitbreiding OZB wordt bedoeld: meer woningen en niet-woningen waarover Onroerende Zaak Belasting (OZB) wordt geheven.

Voor een schaa sprong- investering die leidt tot een areaaluitbreiding OZB mogen extra inkomsten uit OZB worden geraamd.

Indicatie areaaluitbreiding OZB en WOZ-waarde daarvan

Onderwerp	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Aantal opgeleverd	639	736	575	388	388	359	179

Onderwerp	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	
e woningen								
Indicatie totale WOZ- waarde woningen (euro)	249.210. 000	287.040. 000	224.250. 000	151.320. 000	151.320. 000	140.010. 000	69.810. 000	
Aantal opgeleverd e m2 werklocatie s	45.000	0	0	9.091	9.091	9.091	9.091	
Indicatie totale WOZ- waarde bedrijfspan den (euro)	18.000.0 00	0	0	3.636.40 0	3.636.40 0	3.636.40 0	3.636.4 00	
Onderwerp	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	Totaal
Aantal opgeleverde woningen	179	179	55	55	56	56	56	3.900
Indicatie totale WOZ- waarde woningen (euro)	69.810. 000	69.810. 000	21.450. 000	21.450. 000	21.840. 000	21.840. 000	21.840. 000	
Aantal opgeleverde m2 werklocaties	9.091	22.424	22.424	22.424	22.424	22.425	22.424	225.0 00
Indicatie totale WOZ- waarde bedrijfspa	3.636.4 00	8.969.6 00	8.969.6 00	8.969.6 00	8.969.6 00	8.970.0 00	8.969.6 00	

Onderwerp	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	Totaal
-----------	------	------	------	------	------	------	------	--------

nden
(euro)

OZB-tarieven

Onderwerp	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
-----------	------	------	------	------	------	------	------

OZB tarief eigenaar woning	0,1107%	0,1107%	0,1107%	0,1107%	0,1107%	0,1107%	0,1107%
----------------------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

OZB tarief eigenaar niet-woning	0,4078%	0,4078%	0,4078%	0,4078%	0,4078%	0,4078%	0,4078%
---------------------------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

OZB tarief gebruiker niet-woning	0,3265%	0,3265%	0,3265%	0,3265%	0,3265%	0,3265%	0,3265%
--	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Onderwerp	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	Totaal
-----------	------	------	------	------	------	------	------	--------

OZB tarief eigenaar woning	0,1107 %	0,1107 %	0,1107 %	0,1107 %	0,1107 %	0,1107 %	0,1107 %	
----------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--

OZB tarief eigenaar niet- woning	0,4078 %	0,4078 %	0,4078 %	0,4078 %	0,4078 %	0,4078 %	0,4078 %	
---	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--

OZB tarief gebruiker niet- woning	0,3265 %	0,3265 %	0,3265 %	0,3265 %	0,3265 %	0,3265 %	0,3265 %	
--	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--

Aanvullende opbrengsten toename inwoneraantal (*1)

Voor een schaa sprong- investering die leidt tot een toename van het inwoneraantal mogen extra inkomsten via de Algemene Uitkering (AU) worden geraamd.

Indicatie toename inwoneraantal a.g.v schaa sprong

Onderwerp	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Aantal opgeleverde woningen	639	736	575	388	388	359	179
Aantal huishoudens per opgeleverde woning	1	1	1	1	1	1	1
Aantal inwoners per huishouden	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70
Groei aantal inwoners door oplevering woningen	1.086,30	1.251,20	977,50	659,60	659,60	610,30	304,30

Onderwerp	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	Totaal
Aantal opgeleverde woningen	179	179	55	55	56	56	56	3.900
Aantal huishoudens per opgeleverde woning	1	1	1	1	1	1	1	
Aantal inwoners per huishouden	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70	
Groei aantal inwoners door oplevering woningen	304,30	304,30	93,50	93,50	95,20	95,20	95,20	6.630

Indicatie toename AU- uitkering:

Onderwerp	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Basisuitkering per inwoner (euro)	374,52	374,52	374,52	374,52	374,52	374,52	374,52
Uitkeringsfactor	1,46	1,46	1,46	1,46	1,46	1,46	1,46

Onderwerp	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Uitkering per inwoner (euro)	546,80	546,80	546,80	546,80	546,80	546,80	546,80
Groei aantal inwoners	1.086,30	1.251,20	977,50	659,60	659,60	610,30	304,30
Toename AU-uitkering door groei aantal inwoners (euro)	593.988	684.155	534.496	360.669	360.669	333.712	166.391

Onderwerp	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	Totaal
Basisuitkering per inwoner (euro)	374,52	374,52	374,52	374,52	374,52	374,52	374,52	
Uitkeringsfactor	1,46	1,46	1,46	1,46	1,46	1,46	1,46	
Uitkering per inwoner (euro)	546,80	546,80	546,80	546,80	546,80	546,80	546,80	
Groei aantal inwoners	304,30	304,30	93,50	93,50	95,20	95,20	95,20	6.630
Toename AU-uitkering door groei aantal inwoners (euro)	166.391	166.391	51.126	51.126	52.055	52.055	52.055	3.625.279

(*1) Bedoeld wordt: toename als gevolg van de schaa sprong. De 'reguliere' demografische ontwikkeling is niet in dit model 'indicatie meerjarig financieel effect WIA-cohort' meegenomen.

Aanvullende opbrengsten SPUK Realisatiestimulans betaalbare woningen (regeling loopt t/m 2029)

Onderwerp	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Aantal opgeleverde woningen	639	736	575	388	388	359	179
Aandeel betaalbare woningen	80%	80%	80%	80%	80%	80%	80%
Bedrag per gerealiseerde	7.000	7.000	7.000	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Onderwerp	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
-----------	------	------	------	------	------	------	------

betaalbare woning
(euro)

Onderwerp	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	Totaal
-----------	------	------	------	------	------	------	------	--------

Aantal opgeleverde woningen	179	179	55	55	56	56	56	3.900
--------------------------------	-----	-----	----	----	----	----	----	-------

Aandeel betaalbare woningen	80%	80%	80%	80%	80%	80%	80%	
--------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--

Bedrag per gerealiseerde betaalbare woning (euro)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
--	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--

Bijlage 4. Liquiditeitsprognose

Liquiditeitsprognose

De grafiek laat zien hoe de liquiditeitspositie zich ontwikkelt op basis van de huidige ramingen en het geplande investeringsniveau. Als de ramingen uitkomen en de investeringen volgens planning worden uitgevoerd, is naar verwachting op korte termijn aanvullende financiering nodig.

Zonder nieuwe leningen neemt het saldo van de liquide middelen snel af. De gemeente zal daarom naar verwachting nieuwe financiering moeten aantrekken om de geplande investeringen en overige uitgaven te kunnen betalen.

Hoeveel financiering nodig is en op welk moment, hangt af van de werkelijke investeringsuitgaven, begrotingsresultaten en inkomsten en uitgaven gedurende het jaar. We werken momenteel aan een financieringsstrategie om ons hierop voor te bereiden.

